DELFTSCHE
STUDENTEN ALMANAK
1899

BIBLIOTHEEK
DER
TECHNISCHE HOGESCHOOL
DELFT

815 F

DELFTSCHE STUDENTEN-ALMANAK.

J. H. Elders

DELFTSCHE

STUDENTEN-ALMANAK

VOOR

1899.

J. WALTMAN JR.
DELFT.

DELFTSCHE
STVDENTEN
ALMANAK
INSPICE·ET·CAVTVS·ERIS

INHOUD.

Kalender.

	Bladz.
Kalender	9
Verjaardagen Koninklijk Huis	21
Academische Gedenkdagen	22
Paaschtafel	22
Kerkelijke Feestdagen	23
Eclipsen	24
Schijngestalten der maan	25
Tabel op- en ondergang der zon	27

Delftsch Studentencorps.

Commissiën in het Corps.	31
Openbare Corpsgezelschappen	35
Studentenbladen	42
Gezelschappen	43
Vervolg op de geschiedenis van het D. S. C. 1897—1898.	51
Jaarverslagen der Vereenigingen en Gezelschappen	125

Polytechnische School.

Bestuur	173
Hoogleeraren, Leeraren, Assistenten enz.	173
Uittreksels van wetten	179
Toelichting op het programma 1898—99	189
Bijz. voorw. v. benoembaarheid tot Ingenieur b/h mijnwezen in N. I.	195

Examens.

Modellen van aangifte	198
Kennisgeving aan H. H. Ingeschrevenen voor S. I B 1 en B 2.	202
Kennisgeving aan H. H Ingeschrevenen voor W. I B 1 en B 2.	202
Kennisgeving aan H. H. Ingeschrevenen voor M. I. B 1 en 2.	203

Bladz.

Examen B Commissie 204
Uitslag 205
Commissieverslag 210
Examen C Commissie 221
Uitslag 222
Commissieverslag 224

Mededeelingen die voor den aanstaanden I. of T. van belang kunnen zijn.

Mededeelingen 239
Verslag van de Commissie t. B. v. de Studiebelangen . . 253
J. Kraus, Rede 293
Dr. J. L. C. Schroeder van der Kolk, Rede. 311
Dr. H. Behrens, » 331

Mengelwerk.

Van een sterven en een intocht 347
Hij was naar huis gegaan. 352
Rembrandt 356
Sonnetten. 357
Eros. 359
Wordt liefde lijden? 407
. 408
Lied. 409
Scherzo van de dikke en de magere 410
Notre vie. 413

Varia 419

Naamlijsten.

Ingeschrevenen aan de Polyt. School, Leden van het D. S. C. 429
Ingeschrevenen aan de Polytechn. School, Oud-Leden van het D. S. C. 449
Ingeschrevenen aan de Polytechn. School, Niet-Leden van het D. S. C. 451

KALENDER.

JANUARI.

1 ZONDAG.	Nieuwjaar. Van harte, heeren!
2 Maandag.	
3 Dinsdag.	
4 Woensdag.	Oprichting Delftsche Academie 1843 — Einde vacantie! — 't Loopt storm! Waarmee? — Er is maar een troost: de arbeid, zegge Carmen.
5 Donderd.	Sam!
6 Vrijdag.	Driekoningen. — De »King" Dura e. a. Cor. (P. S)
7 Zaterdag.	Donnez-moi un coiffeur pour moi-seul.
8 ZONDAG.	Stichting Athenaeum Amsterdam 1632'
9 Maandag.	
10 Dinsdag.	
11 Woensd.	M'nh'r de pr's.d.t: Prosit!
12 Donderdag.	
13 Vrijdag.	Diës natalis. — De piepelneus één jaar oud.
14 Zaterdag.	Die goddelijke Hein.
15 ZONDAG.	Oprichting U. L. I. 1886.
16 Maandag.	
17 Dinsdag.	Ils s'ont venus! Qui? Zie varium vorige almanak.
18 Woensd.	
19 Donderdag.	R. A. v. Sandick op Practische Studie.
20 Vrijdag.	
21 Zaterdag.	Deze vos verliest noch zijn haren, noch zijn streken.
22 ZONDAG.	
23 Maandag.	
24 Dinsdag.	
25 Woensdag.	
26 Donderd.	Hennekeler op Debating.
27 Vrijdag.	
28 Zaterdag.	Kamermuziekuitvoering Apollo.
29 ZONDAG.	
30 Maandag.	
31 Dinsdag.	

FEBRUARI.

1 Woensdag.	
2 Donderdag.	Oprichting, B. O. N. D. Men wil ook wel eens officieel zijn. Tenu!
3 Vrijdag. (☾)	Gisteren was het Maria Lichtmis. 't Was zoo vol!
4 Zaterdag.	Oprichting G. S. C. 1815.
5 Zondag.	
6 Maandag.	Oprichting Vrije Studie 1862.
7 Dinsdag.	
8 Woensdag.	Oprichting Hoogeschool Leiden 1575. Laroche op Vrije Studie Minerva-Redacteur roepende in de woestijn. Da's skoon, ai?
9 Donderdag.	Oprichting Minerva 1876 Een Edammertje met een pluim! — Wie reimt sich das zusammen met 21 Jan.? — Bourdrez op »Practische Studie."
10 Vrijdag. (●)	
11 Zaterdag.	Aan U, Hoofdredactie, onzen groet vol sympathie. — Whist- en Billartconcours. Gijs vruchtbre queue wordt teekenhaak.
12 Zondag.	
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	Brand S. P. 1876. Zola en Potten! Je mannen! Realistische Combinatie.
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Oprichting Practische Studie. Gijs maakt zich onsterfelijk op Laga! queue, sciff en automobill. — Wij lussen warme wijn.
17 Vrijdag (☽)	
18 Zaterdag.	Krantenverbranding. Eerst Utrechters, dan muziek Er loopengebrandmerkte personaadjens rond
19 Zondag.	
20 Maandag.	
21 Dinsdag.	
22 Woensdag.	Walter is menschenredder en krijgt geen bedankje
23 Donderdag.	Men wordt in de luren gelegd. Laten we elkaar geen Mietje noemen Pim bloost.
24 Vrijdag.	Oprichting I G O.V 1895.— Vox bedankt (zie 22).
25 Zaterdag (●)	Oprichting Carroussel 1878. — Oprichting Gothiekdrinkers 1889. — Uitvoering Carrousel. Bekroonde Poging. — De Jury kiest er Dat ding van de Wetstein Pfister?
26 Zondag.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	

MAART.

1 Woensdag.	Oprichting S. P. 1847 — Oprichting L. S. C.
2 Donderdag.	
3 Vrijdag.	Walter heeft inkwartiering. Strijk je? Hij teekent Esterhazy!
4 Zaterdag.	D. S. C. = Delftsch Studie Corps. — Uitvoering Tooneel.
5 Zondag.	
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	Oprichting Odin 1848. — Tentoonstelling Reclameplaten. — Spiegeltje voor 10 pop en wordt wijs voor 4 × *f* 200.
8 Woensdag.	Brand S. P. 1889.
9 Donderdag.	
10 Vrijdag.	1e Steen S. P. 1877.
11 Zaterdag.	50-jarig bestaan Odin. — Uitvoering. Wat al paardekracht.
12 Zondag.	
13 Maandag.	
14 Dinsdag.	De kuische mummie en de Jonge Gids.
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Footballmatch ons elftal en Rotterdamsch elftal en gespeeld ook! Wel wonder. — Projectieavond A. Ph.
17 Vrijdag.	Oprichting Utrechtsche Hoogeschool 1636.
18 Zaterdag.	
19 Zondag.	
20 Maandag.	
21 Dinsdag.	Diëscomedie. — Dolfie als corpsmaagd.
22 Woensdag.	Oprichting Weerbaarheid 1890. — Corpsdiës 50-jarig bestaan Receptie Senaat. — Telegrammen Indië en Transvaal.
23 Donderdag.	
24 Vrijdag.	
25 Zaterdag.	
26 Zondag.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	Wie is het voorgehangen Oude Beest?
29 Woensdag.	Interacademiaal schietconcours. Delft wint hoofdnummer. Moge het niet de laatste keer zijn.
30 Donderdag.	
31 Vrijdag.	

APRIL.

1 Zaterdag.	
2 Zondag.	
3 Maandag. (☾)	Het O. B. is nog ongezien.
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	Omdat je nix doet, doe je wel wat. — Dat is de clou!
6 Donderdag.	
7 Vrijdag.	
8 Zaterdag.	
9 Zondag.	Aanvraag voor examen. Amen!
10 Maandag. (●)	
11 Dinsdag.	
12 Woensdag.	
13 Donderdag.	Oprichting Laga 1876.
14 Vrijdag.	English's Wanderers tegen Studenten-Elftal — Bravo Holland!
15 Zaterdag.	Kinetisch-Gezelschap of Anti-Vloekbond!
16 Zondag.	
17 Maandag. (☽)	
18 Dinsdag.	Einde Paaschvacantie. — 152 gear. De ijle Amsterdammer.
19 Woensdag.	
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	
22 Zaterdag.	
23 Zondag.	
24 Maandag.	Een billart op 5 pooten!
25 Dinsdag. (☿)	Niets dan rollende. — Houdt U van H. 's?
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	Tenniswedstrijd gewonnen te Utrecht
28 Vrijdag.	Land en Stand! Hm, Hm! Ik heb het op de borst!
29 Zaterdag.	
30 Zondag.	

MEI.

1 Maandag.	**M**
2 Dinsdag. (☾)	Wet M O. 1860
3 Woensdag.	**E** **N**
4 Donderdag.	
5 Vrijdag.	Corpswet 1898 en 1890.
6 Zaterdag.	Redactie-slootje waar zij te mijmeren sting.
7 ZONDAG.	Vergadering Reunie-commissie.
8 Maandag.	**W**
9 Dinsdag, (●)	**E** **R**
10 Woensdag.	**K**
11 Donderdag.	**T**
12 Vrijdag.	
13 Zaterdag.	**Z**
14 ZONDAG.	**I**
15 Maandag.	**C**
16 Dinsdag.	Begin B-Examens!
17 Woensd. (☽)	**H**
18 Donderdag.	
19 Vrijdag.	De Wet wordt door den Groentijd geregeld."
20 Zaterdag.	**R**
21 ZONDAG.	**U**
22 Maandag.	**T**
23 DInsdag.	
24 Woensdag.	
25 Donderd. (☿)	
26 Vrijdag.	
27 Zaterdag.	
28 ZONDAG.	
29 Maandag.	
30 Dinsdag.	Roeiraces Haarlem. Laga's acht 2de. Bepaald eene vergissing. Overroeien ja dan neen! Ze schijnen te denken dat je scharnieren in je boot hebt!
31 Woensd. (☽)	

JUNI.

1 Donderdag.	Heilige Sacramentsdag.
2 Vrijdag.	
3 Zaterdag.	
4 ZONDAG.	Roeiwedstrijd Hollandia. Laga's acht een; en voor goed! De oude twee: de kat met de muis. De acht vermoordt een eend. 's Middags diner, 's avonds kroegjool.
5 Maandag.	
6 Dinsdag.	
7 Woensdag.	
8 Donderd.	
9 Vrijdag.	
10 Zaterdag.	
11 ZONDAG.	
12 Maandag.	
13 Dinsdag.	Oprichting Debating 1865.
14 Woensdag.	Eerste dag Koninklijke. De acht verslaat de Hoop.
15 Donderdag.	Tweede dag Koninklijke. Acht verslaat Triton en de Amstel.
16 Vrijdag.	
17 Zaterdag.	50-jarig bestaan de Hoop. Succes Laga.
18 ZONDAG	
19 Maandag.	
20 Dinsdag.	
21 Woensdag.	
22 Donderdag.	
23 Vrijdag.	
24 Zaterdag.	
25 ZONDAG.	
26 Maandag.	
27 Dinsdag.	
28 Woensdag.	
29 Donderdag.	
30 Vrijdag.	Begrafenis Academie 1864,

JULI.

1 Zaterdag.	Stichting P. S. 1864.
2 Zondag	
3 Maandag,	
4 Dinsdag.	
5 Woensdag.	
6 Donderdag.	
7 Vrijdag.	
8 Zaterdag.	
9 Zondag.	
10 Maandag.	Uitreiking Feestgaven. — Beker, onbekende geefster. — Opende gala-bal S. P. in '48.
11 Dinsdag.	Begin Lustrumfeesten! De trein lost hooge hocden. — Reunie-diner. — Drank. — Frans Goeienavond op den troon. — Ga je mee naar boven toe. — Hou je hoed op, wat kan jou 't schelen?
12 Woensdag.	Intocht der edelen binnen Brussel. — »Rosenwald leidt uitnemend den stoet." — Let op den humor van den smid met eerewijn. — Avond-optocht. — Maskerade-diner.
13 Donderdag.	Aanbieding smeekschrift. — Ce ne sont que des gueux. — Geef ze een dubbeltje. — Een frisch buitje. — Galabal — Volksconcert. — De Photograaf maakt zaken met poffen. — Drie ridders op een fiets.
14 Vrijdag.	Senaatrecepties. — Afternoonteas. — Weer bal. — Adams = Adam. (s. = o.) Evas = Eva.
15 Zaterdag.	Boottocht. — In naam van Oranje doe open de poort. — Inname van de school. — Alweer bal. — Kermesse d'Eté. — Soesman: gentleman-kellner.
16 Zondag.	Muziek Feestterrein. — Weer recepties. — En nog ai weer eens een bal d w. z. contrabal burgerij. — Bonnetjesavond. — Dit met alle waardeering.
17 Maandag.	Wij vergaten 1900: Wereldtentoonstelling een zeer oud type = ingenieur.
18 Dinsdag.	
19 Woensdag.	Drie dagen uitrusten. — St. Margriet.
20 Donderdag.	
21 Vrijdag.	Ouders: En hoe waren de feesten? — Studentikoze zoon Vrijwel geslaagd, dacht ik!
22 Zaterdag.	
23 Zondag.	
24 Maandag.	
25 Dinsdag.	
26 Woensdag.	
27 Donderdag.	
28 Vrijdag	
29 Zaterdag.	
30 Zondag.	
31 Maandag.	

AUGUSTUS.

1 Dinsdag.	
2 Woensdag.	
3 Donderdag.	
4 Vrijdag.	
5 Zaterdag.	
6 Zondag.	
7 Maandag.	
8 Dinsdag.	Wat was het bar warm!
9 Woensdag.	
10 Donderdag.	
11 Vrijdag.	
12 Zaterdag.	
13 Zondag.	
14 Maandag.	
15 Dinsdag.	
16 Woensdag.	
17 Donderdag.	
18 Vrijdag.	Ik wenschte op me op R. — Oplossing morgen.
19 Zaterdag.	Rhônegletscher. — Frissche morgen.
20 Zondag.	Snap jij m'n.
21 Maandag.	
22 Dinsdag.	
23 Woensdag.	Stichting Hoogeschool Groningen 1614.
24 Donderdag.	
25 Vrijdag.	
26 Zaterdag.	
27 Zondag.	
28 Maandag.	
29 Dinsdag.	
30 Woensdag.	
31 Donderdag.	

SEPTEMBER.

1 Vrijdag.	
2 Zaterdag.	
3 ZONDAG.	
4 Maandag.	
5 Dinsdag	Begin Inschrijving P. S! Komt er haast wat? Een groen in zijn onschuld S Put.
6 Woensdag.	
7 Donderdag.	
8 Vrijdag.	Let vooral op verdiensten 16 Februari. — En lees nou 21 September en lach dan Paljasso!
9 Zaterdag.	
10 ZONDAG.	
11 Maandag.	
12 Dinsdag.	Begin groentijd. — Jongelui, alweer port en croquetjes!
13 Woensdag.	
14 Donderdag.	Daar is het eind van weg.
15 Vrijdag.	
16 Zaterdag.	Brulavond! — Jammer geen schoenen uit. — Ahsman *begint* op te treden. Waar is het *einde*? Oplossing eergisteren.
17 ZONDAG.	
18 Maandag.	Hoos hijscht de vlag met de pruim!
19 Dinsdag.	Weet jij hoe je van een platje afkomt?
20 Woensdag.	1e jaars dondersjool. — 't Was maar een grapje: 't Leek op een kroegjoel. — Wetenschappelijk Proletariaat.
21 Donderdag.	Gijs lid van verdienste van Laga. Houdt u van warmen wijn. — Even lachen.
22 Vrijdag.	
23 Zaterdag.	2e jaars donderjool. — Om den dood geen grapje.
24 ZONDAG	Weerbaarheid. 2 menschen in uniform. — Senaatsbesluit schorsing diverse leden — En dit maar uit!
25 Maandag.	
26 Dinsdag.	Kosj, kosj, kosj: Allé, allé, allé, fetsj, vosch sjieux! — Viering 12½ jarig bestaan D S. V. E. — Stroophappen. — Fietsrijden. — Dunlop. — Prima kwaliteit. Feest in P'S. tuin. — Feest Odin 2 3e prijzen!
27 Woensdag.	Senaatsreceptie — Officieel optreden borderel. — Kegelconcours. — Apollo-avond.
28 Donderdag.	Wedstrijd Laga. Ahsmann treedt voor de verandering weer eens op. — Vervolg kegelconcours. — Het kleine kreng. Het groote gat — Met hoeveel letters spelt men dat? — Borderel van de kroeg Dat moet niet prig zijn.
29 Vrijdag.	Repetitie en Uitvoering Tooneel. Gijs heeft succes, wat toch casueel is.
30 Zaterdag.	Inauguratie. Serenade Kraus. – Hoe langer dat we blijven, hoe hooger dat i gaat. — Men gapt handdoeken uit de keuken. — 't Eerste jaar dronken. Kalven en zoo! Gijs treedt op met segaar in 't hoofd

OCTOBER.

1 ZONDAG.	Rijjool Als van ouds. — Terugtocht door 't Haagje. — Ramble coatch. — Jolijt! — Ashmann voerman? Dit geen jolijt!
2 Maandag.	Oprichting D. D. D. 1895.
3 Dinsdag.	
4 Woensd.	
5 Donderdag.	
6 Vrijdag.	
7 Zaterdag.	Na-inauguratie Asser etc.
8 ZONDAG.	
9 Maandag.	
10 Dinsdag.	Oprichting Tooneel 1881.
11 Woensdag.	Amateur-Photographen 1891.
12 Donderd.	
13 Vrijdag.	Oprichting Dertienmannen 1897.
14 Zaterdag.	Opening Prof. Behrens. Micro-Chemisch Lab. Het eerste op deez aard!
15 ZONDAG.	Oprichting Universiteit Amsterdam 1877.
16 Maandag.	
17 Dinsdag.	Vergadering abonné's Nieuwe Weekblad.
18 Woensd.	
19 Donderdag.	
20 Vrijdag.	
21 Zaterdag.	
22 ZONDAG.	
23 Maandag.	
24 Dinsdag.	
25 Woensdag.	
26 Donderd.	
27 Vrijdag.	Het Corps op Reis. — Waarom niemand naar Turijn?
28 Zaterdag.	
29 ZONDAG.	
30 Maandag.	
31 Dinsdag.	

NOVEMBER.

1 Woensdag.	
2 Donderdag.	D. S. V. V. tegen Rotterdam.
3 Vrijdag.	
4 Zaterdag.	Na-inauguratie van Hoogstraaten en . . . . . installatie almanak '99.
5 Zondag.	Oprichting Voetbal 1889. — Weerbaarheid schietconcours.
6 Maandag.	
7 Dinsdag.	
8 Woensdag.	
9 Donderdag.	Piet Petrie eerste eere-lid van verdienste van Laga.
10 Vrijdag.	Oprichting Merwe 1890. Zie tegenwoordig bestuur. Even lachen! Oprichting Velocipede-Club 1885.
11 Zaterdag.	Oprichting Dodo 1891. Whistconcours.
12 Zondag.	
13 Maandag.	Ondergang der wereld ('99 volgens Falb).
14 Dinsdag.	Oprichting Apollo 1849. Civiel- en Bouwkundig Leesgezelschap.
15 Woensdag.	
16 Donderdag.	Heroprichting O. K. W. ontstaan G. D. U. '94. R. A. v. Sandick op Debating. Classiekale en klassieke.
17 Vrijdag.	Groenenvoorval Kalff—van Hettinga Tromp Let op de *f* 5.— Morice cp Vrije Studie. – Wat J. G. zegt volgende datum.
18 Zaterdag.	Wat hij zei? Bek op pooten! (Wat zal hij dat leuk vinden). Kamermuziek Apollo. Dinger geïnaugureerd.
19 Zondag.	Oprichting C. en B. Leesgezelschap 1893.
20 Maandag.	Oprichting Z.-Afrik. Ver. 1891.
21 Dinsdag.	
22 Woensdag.	
23 Donderdag.	Voetbalmatch D. S. V. V. en H. B. S. Scheffer proeven Teslar.
24 Vrijdag.	Ahsmann zonder broek. — En d'r maar uit! — Natuurlijk!
25 Zaterdag.	Strijkje I. G. O V. Diësviering S. P. Deze tafel ziet het eerste jaar en Gijs van Tienhoven. Optreên van Ahsmann en Gijs presteert ook wat (eindelijk).
26 Zondag.	
27 Maandag.	
28 Dinsdag.	
29 Woensdag.	
30 Donderdag.	Freule Cornélie Huygens. Marxistische Wereldbeschouwing.

DECEMBER.

1 Vrijdag.	Dit is nu de laatste maand — Voxverslag, maar talent mis ik ten eenemale.
2 Zaterdag.	Dat is een feit.
3 Zondag.	Oprichting IJsclub 1885.
4 Maandag.	
5 Dinsdag.	Ambulantes 1877. — Hoe is 't met de surprises?
6 Woensdag.	
7 Donderdag.	Technisch Leesgezelschap 1880. Th. v. d. Waerden — Socialisme en Feminisme. — Materialisme versus Socialisme.
8 Vrijdag.	v. d. Goes eerste lezing S. D. P. C.
9 Zaterdag.	Inauguratie voorlaatste groen. Corpsvergadering.
10 Zondag.	
11 Maandag.	
12 Dinsdag.	
13 Woensdag.	
14 Donderdag.	Uitvoering Odin-Apollo. Nu Bal na. Keer omme!
15 Vrijdag.	Hockey-match Lichtelijk de smoor in en kous op den kop. 's Middags laatste groen. Wie is 't ook weer? — Het D. S. C. in de waschtobbe.
16 Zaterdag.	We noemen geen namen, anders valt ie flauw.
17 Zondag.	Begin Kerstvacantie.
18 Maandag.	
19 Dinsdag.	
20 Woensdag.	
21 Donderdag.	
22 Vrijdag.	Verdere Decembers: it.
23 Zaterdag.	
24 Zondag.	
25 Maandag.	
26 Dinsdag.	
27 Woensdag.	
28 Donderdag.	
29 Vrijdag.	
30 Zaterdag.	
31 Zondag.	*Onze* schande is *onze* zaak. Dit met het oog op het afgeloopen jaar.

VERJAARDAGEN

DER

LEDEN VAN HET KONINKLIJK HUIS.

---

5 Juli. H. K. H. Prinses Wilhelmina Frederika Anna Elisabeth Maria, Gemalin van Z. D. H. Prins Willem Adolph Maximiliaan Karel, Vorst van Wied, geb. 1841.

2 Augustus. H. M. Adelheid Emma Wilhelmina Theresia van Waldeck-Pyrmont, Koningin-Moeder geb. 1858.

31 » H. M. Wilhelmina Helena Paulina Maria, Koningin der Nederlanden, geb. 1880.

ACADEMISCHE GEDENKDAGEN.

4 Jan.	1843,	Stichting	van	de Academie te Delft.
	1893,	»	»	het Lipkensfonds.
8 Jan.	1632,	„	»	het Athenaeum te Amsterdam.
8 Febr.	1575,	»	»	de Hoogeschool te Leiden.
26 Mrt.	1636.	»	»	» » » Utrecht.
27 Mei	1864,	»	»	» Indische Instelling.
1 Juli	1864,	»	»	» Polyt. School te Delft.
23 Aug.	1614,	»	»	» Hoogeschool te Groningen.
25 Sept.	1816,	»	»	» » » Gent.
15 Oct.	1877,	»	»	» » » Amsterdam.

PAASCHTAFEL VOOR 1899—1908.

1899	2 April
1900	15 »
1901	7 »
1902	30 Maart·
1903	12 April.
1904	3 »
1905	23 »
1906	15 »
1907	31 Maart.
1908	19 April.

Kerkelijke Feestdagen.

(ALGEMEENE GHRISTELIJKE)

Nieuwjaarsdag	1 Januari.
Goede Vrijdag	31 Maart.
Paschen	2 en 3 April.
Hemelvaartsdag	11 Mei
Pinksteren	21 en 22 Mei.
Kerstmis	25 en 26 Dec.

(KATHOLIEKE)

Driekoningen	6 Januari.
Septuagesima	29 Januari.
Vastenavond	14 Februari.
Asch Woensdag	15 »
Maria Boodschap	25 Maart.
Palm Zondag	26 »
H. Sacramentsdag	1 Juni.
Maria Hemelvaart	15 Augustus.
Allerheiligen	1 November.
1e Advent	3 December.
Quatertempers	22 Februari, 24 Mei, 20 September, 20 December.

(ISRAËLIETISCHE)

Purimfeest	24 Februari.
Paschen	26 en 27 Maart, 1 en 2 April.
Pinksteren	15 en 16 Mei.
Nieuwjaar (5660)	5 September
Groote Verzoendag	14 »
Loofhuttenfeest	19, 20 en 26 September.
Vreugdedag der Wet	27 »

ECLIPSEN.

Er zullen dit jaar drie zon- en twee maaneclipsen plaats.

I. 11 Januari Eene gedeeltelijke zoneclips, onzichtbaar in Nederland.

II. 8 Juni. Eene gedeeltelijke zoneclips,

te Delft { Begin der eclips 's morgens te 5 u. 2 m. / Einde » » » » 6 u. 14 m. } middelbare tijd.

Grootte der eclips 0,14, de middellijn der zon = 1 gesteld De eerste aanraking geschiedt nagenoeg aan het hoogste punt der zonneschijf, de laatste ongeveer 70° van dat punt af, linksom.

III. 23 Juni. Eene totale maaneclips, onzichtbaar in Nederland

IV. 2 en 3 December. Eene ringvormige zoneclips, onzichtbaar in Nederland.

V. Nacht van 16 op 17 December. Gedeeltelijke, nagenoeg totale maaneclips.

te Delft { Begin 12 u. 2.1 m. / Einde 3 u 21.7 m. } middelbare tijd.

SCHIJNGESTALTEN DER MAAN.

Januari	5	's morgens	3	uur	39	minuten	L.K.
»	11	's avonds	11	»	7	»	N.M.
»	18	»	4	»	54	»	E.K.
»	26	»	7	»	52	»	V.M.
Februari	3	»	5	»	42	»	L.K.
»	10	's morgens	9	»	49	»	N.M.
»	17	»	9	»	10	»	E.K.
»	25	's avonds	2	»	33	»	V.M.
Maart	5	's morgens	4	»	24	»	L K.
»	11	's avonds	8	»	10	»	N.M.
»	19	's morgens	3	»	41	»	E K.
»	27	»	6	»	36	»	V.M.
April	3	's avonds	0	»	13	»	L.K.
»	10	's morgens	6	»	38	»	N.M.
»	17	's avonds	11	»	1	»	E.K.
»	25	»	7	»	39	»	V.M.
Mei	2	»	6	»	4	»	L.K.
»	9	»	5	»	56	»	N M.
»	17	»	5	»	30	»	E.K.
»	25	's morgens	6	»	6	»	V.M.
»	31	's avonds	11	»	12	»	L K.
Juni	8	's morgens	6	»	38	»	N.M.
»	16	»	10	»	4	»	E.K.
»	23	's avonds	2	»	38	»	V.M.
»	30	's morgens	5	»	2	»	L.K.
Juli	7	's avonds	8	»	49	»	N.M.
»	16	's morgens	0	»	16	»	E.K.
»	22	's avonds	9	»	59	»	V.M.
»	29	»	1	»	0	»	L.K.
Augustus	6	»	0	»	5	»	N.M.
»	14	»	0	»	12	»	E.K.

Augustus	21	's morgens	5	uur	2	minuten	V.M.
»	28	»	0	»	15	»	L.K.
September	5	»	3	»	51	»	N.M
»	12	's avonds	10	»	7	»	E.K.
»	19	»	0	»	49	»	V.M.
»	26	»	3	»	20	»	L.K.
October	4	»	7	»	31	»	N.M.
»	12	's morgens	6	»	27	»	E.K.
»	18	's avonds	10	»	22	»	V.M.
»	26	's morgens	9	»	58	»	L.K.
November	3	»	10	»	44	»	N.M.
»	10	's avonds	1	»	52	»	E.K.
»	17	's morgens	10	»	36	»	V.M.
»	25	»	6	»	52	»	L.K.
December	3	»	0	»	5	»	N.M.
»	9	's avonds	9	»	20	»	E.K.
»	17	's morgens	1	»	49	»	V.M.
»	25	»	4	»	15	»	L.K

TABEL

van de opkomst en den ondergang der Zon, van 6 tot 6 dagen berekend.

Januari	1	's morgens	8	uur	12	min.	's avonds	3	uur	55	min.
»	7	»	8	»	10	»	»	4	»	3	»
»	13	»	8	»	6	»	»	4	»	12	»
»	19	»	7	»	—	»	»	4	»	21	»
»	25	»	7	»	53	»	»	4	»	32	»
»	31	»	7	»	44	»	»	4	»	43	»
Februari	6	»	7	»	34	»	»	4	»	54	»
»	12	»	7	»	22	»	»	5	»	5	»
»	18	»	7	»	10	»	»	5	»	17	»
»	24	»	6	»	57	»	»	5	»	28	»
Maart	2	»	6	»	44	»	»	5	»	39	»
»	8	»	6	»	30	»	»	5	»	50	»
»	14	»	6	»	17	»	»	6	»	1	»
»	20	»	6	»	2	»	»	6	»	11	»
»	26	»	5	»	48	»	»	6	»	22	»
»	31	»	5	»	34	»	»	6	»	32	»
April	7	»	5	»	20	»	»	6	»	43	»
»	13	»	5	»	7	»	»	6	»	53	»
»	19	»	4	»	53	»	»	7	»	4	»
»	25	»	4	»	41	»	»	7	»	14	»
»	31	»	4	»	29	»	»	7	»	24	»
Mei	7	»	4	»	18	»	»	7	»	34	»
»	13	»	4	»	9	»	»	7	»	43	»
»	19	»	4	»	—	»	»	7	»	52	»
»	25	»	3	»	52	»	»	8	»	1	»
»	31	»	3	»	46	»	»	8	»	8	»
Juni	6	»	3	»	42	»	»	8	»	15	»
»	12	»	3	»	40	»	»	8	»	19	»

Juni	18	's morgens	3	uur	39	min.	's avonds	8	uur	22	min.
»	24	»	3	»	41	»	»	8	»	23	»
»	30	»	3	»	44	»	»	8	»	23	»
Juli	6	»	3	»	49	»	»	8	»	20	»
»	12	»	3	»	56	»	»	8	»	16	»
»	18	»	4	»	5	»	»	8	»	8	»
»	24	»	4	»	12	»	»	8	»	1	»
»	30	»	4	»	21	»	»	7	»	52	»
Augustus	5	»	4	»	29	»	»	7	»	43	»
»	11	»	4	»	39	»	»	7	»	31	»
»	17	»	4	»	49	»	»	7	»	19	»
»	23	»	4	»	59	»	»	7	»	6	»
»	29	»	5	»	9	»	»	6	»	53	»
September	4	»	5	»	19	»	»	6	»	39	»
»	10	»	5	»	29	»	»	6	»	25	»
»	16	»	5	»	39	»	»	6	»	11	»
»	22	»	5	»	49	»	»	5	»	57	»
»	28	»	5	»	59	»	»	5	»	43	»
October	4	»	6	»	9	»	»	5	»	39	»
»	10	»	6	»	20	»	»	5	»	15	»
»	16	»	6	»	31	»	»	5	»	1	»
»	22	»	6	»	42	»	»	4	»	48	»
»	28	»	6	»	53	»	»	4	»	36	»
November	3	»	7	»	4	»	»	4	»	25	»
»	9	»	7	»	15	»	»	4	»	14	»
»	15	»	7	»	25	»	»	4	»	6	»
»	21	»	7	»	35	»	»	3	»	58	»
»	27	»	7	»	45	»	»	3	»	52	»
December	3	»	7	»	54	»	»	3	»	47	»
»	9	»	8	»	1	»	»	3	»	45	»
»	15	»	8	»	7	»	»	3	»	45	»
»	21	»	8	»	11	»	»	3	»	47	»
»	27	»	8	»	13	»	»	3	»	51	»
Januari	2	»	8	»	12	»	»	3	»	55	»

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

SENAAT.

1899

F. s' Jacob, *President.*
J. C. Déking Dura, *Secretaris.*
P. C. Boogaerdt, *Thesaurier.*
H. P. G. den Tex, *Vice-President, Archivaris.*
C. P. Kesper, *Vice-Secretaris, Commissaris.*

COMMISSIE TOT REDACTIE VAN DEN ALMANAK.

S. de Clercq, *President.*
M. van der Horst, *Secretaris.*
A. Broese van Groenou, *Vice-President.*
H. Strick van Linschoten, *Vice-Secretaris.*
Wm. van Houten, *Commissaris.*

COMMISSIE TOT BEHARTIGING VAN DE STUDIEBELANGEN.

P. H. A. Rosenwald,	*Pres.* C. I.	*President.*
G. de Gelder,	*Secr.* S. I.	*Secretaris.*
F. K. Th. van Iterson,	*Pres.* W. I.	*Vice-President.*
F. H. von Lindern,	*Pres.* S. I.	*Vice-Secretaris.*
J. F. B. van Hasselt,	*Pres* T.	
P. J. van der Sluis,	*Secr.* T.	
A. Heybroek,	*Secr.* C. I.	
J. H. W. Leliman,	*Pres.* B. I.	
R. Schüngel,	*Secr.* B. I.	
C. H. de Vos,	*Secr.* W. I.	
A. C. van Braam Houckgeest,	*Pres.* M. I.	
C. G. van Dusseldorp,	*Secr.* M. I.	

STEM- EN SCHOUWBURG-COMMISSIE.

J. J. A. Knoote, *Secretaris.*
H. W. Dammers,
F. O. Wegener Sleeswijk, } *Commissarissen.*

REUNIE-COMMISSARISSEN.

Permanent.	Reserve.
	1882.
H. E. Ram.	H. H. Sandberg.
J. H. Zeeman.	D. G. Turk.
	1883.
F. A. R. A. van Ittersum.	K. A. R. Bosscha.
H. Tutein Nolthenius.	H. Polvliet.
	1884.
†L. de Sturler.	J. Hardeman.
P. N. Hoorweg.	A. Th. Baert.
	1885.
Cd. F. Stork.	W. F. Druyvestein.
P. Joosting.	A. Spakler.
	1886.
W. A. C. de Jonge.	F. van der Goot.
H. P. Maas Geesteranus.	M. Triebels.
	1887.
J. A. Kalff.	†A. F. van Seters.
A. J. Korthals Altes.	A. G. van Steeden.
	1888.
R. van Harencarspel.	J. C. Reigersberg Versluys.
D. A. Kampschreur.	E. van Konijnenburg.
	1889.
W. A. E. van Geuns.	H. ter Meulen.
S. Mulder.	P. J. Ott de Vries.
	1890.
A. van Driel van Wageningen.	N. M. de Kanter.
W. L. Sluyterman van Loo.	A. P. Petrie.

	1891.
J. A. Romkes.	F. Smit.
J. J. Oolgaardt.	A. K. M. Martis.
	1892.
P. H. G. Montenberg.	J. P. G. Thiebout.
D. Bisschop.	P. Louwerse.
	1893.
J. van Poelgeest.	B. J. Haitsma Mulier.
G. H. Broekman.	J. C. van Haersolte.
	1894.
F. K. J. Beukema.	A. J. Hoeffelman.
P. Bakker Schut.	S. Piek.
	1895.
F. s' Jacob.	P. C. Boogaerdt.
A. Heybroek.	J. C. Déking Dura.

Bediende van het Corps: J. Schipper, Voorstraat 23.

OPENBARE CORPSGEZELSCHAPPEN.

SOCIETEIT PHOENIX.

1 Maart 1847.

Contributie *f* 20.—, in 5 termijnen, entrée *f* 5.—

F. s' Jacob,	*President.*
J. H. O. Bunge,	*Secretaris.*
J. J. A. Knoote,	*Thesaurier.*
H. P. G. den Tex,	*Bibliothecaris.*
W. Meijer Timmerman Thijssen,	*Comm. v. h. Consumabel.*
R. E. van Eibergen Santhagens,	*Comm. v. d. Inventaris.*
G. J. Langhout,	*Archivaris, Vice-Secretaris.*

SCHERM- EN GYMNASTIEK-GEZELSCHAP ODIN.

7 Maart 1848.

Contributie *f* 8.—, in twee termijnen, entrée. *f* 2.50.

J. H. Kremer,	*President.*
W. van Houten,	*Secretaris.*
R. Klein,	*Thesaurier.*
L. Doedes, J. Mercx,	*Commissarissen.*

MUZIEKGEZELSCHAP APOLLO.

14 Nov. 1849.

Contributie *f* 6.— in 2 termijnen. Geen entrée.

P. H. A. Rosenwald,	*President.*
H. van Rees,	*Secretaris.*
P. H. V. Bongaerts,	*Thesaurier.*
H. P. E. de Vogel,	*Vice-Secretaris.*
E. J. C. Meijll,	*Commissaris.*

DISPUUTGEZELSCHAP „VRIJE STUDIE."

6 Febr. 1862.

Contributie *f* 4.— in 2 termijnen.

J. H. O. Bunge,	*President.*
E. Waller,	*Secretaris.*
P. C. Boogaerdt,	*Thesaurier.*
H. P. G. den Tex,	*Vice-President.*
A. Broese van Groenou,	*Commissaris.*

DEBATING-CLUB.

13 Juni 1865.

Contributie *f* 1.—. Geen entrée.

Eere-Voorzitter.

Prof. Mr. B. H. Pekelharing.

F. s' Jacob,	*President.*
M. van der Horst,	*Secretaris-Thesaurier.*
W. C. Köhler,	*Vice-President.*

ROEIVEREENIGING LAGA.

13 April 1876.

Contributie *f* 10.— in 2 termijnen, entree *f* 2.50.

Twee achtereenvolgende jaren lid geweest zijnde, betaalt men voortaan slechts *f* 5.— contributie.

F. A. Brandt,	*President.*
H. W. Dammers,	*Secretaris.*
W. Meijer Timmerman Thijssen,	*Thesaurier.*
J. C. Déking Dura,	*Vice-President.*
A. Broese van Groenou,	*Commissaris.*

Proefcommissie.

F. A. Brandt, *Pres.*
J. C. Déking Dura, *Secr.*
H. W. Dammers.
R. Klein.
J. J. A. Knoote.

Instructie-Stuurlieden.

H. F. Adams.
J. C. Vliegenthart.
A. Hoeffelman.
S. Piek.
H. A. Henket.
J. J. A. Knoote.
J. C. Déking Dura.
H. W. Dammers.
R. Klein.
F. A. Brandt.

STUDENTEN-CARROUSELVEREENIGING
TE DELFT.

25 Febr. 1878.

Contributie *f* 3.— entrée *f* 1.—

F. s' Jacob,	*President.*
J. J. A. Knoote,	*Vice-President.*
W. Meijer Timmerman Thijssen,	*Secretaris.*
H. P. G. den Tex,	*Thesaurier.*
G. C. op ten Noort,	*Commissaris, Vice-Secr.*

TECHNISCH LEESGEZELSCHAP.

7 Dec. 1880.

Contributie *f* 6.— voor Candidaatleden *f* 3.—
in 2 termijnen, entrée *f* 1.—

J. R. Sassen,	*President.*
A. E. Jurriaanse,	*Secretaris.*
M. van der Horst,	*Thesaurier.*

DELFTSCH STUDENTEN-TOONEELGEZELSCHAP.

10 Oct. 1881.

Contributie *f* 5.— in 2 termijnen, entrée *f* 1.—

H. W. Dammers,	*President.*
F. O. Wegener Sleeswijk,	*Secretaris.*
Th^{s}. B. s' Jacob,	*Thesaurier.*
G. C. Op ten Noort,	*Vice-President.*
A. Broese van Groenou,	*Commissaris.*

DELFTSCHE STUDENTEN VELOCIPÈDE CLUB.

10 Nov. 1885.

Contributie *f* 2.50, entrée *f* 1.—

E. Waller,	*President.*
H. P. G. den Tex,	*Secretaris.*
C. P. Kesper,	*Thesaurier.*
G. C. Op ten Noort, A. Broese van Groenou,	*Commissarissen.*

DELFTSCHE STUDENTEN-IJSCLUB.

3 Dec. 1885.

Contributie *f* 3.— na 1 Nov. *f* 4.— Geen entrée.

A. E. R. Arnold,	*President.*
J. W. Albarda,	*Secretaris.*
H. A. Henket,	*Thesaurier.*
J. H. O. Bunge, A. H. Putman Cramer,	*Commissarissen.*

DELFTSCHE STUDENTEN CRICKET- EN VOETBALVEREENIGING.

5 Nov 1889.

Contributie *f* 3.—. Geen entrée.

A. Heybroek,	*President.*
H. Stokvis,	*Secretaris.*
L. Hupkes,	*Thesaurier.*
F. J. R. Bakker, C. A. Guffroy,	*Commissarissen.*

DELFTSCHE STUDENTEN-WEERBAARHEID.

22 Maart 1890.

Contributie *f* 4.— in 2 termijnen, revolverbaan *f* 1.50, entrée *f* 1.—

I. J. P. Kleyn,	*President.*
F. Muller Jz.	*Secretaris.*
W. van Warmelo,	*Vice-President.*
A. E. Jurriaanse,	*Thesaurier.*
J. A. R. de Muralt,	*Commissaris.*

PROEFCOMMISSIE.

E. F. Suringar.
I. J. P. Kleyn.
H. W. Land.

DELFTSCHE STUDENTEN AMATEUR-PHOTOGRAPHEN-VEREENIGING.

13 Oct. 1891.

Contributie *f* 2.50, entrée *f* 0.50

H. P. G. den Tex,	*President.*
L. Doedes,	*Secretaris.*
G. C. op ten Noort,	*Thesaurier.*
E. Waller,	*Comm. v. h. Materieel.*

CIVIEL- EN BOUWKUNDIG LEESGEZELSCHAP.

14 Nov. 1893.

Contributie *f* 6.— voor Candidaatleden *f* 3.50
in 2 termijnen, entrée *f* 1.—

W. V. E. Godin de Pesters, *President.*
W. C. G. H. Broekman, } *Secretarissen.*
J. J. Canter Cremers, }
C. P. Kesper, *Thesaurier.*

IGOV.

24 Februari 1895.

Contributie *f* 2.50.

H. W. Dammers, *President.*
W. Meijer Timmerman Thijssen, *Secretaris.*
C. P. Kesper, *Thesaurier.*
G. C. op ten Noort, } *Commissarissen.*
A. Broese van Groenou. }

NEDERLANDSCH TOONEELVERBOND.

Afdeeling Delft.

Studenten Bestuursleden.

W. van der Tak.
E. van Eibergen Santhagens.

STUDENTENBLADEN.

MINERVA.

Leiden, 22e Jaargang.

Abonnement per jaar *f* 3.50, na Sept. *f* 2.—

Redactie voor Delft:

J. D. Tours, *Praeses.*
P. L. Dubourcq, *Ab-Actis.*
H. Cool, *Fiscus-Bibliothecaris.*

VOX STUDIOSORUM.

Utrecht, 5e Jaargang.

Abonnement per jaar *f* 3.50, na Sept. *f* 2.—

Redactie voor Delft:

Ths. B. s' Jacob.
K. A. Poortman.
J. J. Canter Cremers.

STUDENTEN WEEKBLAD.

Delft, 1ste Jaargang.

Abonnement per jaar *f* 3.50

J. W. Albarda.
G. J. van den Broek.
C. H. Douwes Dekker.
J. Gratama.
V. I. P. de Blocq van Kuffeler.
G. D. Jordens.
Jan van der Waerden.

GEZELSCHAPPEN.

WANDELGEZELSCHAP „AMBULANTES."

5 Dec. 1877.

G. L. Piek, *President.*
J. P. G. Thiebout, *Secretaris.*
F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen, *Thesaurier.*

DELFTSCHE STUDENTEN-SCHAAKCLUB „PARIS",

H. Strick van Linschoten, *President.*
P. Binkhorst, *Secretaris.*
J. J. Wefers Bettink, *Thesaurier.*

U. L. I.

15 Jan. 1886.

W. Kamp, *President.*
M. H. van Beresteyn, *Seeretaris.*
W. V. E. Godin de Pesters, *Thesaurier.*

DE GOTHIEKDRINKERS.

25 Februari 1889.

Onder de leus: „Drink en Werk."

J. D. Bierens de Haan,	*Voorvader.*
F. L. C. van Doorn,	*Eere-Voorzitter.*
G. L. Piek,	*President.*
J. P. G. Thiebout,	*Secretaris.*
P. Kemper,	*Thesaurier.*
J. F. de Vogel,	*Leden.*
J. C. Vliegenthart,	
H. de Bordes,	
A. Wurfbain,	
J. H. H. Verloop,	
W. D. H. Bock,	
G. E. Hoeffelman,	

DISPUUTGEZELSCHAP „MERWE".

10 Nov. 1890.

J. A. de Lint,	*Kapitein.*
A. van Oven,	*Stuurman.*
A. J. van der Poest Clement,	*Bakenmeester.*

DISPUUTGEZELSCHAP G. D. U.

16 Nov. 1894.

J. R. Van Musschenbroek,	*President.*
G. C. Snijders,	*Secretaris.*
S. de Clercq,	*Thesaurier.*

DISPUUTGEZELSCHAP G. I. O.

1 Februari 1897.

P. J. W. J. van der Burgh, *President.*
P. Persant Snoep, *Secretaris.*
J. W. Birnie, *Thesaurier.*

D. D. D.

2 October 1895.

A. J. Hoeffelman, *President.*
. . . . . *Secretaris.*
H. G. Mos, *Thesaurier.*
F. K. J. Beukema,
S. Piek,
E. A. du Croo,
F. W. Rühle v. Lilienstern ter Meulen, } *Leden.*
D. A. Vreedenberg,
M. G. van Heel,
. . . . . .
. . . . . .

DISPUUTGEZELSCHAP „SNELLIUS."

Opnieuw opgericht 2 Oct. 1897.

Contributie *f* 2.—, entrée *f* 0.50.

A. Hamer, *President.*
L. Doedes, *Secretaris.*
G. van Hille, *Thesaurier.*

DISPUUT „DE DERTIEN MANNEN."

13 Oct. 1897.

E. Waller, *President.*
H. Strick v. Linschoten, *Secretaris.*
H. P. G. den Tex, *Thesaurier.*

DISPUUTGEZELSCHAP „FRISIA."

11 Nov. 1898.

R. Klein, *Foarsitter.*

DELFTSCHE CHRISTEN-STUDENTEN VEREENIGING.

F. A. Brandt, *President.*
J. F. B. van Hasselt, *Secretaris.*

DELFTSCHE STUDENTEN HOCKEY EN BANDY CLUB.

Contributie *f* 3.—

F. A. Brandt, *President.*
J. H. O. Bunge, *Secretaris.*
A. Broese van Groenou, *Thesaurier.*
A. G. van Waveren, P. H. Hendriks, } *Commissarissen.*

LE QUARTIER-LATIN.

4 Novembre 1898.

Chanson-de-Corps: air „Voici le sabre de mon père."

Nous sommes les membres, les membres, les membres. } *bis.*
Nous sommes les membres, du Quartier-Latin. }

But.

Communications et Chansons de tout genre.

Devise.

On ne s' encanaillera jamais.

Chanson d'Honneur: air „Mignon."

C'est pour ça que je voudrais vivre . . . . etc.

Chanson Matineuse.

Déja tout s'éveille . . . . . etc.

Fondateurs.

Coco.
Tifi.
Slurphe.

Membres.

Monsieur Hibou.
Le petit dindon.
Totote.
Mimi.
Carillon.

Fin.

La nuit est pour dormir.

DE COMMUNICEERENDE VATEN.

10 October 1898.

Motto: Gelijkheid en „Brüderschaft."

Tikoes,
Jantje,
Hans,
Venus,
} *Gewone leden.*

Broer, *Geschorst, dus Eerelid.*

Entje,
Jo,
} *Buitengewone leden.*

JAKOHEI.

22 November 1898.

Ja, *President.*
Hei, *Secretaris.*
Ko, *Penningmeester.*

N. B. Het gezelschap bestaat uit 3 leden.

WANDELVEREENIGING „SOLITRECHO."

(Soliede Wandelaars.)

Doel: Wandelen bij Volle Maan.

Contributie *f* 0.50 (Een éénjaarlijksche termijn.)
Geen entrée. Geen hoofdelijke omslag.

Paul de Ruremonde, *President.*
Rochangië, *Secretaris.*
Een technoloog, *Penningmeester.*
Roeispier, *Chef van de Worst.*
Klosknieën, *Chef van de Groene Pommerance.*

„MET DE MOND AAN HET SCHELPJE".

9 December 1898.

De nieuwe Bor,
Dikke Bet,
Karel Schooier,
Klabakarium,
Piet Cognac,
Jan Platje,
Adriaan, de valsch betichte stukslaander,
Prammetje,
Jan Kak,

} *Leden.*

VERVOLG

OP DE

GESCHIEDENIS

VAN HET

DELFTSCH STUDENTENCORPS.

1897—1898.

Goedgekeurd op de Corpsvergadering van 9 December 1898.

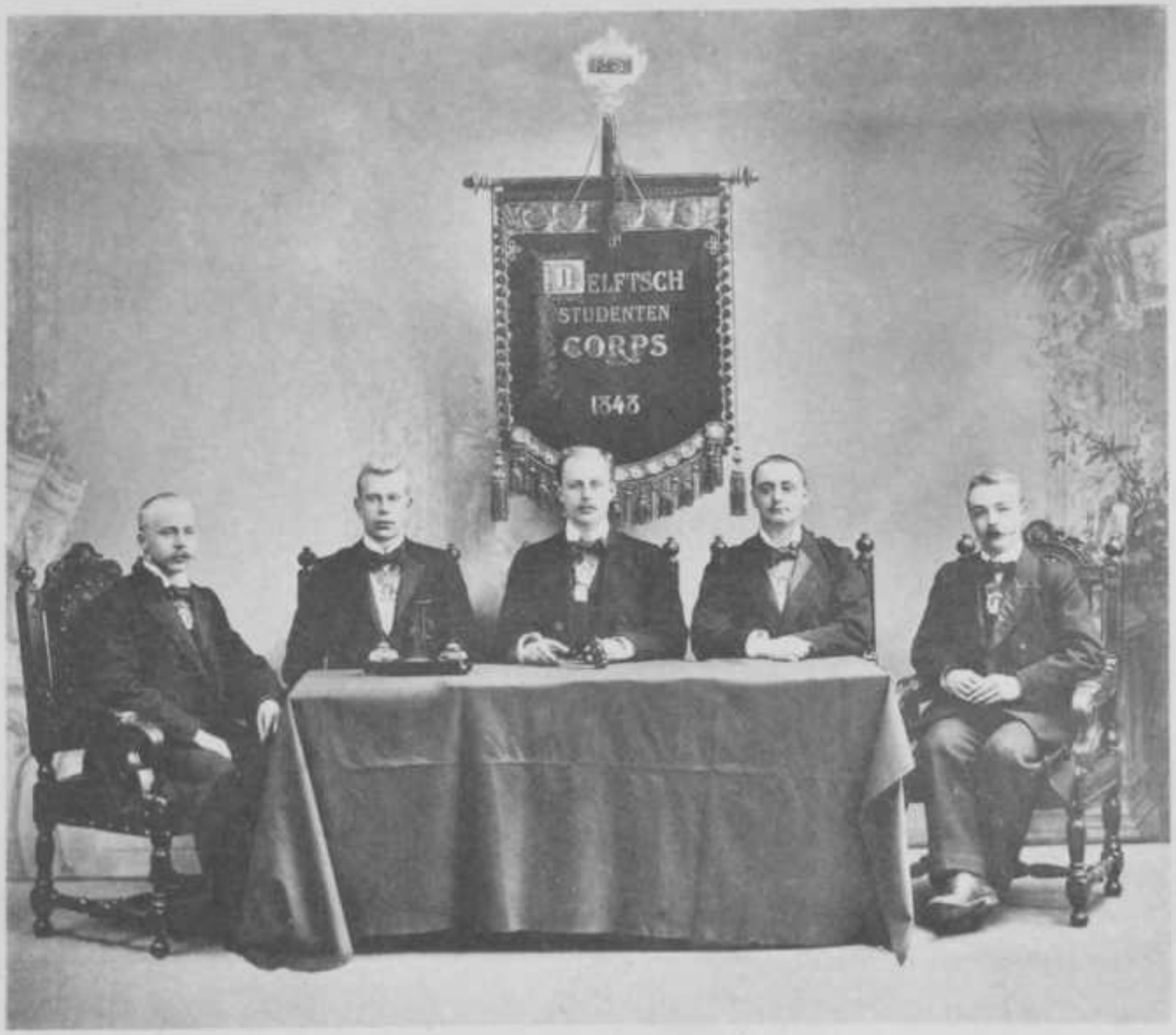
DELFTSCH
STUDENTEN
CORPS
1343

Nu ons Corps opnieuw jong bloed heeft opgenomen, en het hierdoor gesterkt op het punt staat, met frissche kracht niet alleen een nieuw levensjaar in te gaan, maar tevens hiermede een 2de tijdperk van 50 jaren te openen, past het ons, een blik te slaan op het jaar, dat achter ons ligt.

De jongeren, die aan den ingang staan van eene nieuwe periode in hun leven, het dikwijls zoo vurig verlangde studentenleven, kunnen in de volgende bladzijden de verklaring vinden van feiten, die zich zoo plotseling aan hen voordoen en die hunnen oorsprong ontleenen aan tijden hen voorafgegaan. Doch ook de ouderen, die na dagen van rust of praktische studie, weder geworpen worden te midden van het corpsleven, vinden hierin den draad terug hun ontvallen bij den aanvang der zomervacantie, en kunnen, dezen hervattende, in de ingeslagen richting voortbouwen, door hunne daden zorg dragende, dat hij, die geroepen zal worden, het tijdperk, waarvoor zij verantwoordelijk waren, te beoordeelen, hun den lof voor hun streven niet zal behoeven te onthouden.

Laten wij daarom de ontwikkeling van zaken nagaan, en moge dan blijken, dat wij allen volgens onze beste krachten er naar gestreefd hebben, dat dit jaar alle voorgaande zou overtreffen, en de tot oordeelen bevoegde ons naroepe: »gij waart uwe zinspreuk getrouw."

Zoo was het dan geschied; honderd en elf groenen waren door den hamerslag van den President tot leden van

het D. S. C. geinaugureerd, een ongekend aantal niet alleen in de geschiedenis van ons Corps, maar zelfs in die der andere Studentencorpsen van ons Vaderland. Krachten schoten te kort, om hen allen in te leiden in de studentenmaatschappij, zoodat de leden zelve geen tijd hadden gehad, zich te verheugen in elkanders wederzien, noch om elkaar de gebeurtenissen der gepasseerde vacantie te verhalen. Dit kwam den maand October ten goede; overal kwamen vrienden en kennissen bijeen om den avond onder vroolijke gesprekken door te brengen. Vooral op de Societeit Phoenix, het zoo dikwijls en toch nooit te veel geroemde »centrum der gezelligheid« gaf dit veel drukte; zoo zelfs, dat 's middags in het borreluurtje, wanneer ook het eerste jaar zich vertoonde, de zaal soms te klein bleek, om allen te bevatten.

Bepaalde feiten vielen er echter niet voor; wel hadden reeds enkele besturen van vereenigingen nieuwe verkiezingen uitgeschreven, om ook in hun midden jonge krachten op te nemen, maar uiterlijk was het corps in rust. Uiterlijk evenwel slechts, want in stilte, niet merkbaar voor oningewijden, werd er gewerkt, hard gewerkt, aan de voorbereidingen der groote gebeurtenis, die aanstaande was, de viering van het 10de Lustrum van ons Corps. Feest-, Maskerade-, zoowel als Bouwcommissie beijverden zich in het maken van plannen, en het eerste resultaat was einde October de tentoonstelling van de teekeningen der Maskerade-costuums, de welgeslaagde arbeid van twee leden der Maskerade-Commissie, de heeren F. s' Jacob en S. de Clercq. Beiden hadden in keurig uitgevoerde, kleurrijke waterverfteekeningen de costuums afgebeeld der edelen van de 16de eeuw. De bezichtiging dezer schetsen, die de wanden

van de eetzaal der Soc. Phoenix geheel bedekten wekte velen op, om aan den optocht deel te nemen en zich hierdoor de aangenaamste herinneringen te verzekeren, die men van een lustrum mede kan dragen. Krachtig werden beiden gesteund door de niet genoeg te waardeeren hulp van den heer A. Reyding, terwijl de heeren A. F. Gips, K. Sluyterman, J. L. Schouten en A. Le Comte hunnen welwillenden steun verleenden bij de rangschikking van den stoet, tot het verkrijgen der zoo zeer gewenschte kleurenharmonie.

Terwijl het Corps zich bezighield met de toebereidselen voor het lustrum, bereikte ons medio October het bericht van de benoeming van Prof. J. M. Telders, Hoogleeraar in de Waterbouwkunde, tot Directeur der Polytechnische school, ter vervanging van den tijdelijken Directeur, den door ons zoo zeer gewaardeerden Prof. N. H. Henket, die wegens gezondheidsredenen niet meer in aanmerking had wenschen te komen. Deze benoeming werd met algemeene sympathie door het geheele Corps begroet, en de Senaat riep dan ook spoedig eene Corpsvergadering bijeen, om van haar de toestemming te verkrijgen, den afgetreden en den nieuw benoemden Directeur bij de overdraging van het Directoraat serenades aan te bieden, welk plan met algemeene instemming werd begroet.

Tevens zou dan een serenade aangeboden worden aan den Burgemeester van Delft den Heer F. M. de Vries van Heyst, die op dien dag zijn zilveren jubileum als burgervader vierde. Toen dan ook de 1ste November was aangebroken, schaarden zich velen om het Corpsvaandel, om den beiden jubilarissen (Prof. Henket had intusschen bedankt) hunne sympathie te betuigen, welke hun bij monde van den President van

den Senaat in warme bewoordingen werd overgebracht.

Intusschen hadden verscheidene belangrijke verkiezingen plaats gehad, waardoor enkele Commissies wijzigingen hadden ondergaan, andere geheel vernieuwd waren.

In de eerste plaats werden tot Verificateurs van het Corps verkozen de Heeren:

N. M. de Kanter,
G. L. Piek,
G. van Tienhoven van den Bogaard.

De Commissie tot behartiging van de studiebelangen stelde zich als volgt samen:

M. H. Damme,	*Pres.* W. I.	*President.*
P. H. A. Rosenwald,	*Secr*, C. I.	*Secretaris.*
H. Veth,	*Pres.* C. I.	*Vice-President.*
P. M. van Bosse,	*Secr.* M. I.	*Vice-Secretaris.*
D. Ferman,	*Pres.* T.	
J. F. B. van Hasselt,	*Secr.* T.	
J. A. Pool Jr.,	*Pres.* B. I.	
J. H. W. Leliman,	*Secr.* B. I.	
M. A. Cornelissen,	*Pres.* S. I.	
F. H. von Lindern,	*Secr.* S. I.	
F. K. Th. van Iterson,	*Secr.* W. I.	
L. Houwink,	*Pres.* W. I.	

De plaats van den heer L. Houwink, die bedankte, bleef evenwel onvervuld.

Tot leden der Stem- en Schouwburg-Commissie werden verkozen de heeren:

A. Coster van Voorhout.
H. A. Henket.
J. H. O. Bunge.

Ook de Almanak-Redactie, die reeds in April van het vorige jaar verkozen was, onderging eenige wijzigingen, zoodat deze zich ten slotte als volgt samenstelde:

J. H. Kremer, *President.*
S. de Clercq, *Secretaris.*
Th. P. J. Kipp, *Vice-President.*
J. W. Albarda, *2de Secretaris.*
A. Blomhert, *Commissaris.*

Ongeveer medio November was ook de nieuwe Senaat, die ditmaal als Lustrumsenaat reeds in October moest verkozen worden, voltallig, en werd als volgt geconstitueerd:

F. s' Jacob, *President.*
J. C. Déking Dura, *Secretaris,*
A. E. R. Arnold, *Thesaurier.*
H. Tromp, *Archivaris.*
P. C. Boogaerdt, *Commissaris.*

Terwijl bovengemelde verkiezingen de Corpsleden ter stembus riepen, had de Verificatie-Commissie gelegenheid hare taak te vervullen, en bracht op de den 17den November bijeengeroepen corpsvergadering haar verslag uit, dat behoudens eene kleine wijziging werd goedgekeurd. Tevens werd besloten een crediet van *f* 200.— te openen voor de Commissie tot behartiging van Studiebelangen ter bestrijding der kosten verbonden aan het opmaken van een adres aan de 2de Kamer der Staten-Generaal over den toestand der Polytechnische School, welk adres in den vorigen Almanak werd opgenomen.

Dienzelfden avond werd de nieuwe Senaat geïnstalleerd, hetgeen in alle stilte plaats had, daar het Corps rouw droeg door den dood van den Heer H. C. L. Genet, die in '95 uitgetreden, na bijna twee jaren lid van het I. S. C.

te zijn geweest, sedert kort weder tot ons was teruggekeerd.

Het optreden van den nieuwen Senaat maakte verkiezingen noodzakelijk voor 4 leden der Feestcommissie, die geroepen zouden worden met den Senaat den voorbereidenden arbeid voor de feestweek, reeds door de vorige Commissie krachtdadig aangevangen, voort te zetten. Den 26sten November constitueerde de Commissie zich als volgt:

F. s' Jacob, *President.*
W. van der Tak, *Secretaris.*
A. E. R. Arnold, *Penningmeester.*
P. C. Boogaerdt, *Archivaris.*
F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen, *Vice-Secretaris.*
J. C. Déking Dura, 1ste *Commissaris.*
H. Tromp, 2de *Commissaris.*
R. E. van Eibergen Santhagens, 3de *Commissaris.*

Om haren arbeid te vergemakkelijken werd haar door de Corpsvergadering van 1 December een crediet uit de Corpskas toegestaan van *f* 300.—. De afgetreden senatoren werden in diezelfde vergadering op voorstel van den Senaat tot eereleden van den Senaat benoemd.

Inmiddels had ook de Maskerade-Commissie niet stilgezeten en de laatste hand gelegd aan verschillende contracten, waarvan wij hier slechts dat met den Heer Verstraete uit Antwerpen willen vermelden, die als costumier werd aangewezen. In het laatst van November werd nogmaals eene tentoonstelling van de teekeningen der costuums gehouden, waarop de aan de Maskerade deelnemenden hunne keuze definitief vaststelden.

Een prijsvraag werd uitgeschreven door de Feestcommissie ter vervaardiging van een feestmarsch, waartoe als

motief moest dienen een der bestaande geuzenliederen, en waarvoor een verguld zilveren medaille werd uitgeloofd. Deze prijsvraag werd spoedig gevolgd door een tweede voor het beste ontwerp eener gedenkpenning waarop iets toepasselijks zoowel op het Corps als op de Maskerade moest voorkomen.

In den aanvang van December bedankte de Heer A. E. R. Arnold als thesaurier van den Senaat, waardoor eene nieuwe verkiezing noodzakelijk werd, en de Heer P. C. Boogaerdt in zijn plaats werd verkozen.

Zoo waren de eerste maanden van het Corpsjaar omgevlogen, en kwam de Kerstvacantie stoornis brengen in het drukke corpsleven, waarin de vele vergaderingen en verkiezingen afgewisseld werden door goedgeslaagde uitvoeringen van verschillende vereenigingen en geanimeerde kroegjolen op de Soc. Phoenix; tot welke laatste de nagroenen niet weinig bijdroegen, die telkens de gelederen van het eerste jaar kwamen versterken. In October hadden de nainauguraties plaats van A. Broese van Groenou en L. F. van Ravenswaay, en November bracht ons de heeren P. L. Dubourcq, J. Schaly Jr. en H. de Gelder, de beide laatsten oud-leden van het I. S. C.

Nadat velen de Kerstdagen en Oud- en Nieuw in den familiekring hadden doorgebracht, en een ieder door een paar weken welverdiende rust zijne krachten verzameld had voor de dingen, die komen zouden, waren allen in de tweede helft van Januari weder frisch en opgewekt in de oude princestad verzameld.

Terstond werden de corpsleden ter stembus geroepen, ter aanvulling der vacatures in den Senaat, veroorzaakt

door het reeds vroeger gemelde bedanken van den Heer A. E. R. Arnold en het neerleggen van het commissariaat door den Heer H. Tromp. De opengevallen plaatsen werden ingenomen door de Heeren:

S. Piek en

F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen.

Wie den 21sten Januari 's middags tegen zessen een kijkje had kunnen nemen in de conversatiezaal der S. P. zou verbaasd gestaan hebben over de menschenmassa, die zich hier verzameld had. Te oordeelen naar de houding dergenen, die zich reeds van een stoel of tafel verzekerd hadden, en de haast, waarmede iedere laatkomer een goede plaats trachtte te veroveren, werd hier iets gewichtigs verwacht. En terecht, immers reeds 's middags had men de Almanak-Redactie met hare honorairen zien rondrijden om aan Hoogleeraren en inzenders hun papieren kind te overhandigen, en nu wachtte een ieder het oogenblik af, waarop namens de Redactie de almanak aan den bibliothecaris der Societeit Phoenix zou overhandigd worden. De heer Th. P. J. Kipp hield als Vice-President de daarbij gebruikelijken bloemkoolspeech, terwijl de dag besloten door een officieele kroegjool, welke de Hoogleeraren A. Huet en J. A. Snijders C.Jzn, met de sinds kort aan de P. S. werkzame leeraren Dr. G. Schouten en Dr. M. de Haas met hunne tegenwoordigheid vereerden. Ditmaal verscheen de Almanak zonder den catalogus van de bibliotheek der Soc. Phoenix, nadat dit een punt van bespreking had uitgemaakt op de corpsvergaderingen van 1 en 16 December.

De weken, die nu volgden kenmerkten zich door uiterlijke kalmte, Alleen de Feestcommissie, die intusschen eenige wijzigingen had ondergaan door de veranderingen

in den Senaat, en waarin werden verkozen de Heeren F. K. J. Beukema en H. Veth, werkte rusteloos voort aan hare taak. Kort na de Kerstvacantie verraste zij de leden door een 3den prijsvraag uit te schrijven, ditmaal voor een reclameplaat voor het 10de Lustrum, waarnaar zoowel oud-corpsleden als corpsleden mede konden dingen, en tegen het einde van Januari diende zij een volledig uitgewerkt feest-programma in, dat het Corps ter goedkeuring werd voorgelegd. Daartoe werd den 26sten Januari eene Corps-vergadering gehouden, waarin het programma na een zeer langdurig, doch interressant debat over het al of niet slagen eener boottocht op den Vrijdag der feestweek in zijn geheel werd aangenomen. Volledigheidshalve laten we het concept programma hier volgen:

Maandag 4 Juli.

Inhalen der reunisten: Matinée op het feestterrein. Reuniediner. Muziek op de Societeit Phoenix.

Dinsdag 5 Juli.

Maskerade optocht. Matinée op het feestterrein. Maskeradediner. Avondoptocht.

Woensdag 6 Juli.

Matinée. Overhandiging van het smeekschrift. Soirée. Officieel bal. Volksconcert op de Markt.

Donderdag 7 Juli.

Matinée. Bal Costumé. Soirée. Balmuziek.

Vrijdag 8 Juli.

Boottocht of ander feest eventueel te geven door de Societeit Phoenix. Kermesse d' été. Balmuziek. Volksconcert.

Zaterdag 9 Juli.

Matinée te geven door Vereenigingen in het Corps. Volksfeesten met muziek op de Markt.

[Het volledig feestprogramma kan men, evenals de indeeling van den Maskeradestoet in de bijlage, die achter dit verslag volgt, vinden.]

In de reeds genoemde vergadering werd ook de begrooting voor de feesten goedgekeurd, en tot eene daaruit voortvloeiende hoofdelijke omslag van *f* 10.—, te heffen in twee termijnen, besloten.

Deze hoofdelijke omslag werd in tweede stemming op de Corpsvergadering van den 2^den^ Februari bekrachtigd. Tevens werd hier eene nalatigheid van de Commissie tot behartiging van de studiebelangen goedgemaakt, door het met algemeene stemmen aannemen der volgende motie:

Het D. S. C. in zijne vergadering van 2 Februari '98 betreurt ten zeerste, dat zijne aandacht niet voor het verschijnen van den Almanak is gevallen op het verzuim van de Commissie tot behartiging van de Studiebelangen, welke in haar verslag had moeten vermelden de ware toewijding en grooten ijver, waarmede de heer F. J. H. M. Thijs het onderwijs in het landmeten, waterpassen en geodesie heeft gegeven vóór de benoeming van Prof. Heuvelink; en gaat over tot de orde van den dag.

Einde Februari werd het Rapport bekend van de Jury, die op zich genomen had de ingekomen ontwerpen voor de reclameplaat te beoordeelen. Zij bestond uit de Heeren:

K. Sluyterman.
J. L. Schouten.
A. F. Gips, *Rapporteur*.

Uit een uitvoerig rapport, waarin de beste der ontwerpen ieder afzonderlijk besproken werden, bleek, dat de Jury eenstemmig den prijs, de verguld zilveren medaille, had toegekend aan het ontwerp, onder het motto »Poging«

ingezonden, waarvan de vervaardiger bleek te zijn, de Heer J. R. de Wetstein Pfister. Dat het Corps dankbaar was voor de ambitie en toewijding, waarmede de bovengenoemde heeren hunne taak hadden vervuld, behoeven wij nauwelijks te vermelden. De nieuwsgierigheid der Corpsleden, gewekt door het in Minerva en Vox Studiosorum gepubliceerde rapport, werd spoedig bevredigd door eene tentoonstelling der ingekomen ontwerpen in de receptiekamer der P. S., waar bleek, dat ook onder de corpsleden menig teekentalent school. Besloten werd naar het bekroonde ontwerp, de reclameplaat, die door geheel Nederland ons 10de Lustrum zou aankondigen te doen vervaardigen.

Zoo naderde dan de dag, die reeds meer dan een jaar veler gedachten bezig hield, dagelijks het onderwerp was van veler gesprekken, de 50ste dies natalis van het Corps, waaraan zoovele banden ons hechten en dat zoo'n gewichtige plaats inneemt in ons studentenleven. Hoewel de plechtige viering van dit heuchelijke feit eerst veel later, als niemand meer gebukt ging onder den druk van naderende examens, zou plaats hebben, mocht toch ook de eigenlijke datum niet onopgemerkt voorbijgaan. Daarom werd op de Corpsvergadering van 10 Maart besloten, den dies te vieren op den dag zelven, en dus samen te komen Maandagavond den 21sten Maart, en den volgenden dag de rijjool te doen plaats hebben, ditmaal met het oog op het lustrumjaar niet gevolgd door een collation.

Het jubilaeum van den Heer E. Lacomblé, zijn 70ste verjaardag, wenschte ook het Corps niet onopgemerkt te laten voorbijgaan. In de Prinsenkamer der P. S. verzamelden zich den 4den Maart des namiddags vele belang-

stellenden, waaronder de President en Secretaris van Senaat en C. t. b. v. Studiebelangen. Namens het Corps sprak de heer F. s' Jacob eenige welgemeende woorden en overhandigde den jubilaris een fraaie mand met bloemen.

Vóórdat echter de dag der dagen aangebroken was, moest nog eene gebeurtenis de lange rij der corpsfeiten sluiten, die voor een oogenblik een wanklank verwekte in ons Corpsleven. Den 15^{den} Maart werd het oud-lid van het Corps, de heer A. Backer vervallen verklaard van de rechten, die dit oud-lidmaatschap hem schonk, volgens art. 2 Hoofdstuk IV en art. 2 Hoofdstuk XV der Corpswet. Dat dit feit veel sensatie verwekte. vooral bij hen, die den bovengenoemden heer tot hunne intieme vrienden rekenden is duidelijk, en spoedig werd dan ook naar aanleiding hiervan op schriftelijk verzoek van tien leden eene Corpsvergadering door den Senaat uitgeschreven. Hierin verdedigde de heer Damme zijn standpunt ten opzichte van art. 2 Hoofdstuk XV der Corpswet, en gaf als zijne meening te kennen, dat noch art. 2. noch art. 12 van Hoofdstuk XV op den heer Backer van toepassing konden zijn. Hierover ontstond een geanimeerd debat, waarin de President van den Senaat als zijne meening en die zijner mede-senatoren verklaarde, dat art 2 Hoofdstuk XV ook op oudleden van toepassing was, daar men anders absoluut geen verhaal had op oud-corpsleden, die hunne verplichtingen niet nakwamen, of nalatig waren in het voldoen hunner schulden aan het Corps. Nadat verscheidene moties voorgesteld en weder gewijzigd waren, kwam ten slotte de motie van den heer W. C. van Manen, strekkende tot onwettig verklaring der royeering van den heer Backer, in stemming en werd verworpen. Daarop besloot men eene

stemming ter rehabilitatie volgens art. 3 Hoofdstuk XV uit te schrijven, daar den heer A. Backer intusschen aan zijne verplichtingen voldaan had, en alleen verregaande nalatigheid zijnerzijds oorzaak zijner royeering was geworden. Deze stemming werd echter wegens de naderende Paaschvacantie tot na die vacantie uitgesteld, waartoe dispensatie van het desbetreffende artikel verleend werd. De Senaat stelde eene wetswijziging van art. 2 Hoofdstuk XV in het vooruitzicht, waarin de bedoeling duidelijk zou omschreven worden.

Maar laten wij het voorgaande rusten, en nog eens in onze herinnering terugroepen dien mooien oudejaarsavond, toen velen, die het Corps lief hadden, zich verzameld hadden op de Soc. Phoenix, en na het bommen van de twaalf slagen aandachtig luisterden naar de woorden van onzen President, die ons den blik terug deed slaan op het heengesnelde corpsjaar, het jaar, dat den keten sloot van een vijftigjarig tijdperk. De avond werd opgevroolijkt door eene vlot gespeelde diës-comedie. Den volgenden dag hield de Senaat eene receptie ten huize van zijnen President, die druk bezocht werd. Hier vooral bleek, dat de oud-leden den verjaardag van hun Corps niet vergeten hadden, want naast de besturen van de verschillende vereenigingen, alle Docenten van de Polytechnische School en het Dagelijksch Bestuur van Delft, kwamen afgevaardigden van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs, van de Vereeniging van Burgerlijke Ingenieurs, en vele oud-leden als particulier den Senaat met den jubilaeumsdag gelukwenschen. Prof. J. M. Telders hield op deze receptie eene warme en schoone rede op ons Corps namens de Docenten van de P. S. Ook zij, die in het buitenland vertoefden, bleken hun oude Corps

te herdenken, daar de Senaat dien dag een telegram ontving van vele Indische oud-leden, en het bericht tot ons kwam, dat ook de ingenieurs in Zuid-Afrika zich tot viering van den dies vereenigd hadden.

Langzamerhand werd het stil in ons Corps. Wel flikkerde een enkele maal het vuur nog even op, zooals bij het bericht van de resultaten der beide eerste prijsvragen der Feestcommissie, waaruit bleek, dat de feestmarsch van den Heer F. A. Brandt bekroond was; terwijl geen der ontwerpen voor een gedenkpenning eene bekroning werd waardig gekeurd; maar overigens bleef het smeulen. Geen wonder, velen waren de Paaschdagen buiten Delft gaan vieren, en het oude stadje lag uitgestorven en doodsch als altijd, wanneer de studentenjeugd naar elders verhuisd is.

Na de Paaschvacantie keerden allen terug, doch ditmaal niet om hunne vreugde bot te vieren in de zalen der Phoenix, maar om binnenskamers gebogen over dikke boeken onder het schijnsel der studeerlamp hunne kennis te verrijken.

Toch schoot er nog wel een uurtje over, om even een kijkje te nemen op de S. P., zich op de hoogte te stellen der Corpszaken en te stemmen, waar aanvullingen in besturen en commissies noodzakelijk bleken.

In Februari was de open plaats in de Commissie tot behartiging van Studiebelangen eindelijk vervuld, daar de Heer P. M. van Bosse tot president en de Heer P. Hövig tot secretaris waren verkozen der Mijnbouwkundige Faculteit. Ook de Maskerade-commissie had eene verandering ondergaan, en daarin was verkozen de heer P. Kemper, ter vervanging van den heer A. E. R. Arnold.

Nu echter werden tot Reuniecommissarissen voor het jaar 1895 verkozen de heeren:

F. s' Jacob, A. Heybroek, } *Permanent.*

P. C. Boogaerdt, J. C. Déking Dura, } *Reserve.*

Besloten werd, de feestweek te verschuiven, en de feesten te houden: in plaats van 4—9 Juli, van 11—17 Juli, daar de benoodigde militaire muziek tengevolge van den verjaardag der Prinses Marie van Wied niet te verkrijgen was.

Kort daarop had de stemming plaats ter rehabilitatie van den Heer A. Backer, waarbij het vereischte aantal stemmen juist bereikt werd.

De naar aanleiding van deze quaestie door den Senaat beloofde wetswijziging in Hoofdstuk XV werd in de Corpsvergadering van den 18den Mei ingediend, en door den heer M. H. Damme geamendeerd, met groote meerderheid aangenomen. Daarop kwam aan de orde een ontwerp ter reglementeering van den groentijd, voorgesteld door de Heeren: M. H. Damme, G. de Gelder, J. R. van Musschenbroek en J. van der Waerden.

De Senaat verklaarde zich tegen de groentijdsreglementeering op grond ven art. 5 Hoofdstuk I der Corpswet. Het debat liep nu uitsluitend over dit art., en werd in het voordeel van hen, die meenden, dat reglementeering van den groentijd naast de bestaande wettelijke bepalingen eene onmogelijkheid is, beslist, daar eene motie van den heer Th. van der Waerden van tegenovergestelde strekking met vrij groote meerderheid verworpen werd. Eveneens werd een motie van den Heer G. de Gelder tot afschaffing van wettelijke erkenning van den groentijd met overgroote

meerderheid verworpen. Eene motie van den Senaat, strekkende tot zoodanige Wetsherziening, dat reglementeering mogelijk wordt, werd ten slotte eveneens verworpen, zoodat het Corps voorloopig van nadere reglementeering van den groentijd afzag.

Intusschen waren tot Redacteuren van den Almanak van 1899 verkozen de heeren:

S. de Clercq, *President.*
J. Gratama, *Secrctaris.*
H. P. G. den Tex, *Vice-President.*
M. van der Horst, *Vice-Secretaris.*
W. C. Köhler, *Commissaris.*

De oude Redactie had na het verschijnen van den Almanak niet gerust, doch door het samenstellen eener bloemlezing uit het Mengelwerk der Delftsche Studenten Almanakken van 1876—1898, als vervolg op twee vroeger verschenen bundels, een blijvend document gesticht voor de litteraire uitingen onzer corpsleden, dat uitgegeven door de zorg van den heer J. Waltman Jr. in de feestweek zou verschijnen.

Nog eens werden de corpsleden ter vergadering geroepen, den 25sten Mei, om bij 2de stemming hunne adhaesie te betuigen aan de wetswijziging van Hoofdstuk XV.

Deze vergadering, die midden in de examenweek gehouden werd, sloot de reeks van gebeurtenissen voor de Zomervacantie, daar kort daarop de meeste corpsleden Delft verlieten, hetzij om in wel verdiende rust te gaan genieten van de schoone natuur, hetzij om door praktischen arbeid zich te bekwamen voor de toekomstige loopbaan.

Nog enkele malen daverden de straten van de uitingen

van jolijt, tengevolge van den gunstigen afloop der examens, en toen werd het stil, doodstil binnen Delft.

Velen waren echter heengegaan met het vaste voornemen spoedig weder terug te keeren binnen de stad, die bij hunne terugkomst evenwel niet meer het goede oude Delft zou zijn, maar gemetamorphoseerd was in Zuid-Nederlandsch deftige hoofdstad, het roemrijke Brussel der 16de eeuw.

Maandag 11 Juli opende de rij der feestdagen met de plechtige ontvangst der reunisten en de vertegenwoordigers der bevriende corpsen. Van de Soc. Phoenix, waar men zich verzameld had, trok de stoet vooraf gegaan door eene eerewacht van Carrousel met het Corpsvaandel in haar midden en begeleid door de banieren der verschillende vereenigingen naar de P. S., waar in zaal 11 de President van den Senaat, de Heer F. s'Jacob, in hartelijke bewoordingen alle tegenwoordigen het welkom toeriep. De reunisten voerde hij terug naar de dagen, dat ook zij zich onder het Corpsvaandel geschaard hadden; naar hunnen groentijd, als een eerste ontwaken na de sluimering hunner kinderjaren, naar de dagen van jeugd en vroolijkheid, toen allen nog jong en onbezorgd de maatschappij te gemoet traden. Wel was veel veranderd, dat ons heilig en onschendbaar had moeten blijven, maar veranderingen waren slechts ten goede gemaakt; en toch er was veel gebleven, zooals zij het hadden verlaten. Wel moest het:

»Er zählt die Häupter seiner Lieben
Und sieh ihm fehlt kein theures Haupt."

uit Schiller's »Lied von der Glocke« hen als bittere ironie in de ooren klinken, maar toch vele oude bekenden en vrienden waren weer gevonden.

Uitbundige toejuichingen beloonden den Heer s' Jacob voor zijne schoone woorden. Doch spoedig werd het stil, want de Heer G. van Diesen, oprichter van het D. S. C. en President der Reuniecommissie stond op, om den Voorzitter te bedanken voor de gloedvolle en geestdriftige wijze, waarop hij allen verwelkomd had, en te zeggen hoe zij, reunisten, gekomen waren, om kameraadschappelijk met het nu regeerend geslacht deze feestdagen door te brengen, om te genieten van hunne jeugdige frissche levensopvattingen, waarin zij wilden trachten de hunne uit vroegere dagen — mocht het zijn ook die van heden — terug te vinden.

Daarop maakten de Reuniecommissie en de Senaat hunne opwachting bij den Raad van Bestuur van de Polytechnische School, en was het weder de Heer van Diesen, die het woord nam, om uit naam der leerlingen van vroegeren en lateren tijd Directeur en Docenten der P. S. te begroeten, en tevens te wijzen op de noodzakelijke uitbreiding dier School, zoo noodig, ter voldoening aan de eischen des tijds. In eene mooie rede antwoordde hem Prof. J. M. Telders, dankende voor de eer van het bezoek, en eindigende met een hartelijken wensch voor het volkomen slagen der feesten.

Nu trok men in optocht naar het Stadhuis, waar de Heer van Diesen den Burgemeester den beleefden groet der reunisten overbracht; en vandaar naar het feestterrein.

Laten wij hier even de reeks der gebeurtenissen verbreken, om een blik te slaan op den welgeslaagden arbeid der Bouwcommissie, bestaande uit de heeren J. A. Pool Jr, H. Veth en J. H. W. Leliman. Deze heeren hadden

een plan gemaakt voor het feestterrein, en hiertoe als basis gebruikt de terreinen van den bestaanden Stads-Doelen. Rechts van dit gebouw verhief zich de feesttent, die geheel ingenomen werd door de zaal, waarin de overhandiging van het Smeekschrift zou plaats hebben, en de bals zouden gehouden worden. Deze was licht en elegant geconstrueerd, terwijl de draperieen zoo waren aangebracht, dat zij geen schade deden aan de voor danslustigen zoo noodige ruimte. Een breede gang scheidde deze zaal van den eigenlijken Doelen, waarvan de tooneelzaal en het tooneel waren veranderd in een souperzaal, terwijl de daarneven liggende concertzaal, als rooksalon was ingericht. De gang zelve liep uit op waranda's achter den Doelen om en langs den linkerwand van de danszaal gebouwd, vanwaar men met eenige treden afging in den Doelentuin, in het midden waarvan zich de muziektent verhief, terwijl hier en daar eenige kramen en tentjes voor de Kermesse d'été verspreid lagen. Het geheel zag er allergezelligst uit en voldeed volkomen aan de eischen, die men moest stellen. Het is ons daarom een genoegen hier namens het Corps de Bouwcommissie hulde te brengen voor haren niet genoeg te waardeeren arbeid.

Op het feestterrein gekomen klonken ons spoedig de tonen tegemoet van den feestmarsch, door den componist zelf geleid. Na afloop der Matinée plaatste men zich aan het Reuniediner, waar ruim 250 personen aanzaten, en nog menig hartelijk woord ter eere van ons Corps werd gesproken. Een telegram van hulde werd namens de aanwezigen door den heer G. van Diesen aan Hare Majesteiten verzonden, waarop dienzelfden avond eene dankbetuiging

ons bereikte. Na afloop vertrok men naar de S. P., waar een officieele kroegjool gehouden werd, en oud en jong nog tot diep in den nacht gezellig samenbleven.

Den volgenden dag was reeds vroeg in den morgen eene talrijke menigte op de been, uit de naburige plaatsen samengestroomd, om den optocht der edelen te bewonderen bij hunne komst binnen Brussel. Vroolijk zag de oude veste er uit, overal met de Hollandsche driekleur versierd, terwijl de kwartieren der edelen met hunne banieren en blazoenen van onder tot boven met groen en bloemen getooid, vroolijk afwisselden met de statige heerenhuizen, die de strengheid hunner lijnen voor korten tijd hadden verbroken door guirlandes van sparregroen. Het anders met zijne schilderachtige grachten zoo stille stadje was nu een en al beweging, en tintelde van louter licht en leven.

Te half twee kondigden de jubeltonen van het Io Vivat het vertrek van den stoet aan, die zich bij de manege had opgesteld. Voorop de Stafmuziek van het 3de Regiment Huzaren, en nu opende Francesco Verdugo (de Heer J. H. H. Verloop), Hopman bij de lijfgarde der Landvoogdes, den stoet der edelen, zijn vurig ros met zekerheid bedwingende. Daarop volgden de verschillende groepen der Graven en Heeren, waaronder zich bijzonder onderscheidde de groep van den Hoofdpersoon, Hendrik, Graaf van Brederode, Heer van Vianen en van Ameyde enz. (de Heer J. F. de Vogel) en die van Graaf Lodewijk van Nassau (Jhr. W. V. E. Godin de Pesters), terwijl de stoet gesloten werd door de bekende Oud-Hollandsche Kapel.

Overal heerschte groot enthousiasme. In alle straten stond de menigte dicht opgepakt de ridders toe te juichen, terwijl langs den geheelen weg vriendelijk lachende jonge

meisjeskopjes uit de ramen der huizen gracelijk te voorschijn kwamen tusschen het groen der versieringen, en met zakdoeken of handgebaar de ridders hartelijk toewuifden.

Reeds bij het opstellen der groepen hadden voor het Chemisch Laboratorium lieftallige joffers den eerewijn geboden. Dit werd op verschillende plaatsen herhaald, o. a. bij den Directeur der P. S. Prof., J. M. Telders, voor de huizingen der hoofdpersonen, bij de collegiën der bevriende Studentencorpsen; de burgersocieteit »Standvastigheid« en vele particulieren. Het was laat toen de optocht eindelijk de S. P. bereikte. Hier werd een half uur gerust, en daarna trok men weer verder, langs grachten en straten, alles tintelende in zonneschijn, totdat de stoet tegen zes uur het feestterrein bereikte.

Hier werd hij ontbonden en begaf een ieder zich aan het Maskerade-diner, waar Hendrik van Brederode voorzat. De houten geuzennapjes gingen lustig rond, en ieder sterkte zich voor de vermoeienissen van den avond. Na einde van het zeer geanimeerde diner stelde de stoet zich op, om nogmaals maar nu te midden van het fantastisch schijnsel der flambouwen Delft's straten te doorkruisen. Het was alsof er nóg meer menschen waren dan 's middags, overal trok de optocht door stampvolle straten door de luid juichende menigte. Op vele plaatsen waren smaakvolle illuminaties aangebracht, die het feestelijk aanzien der stad in groote mate verhoogden. Vermelden wij hier alleen de schoone verlichting van de P. S. en van het stadhuis, en brengen wij even in de herinnering terug de verlichting van het Oude Delft en andere grachten, waar pyramiden van vetpotjes door lichtende guirlandes met de boomen

verbonden hare duizende lichtjes in het water terugkaatsten.

Tegen twaalf uur werd de stoet op het feestterein ontbonden, en bleven nog velen daar of op de S. P. napraten over den zoo uitstekend geslaagden dag, waartoe zeker het prachtige zomerweer zeer veel had bijgedragen.

Den volgenden middag zouden de edelen aan Margaretha van Parma het Smeekschrift in ootmoedigen eerbied komen overhandigen. Niet dankbaar genoeg kan het Corps Mevrouw Telders zijn, dat zij zich bereid had verklaard, de rol van Margaretha te vervullen. Talrijk zijn voorzeker de dankbetuigingen geweest, haar van alle zijden gebracht, maar het past ons hier deze uit naam van het geheele D. S. C. nogmaals te herhalen. Ook aan de dames F. Vroesom de Haan, W. Vliegenthart, T. de Ronde, L. en C. Aronstein, A. van der Mandele, A. Buisman en E. Stieltjes, die zoo welwillend zijn geweest, Margaretha als hofdames ter zijde te staan, zij hier den dank van het Corps gebracht.

Reeds vroeg in den middag werd de zaal door toeschouwers gevuld, en toen tegen drie uur Margaretha, vergezeld van hare hofdames en den Raad van State haren troon beklom, was er geen plaats meer onbezet. De edelen traden, door een der Wapenkoningen aangekondigd, twee aan twee binnen, bogen met eerbiedige n zwaai hunner baretten voor de Hertogin en stelden zich in halfcirkelvormigen kring, waarna Hendrik van Brederode naar voren trad, in knielende houding een korte toespraak hield, en het smeekschrift daarna op perkamenten rol aan de Landvoogdes overhandigde. Hierop kreeg hij verlof de onderteekenaars voor te stellen, en nogmaals traden de

dragers der Doorluchtige namen voorwaarts, om ten tweede male het hoofd te buigen voor hare Hoogheid de Landvoogdes. Haar kort antwoord op de smeekbede der edelen luidde: »Je prendrai vostre requeste en considération sérieuse, et je vous ferai parvenir ma réponse demain.»

Nu stond zij op, en omringd door hare hofdames, pages en herauten, gevolgd door den Raad van State en alle smeekelingen verliet zij met statigen gang, zoo uitstekend het karakter der trotsche Spaansche vrouw van Vorstelijken bloede typeerende, de zaal, om eenen ommegang door den tuin te maken, waarheen nu spoedig de feestvreugde overgebracht werd.

De dag werd besloten door een Gala-bal, dat eerst laat in den avond begon, daar de Delftsche Senaat de vertegenwoordigers der bevriende Studentencorpsen een diner aanbood, waardoor deze niet vroeg ter plaatse konden zijn. Na eene wandeling door de zaal door Hendrik van Brederode en Lodewijk van Nassau, gevolgd door de overige ridders en de begroeting dier beiden, toen zij op hunne zetels hadden plaats genomen, nam het bal een aanvang. Het was reeds vroeg in den morgen, toen de laatste dames vertrokken.

Donderdag's was er matinée der Weener Dameskapel. Het was hier niet zoo druk als men had kunnen verwachten, hetgeen gedeeltelijk toe te schrijven was aan de recepties van de Leidsche, Utrechtsche en Amsterdamsche Senaten, die druk bezocht werden, en waardoor velen weerhouden werden, zich te verlustigen in de aangename omgeving van den Stads Doelentuin.

's Middags had de Delftsche Senaat een diner met de oud-Senatoren, waar velen zeer oude honorairen hunne

Senaatsdagen weder uit de vergetelheid opwekten, en zich verheugden in de herinnering aan dien schoonen tijd.

De voornaamste gebeurtenis van dezen dag was het Bal costumé historique. De Feestcommissie had eenige prijzen uitgeloofd voor de schoonste historische damescostumes uit de jaren 1560—1570, waarvoor Mevrouw Hoogewerff—van Stolk en de Heeren J. L. Schouten en A. F. Gips de uitnoodiging, om als Jury op te treden welwillend aanvaard hadden. Eenstemmig was de jury van oordeel, dat de eereprijs toekwam aan Margaretha van Parma. Deze bestond uit een verguld zilveren herinneringsmedaille, en een palmtak als symbool der overwinning. De eerste prijs, een zilveren medaille met bouquet werd toegekend aan Mej. B. Snijders, die in een zwart patricisch kostuum, waarvan de met lichtblauwe crevées belegde bovenmouwen allergracieust uitkwamen tegen de witdamasten daaronder, aller oogen tot zich trok. De tweede prijs, een bronzen medaille met bouquet, mocht Mej. Crol, in een groen met wit kostuum met bijzonder fraai bewerkte handschoenen, verwerven, terwijl aan de volgende dames allen eene herinneringsmedaille met eervolle vermelding te beurt viel, te weten: A Adam, L. Aronstein, C. de Kanter, M. Kielstra, A. van der Mandele, T. de Ronde, F. le Rutte, W. A. A. van Veen, W. Vliegenthart en F. Vroesom de Haan. De zaal, die, vooral toen er een pas de quatre gedanst werd door louter 16de eeuwsch gecostumeerden, een bijzonder mooi effect maakte, hield nog lang velen, dansende en pratende, te samen, zoodat de zon reeds de gevels der huizen met licht rooden gloed bestraalde, toen de meesten zich ter ruste begaven, om krachten te verzamelen voor den komenden dag.

Deze is zeker de vroolijkste geweest van de geheele feestweek. Of dit kwam, omdat Hollanders zich nu eenmaal eerst recht thuis gevoelen op het water, genietende van den zacht deinenden golfslag, of omdat het ijs tusschen gasten en gastheeren volkomen gebroken was, we zullen het in 't midden laten; maar dit is zeker, dat de Societeit Phoenix eer heeft gehad van haar boottocht, en deze middag volkomen gelogenstraft heeft de sombere voorspellingen door sommigen vroeger op de Corpsvergadering geuit.

Te half twee hadden zich bijna zeshonderd personen op het Delftsche perron verzameld, om met den extratrein welwillend door de H. IJ. S. M. aangeboden, naar Vlaardingen te vertrekken, en daar in optocht door de Vlaardingsche burgerij naar »de Vreeswijk« gevoerd te worden. Het was eene heerlijke gewaarwording, zich daar heen te laten glijden over het breede water, te midden van vroolijke opgewekte jonge meisjes in keurig gracieuse zomertoiletjes..... maar het is hier niet de plaats, daarover in bespiegelingen te vervallen, genoeg zij het dus hier, wanneer wij ons bepalen namens het Corps onzen welgemeenden dank te betuigen aan de Soc. Phoenix voor dien zoo uitnemend geslaagden middag.

Vroeg in den avond waren reeds velen gestroomd naar het feestterrein, om vóór den aanvang van de Kermesse d'été nog eenige oogenblikken rustig te genieten van de muziek. Het weer, dat den geheelen dag ons zoo gunstig was geweest, bleef ook nu meewerken om den avond te doen slagen. Tegen tien uur werd de eigenlijke Kermesse ingeleid door een ommegang door de balzaal onder de tonen van den feestmarsch van den Heer F. A. Brandt,

een ommegang, maar hoe verschillend van die, welke wij vorige dagen hadden bijgewoond. Zij, die dezen avond hebben medegemaakt, kunnen, dunkt ons, nooit den indruk vergeten, dien die jolige chaos op hen gemaakt moet hebben. In ontelbare clubjes werd er dien avond feest gevierd, zoowel in den tuin als in de balzaal, terwijl ook de souperzaal af en toe allerbekoorlijkste tooneeltjes te zien gaf.

Goed was het, dat geen tweede dergelijke dag op het feestprogramma voorkwam, want voor velen ware het te vermoeiend geweest, hetgeen nu reeds bleek den volgenden middag op de Matinée der Bergsaglieri uit Milaan, die hun voortreffelijke muziek ten gehoore gaven voor een weinig talrijk publiek. De meesten bleken nog te rusten, en hunne krachten te bewaren, want nog waren de feesten niet geëindigd. De Delftsche Burgerij had de leden van het D. S. C. gastvrij uitgenoodigd tot bijwoning van het bal, door haar dien avond als contrabeleefdheid voor de genoten gastvrijheid te geven. Wie er echter mochten rusten, niet de leden van het D. S. C., daar velen de recepties bezochten dien middag gehouden door de Senaten van Groningen en het I. S. C., die beiden zeer geanimeerd mochten heeten.

Dat de meesten onzer gasten moeilijk konden scheiden van het feestterrein, waar zij zooveel genoeglijke uren hadden doorgebracht, bleek dien avond uit het groote aantal dergenen, die gekomen waren, om, ditmaal als gast der burgers van Delft, tot het laatste oogenblik van de feestvreugde te genieten, Tegen tien uur traden door herauten aangekondigd de beide hoofdpersonen omringd door hunne pages en gevolgd door den stoet van edelen de balzaal

binnen, en verwelkomde de Heer F. M. de Vries van Heyst, als voorzitter van het Feestcomité der burgerij hen in hartelijke bewoordingen, hun den dank overbrengende van gansch Delft voor de uitnemende dagen der Maskerade-week, en eindigende met een hartelijk: »Leve de Polytechnische School! Leve het Delftsch Studenten Corps!" Nadat onze president deze sympathieke speech beantwoord had en de eerewijn geschonken was, werd het bal door den Burgemeester met Mevrouw Telders-van der Schroeff geopend, en bleef men nog lang afwisselend dansend en wandelend samen. Een waardig slot van eene zoo waardige week.

Toen de dames huiswaarts gegaan waren, bleven nog vele corpsleden vereenigd in het gezellige rookzaaltje en werd menige gebeurtenis der afgeloopen week nog even opgehaald. Het was weer helder dag, toen eindelijk de laatsen het terrein verlieten, dat nu uitgestorven achterbleef ten prooi aan maar al te snel sloopende handen.

Talrijk zijn de herinneringen, die ieder zullen bijblijven, die deze vroolijke week heeft medegemaakt, en menig woord zal er nog gesproken worden over het schoone feest, dat eenig zal blijven in veler leven.

Onze herinnering niet alleen behoeven wij echter te raadplegen bij de herdenking van de viering van ons 10de Lustrum; een blijvend aandenken vormen de talrijke feestuitgaven bij deze gelegenheid in het licht verschenen. Deze te behandelen zou ons te ver voeren, daar zij, voor iederen belangstellende verkrijgbaar zijn, en zij, die na ons komen, elders eene uitvoerige beschrijving kunnen vinden. We zullen dus volstaan met ze hierachter te laten volgen:

1°. Geschiedenis van het Delftsch Studenten Corps. 1848—1898 door H. J. Verhellouw, Civiel-Ingenieur, Oud-lid van het D. S. C.

2°. Bloemlezing uit het Mengelwerk der Delftsche Studenten-Almanakken 1876—1898 door de Almanak-Redactie van 1898.

3°. Het Corpsbeeld door den heer E. Lacomblé ontworpen, doch door de ziekte van genoemden heer alleen in photographie aanwezig, aan het Corps opgedragen door den heer J. Waltman Jr.

4°. Historie van het Verbond en Smeekschriften der Nederlandsche Edelen ter verkrijging van vrijheid in den Godsdienst en Burgerstaat in de jaren 1565—1567 door den Heer J. C. Loman, Secretaris van de Maskerade-Commissie.

5°. Gedenkpenning, geslagen ter gelegenheid van het X^de^ Lustrum van het Delftsch Studenten Corps.

6°. Feestmarsch, gecomponeerd door den Heer F. A. Brandt.

7°. Album van gezichten, genomen op het feestterrein tijdens de Lustrumfeesten van 11—16 Juli 1898.

8°. Feestblad, uitgegeven door drie Delftsche Oud-Redacteuren van het A. N. S. W. »Minerva.«

9°. Feestnommer van »In den Nevel« met eene reproductie eener teekening van Jan Toorop.

10°. Verzameling van boeken, plaatwerken, muziekstukken enz., betrekking hebbende op het Delftsch Studenten Corps, bijeengebracht door den Heer W. Waltman.

Deze uitgaven werden den Zondagmiddag voor de feestweek door samenstellers en uitgever aan den Senaat aangeboden, en gedurende de feestweek zelve met tal van andere voorwerpen op de geschiedenis van het D. S. C.

betrekking hebbende in het daartoe keurig door den Heer J. Waltman Jr. ingerichte zaaltje achter de tooneelzaal tentoongesteld. Een woord van hulde willen wij hier brengen aan den uitgever den Heer J. Waltman Jr., die deze uitgaven niet alleen bezorgde, maar door zijne onverflauwde energie ieder op zichzelf tot een fraai afgewerkt document maakte, dat een sieraad zal blijven voor iedere bibliotheek.

Minder tot de feestuitgaven, dan wel tot de geschenken valt te rangschikken de fraaie verguld zilveren beker het Corps aangeboden door eene dame, die onbekend wenschte te blijven, doch bij de oprichting van het D. S. C. in '48 tegenwoordig geweest was, en toonde nog steeds eene warme belangstelling voor dat Corps te koesteren.

In September gaven de drie Delftsche Redacteuren van de Vox Studiosorum nog een Feestnommer uit, waarin wij onder anderen, een door aardige photo's geïllustreerd verslag der feesten vinden. *)

De groentijd, die ditmaal ter eere van de Inhuldigingsfeesten te Amsterdam eenige dagen later dan gewoonlijk aanving, bracht weder leven binnen Delft. Op den dag van den traditioneelen brulavond was het aantal groenen, het vorige jaar ingeschreven, reeds overtroffen, en tot 120 gestegen. Waar wij aan den aanvang van dit verslag onze verwondering te kennen gaven over het groote aantal der can-

*) We kunnen hierbij nog vermelden »De Intocht der verbonden Edelen binnen Brussel," een prachtwerk, bestaande uit eene verzameling der portretten, wapens en namen der deelnemers aan de Maskerade, dat op het punt staat uit te komen, en voorzeker een belankrijke bijdrage tot de feestuitgaven vormt.

didaat-leden, kende die ditmaal geen grenzen meer, en menigeen dacht met bezorgd hart aan de examens aan de P. S. en de toekomst der ingenieurs. Een troost moet het ons echter zijn, dat onder zoovele groenen allicht ook meerdere krachten schuilen om, hebben zij zich eenmaal een plaats in het Corps verworven, dit grooter en sterker te maken.

Was het eene nawerking der Lustrumweek, of iets anders, maar ditmaal was de groentijd niet zoo geanimeerd als vorige jaren, hetgeen zeker ook te wijten was aan het eerste jaar, dat lang niet voltallig was in de maand September, een vreemd verschijnsel in ons D. S. C. Toch hadden de gebruikelijke donderjolen in hunne gewone volgorde plaats, en werd op menigen groenenwedstrijd een aangename middag doorgebracht.

Jammer, dat er in den groentijd een incident voorviel, tengevolge waarvan zeven corpsleden voor langeren of korteren tijd van het corpslidmaatschap geschorst moesten worden, terwijl een ander wegens mishandeling van een groen het ontgroeningsrecht ontzegd werd. We dachten, dat de ruwe tijden van voorheen voor betere hadden plaats gemaakt, maar toch schijnen nog steeds enkele voorvallen aan de oude tijden te moeten herinneren. Mogen ook die uitzonderingen voorgoed tot het verledene behooren.

Den 22^{en} September werd eene corpsvergadering gehouden, waar de plechtige inauguratie der candidaatleden werd vastgesteld op Vrijdag 30 September, en besloten werd na afloop hiervan serenades aan te bieden aan de Hoogleeraren Mr. B. H. Pekelharing, J. Kraus en Dr. J. L. C. Schroeder van der Kolk. Tevens werd op deze ver-

gadering onder luid applaus eene door den heer J. van Hettinga Tromp voorgestelde motie aangenomen, waarin hulde werd gebracht aan den Senaat voor het schitterend doen slagen der Lustrumfeesten, eene motie waar ongetwijfeld ook ieder, die niet aanwezig was van harte mede zal ingestemd hebben.

Nog geen week later werden de corpsleden weder ter vergadering geroepen, ditmaal om dispensatie te verleenen, van art. 11. Hoofdstuk III der corpswet, terwijl op deze vergadering tevens ter sprake kwam een ingezonden brief van een 20tal leden, die voorstelden voor het groen, dat de aanleiding was geworden van de schorsing van zeven leden van het corps eene stemming bij de bus te houden. Reeds vóór de vergadering had dit voorstel onder de corpsleden een storm van verontwaardiging doen opgaan, die zijn toppunt bereikte in de corpsvergadering zelve, waar in tal van gloeiende speeches en scherp gestelde moties aan de onderteekenaars het onverantwoordelijke van hunnen daad werd duidelijk gemaakt. Na aanneming van eene dier moties namen de betrokken personen hun voorstel terug. Met nadruk willen wij er hier op wijzen dat de corpsleden en daaronder vooral de jongeren, waartoe gelukkig ook alle onderteekenaars behoorden, voortaan met meer ernst hunne voorstellen en daden mogen overwegen, opdat niemand er ooit meer toe kome dergelijke onverantwoordelijke voorstellen ter Corpsvergadering te brengen.

Den 30^{en} September had in den Stads Doelen de plechtige inauguratie plaats der Candidaat-leden, die na eene ernstige fraai gestelde rede van den President van den Senaat met den gebruikelijken hamerslag geïnaugueerd werden. Hierna

trok men in optocht, omgeven door het fantastisch licht der fakkels door de stad, om Prof. J. Kraus (de Hoogleeraren Mr. B. H. Pekelharing en Dr. J. L. C. Schroeder van der Kolk hadden inmiddels bedankt) eene serenade te brengen. Onderweg werd de Senaat hartelijk ontvangen door den Senaat van het I. S. C. en het Bestuur der societeit »Insulinde«. Nadat voor de woning van Prof. J. Kraus, dezen en velen anderen hulde was gebracht, trok men verder naar de Soc. Phoenix, waar de feestvreugde nog lang werd voortgezet.

Den volgenden dag had de jaarlijksche rijjool plaats onder leiding van het eerstejaars bestuur, bestaande uit de Heeren J. A. de Bordes, J. E. Moltzer, C. R. H. Arntzenius en C. de Groot. Ook ditmaal was het Huis den Deyl het doel van den tocht, terwijl een gezellig diner in den Doelen en ten slotte een officieuse kroegjool op de S. P. den dag besloot.

Aan het einde der reeks van gebeurtenissen gekomen, die het vervlogen jaar hebben gekenmerkt, zouden we kunnen besluiten met een welgemeenden wensch voor de toekomst van ons Corps, waren in het voorgaande zijne vereenigingen niet totaal onbesproken gelaten. Wel is waar staan zij ieder op zich zelf, onafhankelijke lichamen vormende, maar toch maken zij een zoo integreerend onderdeel uit van ons Corps, dat wij hier met een enkel woord haren algemeenen toestand willen trachten te schetsen.

En gaan wij dan na, hoe zij gewerkt en op welke wijze zij zich geuit hebben, dan mogen wij trotsch zijn op onze vereenigingen. Want niet alleen pleit een opgewekt vereenigingsleven voor hare leden zelve, maar ook overal,

waar zij in het strijdperk traden met zustervereenigingen in de universiteitssteden, wisten zij nieuwe lauweren te behalen, en meermalen als de eerste uit den strijd terug te komen.

Nadat in begin '97 Delft op den interacademialen wedstrijd van den Ysbond den Corpsprijs en bovendien den personeelen prijs had behaald, wisten dit jaar ook Odin op het interacademiaal Concours in Maart gehouden, en de D. S. Weerbaarheid op den 4^{den} wedstrijd van den N. S. Schietbond in de Hoofdnummers de eerste prijzen te behalen, terwijl eene combinatie van Delftsche Lawn-tennisspelers de Utrechtsche S. C. F. & T. C. »Sphaerinda« in de laatste dagen van April versloeg.

Ook Laga mocht zich dit jaar in verscheidene overwinningen verheugen, en haar »oude acht«, hoewel op het Spaarne door die van Nereus geklopt, bereikte op »de Koninklijke«, in Oudshoorn, en in de race ter eere van het 50 jarig bestaan der A. R. en Z. V. »de Hoop« het eerste de eindstreep, terwijl haar »oude twee« overal, waar zij uitkwam, den 1sten prijs behaalde.

Doch ook die vereenigingen, die zich door het doel, waaraan zij trachten te beantwoorden, minder leenen tot den kampstrijd met hare zusters, kunnen zich verheugen in grooten bloei. Eenige gaven goedgeslaagde uitvoeringen, zooals Apollo, Tooneel en Carrousel, de beide laatsten met de welwillende en niet genoeg te waardeeren medewerking van enkele jonge dames uit Delft en 's Hage, terwijl vele andere door talrijke belangwekkende lezingen op technisch zoowel als letterkundig gebied het vereenigingsleven deden bloeien.

Wij kunnen hier niet ieder afzonderlijk behandelen, het-

geen onnoodig is, daar de jaarverslagen, die hierachter volgen, ieder belangstellenden lezer volkomen kunnen inlichten; en eindigen daarom met het uitspreken der verwachting, dat deze gunstige toestand vele achtereenvolgende jaren moge voortduren.

Moge het ieder kroniekschrijver gegeven zijn, steeds van dezelfde frissche kracht te kunnen getuigen, die dit jaar ons geheele Corps bezield heeft, en tot zulke schitterende resultaten heeft geleid. Dan voorzeker zal ons D. S. C. eene eereplaats blijven innemen in de rij der Nederlandsche Studentencorpsen, en het ieder steeds met blijvende vreugde vervullen eenmaal lid van dat Corps te zijn geweest.

Bijlage.

FEESTWIJZER

VOOR DE

VIERING

VAN HET

Vijftig-jarig Bestaan

VAN HET

Delftsch Studenten-Corps

VAN

11 tot en met 16 Juli 1898.

Als feestterrein is ingericht het terrein van Stads-Doelen te Delft.

Het feestgebouw is ontworpen door de Bouwcommissie en gebouwd door den heer Grand-Jean P. C. te Nijmegen.

De decoratiën zijn ontworpen door de Bouwcommissie en uitgevoerd door den heer J. van den Berg, Haarlem en de firma Paerels, Delft.

De versiering van tuin en zalen is uitgevoerd door de firma De Lange te Rotterdam.

De electrische verlichting is van de firma Rogier, Smagghe & Co., te Breda.

De costumes voor de Maskerade zijn geleverd door de firma Verstraete-Driessens te Antwerpen.

In het Feestgebouw mag niet gerookt worden.

De toiletkamer voor de dames bevindt zich rechts van de receptiekamer rechtuit, die voor heeren rechts-vóór.

In de toiletkamers bevinden zich voor en gedurende de bals personen om behulpzaam te zijn met toilet of coiffure.

Senaat.

F. s'Jacob,	*President.*
J. C. Déking Dura,	*Secretaris.*
P. C. Boogaerdt,	*Thesaurier.*
S. Piek,	*Vice-President.*
F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen,	*Commissaris.*

Feestcommissie.

F. s'Jacob, *President.*
W. van der Tak, *Secretaris.*
P. C. Boogaerdt, *Thesaurier.*
S. Piek, *Vice-President.*
F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen, *Vice-Secretaris.*
H. Veth.
F. K. J. Beukema.
J. C. Déking Dura.
R. E. van Eibergen Santhagens.

Maskeradecommissie.

J. F. de Vogel, *President.*
J. C. Loman, *Secretaris.*
W. van der Tak, *Thesaurier.*
F. s'Jacob, *Vice-President.*
P. Kemper, *Vice-Secretaris.*
P. H. A. Rosenwald.
S. de Clercq.

Bouwcommissie.

J. A. Pool.
H. Veth.
J. H. W. Leliman.

De Feestcommissie, waaraan de regeling der feesten, die door het Delftsch Studenten-Corps gegeven zullen worden bij gelegenheid van zijn 50-jarig bestaan, is opgedragen, mocht van verschillende zijden bij haren taak steun en medewerking ondervinden. Daarom meent zij dat het haar past, daarvan hier met een enkel woord gewag te maken, en heeft zij gemeend daarvoor den dank van 't Corps te mogen uitspreken.

Het bestuur der gemeente Delft, de oud-leden van het Corps, die onze feesten opluisteren en waarvan sommigen ons van raad en toelichting dienden, zij allen hebben getoond, dat er bij hen een warm hart klopt voor het Delftsch Studenten-Corps. Door die sympathie en medewerking gevoelen wij ons opnieuw aan U verbonden.

Mocht bij de vorige Lustrumfeesten een Maskerade niet in 't Feestprogramma opgenomen zijn, thans stelde de voorloopige Feestcommissie, nu meer als een jaar geleden, de Maskerade weer op den voorgrond en de Corpsvergadering hechte daaraan hare goedkeuring.

De Maskeradecommissie toog aan 't werk en mocht zich al spoedig verheugen een uitgewerkt plan door een harer leden te zien ingediend: „De Intocht der Edelen binnen Brussel op 3 April 1566", dat voor uitvoering vatbaar bleek te zijn.

Hiermede is dus een oude traditie hersteld, die bij de vorige feesten duidelijk bleek niet te kunnen vervallen zonder door iets anders, evenzeer trekkend voor 't publiek, te worden vervangen.

Is dus voor de uitvoering van dit hoofd-idee in de feesten veel dank verschuldigd aan de Maskeradecommissie, evenzeer gevoelen wij ons verplicht aan de Bouwcommissie, die niet alleen de ontwerpen voor de Feesttent en decoratiën produceerde, maar onder wier persoonlijke leiding de bouw plaats vond, zoodat een groot deel der werkzaamheden de Feestcommissie uit de handen genomen werd.

Met een enkel woord dient vermeld, dat de Commissie eenstemmig van oordeel is geweest, dat de Volksfeesten bij dit Lustrum dienden te vervallen en heeft zij ze vervangen door 't ontsteken van een vuurwerk op Zaterdagavond, een begrijpelijker genot voor een grooter deel der Burgerij.

Op finantieel gebied betreurt de Feestcommissie slechts de geringe bijdragen, die de Corpsvereenigingen in vergelijking met vroeger en elders schonken, waardoor betrekkelijk veel gevorderd werd van persoonlijke bijdragen.

Het Delftsch Studenten-Corps geniet het voorrecht in Delft een vrij belangrijk standpunt in te nemen; het heeft zich dat standpunt in 50 jaren, een tijdperk, waarin eene geschiedenis vol afwisseling ligt opgesloten, weten te veroveren, en 't Corps heeft 't recht daarop trotsch te zijn en er zich over te verheugen.

Laten deze feesten daarvan dan ook de ware uiting zijn, en 't is onze wensch dat iedereen zal mogen behouden eene levendige, aangename herinnering aan dat feest waarin die 50 jaren worden herdacht. Het Corps getuigt door deze feesten, dat het op prijs weet te stellen: de sympathie, die het bij zoo velen geniet.

De Feestcommissie.

Algemeene Bepalingen.

Leden van het Delftsch Studenten-Corps, reunisten en leden van bevriende Studenten-Corpsen, hebben doorloopende toegang tot alle feesten *op vertoon van legitimatieo kaart.*

Door den Senaat zijn invitatiekaarten uitgereikt.

De feesten kunnen overigens door een ieder worden bijgewoond, behalve die welke door de Societeit Phoenix gegeven worden.

De dameskaarten hebben denzelfden kleur als de heerenkaarten over de kaart loopt evenwel een zwarte dwarsstreep.

De geperforeerde rand wordt aan den ingang door de contrôle afgescheurd; bij de doorloopende kaarten, bij het eerste betreden van het feestterrein..

Alle entréekaarten zijn verkrijgbaar te Delft bij de boekhandelaren J. Waltman Jr., Binnenwatersloot en M. J. Couvée, Hypolytusbuurt; te 's Gravenhage bij M. M. Couvée, Lange Pooten; te Rotterdam bij H. A. Kramers & Zoon, Beursplein en verder bij elk feest aan den ingang van het terrein.

Men wordt beleefd verzocht de entréekaarten zooveel mogelijk te voren bij één van de genoemde firma's te nemen, en tijdig, zoo zulks op de kaart gedrukt staat, van handteekening te voorzien.

De kaarten met handteekening dienen tevens als sortie, andere sorties worden niet afgegeven.

De feestwijzers zijn behalve aan dezelfde adressen bovendien nog verkrijgbaar op de Societeit Phoenix en op het feestterrein.

Alle kaarten, feestwijzers en programma's zijn voorzien van den Senaatstempel, zonder dezen zijn zij niet geldig.

Bij de matinée's zal de toegang tot het feestterrein telkens een half uur, en bij de avondfeesten telkens een uur vóór den aanvang worden opengesteld.

De toegang tot het terrein is door de verschillende deuren in de schuttingen langs den Verwersdijk. Rijtuigen worden bij den aanvang van elk feest op den Verwersdijk toegelaten, komende van de richting van de Choorstraat, zij rijden de schutting binnen, welke zich aan de zuidzijde van de Schutters-Doelen bevindt en verlaten het terrein door de andere schutting; zij zijn alsdan verplicht hun weg te nemen langs den Verwersdijk in de richting van de Molenstraat. *Bij het einde van elk feest is de richting omgekeerd.*

Vrijdag 15 Juli is de toegang binnen de schuttingen voor rijtuigen afgesloten, zij rijden dan voor aan de deur in de schutting.

Alle ververschingen op het feestterrein en in de verschillende zalen, worden geleverd door den heer K. Kruif, pachter van Stads Doelen en moeten à contant volgens tarief worden betaald.

Wanneer iets, hetwelk op het tarief staat, niet verkrijgbaar is, of in geval van klachten omtrent bediening of consumptie, wordt men verzocht zich te wenden tot een van de leden der Feestcommissie.

De Feestcommissie.

Bepalingen betreffende de Studenten-Societeit „Phoenix."

De Societeit „Phoenix" is van 11 tot 16 Juli 1898 geëmancipeerd voor:

1°. De oud-leden van het Delftsche Studenten-Corps, die aan hunne verplichtingen voldaan hebben jegens de Societeit „Phoenix".

2°. De leden der bevriende Studenten-Corpsen.

3°. De leden van de Societeiten „Standvastigheid" en „Eensgezindheid".

4°. Houders van Invitatiekaarten van den Senaat en van doorloopende bewijzen van toegang.

Alle andere personen kunnen door leden of eere-leden van de Societeit „Phoenix" worden geïntroduceerd, met uitzondering van hen, die aan de Polytechnische School studeerende, geen academischen graad bezittende, geen leden van het corps zijn; deze personen hebben gedurende de feesten geen toegang op de Societeit „Phoenix."

Ieder, die aan de boottocht van uit Vlaardingen, op Vrijdag 15 Juli, wenscht deel te nemen, moet voorzien zijn van een kaart, verkrijgbaar op het feestterrein Dinsdag, Woesdag en Donderdag van 3 tot 4½ uur.

Ieder, der bovengenoemde vier catagoriën van personen, heeft het recht op een kaart, bovendien heeft ieder lid der Societeit „Phoenix" recht op introductie-kaarten.

Iedere kaart is persoonlijk; terwijl de introductiekaarten

niet alleen voorzien moeten zijn van den naam van hem, die introduceert; doch ook van de(n) geïntroduceerde.

Deze kaarten geven tevens toegang tot den extra-trein, welke uit Delft zal vertrekken om 1 uur 10 min. (Gr.) en terug uit Vlaardingen om 5 uur 40 min. (Gr.)

Bij voorkomende quaesties wordt men beleefd verzocht zich te wenden tot een van de commissarissen.

Alle ververschingen zullen volgens tarief à contant moeten betaald worden, behoudens art. 7, Hoofdstuk IX.

Het Bestuur der Societeit „Phoenix",

F. K. J. Beukema,	*President.*
G. J. de Vos van Nederveen Cappel,	*Secretaris.*
P. C. Boogaerdt,	*Thesaurier.*
S. de Clercq,	*Bibliothecaris.*
A. Coster van Voorhout,	*Comm. Cons. Vice-Pres.*
J. J. A. Knoote,	*Comm. v|d inv.*
R. E. van Eibergen Santhagens,	*Arch. Vice-Secr.*

Prijzen der Entréekaarten.

Maandag:	*Matinée Musicale*	voor een	Heer	*f*	1.—
		„	Dame	„	0.75
Dinsdag:	*Matinée Musicale*	„	Heer	„	1.50
		„	Dame	„	1.—
	Soirée Musicale	„	Heer	„	1.25
		„	Dame	„	1.—
	heelen dag	„	Heer	„	2.—
	„	„	Dame	„	1.50
Woensdag:	*Matinée en overhandiging van het Smeekschrift*	voor een	Heer	„	2.—
		„	Dame	„	1.50
	Soirée en Bal	„	Heer	„	3.—
		„	Dame	„	2.—
	heelen dag	„	Heer	„	4.—
	„	„	Dame	„	3.—
Donderdag:	*Matinée Musicale*	„	Heer	„	1.—
		„	Dame	„	0.75
	Soirée en Bal Costumé	„	Heer	„	3.—
		„	Dame	„	2.—
	heelen dag	„	Heer	„	3.50
	„	„	Dame	„	2.50
Vrijdag:	*Soirée en Kermesse*	„	Heer	„	2.50
		„	Dame	„	2.—
Zaterdag:	*Matinée Musicale*	„	Heer	„	1.—
		„	Dame	„	0,75

Bewijzen van toegang tot alle feesten:

voor een Heer *f* 11.— voor een Dame *f* 9.—

Spoorweg en Tram.

Hollandsche Yzeren Spoorwegmaatschappij.

De Hollandsche IJzeren Spoorwegmaatschappij zal de volgende extra-treinen gedurende de feestweek laten loopen:

Dinsdag 12 Juli: van Delft naar Rotterdam.
Vertrek 's nachts 1230.

Vrijdag 15 Juli: van Delft naar Rotterdam, *stopt te Schiedam.*
Vertrek 's nachts 12 uur.

Van Delft naar Leiden, *stopt te Den Haag* en *Voorschoten.*
Vertrek 's nachts 12 uur.

Haagsche Tramwegmaatschappij.

De Haagsche Tramwegmaatschappij zal behalve de gewone volgtrams laten loopen extra-trams op

Maandag 11 Juli, Vertrek: 1 uur 's nachts.
Dinsdag 12 „ „ 1 „ „

Table d'Hôte.

Gedurende de Feestweek, uitgezonderd *Maandag 11 Juli*, bestaat er gelegenheid, om op het Feestterrein te dineeren voor *f* 2.— per Couvert, buiten den wijn, vanaf 5½ ure des namiddags. Vóór 8 uur zal het diner moeten afgeloopen zijn, indien in den tuin wordt gedineerd.

De kastelein zal na half drie ure van elken dag geene bestellingen voor Table d'Hôte van dien dag behoeven aan te nemen. 's Morgens zullen aan het buffet kaarten verkrijgbaar zijn tot het bespreken der diners.

Aan boord van den stoomboot op *Vrijdag* kunnen diners telegrafisch besteld worden, mits zulks vóór half drie ure geschiedt.

Maandag 11 Juli.

PLECHTIGE OPENBARE OPENING DER FEESTEN.

De Senaat van het Delftsche Studenten-Corps recipieert de Reunisten en de vertegenwoordigers der bevriende Studenten-Corpsen ten 1 ure op de Leeszaal der Societeit „Phoenix".

Ten half 2 ure stelt zich den stoet op en gaat onmiddellijk naar zaal 11 der Polytechnische School.

De Senaat, het Reunie-bestuur en de vertegenwoordigers verzamelen zich in de Receptiekamer der Polytechnische School waar de Feestcommissie aan deze gasten zal gepresenteerd worden. Reunisten en Studenten verzamelen zich in zaal 11.

Nadat de Feestcommissie de gasten van den Senaat eveneens hierheen heeft geleid, opent de President van den Senaat de Feesten met een rede. Hierna gaat het Reunie-bestuur met den Senaat zijne opwachting maken bij den Raad van Bestuur der Polytechnische School in de Prinsenkamer.

De Feestcommissie en de vertegenwoordigers wachten gedurende dezen tijd in de Receptiekamer. Gezamenlijk stelt men zich weer aan 't hoofd van den stoet, die opnieuw gevormd is en begeeft zich naar 't Stadhuis, waar 't Reunie-bestuur aan den Burgemeester wordt voorgesteld door den Senaat.

De stoet houdt een ommegang op de Groote Markt en zoodra de Senaat en het Reunie-bestuur zijn teruggekeerd, gaat de optocht langs de Hypolitusbuurt (O.-Z.) en de Choorstraat naar het Feestterrein, waar de Senaat zijne gasten ontvangt in de receptiekamer van den Feesttent.

Volgorde van den Stoet.

1. Muziekcorps van het 3e Regiment Huzaren onder directie van den Heer L. M. van Waasdijk.
2. Eerewacht, aangeboden door de Studenten-Carrousel-Vereeniging te Delft, met het Corpsvaandel te paard.
3. De Senaat van het Delftsch Studenten-Corps.
4. Het Reunie-bestuur.
5. Vertegenwoordigers der bevriende Studenten-Corpsen.
6. Feestcommissie.
7. Eereleden van den Senaat.
8. De Corpsvereenigingen en hunne banieren.
9. De Reunisten.
10. De leden van het Delftsch Studenten-Corps.
11. Muziekcorps van de Jagers onder Directie van den Heer Joh. Borstlap.

Na aankomst op het feestterrein:

MATINÉE MUSICALE.

Muziek van het 3e Regiment Huzaren onder directie van den Heer L. M. VAN WAASDIJK.

PROGRAMMA.

1. Feestmarsch . . . . . F. A. Brandt
   gear. d. N. A. Bouman.
2. Ouverture Domino Noir. . . . . Auber.
3. Auf Gluckes Wogen, Walzer . . . Waldteufel.
4. Potpourri La fille du Tambour Major. Offenbach.
5. Minuetto de Padarewski . . . . Van Waasdijk.

* * *

6. Ouverture Les Dragons de Villars. Mailard.
7. Tolle Streiche, Concert-Polka pour piston . . . . . Waldteufel.
8. Finale du 2e acte de l'opéra Huguenots . . . . . Meyerbeer.
9. Die Mühle, Polka . . . . . A. Templer.

Ten 6 ure des namiddags

REUNIE-DINER

in het feestgebouw, slechts toegankelijk voor Oud-Leden en Leden van het Delftsch Studenten-Corps.

Gedurende het diner zal zich het muziekcorps van de Jagers, onder leiding van den Heer J. H. Borstlap doen hooren.

De Reunie-Commissie.

G. van Diesen, *Praeses.*
A. J. Goedkoop van Nelle, *Secretaris.*
F. G. Waller, *Penningmeester.*

P. J. Mouthaan.
J. C. L. Goldman.
J. Leijds.
A. M. K. W. van Ittersum.
P. H. A. Martini Buys.
W. Blom.
H. G. van de Sande Bakhuyzen.
R. van Hasselt.
L. J. Kesper.
A. Huet.
W. K. M. Vrolik.
W. F. Leemans.
M. J. van Bosse.
J. M. Telders.
J. L. Cluysenaer.
C. L. Loder Czn.
A. L. H. Obreen.
J. C. van Marken.
J. A. Snijders, C.Jzn.
A. Déking Dura.
C. A. Scheltema.
A. A. Bekaar.
H. A. Ravenek.
A. J. Rühle von Liliënstern ter Meulen.
E. T. van de Sande Bakhuyzen.
B. J. van den Berkhof.
J. Cardinaal.
F. B. s' Jacob.
F. van Reenen.
E. C. Sweerts de Landas Wyborgh.
D. J. Steijn Parvé.
A. Ph. van der Ploeg.
J. de Koning.
C. J. Vaillant.
H. Cop.
H. Gompertz
J. F. Klinkhamer.
J G. von Hemert.
J. W. C. Tellegen.
A. E. Rahusen.
L. Verbeek van der Sande.
J. F. J. de Bruijn Kops.
H. J. Heuvelink.
J. Kraus.
J. G. F. Rooker.
H. Doijer.
E. L. C. Schiff.
C. G. G. Feith.

H. H. Sandberg van Boelens.
H. Polvliet.
W. S. G. T. Post.
Cd. F. Stork.
P. Joosting.
W. A. C. de Jonge.
H. P. Maas Geesteranus.
J. A. Kalff.
D. A. Kampschreur.
J. C. van Reigersberg Versluys.
W. A. E. van Geuns.
S. Mulder.
W. L. Sluyterman van Loo.
J. J. W. Bijvoet.
R. Verbeek.
J. van Tijen.
P. H. G. Montenberg.
D. Bisschop.
G. H. Broekman.
B. J. Haitsma Mulier.

Na afloop van het Diner

SOIRÉE MUSICALE

in de Societeit Phoenix.

Dinsdag 12 Juli.

MASKERADE, VOORSTELLENDE „DE INTOCHT DER VERBONDEN EDELEN BINNEN BRUSSEL" 3 APRIL 1566.

De deelnemers zullen zich om half één uur bij de Stads Manege op de Vest verzamelen.

De stoet zal na opstelling op de Vest ten half twee ure den volgenden weg nemen:

Binnenwatersloot Z.Z.
Oude Delft W.Z.
Breedstraat.
Koornmarkt W.Z.
Oude Langendijk.
acob Gerritstraat.
Brabantsche Turfmarkt.
Molslaan N.Z.
Oosteinde W.Z.
Oranje Plantage.
Oost Plantsoen.
Vlamingstraat.
Voldersgracht.
Hypolitusbuurt W.Z.
Heiligegeest Kerkhof.
Oude Delft O.Z.
Oude Delft W.Z.
Zuidwal.
Leeuwenhoeksingel.
Houttuinen.
Havenstraat.
Hugo de Grootstraat.
Spoorsingel.
Phoenixstraat.

PAUZE.

Binnenwatersloot N.Z.
Oude Delft W.Z.
Noordeinde W.Z.
Kalverbosch.
Oostsingel (1e park rond.)
Noordeinde O.Z.
Kolk Z.Z.
Voorstraat O.Z.
Choorstraat.
Vrouwjuttenland W.Z.
Voldersgracht.
Markt.

Oude Langendijk.
Gedempte Burgwal.
Brabantsche Turfmarkt.
Breedstraat.
Koornmarkt O.Z.
Wijnhaven.
Cameretten.
Markt om 't Stadhuis.

Hypolitusbuurt O.Z.
Voorstraat W.Z.
Kolk Z.Z.
Oude Delft O.Z.
Oude Kerkstraat.
Choorstraat.
Verwersdijk.
Feestterrein. (Ontbinding.)

Des namiddags 2½ ure

MATINÉE MUSICALE
op het Feestterrein.

Muziek van het Stafmuziekcorps van het 4e Reg. Infanterie, onder leiding van den Heer W. VAN ERP.

PROGRAMMA.

1. Feestmarsch . . . . . F. A. Brandt.
   gearr. door N. A. Bouman.
2. Rakoczy, Ouverture . . . . . Kéler Béla.
3. „Krönungslieder", Walzer . . . . Strauss.
4. „Mireille", Fantaisie de l'Opéra . . Gounod.

* * *

5. Ouverture „Le Roi l'a dit" . . . Delibes.
   gearr. door W. van Erp.
6. „Berceuse de Jocelyn". . . . . Godard.
7. „Coppélia", Ballet suite d'orchestre. Delibes.
   I. Thème Slave Varié.
   II. Danse Fête et Valse des heures.
   III. Czardas.
   gearr. door W. van Erp.
8. „The Washington Post". . . . . Sousa.

Ten 6 ure

MASKERADE-DINER IN HET FEESTGEBOUW.

De Avondoptocht bij Fakkellicht en Illuminatie zal ten 9 ure, na opstelling op het Feestterrein den volgenden weg nemen:

Feestterrein.
Choorstraat.
Hypolitusbuurt O.Z.
Markt (schuins over).
Jacob-Gerritstraat.
Brabantsche Turfmarkt.
Molslaan.
Oosteinde.
Oostsingel.
Noordeinde.
Oude Delft W Z. (geheel).
Van Leeuwenhoeksingel.
Houttuinen.
Binnenwatersloot N.Z.
Oude Delft O.Z.
Nieuwstraat.
Hypolitusbuurt W.Z.
Voorstraat W.Z.
Kolk.
Oude Delft O.Z.
Rond de Oude Kerk.
Oude Delft O.Z.
Breedstraat.
Koornmarkt W.Z.
Wijnhaven.
Voldersgracht.
Vrouwjuttenland.
Feestterrein.

Des avonds gedurende en na den Avondoptocht

SOIRÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van de Bayrische Infanterie-Kapel onder leiding van den Heer JOH. STRAUSS.

PROGRAMMA.

1.	Wassergigerl. Marsch	Komzak.
2.	Ouverture z. op. Banditenstreiche. .	Von Suppé.
3.	Sirenenzauber, Walzer	Waldteufel.
4.	*a.* Hie guet Brandenburg alle Wege.	
	b. Fehbelliner Reitermarsch, Heroldsmarsch	Henrison.
5.	Aus den Reiche der Töne, Potpourri.	Clarenz.

* * *

6.	Eljen Magyar, Marsch	Vollstädt.
7.	Frühlingszauber, Ouverture	Dittmann.
8.	Walzer a. d. Operette Fledermauss .	Strauss.
9.	Ein Melodiensträuschen	Kunesch.
10.	Schneidig-galop	Ziehrer.

Woensdag 13 Juli.

Des namiddags ten 1 ½ ure

MATINÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van de Amsterdamsche Orkest-Vereeniging onder leiding van den Heer C. van der Linden.

PROGRAMMA.

1.	Feestmarsch	F. A. Brandt. Gearr. door N. A. Bouman.
2.	Fantasie Don Carlos	G. Verdi.
3.	Paraphrase sur les Rameaux .	Faure.
4.	Fantaisie Guillaume Tell. . .	Rosini. S. B. Benavente.
5.	Ouverture Egmond.	L. van Beethoven.
6.	Rêverie.	H. Vieuxtemps.
7.	Fantaisie Carmen	Bizet-Coenen.
8.	Potpourri Studentenlieder . .	Schreiner.

Ten 3 ure in het Feestgebouw

PLECHTIGE AANBIEDING VAN HET VERZOEKSCHRIFT DOOR DE VERBONDEN EDELEN.

Des avonds ten 8 ure

SOIRÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van het 3e Regiment Huzaren onder leiding van den Heer L. M. Van Waasdijk.

PROGRAMMA.

1. Feestmarsch . . . . . F. A. Brandt.
   Gearr. door N. A. Bouman
2. Ouverture Si j'étais Roi . . . . Adam.
3. Unter Palmen und Blumen, Walzer. Strassny.
4. *a.* Toreador et Andalouse. . . . Rubenstein.
   b. Des Kaisers Leibhuzaren . . . Friedeman.
5. Potpourri de l'Opera Aida de Verdi,
   gearr. door . . . . . Van Waasdijk.

***

6. Phoenix Marsch . . . . . Van Waasdijk.
7. Bravour Arie, piston-solo . . . . Hasselman.
8. Fantaisie Salombo de Reyer gearr.
   door. . . . . Van Waasdijk.
9. Oh Schöner Mai, Walzer . . . . Joh. Strauss.
10. Grand Ballet sur Faust. . . . . Gounod.

Ten 10 ure :

B A L.

Muziek onder leiding van den Heer BIJNO.

Des avonds ten 8 ure:

VOLKSCONCERT

op de Groote Markt.

Muziek van het Muziekcorps der Jagers onder leiding van den Heer JOH. BORSTLAP.

PROGRAMMA.

1. Marsch . . . . . * * *
2. Ouverture Faust. . . . . Caunivez.
3. L'Enclume Polka . . . . . Laube.
4. Eola Valse. . . . . Kessels.
5. Fantaisie de l'Opera Nabuchodonosor . Verdi.

* * *

6. Ouverture „La Bruyère". . . . . Kessels.
7. „Die Wachtparade kommt". . . . . Eilenberg.
8. Quadrille des Lanciers . . . . . Schubert.
9. Potpourri Populaire. . . . . Lappie.
10. Finale . . . . . * * *

Donderdag 14 Juli.

Des namiddags ten 2 ure

MATINÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van de Wiener Damen-Kapel onder leiding van Fraul. DURNBERGER.

PROGRAMMA.

1. „The Washington Post" . . . . . Sicora.
2. Ouverture Wilhelm Tell . . . . . Rossini.
3. An der schönen blauen Donau, Walzer . . Strauss.
4. Für lustige Leut, Potpourri . . . . . Komzak

* * *

5. Fantasie, Faust . . . . . Gounod.
6. Geschichten aus dem Wiener Wald Walzer. Strauss.
7. Bonheur perdu . . . . . Gillet.
8. Unter Donner und Blitz, Galopp . . . . Strauss.

Des avonds ten 8 ure

SOIRÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van het Stafmuziekcorps van het 4e Reg Infanterie onder leiding van den Heer W. Van Erp.

PROGRAMMA.

1. Feestmarsch . . . . . F. A. Brandt.
   Gearr. door N. A. Bouman.
2. Marche et Cortège de l'Opera La Reine de Saba. . . . . Gounod.
3. Ouverture l'Italiana in Algérie . . Rossini.
4. Faust, Divertissement Ballet du 5e acte . . . . . Gounod.
5. Donau Sagen, Walzer . . . . . Ziehrer.
6. Fantaisie über Die Fledermaus. . Strauss.

* * *

7. Ouverture Ein Morgen, ein Mittag, ein Abend in Wien . . . . . Von Suppé.
8. Souvenir de l'Operette Le Coeur et la Main . . . . . Le Cocq.
9. *a.* Aubade Printanière . . . . . Lacombe.
   b. Flirtation . . . . . Steck.
10. Fantasie sur Le Barbier de Séville, Opera de Rossini . . . . . Van Erp.

Ten 10 ure

BAL-COSTUMÉ.

Muziek van het 3e Regiment Huzaren onder leiding van den Heer VAN WAASDIJK.

De Feestcommissie looft prijzen uit voor de Fraaiste Dames-Costumes uit de 16e eeuw.

Vrijdag 15 Juli.

Des middags

BOOTTOCHT OP DE MAAS.

Aangeboden door de Societeit „Phoenix".

Voor houders van Invitatiekaarten vertrekt een Extra-trein van het Station, ten 1 ure, (Greenwichtijd) naar Vlaardingen.

Zie verder de bepalingen betreffende Societeit Phoenix.

Des avonds ten 9 ure

SOIRÉE MUSICALE EN KERMESSE D'ÉTÉ

op het Feestterrein en op het terrein voor de Stads Doelen.

Draaimolen, Poffertjeskraam, Somnambule en verdere Kermisvermakelijkheden.

MUZIEK.

te geven door de Kapel der Jagers, onder Directie van den Heer Joh. Borstlap.

PROGRAMMA.

1. Marsch . . . . . * * *
2. Ouverture d'Esponent . . . . . Reichhart.
3. Cycle-galop . . . . . Mann.
4. Suspinul, Walzer . . . . . Ivanovici.
5. Fant. de l'Opera „Gama di Vergi" . . Donizetti.

* * *

6. Ouverture „Lustspiel" . . . . . Kéler Béla.
7. Revue Comique Quadrille . . . . . Kessels.
8. Präger Polka. . . . . Beck.
9. Potpourri No. 3. . . . . Renaud.
10. Finale.

PAUZE.

Voortzetting met vrije muzieknummers.

Na 10 ure

B A L.

Muziek in het Feestgebouw van het 3e Regiment Huzaren onder leiding van den Heer VAN WAASDIJK.

Des avonds ten $7^1/_2$ ure

SOIRÉE MUSICALE

op de Groote Markt.

Muziek van het 3e Regiment Huzaren onder leiding van den Heer L. M. Van Waasdijk.

PROGRAMMA.

1. Marsch des Chevaliers . . . . . Zinnen.
2. Ouverture Belgique . . . . . Canivez.
3. Doctrine Walzer. . . . . Strauss.
4. Potpourri die Vogelhandler . . . . Zeller.
5. Cupido Polka. . . . . Faust.

* * *

6. Lustige Huzarenmarsch . . . . . A. De Goede.
7. Finale sur la Juive. . . . . Halevy.
8. Blumenlied. . . . . Lange.
9. Les Pecheurs de Perles . . . . . Bizet.
10. Derby Galop . . . . . Faust.

Zaterdag 16 Juli.

's Namiddags 2 ure

MATINÉE MUSICALE

op het Feestterrein.

Muziek van de Italiaansche Bersaglieri Kapel uit Milaan, onder leiding van den Heer BERLINGERIE.

PROGRAMMA.

1. Juno della Liberta, Marsch. . . . . J. Torelli.
2. Gli Italiani in Algeria, Ouvert. . . . Rossini.
3. Estudiantina Walzer . . . . . Waldteufel.
4. Un Ballo in Maschera, Potpourri. . . Verdi.

* * *

5. Cavalleria Rusticana, Interm. . . . . Mascagni.
6. Funiculi-Funicula . . . . . Di Giacomo.
7. La Mezzanotte, Fantaisie . . . . . Carlini.
8 Addio mia Bella, addio, Galon. . . . Giorzo.

Des avonds ten 10 ure

GROOT VUURWERK.

Plaats en Programma zullen nader door Aanplakbilletten bekend gemaakt worden.

Volgorde van den Stoet.

De stoet zal geopend worden door de *muziek van het 3e Regiment Huzaren* onder directie van den heer *Van Waasdijk.*

Personen:	Voorgesteld door de heeren:
Francesco Verdugo, Hopman bij de lijfgarde der landvoogdes (te paard)	*J. H. H. Verloop.*
Banierdrager der stad Brussel (te voet) . . .	*Anonimus.*
Vendel van Brusselsche rustbewaarders (te voet).	*Anonimi.*
Nicolaas de Hammes, Wapenkoning van de Orde van het Gulden Vlies (te paard).	*C. A. W. Hirschman.*
Maximiliaan de Cottereau, Heer van Glabeek (te paard).	*A. van Linden v. d. Heuvell.*
Jean le Sauvage, Heer v. Escaubeek, Kanselier van Vlaanderen (te paard)	*A. A. Oosting.*
Cosmondelli Affaytadi, Baron de Ghistelles (te paard)	*E. C. Abendanon.*
Martyn 't Serclaes, Ridder, Heer van Tilly (te paard)	*H. Stokvis.*
Jan van Renesse, Heer van Wilp (te voet).	*J. van Hettinga Tromp.*
Gerard van Renesse, Ridder, Casteleyn van Woerden (te voet)	*G. Kalff.*

Personen :	Vorgesteld door de heeren :
Walter van Haudrion, gezegd de Giberchies, Heer van Hamedi (te voet)	*P. Kemper.*
Steven van Zuylen, van de Haer en Zevender, Ridder (te voet)	*P. C. Boogaerdt.*
Adriaan de Waal, van Vronesteyn, (te voet)	*S. de Clercq.*
Johan de Casembroot, Heer van Bakkerzeele (te voet)	*E. B. van Doesburgh.*

Otto van Egmond, Heer van Kenenburg, Maasland en Schipluiden, Hoogheemraad van Delfland (te paard)	*M. G. van Heel.*
Frederik van Egmond, van Meresteyn, (te paard)	*F. W. Rühle v. Liliënstern t. Meulen.*
Arent van Dorp, Ridder, Heer van Theemsche, Maasdam en Middelharnis (te paard)	*G. J. de Vos van Nederveen Cappel.*
Willem, Graaf van der Mark, Baron van Lumey, Heer van Seraing, Borset en Minderlecht, Erfvoogd van Francimont (te paard).	*F. K. J. Beukema thoe Water.*
Adriaan van Swieten, Schildknaap van Holland. Heer van Swieten, Kalslagen en Schrevelsrecht, Hoogheemraad van Rijnland (te paard).	*S. Piek.*

Vendel van Brusselsche wacht (te voet). . . . *Anonimi.*

Personen:	Voorgesteld door heeren:
Eustache de Fiennes, Ridder, Graaf van Chaumont, Burggraaf de Fruges, Baron van Enne, Heer van Esquerdes (te paard) . .	*J. M. P. Hartog.*
George, Baron de Ligne, Graaf van Fauquemberghe, Heer van Estambrugge en Montreuil (te paard).	*J. C. Déking Dura.*
Maximilien de Hornes, Baron de Lokeren, Heer van Bassigny, Hupi, Kessel en St. Maixent (te paard)	*F. s' Jacob.*
George de Montigny, Heer van Noyelles (te paard)	*W. van der Tak.*
Karel van Levin, Heer van Famars, Lonsart en Torricourt (te paard).	*R. E. van Eibergen Santhagens.*

Karel van der Noot, Heer van Ryvoir (te voet).	*H. Lebret.*
Wouter van Grunthere, Burgemeester van Antwerpen (te voet)	*P. Praetorius.*
Gilain Zegers van Wassenhove, (te voet)	*W. C. G. H. Broekman.*
Kornelis van Chistelles, (te voet) .	*J. C. Vliegenthart*
Jan van Brecht, (te voet) . . .	*J. J. Canter Cremers.*
Filips de Zoete, Heer van Haultain (te voet)	*J. D. Tours.*
Johan van Matenes, Wouterszoon (te voet)	*K. A. Poortman.*
Johan Dassa, Ridder der Orde van Christus (te voet)	*A. E. Jurriaanse.*
Pieter d'Andelot, (te voet)	*W. C. Hein.*

Personen:	Voorgesteld door de heeren:
Lakeien, Stalknechts } van den Graaf van Brederode (te voet)	*Anonimi.*
Jacob van Egmont, Page (te voet) .	*Th. B. s' Jacob.*
Bernard van Renesse, Page (te voet).	*A. Broese van Groenou.*
Hendrik, Graaf, van Brederode, Heer van Vianen en van Ameide, Burggraaf van Utrecht, Heer van Havrincourt, van Schoorle, Velzen, Schooten, Voshol, Jaarsvelt, Akendam, Hofland, ter Leede en Bergen, Commandeur der Teutonische Orde (te paard).	*J. F. de Vogel.*
Walraven Grawart, Schildknaap (te paard).	*J. A. R. de Muralt.*
Roelof Grawart, Schildknaap (te paard).	*G. C. Op ten Noort.*
Artus Batson, Kamerling van den Graaf van Brederode (te paard) . .	*E. van Eibergen Santhagens.*
Jacob van Ilpendam, Geheimschrijver van den Graaf van Brederode (te paard). . . .	*J. C. Loman.*

Filips van Marnix, Heer van St. Aldegonde, Fouwing en Souburg (te voet) . .	*P. Bakker Schut*
Lancelot van Brederode, (te voet).	*L. Coster van Voorhout.*
Otto van Arkel, Ridder, Heer van Heukelom (te voet)	*P. van der Sluis.*
Roelof Grawart, tot Weerdesteyn (te voet).	*M. R. Idema Greidanus.*
Arend van Duvenvoorde, Ridder, Heer van	

Personen:	Voorgesteld door de heeren:
Duvenvoorde, Noordwijkerwoud, 't Woud en Sterrenberg (te voet)	*T. van Iterson.*
Filips van der Meeren, Heer van Saventhem en Sturebeeke (te voet).	*C. P. Kesper.*
Jacob Oem van Wyngaarden, (te voet).	*H. A. Heaket.*
Maximiliaan van Blois, gezegd de Cock van Neerrynen, Heer van Eyerlant, Ridder van Maltha (te voet)	*H. W. Dammers.*
Klaroenhlazers van den Graaf van Nassau (te paard)	*Anonimi.*
Lodewijk, Graaf van Nassau, Catzenellenbogen, Vianden en Dietz, Heer van Beilsteyn (te paard)	*W. V. E. Godin de Pesters.*
Frederik van Mansfeld, Page (te voet).	*G. E. van den Wall Bake.*
Octavius van Mansfelt, Page (te voet) . . .	*F. Feith.*
Adriaan van Bergen, Ridder, Heer van Dolhain en Cohem (te paard)	*A. S. van Nierop.*
Karel, Graaf van Mansfelt, (te paard)	*J. M. C. Lebret.*
Dirk van Bronkhorst-Batenburg, (te paard).	*H. Veth.*
Jean de Montigny, Heer van Villers (te paard)	*J.H. Kremer.*
Pedro de Velasco, Hopman bij de Lijfgarde der Landvoogdes (te paard)	*H. de Bordes.*
Vendel van Brusselsche rustbewaarders, (te voet)	*Anonimi.*

Personen:	Voorgesteld door de heeren:
Draagkoets van **Jacques de Bailleul** . . .	*Anonimus.*
Geleiders der Paarden (te voet)	*Anonimi.*

Jan van Marnix, Heer van Tholouse (te paard) *J. T. Bierman.*

Karel van Revel, Heer van Andrignies (te paard) . . . . . *A. Coster van Voorhout.*

Robert de Longueval, Heer van Latour en Warlain, Ridder (te paard) . . . . *H. P. G. den Tex.*

Karel van Malsen, Ridder, Heer van Tilburg en Goirle (te Paard) . *W. Meyer Timmerman Thyssen.*

De stoet wordt besloten door de **Oud-Hollandsche Kapel** onder directie van den Heer *J. van der Spek.*

JAARVERSLAG VAN DE SOCIETEIT PHOENIX.

Weder is het een jaar geleden, dat de oude vogel Phoenix een zijner vlammende vederen voor een glanzend zilvergrijzen verwisselde; weder heeft dezelfde nauw zichtbare verandering bij hem plaats gehad. Velen zijn van hem gegaan de wijde wereld in, om nooit of hoogst zelden bij hem terug te keeren, velen zijn voor het eerst tot hem gekomen. In September 1897 doorstonden 110 jongeren den vuurproef. De donderjolen en kroegjolen te hunner eer gegeven deden in dien tijd de oude sterke muren van onze goede societeit trillen en het jonge bloed van den Phoenix heeft in dien eersten tijd krachtig gestroomd. De eerstejaarsleden kwamen veel.

Het bestuur constitueerde zich door het aftreden der Heeren C. F. Loke, C. E. van Manen en H. G. Mos als volgt:

F. K. J. Beukema,	*President.*
P. Kemper,	*Secretaris.*
S. Piek,	*Thesaurier.*
D. A. Vreedenberg,	*Bibliothecaris.*
M. G. van Heel,	*Comm. v. Consumabel.*
P. C. Boogaerdt,	» *Inventaris.*
A. E. R. Arnold,	» *Archivaris.*

Onder de gebeurtenissen, die gedurende het seizoen 97—98 den kalender der Societeit versierd hebben noem ik allereerst het officieele whistconcours, dat op 29 Oct.

naast een officieus écarté- en billardconcours plaats had. Velen animeerden deze wedstrijden door hunne deelname en tot vroeg in den morgen werd er doorgestreden.

Door het bedanken van den Heer A. E. R. Arnold werd 12 Nov. de Heer G. J. de Vos van Nederveen Cappel in diens plaats verkozen.

Aangezien de corpsrouw in dien tijd het houden van feestelijkheden verbood, werd de diës der societeit eerst den 3^{en} December gevierd. De 51e maal, dat de societeit een nieuw jaar inging, werd herdacht door vele redevoeringen en gebruikelijke jaarzangen, die tusschen de vroolijkere tonen van een Café-Chantant eene schoone viering van den gedenkwaardigen dag vormden.

Omstreeks dezen tijd was het, dat de voorboden der ophanden zijnde feesten zich het eerst voordeden. De societeit stond nl. de dispuutkamer af als vergaderplaats voor de Feestcommissie, die van hieruit hare vele en moeilijke werkzaamheden heeft geleid.

Tot de kerstvacantie had overigens niets bijzonders plaats. Van deze rust werd gebruik gemaakt, om verschillende inventaris-verbeteringen aan te brengen als daar zijn dubbele ramen in de leeszaal en nieuwe W. C.'s.

In de Kerstvacantie ontviel ons allen een oude goede bekende; een wreedaardige storm ontwortelden den schoonen boom, dat sieraad van den lusthof der societeit, onder wiens schaduw wij zoo menig aangenaam uur doorbrachten, en waarvan de cirkelvormige bank het tooneel van menig bang groentijduur en gezellige kegelpartij is geweest. Maar twee jeugdige frissche kastanjes hebben zijn plaats ingenomen en zullen zoo niet ons, dan toch de ons volgende generaties als dak dienen.

Op Vrijdag 21 Jan. had de uitreiking van den Almanak aan het kroegbestuur plaats. Door plaatsgebrek kon de op zich zelf reeds lijvige catalogus hierin geen plaats vinden en moest de societeit zelve voor een lijst van de boeken zorgen, die in haar omvangrijke bibliotheek ter beschikking der leden staan.

Op 11 Februari komt het officieel billardconcours weer een avond verlevendigen; een week daarna couranten-verbranding, het verloten van wijn had als steeds veel succes, het verkoopen van boek- en plaatwerken helaas mocht niet als vroeger den animo der leden opwekken.

In Maart worden als verificateurs der societeit benoemd de Heeren W. van der Tak, Th. van der Waerden en P. Bakker Schut, die een alleszins bevredigenden toestand van de financiën der societeit konden constateeren.

In de eerste helft van Maart heeft eene herziening plaats van de credietreglementeering als verbetering van die van November. Art. 3 Hoofdstuk IX.

Op 24 Maart constitueert zich het Bestuur als volgt:

D. A. Vreedenberg,	*President.*
G. J. de Vos van Nederveen Cappel,	*Secretaris.*
P. C. Boogaerdt,	*Thesaurier.*
S. de Clercq,	*Bibliothecaris.*
A. Coster van Voorhout,	*Comm. v. Consumabel.*
J. J. A. Knoote,	» *Inventaris.*
R. E. v. Eibergen Santhagens,	» *Archivaris.*

De corpsdiës wordt niet op de gewone wijze met een collation herdacht, met het oog op de feestelijkheden in Juli vergenoegt men zich met een alleraangenaamste kroegjool.

Het op 6 Mei uitgeschreven kegelconcours werd tot in den groentijd uitgesteld wegens den corpsrouw. Intusschen werd in de zomervacantie de kegelbaan gedeeltelijk hernieuwd en gerestaureerd.

Behalve de dit jaar betrekkelijk kalm gehouden examenfuiven, zeker in anticipatie van de Lustrumfeesten hebben wij vóór Juli slechts één dag te herdenken; de glorieuse avond toen senaat en kroegbestuur de overwinnaars van oude acht en twee luisterrijk inhaalden na hunne victoriën in Oudshoorn!

Daarna schijnt alles uitgestorven.

Alleen achter de schermen, op de dispuutkamer bereidt zich de naarstige Feestcommissie voor op de schoone Feestweek.

En deze is wel voor een belangrijk deel op den ouden Phoenix gevierd.

Welk slechtgeaard kroeglid (de rechtgeaarden blijven vanzelf buiten bespreking) zal niet een les voor het leven trekken uit de joyeusiteit waarmede al die grijze reunisten de bekende zalen binnenstormden! Wie der toen aanwezigen zal ooit vergeten die buitengewone kroegjool na afloop van het Reunie-diner op het feestterrein. Laten wij jongeren het allen erkennen, dien eenen avond behoorde de Phoenix weer aan de oudere generaties. Toen al die 250 oudleden binnen waren, werden hunne herinneringen hun te machtig en zij herdachten, zij, de deftige en veelal grijze leden der maatschapppij, in roezen van feestvreugde als anderzins den tijd, dat zij hier thuis waren, in de oude conversatiezaal doorkruisten zij weer als vroeger figuurlijk en werkelijk het groote veld der herinneringen uit den tijd, dat zij hunne tenten hadden opgeslagen aan de Phoenixstraat.

Maar ik ga nog verder terug; hoevelen waren er niet, die deze kroegjool slechts in zooverre als eene herhaling beschouwden van vroegere tijden, dat zij er alleen reunies in bijwoonden; maar voor wie het ware thuis vóór de geboorte van der herleefden Phoenix aan den waterkant lag!

Dit onderwerp kan evenwel door alle toen aanwezigen tot in lange uren worden verder besproken; ik zal dus ieders herinnering in dezen liever verder vrij spel geven.

Midden in de Feestweek en vooral na dezen avond moeten wij evenwel met groote waardeering herdenken het feit, dat slechts zeer korten tijd voor de feestweek de societeit geen hoofd geen mond had, waardoor al hare gevoelens zich konden lucht geven, en dat toen de Heer F. Beukema opnieuw den presidentshamer heeft opgenomen en hem met veel kracht en vaardigheid in dien tijd heeft gezwaaid, daardoor de Phoenix uit een benard oogenblik verlossende. De dank aller leden zij hem daarvoor van harte gebracht!

Den Dinsdag der Feestweek vormde de societeit het rustpunt voor de vermoeide deelnemers aan de zoo succesvolle maskerade; dien dag zeker zal de aanblik uit de verte bij velen het gevoel hebben wakker geroepen, dat den woestijnreiziger moet bezielen, wanneer hij eene oase aan den horizont ontdekt!

Woensdag en Donderdag was het stil op de Phoenix; Vrijdag kwam het lang beraamde plan voor een boottocht ten uitvoer, door de societeit in de rij der feestelijkheden aan het corps aangeboden; 500 gasten en leden kunnen getuigen, dat dit feest eene allerplezierigste afwisseling was na de opgewonden vreugde der bals en de meer ernstige toon der maskerade-plechtigheden. Dien dag was den

Briel in waarheid in handen der Geuzen, twee dagen te voren anachronistisch zoo benaamd.

De societeit kan met trots terugwijzen op het aandeel, ook in finantieelen zin, dat ze in de feesten nam, en waarmede zij het corps steunde.

Daarna rust. Vanaf 12 September heeft het ongekende getal van 120 groenen gelegenheid gehad kennis te maken met de societeit, hun lid worden getuigt van den krachtigen indruk, dien zij van de bakermat van ons corps ontvingen. Wij kunnen met gerustheid de toekomst tegemoet gaan, een groot aantal leden en deze als drukke bezoekers zijn de beste waarborgen voor een goed jaar.

Eene kleine wetswijziging in overeenstemming met XXII art. 2 der corpswet, en eene betreffende het crediet zijn de eenigste meldenswaardige feiten aan het eind van dit laatste jaar geweest.

Dat de societeit Phoenix het middenpunt van alle gedachten blijve, die buiten de wetenschap in de breinen zijner leden rondwaren; dat is voorzeker een veelomvattende, welgemeende wensch, die naar ik hoop zeer velen met mij zullen voeden.

Vervolg op den Catalogus van de Bibliotheek

DER

SOCIETEIT PHOENIX.

I. Nederlandsch.

489 *Boddaert, Marie,* – Serena.
488 *Borel, Henri,* — Studiën.
463 *Bos, Fokko,* — Betty.
474 *Boutens, P. C.,* — Verzen.
472 *Brandt van Doorne.* — Mathilde.
476 *Brink, Dr. J. ten,* — Brechtje Spiegels.
492 *Buning, Werumeus,* — Zondaars en Zondaressen.
470 *Busken Huet, Cd.,* — Jozefine.
486 *Charbonnel, Victor,* — Levensdrang.
481 *Eeden, Frederik van,* — Enkele Verzen.
464 *Ekker, Anna,* — Afgoden.
480 *E. S.,* — Stille Wegen.
482 *Fiore Della Neve,* — Fokel.
465 *Goekoop, de Jong van Beek en Donk, C.,* — Hilda van Suylenburg.
483 *Habbema, Koos,* — Kamertjeszonde.
494 *Hamel, A. G. van,* — Het letterkundig leven van Frankrijk.
475 *Juris, Doctor,* — De Candidatuur van Bommel.

478 *Leyden, Jantje van,* — Eten en drinken in Amsterdam.
473 *Loosjes, Vincent,* — Rinske Sonnema.
466 *Lundegård, Axel,* — Prometheus (naar het Zweedsch).
490 *Margadant, W. F.,* — Monologen.
484 *Paap, W. A.,* — Vincent Haman.
487 *Penning Jr., W. L.,* — Benjamins Vertellingen.
467 *Querido, Is.,* — Meditaties over Literatuur en Leven.
471 *Reitz, F. W.,* — Zestig uitgezogte Afrikaanse Gedigte.
477 *Rochussen, Jhr.,* — Sociale Vertellingen.
485 *Schaepman, Dr. H. J. A. M.,* — Menschen en Boeken.
491 *Verwey, Albert,* — De nieuwe Tuin.
479 *Viollet le Duc,* — De geschiedenis van een Stadhuis en van eene Kathedraal.
468 ——, Vrije Kunst, 1e deel.
469 *Wagenvoort, Maurits,* — Maria van Màgdala.
462 *Wallis, A. S. C.,* — In dagen van strijd.
493 *Werf, M. v. d.,* — Jan Mulstok (Roman uit de Delftsche Studentenwereld).

II. Fransch.

535 *Adam, Paul,* — Le vice filial.
527 *Aristophane,* — Lysistrata.
498 *Barine, Arvède,* — Névrosés.
499 *Barrès, Maurice,* — Les Déracinés.
531 *Bonnamour, George,* — Le procès Zola. Impressions d'audience.
512 *Boukay, Maurice,* — Chansons rouges.
532 *Bourget, Paul,* — La Duchesse Bleue.
542 *Choppin, H.,* — Souvenirs d'un cavalier.

513 *Coffignon, A.*, — La Corruption à Paris.
514 *Courteline, Georges,* — Un Client sérieux.
537 ——, — Lidoire et Potiron.
500 *Cora, Pearl,* — Mémoires.
536 *Daudet, Alphonse,* — Fromont jeune et Risler ainé.
501 ——, — Soutien de Famille.
541 *Derberdt, Raoul,* — Le caricature et l'humour.
538 *Devalay, Victor,* — Colloques choisis.
502 *Donos, Ch.,* — Verlaine intime.
515 *Filon, Augustin,* — Babel.
530 *Grand-Carteret, John,* — L'Affaire Dreyfus et l'Image.
503 *Gyp,* — Israël.
540 ——, — Journal d'un Grinchu.
504 *Huysmans, J. K.*, — La Cathédrale.
543 *Ibels, H. G.*, — Allons-Y!
524 *Jacob, P. L.*, — Cyrano de Bergerac.
505 *Kistemaekers, Henry,* — L'Illégitime.
516 *Lantoine, Albert,* — Les Mascouillot.
506 *Leblanc, Maurice,* — Voici des Ailes!
528 *Lemonnier, Camille,* — Un Mâle.
523 ——, — Leurs caprices.
517 *Lévy, Jules,* — Les Gosses de Paris.
533 *Loti, Pierre,* — Le Mariage de Loti.
507 *Louys, Pierre,* Les Chansons de Bilitis.
529 ——, — La Femme et le Pantin.
534 *Lourié, Ossip,* — Pensées de Tolstoï.
508 *Maël, Pierre,* — Marc et Lucienne.
539 *Maeterlinck, Maurice,* — La Sagesse et la Destinée.
518 *Maizeroy, René,* — Ames Tendres
519 *Mirepoix,* — Chronique du Péché.
510 ——, — Paris en plein air.

520 *Prévost, Marcel,* — Dernières Lettres de Femmes.
522 *Rainaldy, Henri,* — Delcros.
511 *Rostand, Edmond,* — Cyrano de Bergerac.
521 *Soldanelle, J.,* — Bérénice de Judée.
509 *Theuriet, André,* — Le Refuge.
525 *Tolstoi, Comte Leon,* — Qu'est-ce que l'art?
526 ——, — A la Hussarde!
497 *Zola, Emile,* — Paris.

III. Engelsch.

232 *Doyle, A., Conan,* — The Tragedy of the Korosko.
234 *Egerton, George,* — Tantatias.
235 *Habberton, John,* — Trif and Trixy.
244 *Jerome, Jerome, K.,* — The second Thoughts of an Idle Fellow.
233 *Kevill, Davies, A.,* — Pharisees.
231 *Kipling, Rudyard,* — The jungle book.
236 ——, — "Caiptain Courageous".
242 ——, — The day's work.
237 *Lyall, Edna,* — Wayfaring Men.
247 *Maartens, Maarten,* — Her Memory.
241 *Maurier, G. du,* — Social Pictorial Satire.
238 *Merriman, Henry, Seton,* — In Kedar's Tents.
243 *Sienkiewicz, Henryk,* — Quo Vadis.
248 *Street, G. S.,* — The Autobiography of a boy.
246 *Ward, Mrs. H.,* — Helbeck of Bannisdale.
239 *Weyman, Stanly, J.,* — Shrewsbury.
240 *Zangwill, J.,* — Dreamers of the Ghetto.
245 ——, — The Celibates club.

IV. Duitsch.

240 *Eschstruth, Nataly von,* – Der Majoratsherr.
241 *Hamsun, Knut,* — Redacteur Lijntje.
238 *Hansson, Ola,* — Alltagsfrauen.
250 *Heyse, Paul,* — Medea.
243 Kommersbuch, Allgemeines Deutsches.
244 *Marsden, Kate,* — Reise nach Siberien.
242 *Seyfarth, Dr. Heinrich,* — Hinter eisernen Gittern.
246 *Strindberg, August,* — Inferno.
239 *Sudermann, Hermann,* — Johannes.
244 ——, — Die Ehre.
251 *Tolstoi, Sohn Leo,* — Ein Praeludium Chopin's.
247 *Tovote, Heinz,* — Abschied.
248 *Wichert, Ernst,* — Monte Carlo.
249 *Wolff, Gustav,* — Die Beichte des Mönches.

VI. Onderwijs, Geschiedenis, Levensbeschrijvingen, enz.

34 *Brink, Dr. Jan ten,* – Geschiedenis der Nederlandsche Letterkunde.
37 *Dufour, Pierre,* — Histoire de la Prostitution (4 dln.)
38 *Verhellouw, H. J.,* — Geschiedenis van het Delftsch Studentencorps, 1848—1898.
39 *Wyzewa, Teodor de,* — Beethoven et Wagner.
40 *Premie Nieuws v/d. Dag.* – Een halve Eeuw. 1848—1898.

VII. Koloniën, Land- en Volkenkunde.

50 *Löbel, D. Theophil,* — Hochzeitsbräuche in der Türkey.
49 *Nansen, Fridtjof,* — In Nacht en IJs.
51 *Pareau, Dr. A. H.,* — Onze West.

VIII. Sociale Wetenschappen, Wijsbegeerte, Godsdienst, Geneeskunde, enz.

138 *Calcar, Elise van,* — Levensmagnetisme.
139 *Hearn, Lafcadio,* — Gleanings in Buddha Fields.
137 *Hobhouse, L. T.,* — The Labour Movement.
143 *Lloyd, Henry, Demarest,* — Wealth against Commonwealth.
144 ——, — Labor Copartnership.
141 *Renard, Georges,* — Le régime socialiste.
145 *Sombart, Werner,* — Socialisme en sociale beweging.
140 *Ferréol, Amédee Saint,* — Le Propriétariat.
142 ——, — Een vergeten Hoofdstuk.

X. Kunst, Kunstgeschiedenis, enz.

29 *Knackfusz, H.,* — Tizian.
30 ——, — Botticelli.
31 ——, — Velasquez.
32 *Roger, Milès, L.* — Corot.

PRENTWERKEN.

Caran d'Ache,
Jules de Marthold, } Histoire de Marlborough.
Fragerolle, — Le Juif errant.
Guillaume, Albert, — Mes 28 jours.
Rauft, Richard, — Album.
Leandre, C.,
Veber, Jean,
Cadel } Musée des Souverains,
Gids van Maastricht en omstreken.
Feestnummer Minerva 1889.
Feestnummer Minerva 1898.
Feestnummer Vox Studiosorum 1898.

ODIN.

Wel had de vorige verslaggever het recht vertrouwen te stellen in de toekomst van Odin. De groote schok was gegeven, die laksheid neerplofte en voortvarendheid en vroolijk leven te voorschijn riep.

Achtereenvolgens gaf Odin een groenen-worstelwedstrijd, een worstelwedstrijd voor alle Corpsleden, een interacademiaal gymnastiek- en scherm-concours, en eene uitvoering gevolgd door een bal.

Odin's 10e lustrum zou en moest luisterrijk gevierd worden. De voorbereiding was opgedragen aan het in October verkozen Bestuur, dat bestond uit de heeren:

H. Tromp, *President*
J. L. Th. Groneman, *Secretaris.*
J van der Waerden, *Thesaurier.*
W. van Houten, } *Commissarissen.*
R. Klein, }

De groenen-wedstrijd gaf tot eenig resultaat, dat Braat, Guffroy, Reus en Wellenstein bij de eerstvolgende gelegenheid zouden naworstelen.

Deze kwam op 8 en 11 November.

Hier wilde Odin aan alle corpsleden gelegenheid geven hunne krachten te beproeven, het wilde bij de niet-leden van het gezelschap de lust tot lichaamsoefening wakker maken.

De deelname was zoo groot, dat eerst op den tweeden avond de beslissende ronden werden afgeworsteld. En de tribunes dreunden van toejuichingen, toen zij geproclameerd werden, de grooten van dezen avond. Tromp, Ferman, Brandt en Klein verwierven de 4 uitgeloofde prijzen; zij waren de sterksten. Maar Groneman had laten zien het mooie in de worstelkunst; hem kende de Jury het eeretecken voor schoon-worstelen toe.

Zwaar was de taak der Juryleden, Kremer, Stoll en L. Ankersmit; te meer zijn wij hun dank verschuldigd voor de uitstekende regeling.

Het nieuwe jaar was ingetreden, en daarmede hadden de werkzaamheden een aanvang genomen, die het interacademiale concours moesten voorafgaan.

Even dient hier vermeld te worden het verlies, dat Odin leed in het aftreden van den president H. Tromp, wiens plaats voor de 2e maal werd ingenomen door den heer J. H. Kremer.

Alleen Arena Studiosorum uit Leiden en de Indologische Vereeniging Sri Rama konden deelnemers zenden naar dit eerste concours, dat weer eens na vele jaren van kalm nietsdoen besturen en leden zou dwingen tot inspanning der grootste krachten.

Als concourswerkers voor Odin kwamen uit: Groneman, Guffroy, Hengeveld, van Houten en Merx.

Om 10 uur in den morgen van den 11den Maart waren velen aanwezig in de concertzaal van Stads-Doelen, die nu in een keurig versierde gymnastiekzaal was herschapen. Zij waren opgekomen, om te zien wat kracht en vlugheid schoons konden geven, om luide toe te juichen of stilzwijgend af te keuren, om belangstelling te toonen in de uitingen van ieders corps.

Eerst om 6 uur was de zware strijd gestreden, die met eene groote overwinning van Odin mocht eindigen. Het verwierf den corpsprijs, alsmede het grootste aantal personeele prijzen.

Zoo pal als de concourswerkers eenige uren tevoren tegenover elkaar gestaan hadden in den strijd om den hoogsten prijs, zoo eendrachtig togen zij met de verschillende besturen naar een gemeenschappelijk diner. Slechts ten halve kon hier van het vele goede genoten worden. Op dien zelfden avond toch zou de groote uitvoering gegeven worden, waar het publiek zou kunnen opmerken, dat Odin's dageraad lang voorbij was, »het was vol-dag".

Veel kracht en vlugheid, door zware oefening verkregen, gaf Odin dien avond te zien, als waardig tegenhanger van de schoone serie lichtbeelden als afwisseling gegeven. Groote dank zij den heer Gips hier nogmaals gebracht voor de ook nu zoo bereidwillig aangeboden steun aan de Vereeniging.

Als glanspunt van den avond mag voor velen zeker genoemd worden de uitreiking der op 't concours gewonnen prijzen. Een voor een traden zij voor de groene tafel. Zij hadden hun vaandel hoog gehouden, en ontvingen hier uit de handen van den heer J. H. Kremer, met eene geestige rede, het blijk hunner overwinning.

De corpsprijs was behaald met 1247½ punten tegen Arena 1070.

De uitslag voor de afdeelingen werd:

Rek	Groneman	(Odin)
Ringen	v. Houten	(»)
Brug	Groneman	(»)
Paard	Guffroy	(»)
Springen	»	(»)
Gewichten	Zaayer	(Arena).

De prijzen voor het personeele concours waren:

Gewichten	1e Prijs	Brandt	(Odin)
	2e »	Zaayer	(Arena)
Springen	1e »	Brandt	(Odin)
	2e »	Doedes	(»)
Degen	1e »	Volgraff	(Arena)
	2e »	Klinkhamer . . .	(Sri Rama)
Sabel	1e »	Klinkhamer . . .	(» »)
	2e »	v. Eldik Thieme .	(Odin)

Een bal besloot dezen dag, het resultaat van goeden wil en trouwe opkomst der leden. Belangstelling van eenigen geeft kracht tot werken aan velen. Moge deze nimmer verflauwen, dan zal Odin's dag lang zijn.

APOLLO.

Met statige, plechtige schreden stapt het Muziekgezelschap z'n vijftigsten verjaardag te gemoet, langzaam doch zeker, van tijd tot tijd rust nemende, om met voldoening op de achter zich liggende jaren terug te zien. Geenszins als een vroeg-oud-voor-z'n-jaren man, gebogen voor z'n tijd, afgeleefd en den dood tegemoetziende, maar den god, waarnaar het zich genoemd heeft, waardig, schrijdt 't gezelschap voorwaarts, een god op leeftijd, niettemin een god kalm en waardig.

Met voldoening zal de naamgenoot, de oude Griek, neerzien op onze vereeniging en juichend, voor zoover z'n waardigheid 't toelaat, zal hij zich herinneren de, zij 't niet vele, feesten, die te zijner eer zijn aangericht; en de bloemoffers, hem in den persoon van den president gebracht, waren hem, hij heeft dit 't Bestuur meermalen laten weten, zeer welgevallig.

't Bestuur, dat zich in October als volgt had geconstitueerd:

P. H. A. Rosenwald,	*President*,
M. H. van Beresteijn,	*Secretaris*,
H. P. E. de Vogel,	*Thesaurier*,
H. van Rees,	*Vice-Secretaris*,
W. C. Köhler,	*Commissaris*,

zette zich met ijver aan 't werk, om de repetitiën voor te bereiden en kwartetten voor de kamer-muziekavonden te organiseeren. Zou er in de maand November een kamermuziekavond worden gehouden, de dood van het Corpslid, den heer Genet, verhinderde deze uitvoering, zoodat 't pu-

bliek als eerste uitvoering een groote te hooren kreeg, waarbij Mejuffrouw J. Grooss als soliste optrad.

't Orkest, onder leiding van den Voorzitter, een goede veertig man sterk, kweet zich dapper van z'n taak en bracht o. a. een symphonie van Haydn en de Tingalshöhle Ouverture van Mendelssohn verdienstelijk ten gehoore. Ook Mej. Grooss had met hare liederen uitbundig succes en de geheele avond mag zeer geslaagd heeten, waartoe ook de heeren Köhler en Meyll het hunne bijdroegen.

Na de Kerstvacantie had de kamer-muziekuitvoering plaats, waarbij Mejuffrouw Marceline de Vries als soliste medewerkte, die zich in grooten bijval mocht verheugen.

De heeren Köhler, Meyll, van Beresteijn en Brandt voerden een kwartet van Mozart uit, waarmee zij veel bijval inoogstten, evenals de heeren Meyll, Drooglever, Lebret en Bongaerts met de variaties uit het Kaiserquartett.

't Is hier wellicht de plaats er op te wijzen, dat meer nog dan van de groote uitvoeringen, de Vereeniging het van de kamer-muziekuitvoeringen moet hebben, niet misschien wat 't publiek betreft, maar wat 't doel aangaat, waarmee de Vereeniging is tot stand gebracht.

De groote uitvoeringen, uit hun aard druk bezocht, een sterk bezet orkest, niet te zware stukken, zij zijn voor 't publiek aantrekkelijker dan de kamer-muziekavonden, waar bescheiden bezetting, meer-van-de-ontwikkeling-van-'t-auditorium-vergende muziek, niet zoo door de groote massa wordt gewaardeerd, maar waar de bekwaamheid en muzikaliteit der leden veel meer op den voorgrond treden.

't Heeft bovendien nog dit voordeel, dat, behalve dat ze niet zooveel van de finantieele krachten der Vereeniging vergen, waardoor ze dus vaker kunnen gegeven worden,

ze het intieme samenspel onder de leden bevorderen, wat natuurlijk ook aan de groote uitvoeringen zeer ten goede kan komen.

Een tweede kamer-muziekuitvoering of groote dito bleef evenals ten vorigen jare tot de toen evenzeer vrome wenschen behooren, 'tgeen eensdeels aan de weinige activiteit der leden (synoniem met de naderende examens?) anderdeels aan den berooiden finantieelen toestand moet worden geweten.

De boekhouding was min of meer in de war geloopen en 't kon 't Bestuur niet dan met moeite gelukken eenig overzicht van de geldmiddelen te verkrijgen, welk overzicht tot niet zeer verblijdende uitkomsten leidde. Hopen wij, dat de tekorten niet te zeer ten nadeele van de Vereeniging zullen zijn!

't Reusachtige aantal groenen bracht ook de noodige muzikale exemplaren met zich. 't Groenenconcert op de Leeszaal der Societeit Phoenix, daartoe als altijd bereidwillig door 't Bestuur afgestaan, leed eenigszins onder den invloed van den korten groentijd, waardoor te weinig tijd voor voorbereiding was beschikbaar geweest. Evenwel komt den Heer E. J. C. Meijll alle lof toe voor de moeiten, die hij zich getroost heeft, om ook dit jaar weer nummers voor strijkorkest ten gehoore te kunnen brengen.

Onder de nog onrijpe jongelui onderscheidde zich 't groen de Kat, dat z'n solo's op niet onverdienstelijke wijze vertolkte.

Zoo kunnen we weer vol hoop 't 49ste vereeeigingsjaar te gemoet gaan, vertrouwende dat er tot en na den vijftigsten verjaardag een voortdurende climax in de leistungen der Vereeniging zal zijn.

VRIJE STUDIE.

Het D. S. Dispuutgezelschap Vrije Studie heeft in het seizoen 1897—98 helaas niet het aantal lezingen kunnen organiseeren, dat gewoonlijk op haren kalender voorkwam.

Evenwel kan gezegd worden, dat de 3 lezingen, die in het afgeloopen jaar gehouden werden door hunne qualiteit vergoeden wat hun aan quantiteit ontbrak.

In de eerste helft van October constitueerde het Bestuur zich als volgt:

F. s' Jacob, *President.*
J. H. O. Bunge, *Secretaris.*
S. de Clercq, *Penningmeester.*
A. E. R. Arnold, E. Waller, *Commissarissen,*

Professor Behrens was zoo goed geweest in het begin van het jaar aan de vereeniging voor te stellen eene lezing te houden. Op 25 Oct. had deze plaats. Een vrij talrijk publiek was op de leeszaal der Societeit Phoenix aanwezig om Professor Behrens te hooren spreken over »de wenschelijkheid van samenwerking tusschen techniek en wetenschap", een onderwerp, dat naar zijne, vooral voor Polytechnische studenten hooge waarde, zeer geapprecieerd werd.

Betrekkelijk kort daarna gelukte 't aan het Bestuur den Heer I. Zangwill den bekenden Engelsch-Israëlitischen schrijver over te krijgen. Hij behandelde in een alleramusantste »lecture" »The Ghetto" zijn geliefd onderwerp, waarover hij in zijne werken zoo gaarne uitweidt.

Het seizoen werd gesloten met eene voordrachtenavond

van den Vlaamschen acteur Hubert Laroche, die in Vlaamsch en Limburgsch dialect verschillende zeer mooie stukken van Pol de Mont en Emile Seipgens ten gehoore gebracht heeft.

De finantieele toestand van de vereeniging en dringende oude schulden lieten niet toe, dat het Bestuur andere lezingen organiseerde.

Moge het jaar '98—'99 vruchtbaarder zijn. Nu de penningmeester, voor de toekomst zorgend, de vereeniging van oude lasten bevrijd heeft, lijdt het geen twijfel of het volgende seizoen zal een talrijker reeks lezingen tellen, die de leden van Vrije Studie kunnen trekken. Aan die leden zij het mij hier vergund een klein woord van opwekking te plaatsen. Zij moesten in grooter getale de lezingen bezoeken, daarmede getuigende, dat ook zij het groote nut begrijpen van eene artistieke avond tusschen zoovele dorre wetenschappelijke uren.

Indien deze welgemeende raad tot hen doordringt, dan gaat voorzeker Vrije Studie weer een ouderwetsch jaar van bloei tegemoet.

DEBATING-CLUB.

Het vereenigingsjaar '97—'98 mag voorzeker voor onze Debating gunstig genoemd worden. Wel steeg het ledental niet evenredig met het aantal corpsleden, maar dit belette niet, dat dit toch weder iets grooter was dan vorige jaren.

De Heer G. Kalff, die reeds deel had uitgemaakt van het

vorige Bestuur, nam ditmaal het praesidium op zich, en het nieuwe Bestuur constitueerde zich als volgt:

G. Kalff, *President.*
J. van Hettinga Tromp, *Secretaris.*
D. A. Vreedenberg, *Vice-President.*

Dat het Bestuur zich steeds op aangename en gemakkelijke wijze van hare taak heeft kunnen kwijten is voornamelijk te danken aan de bereidwillige hulp van onzen Eere-Voorzitter Prof. Mr. B. H. Pekelharing. Moge het volgend jaar hem zijn zilveren jubilaeum als Hoogleeraar brengen, voor Debating zal het geen geringere feestdag zijn, hem gedurende 25 jaren haar Eere-Voorzitter te hebben mogen noemen.

Dankbaar de gastvrijheid der Soc. Phoenix aanvaardende organiseerde het Bestuur dit jaar drie avonden in de Leeszaal, waar de Heer Wibaut stellingen inleidde over de gevolgen van het tegenwoordige productiestelsel, de Heer W. Cool Jr. over de vrouw in het Burgerlijk Wetboek en de prostitutie, en de Heer Fr. E. van Hennekeler over het streven naar waarheid in de litteratuur. Allen mochten zich in groote belangstelling bij hun auditorium verheugen, en met jeugdig vuur werden de debatten gevoerd.

Te betreuren valt het, dat zoo weinige jongeren aan de debatten deelnemen. Mogen ook zij er toe komen hunne meeningen in de Debating-Club te doen hooren, dan zal het volgend Bestuur met nog grooter tevredenheid op het afgeloopen jaar kunnen terugzien en Debating volkomen aan haar doel beantwoorden.

LAGA.

Aangenaam stemt het mij U thans een jaarverslag te kunnen aanbieden, zoo geheel anders dan andere jaren. Mocht onze »acht" in 1897 reeds getoond hebben, dat zij opgewassen was tegen geduchte tegenstanders, in 1898 was deze »acht" het weder, doch thans gesteund door een »oude twee", die Laga's naam wijd en zijd zou verkondigen.

Onze Vereeniging heeft als het ware zeven magere jaren gekend, thans schijnen voor haar de zeven vette jaren aangebroken; moge het aantal van deze jaren verre de eerste overtreffen!

In het jaar 1897—'98 bedroeg het ledenaantal: tweehonderd, een getal, dat tot nu toe nog niet werd bereikt.

Het Bestuur constitueerde zich als volgt:

H. F. Adams,	*President.*
J. C. Vliegenthart,	*Secretaris.*
H. Tromp,	*Thesaurier.*
P. Kemper,	*Vice-President.*
H. W. Dammers,	*Commissaris.*

Door omstandigheden gedwongen, bedankte de heer Tromp kort na zijne installatie. Zijne plaats werd ingenomen door den heer A. Coster van Voorhout.

De jaarlijksche onderlinge wedstrijd had plaats op den 5^{den} November.

De Senaat, de D. S. V. C. loofden hiervoor prijzen uit, terwijl ook eenige particulieren hunne sympathie voor de vereeniging op deze wijze toonden. Deze wedstrijd gaf ons iets nieuws te zien. Evenals ook in andere jaren stond het nummer »Single sculling outrigged" op het programma;

thans echter was hieraan verbonden het »Kampioenschap van Laga". De heer J. C. Vliegenthart genoot voor de eerste maal de eer dezen titel te mogen voeren.

Op de Algemeene Vergadering van 9 November verkreeg het bestuur verlof een hoofdelijken omslag te heffen van 5 gulden, teneinde de nog bestaande schuld aan Dossunet te vereffenen.

De president verklaart thans, dat de finantieele toestand na dezen hoofdelijken omslag, gunstig te noemen is.

Op deze vergadering werd de heer A. P. Petrie als Eerelid van Verdienste benoemd. Hij is de eerste van deze categorie leden. Hulde aan den man, die acht jaren getoond heeft »Laga" een warm hart toe te dragen!

Het verslag der verificateurs: W. van der Tak, S. Piek en M. G. van Heel, werd op deze vergadering behandeld en goedgekeurd.

Op de Algemeene Vergaderingen van 14 en 19 Januari werden de wetswijzigingen noodig om de Lagawet in overeenstemming te brengen met de Corpswet, aangenomen.

Dezelfde vergadering besloot tot het overnemen der nieuwe »tweeriemsgiek", gekocht op risico van de heeren Petrie, Pijzel, Vliegenthart en Adams. Deze boot werd gemaakt bij de firma Deichman en Retchie. Zij verkreeg den naam »A. P. Petrie."

Ditzelfde jaar werd »Laga" een skiff rijk, welke de Heer G. van Tienhoven van den Bogaard haar ten geschenke gaf. Op de Bestuursvergadering van 14 Februari werd deze boot door den schenker overhandigd en ingewijd.

Gij kunt er van overtuigd zijn, waarde gever, dat deze eerste vereenigingsskiff een herinnering zal blijven voor de vele diensten door U aan »Laga" bewezen.

Gedurende den winter en het voorjaar werd veel aan de booten gerepareerd en veranderd. In denzelfden tijd kwam »Laga" in het bezit van een telefoontoestel. Groote gemakken zijn hierdoor ontstaan, als het bestellen van eten op de Societeit, terwijl tevens op de Societeit of Polytechnische school aanwezige stuurlieden kunnen ontboden worden.

Thans echter na eene opsomming van feiten, van zeer groot belang voor onze vereeniging, komen we aan het tijdperk der wedstrijden en overwinningen. De training, zoo geheel anders dan andere jaren, was reeds vroeg begonnen, doch slechts weinig animo was te bespeuren.

De »acht" oefende slechts éénmaal in de week, in het begin met A. P. Petrie als slag en H. Henket als No. 2.

Petrie werd spoedig vervangen door Déking Dura en Henket door W. Meijer Timmerman Thijssen.

De ploeg bestond thans uit de volgende roeiers:

W. Meijer Timmerman Thijssen *(boeg)*.
J. C. Vliegenthart.
F. K. J. Beukema.
R. Klein.
F. A. Brandt.
H. Tromp.
H. F. Adams.
J. C. Déking Dura *(slag)*.

Als »Oude Twee" zouden roeien:

F. A. Brandt.
R. Klein.

Als »Jonge Twee":

J. v. Braam Houckgeest.
A. Broese van Groenou.

Van de »Oude Vier" valt niets te zeggen; de »Jonge

Vier" oefende wel, doch kwam als zoodanig niet uit in Haarlem.

Thans komen we aan Laga's overwinningen.

De Universiteitswedstrijd, op den 30sten Mei werd met weinig hoop tegemoet gezien, niettegenstaande bleef de »Oude Twee" overwinnaar tegen den ploeg van »Nereus".

De »Oude Vier" werd geroeid door de »Jonge Vier", doch Douwes Dekker was hierin vervangen door J. C. Vliegenthart.

De »Jonge Twee" kwam tweede aan na »Njord."

Het interessantste nummer echter was »achtriemsgieken." Slechts met een kleine voorsprong kwam »Nereus" als eerste aan, onmiddellijk gevolgd door »Laga".

Door de nauwe bocht had een aanvaring plaats, waarna overgestart werd. Had de »acht" getoond, dat zij een geduchte tegenstander kon zijn, na eenige oefening bleek zij onoverwinnelijk.

Slechts korten tijd was voor de oefening voor de wedstrijden in Oudshoorn beschikbaar. De tweede slag, H. F. Adams, kon door ongesteldheid niet mede roeien; hij werd vervangen door Brandt; Klein werd No. 5 en deze vervangen door Broese van Groenou.

De roeivereeniging »Hollandia" had den 4den Mei voor deze wedstrijden bestemd. De »Oude Twee" won weder zeer gemakkelijk. Thans bleef ook de »acht" overwinnaar op »Nereus" en »de Amstel". De laatste ploeg stond als sterk bekend; gij kunt U echter de vreugde voorstellen door de overwinning op »Nereus", 6 dagen te voren »Laga"s overwinnaar.

Feestelijk werd de overwinnende ploeg binnen de muren der Societeit Phoenix ontvangen, waar een gezellige

kroegjool de kroon op het werk zette. Er moest thans nog geoefend worden voor de wedstrijden van de »Koninklijke" op 14 en 15 Juni.

Zondag van te voren was men reeds naar Amsterdam gegaan, om zich de baan geëigend te maken. Vermeld zij, dat de »acht" weer bestond uit de roeiers, zooals zij in Haarlem waren geplaatst.

Kalm roeide »Laga" weg, steeds meer voorsprong veroverend, totdat zij met 3 1/2 lengteverschil als eerste aankwam. Voor de tweede maal kwam de Amstelbeker in het bezit van onze Vereeniging, thans nog was toegevoegd een medaille van H. M. Koningin Wilhelmina en een bronzen vrouwenbeeld.

De »Oude Twee" won weder zeer gemakkelijk en ook ditmaal behaalde de »Jonge Twee" een tweeden prijs.

Nooit heeft »Laga" op één dag zulk een groot aantal prijzen behaald; zij het eene aanmoediging dit record te verslaan.

Een groote eer buitendien was, dat de ploeg »oude acht" door het Bestuur der Vereeniging »Minerva" uitgenoodigd werd aan de wedstrijden te Hanley mede te doen. De lustrumfeesten waren echter hiervoor een beletsel. De roeivereeniging »de Hoop" had ter gelegenheid van haar 50-jarig bestaan wedstrijden uitgeschreven op den 17den en 18den Juni. Ook hier zouden voor »Laga" vele lauweren te plukken zijn.

De eerste heat der »acht" werd gewonnen op »Nereus", welke in het begin vóór was, doch weldra door onze ploeg werd ingehaald.

Evenals ook ter gelegenheid van de feesten der »Koninklijke" werd »Laga" op deze feesten vertegenwoordigd door

President en Secretaris. De President bood bij deze gelegenheid aan het Bestuur van »de Hoop" een krans aan.

Den volgenden dag won de »Oude Twee" ten derde male. De »Jonge Twee" was niet zoo gelukkig.

Het voornaamste nummer moest echter nog komen: »Triton versus Laga".

Doch ook thans overwon onze ploeg en kwam in het bezit van een bronzen vierriemsgiek, uitgeloofd door het Bestuur van de »Hoop".

Het racesaisoen was thans gedaan; keeren we weder terug tot andere feiten.

Voor het begin der groote vacantie werd een »tubboat" gekocht. Door de groote behoefte aan zulk een boot, schafte het Bestuur haar aan zonder voorkennis der Algemeene Vergadering. De toestemming van deze Vergadering werd echter den 21sten September verkregen. Denzelfden avond werd de heer G. van Tienhoven van den Bogaard op voorstel van het Bestuur tot Lid van Verdienste benoemd. De heer van Tienhoven opent hiermede de categorie „leden van verdienste".

Ik ben aan het einde van mijn verslag gekomen; mijn innigste wenschen zijn, dat de vereeniging vele zulke jaren als het laatste mag herdenken, opdat zij in de sportwereld tot de eerste vereenigingen kan gerekend worden.

STUDENTEN-CARROUSEL-VEREENIGING TE DELFT.

Een aangename taak het verslag te mogen schrijven over een jaar, als thans geëindigd is.

In October hadden de gewone verkiezingen plaats van een nieuw bestuur, dat zich als volgt samenstelde:

A. E. du Croo,	*President.*
F. W. Rühle von Liliënstern ter Meulen,	*Vice-President.*
M. G. van Heel,	*Secretaris.*
F. s' Jacob,	*Thesaurier.*
G. J. de Vos van Nederveen Cappel,	*Commissaris.*

De vereeniging besloot haar 20-jarig bestaan luisterrijk te vieren, en dat dit zoo geschied is kan ieder getuigen, die de uitvoering bijgewoond heeft.

Een woord van hulde aan het bestuur voor de uitstekende regeling der feestelijkheden.

Haar belooning zal zij steeds vinden in de herinnering aan dezen avond, zeker een der best geslaagde, die de vereeniging ooit gegeven heeft.

Vooral het medewerken van eenige Haagsche amazone's bracht veel luister bij.

Het is te hopen, dat dit voorbeeld nog meermalen gevolgd zal worden.

Na afloop der uitvoering, vereenigden zich velen aan een zeer aangenaam souper, waarmede deze succesvolle dag besloten werd.

Er werd in het afgeloopen jaar veel gereden met het oog op het lustrum. Op menig kranig ruiter kon de vereeniging zich met de maskerade beroemen.

Wat de finantieele toestand betreft, deze kon niet zeer

rooskleurig genoemd worden, hetgeen te wijten is aan de groote onkosten, die aan genoemde uitvoering verbonden waren.

Ook het eerste jaar teekende niet zeer druk, een gebrek waarover trouwens meer vereenigingen te klagen hebben. We zullen dus wel een kalm jaar tegemoet gaan, om weer op krachten te komen.

DELFTSCH STUDENTEN-TOONEELGEZELSCHAP.

Zooals in bijna alle laatste jaarverslagen, moet ook in dit helaas vermeld worden, dat de finantiëele toestand niet schitterend is geweest in 't afgeloopen jaar.

Het bestuur, dat bestond uit de Heeren:

H. Veth,	*President.*
P. Bakker Schut,	*Secretaris.*
J. F. Bierman,	*Thesaurier.*
Th. P. J. Kipp,	*Commissarissen.*
R. E. v. Eibergen Santhagens,	

werd in November door een nieuw vervangen. In dit bestuur, dat was samengesteld uit de heeren:

Th. P. J. Kipp,	*President.*
G. J. de Vos van Nederveen Cappel,	*Secretaris.*
A. Blomhert,	*Thesaurier.*
G. C. Snijders,	*Commissarissen.*
L. V. Arnold,	

kwam na eenigen tijd, door het bedanken van den heer Kipp eene verandering. De heer de Vos van Nederveen Cappel werd tot president verkozen, in zijn plaats de heer

Snijders tot secretaris benoemd, terwijl de opengevallen commissarisplaats werd ingenomen door den heer W. Meijer Timmerman Thijssen.

Dit bestuur nu ging dadelijk na de Kerstvacantie aan 't werk voor eene uitvoering, welke in Februari of begin Maart zou gegeven worden.

Het goede voorbeeld van hunne voorgangers volgende, deden deze bestuursleden moeite, de damesrollen vervuld te krijgen door Delftsche jonge dames, en zij hadden het geluk dezen wensch vervuld te zien. Dit is een groot feit in de geschiedenis van het D. S. T. G., een feit, dat zeer zeker waard is dik onderstreept te worden. 't Is te hopen, dat nu de groote stap door eenige dames gedaan is, elk jaar opnieuw »Tooneel" voor den dag zal kunnen komen, met eene uitvoering als deze, waar niet alleen geen vrouwen met ongracieuse figuren, onhandige bewegingen en basstemmen ons hinderen, maar waar de zeldzaam gelukkige keuze van medewerksters en goede rolverdeeling, den avond maakte tot eenen, die wat het geheel betrof, de voorgaanden overtreft. Na vele gezellige repetities, werd 4 Maart het stuk »Een Salonheld" opgevoerd.

't Succes was zeer groot en hoewel dit, na genoemde redenen nog voor een groot deel te wijten was, aan medespeelsters, spelers en 't stuk zelf, mogen wij hierbij niet vergeten den heer H. de Bordes te noemen, die, door de regie op zich te nemen, tot dit succes heeft bijgedragen.

Jammer was 't, dat het plan, om met 't 50-jarig bestaan van het Corps eene klucht op te voeren, niet kon doorgaan, natuurlijk om finantieële redenen.

Ten slotte de beste wenschen voor 't komend jaar.

DELFTSCHE STUDENTEN-VELOCIPÈDE-CLUB.

In October 1897 werd na de gehouden verkiezingen het bestuur aldus samengesteld:

G. J. de Vos van N. C.	*President*,
G. J. Langhout,	*Secretaris*.
H. P. G. den Tex,	*Thesaurier*.
Chr. Muller,	*Archivaris*, *Vice-Pres*.
C. P. Kesper,	*Captain*.

Reeds dadelijk werd besloten de zaken eens goed aan te pakken en als resultaat van dat streven verscheen in Januari op de Algemeene Vergadering een geheele nieuwe wet, welke met algemeene stemmen werd aangenomen.

19 November was ondertusschen een clubtocht uitgeschreven ter viering van het 12-jarig bestaan. Deze werd behalve door 4 bestuursleden door niemand meegemaakt. Het is dan ook niet te verwonderen, dat het bestuur verder geen clubtochten durfde uitschrijven.

Verder werd besloten het 12½ jarig bestaan niet in Mei te vieren, doch in September. Eene feestcommissie gevormd door de heeren:

H. P. G. den Tex, G. C. op ten Noort en K. A. Poortman, bijgestaan door talrijke subcommissies, organiseerde toen groote groenenwedstrijden in hard rijden, tobbetjes steken, hoepelen, stroophappen en zakloopen, hiermee een oude gewoonte van het houden van tuinjoolen weer ophalende. De wedstrijden werden door een talrijk publiek bijgewoond en mogen als geheel prachtig geslaagd heeten. Eene prijsuitdeeling op de S. P. volgde.

Niettegenstaande groote uitgaven aan deze wedstrijden verbonden kan de finantiëele toestand der Vereeniging rooskleurig genoemd worden.

DELFTSCHE STUDENTEN CRICKET- EN VOETBAL-VEREENIGING.

De periode van verwaarloozing, die helaas al te lang duurde, ligt achter ons; tegenwoordig kunnen we wijzen op een geregelden gang van zaken, goeden financieelen toestand en een groot getal leden.

Op het gebied van wedstrijden zat het bestuur Hirschman niet stil.

Te Rotterdam speelden wij tweemaal, eens met succes en éénmaal gelijk; in den Haag verloren wij eens, doch in de tweede match behaalden wij de overwinning.

Het studentenelftal, dat voor $^3/_4$ uit Delftsche spelers bestond, gaf de Nederlandsche combinatie klop, wel een bewijs, dat de vereeniging over uitstekende krachten beschikt.

De jaarlijksche verkiezing bracht verandering in het bestuur; de heeren Hirschman, Putman Cramer en Timmerman Thijssen stelden zich niet meer beschikbaar.

Het tegenwoordig bestuur bestaat uit de heeren:

A. Heybroek,	*President.*
H. Stokvis,	*Secretaris.*
L. Hupkes,	*Thesaurier.*
F. J. R. Bakker,	*Commissarissen.*
C. A. Guffroy,	

Den 5den November 1899 hoopt onze vereeniging haar tienjarig bestaan te vieren, wij rekenen op aller medewerking.

DELFTSCHE STUDENTEN WEERBAARHEID.

Met groote voldoening kan onze vereeniging terugzien op het afgeloopen jaar, een jaar van bloei, zooals zij te voren nog nooit bereikt heeft.

De D. S. W. is ondanks haar kort bestaan een vereeniging geworden, die een eerste plaats inneemt onder de corpsgezelschappen van het D. S. C.

In October 1897 constitueerde het bestuur zich als volgt:

E. F. Suringar,	*President.*
H. W. Land,	*Vice-President.*
F. Henry Stoll,	*Secretaris.*
W. van Warmelo,	*Penningmeester.*
I. J. P. Kleyn,	*Commissaris.*

De opkomst op de banen was vrij bevredigend, en de jaarlijksche aanmoedigingswedstrijd met voorgift is dan ook weer uitstekend geslaagd.

Prijswinnaars waren:

Geweer 100 M.	1e	prijs	A. E. Jurriaanse.
	2e	„	I. J. P. Kleyn.
	3e	„	J. H. C. de Brey.
Revolver 20 M.	1e	„	J. H. Kremer.
	2e	„	A. E. Jurriaanse.
	3e	„	L. Doedes.
Flobert 12 M.	1e	„	F.W. E. Wolterbeek Muller.
	2e	„	H. W. Land.
	3e	„	A. E. Jurriaanse.
	4e	„	J. A. J. M. P. Kerssemakers.

De prijzen werden na afloop met eenige toepasselijke woorden uitgereikt door den president in de dispuutkamer der S. P.

Het geheele jaar door werd er met veel ijver geoefend, vooral door de concoursschutters voor het interacademiaal schietconcours, waarvan Delft dit jaar de leiding heeft gehad.

Vele bezwaren deden zich hierbij voor, o. a. was de baan in Delft te klein en moest er naar een geschikte gelegenheid omgezien worden, om de kamp te beslechten. Echter niet te ver van Delft. De keuze viel op de banen van de vereeniging Petit St. Hubert te 's-Gravenhage, gelegen aan de Witte Brug.

Met zeldzame bereidwilligheid heeft het bestuur van die vereeniging aan ons verzoek voldaan, en dat niet alleen, maar is zelfs ook van dienst geweest, om ons de moeitevolle regeling te vergemakkelijken.

Grooten dank hiervoor is de D. S. W. aan de vereeniging verschuldigd.

Door al die zorgen was de baan den 29sten Maart, dan ook in uitmuntenden staat, en Delft kan terugzien op een alleszins geslaagde wedstrijd.

In den namiddag werd het bestuur der „Petit St. Hubert," door dat der D. S. W. ontvangen.

De president dankte hen voor hunne voorkomendheid, en bood de vereeniging uit naam der D. S. W. als een blijk van hulde, een gravure aan.

De wedstrijd zelf was een groote triomf voor Delft.

De D. S. W. mocht toch voor de 1e maal in de corpswedstrijd het hoofdnummer: Geweer naar keuze 225 M. winnen; benevens den 1eu prijs Revolver 25 M., en den 2rn prijs Beaumont 150 M. Ongelukkig was de flobertbuks niet geheel in orde, zoodat op dit wapen zeer slecht geschoten werd. Een verguld zilveren draagmedaille werd behaald

door den Heer Suringar (revolver); en de Heeren Land, Kleyn en van Warmelo oogstten ieder een zilveren draagmedaille (beaumont).

In de personeele wedstrijd, werden de navolgende prijzen nog behaald:

Revolver	1e	prijs	E. F. Suringar.
Rijksgeweer	2e	„	J. C. Loman.
Geweer naar keuze	3e	„	I. J. P. Kleyn.

Tegen 4 uur werd de terugtocht naar Delft ondernomen per gereserveerd stoombootje, dat de deelnemers voor de Soc. Phoenix aan wal zette. Een zeer geanimeerd diner, waaraan mede aanzaten de vertegenwoordigers van Senaat en bestuur der S. P., benevens vele eereleden van het bestuur der D. S. W., en een welgeslaagde kroegjool besloten dezen roemvollen dag.

Jammer dat sommige afdeelingen vroegtijdig moesten vertrekken, waardoor de prijsuitdeeling eenigszins verhaast werd.

Onder de prijzen trok vooral de aandacht een prachtig Indische officierenrevolver, nieuw model, met toebehooren, uitgeloofd door het D. S. C.

De belangrijkste gebeurtenis van dit jaar is voorzeker de Studenten Eerewacht ter gelegenheid van de inhuldiging van H. M. Koningin Wilhelmina.

Aan Leiden komt de eer toe, het initiatief genomen te hebben tot dit plan. Na lang dralen werd eene commissie benoemd, bestaande uit gevolmachtigden van elke universiteit, die de voorbereidende werkzaamheden afdeden.

Voor Delft had in dit college zitting de Heer Suringar, tevens President van den Nederlandschen Studenten Schiet-

bond; en aan hem is dan ook veel van het welslagen te danken.

Als gevolg van de circulaire door het bestuur der D. S. W. verspreid, meldden zich dan ook de volgende deelnemers aan, die onder leiding van den Luitenant de Bourbon, in de behandeling der wapens werden geoefend.

J. W. Albarda.
L. A. M. Ankersmit.
H. Bock.
J. Boers.
L. Coster van Voorhout.
B. J. Dezentje.
J. M. P. Hartog.
I. J. P. Kleyn.
H. W. Land.
J. C. Loman.
F. Muller Jzn.
J. A. R. de Muralt.
J. A. Reus.
J. B. Onderwater.
J. C. F. van Sandick.
J. Schalij Jr.
P. W. Schram.
F. Henry Stoll.
F. C. Tuyl Schuitemaker.
E. F. Suringar.
J. F. de Vogel.
F. O. Wegener Sleeswijk.

Aldus werd het Corps, dat in 1893 ontbonden was, weder opgericht.

Na vele vergaderingen, waar het niet altijd kalm toeging, werd de Heer Suringar tot commandant benoemd van de Sectie Delft in de Eerewacht.

Genoemde Heer mocht dan ook in begin September zijne aanstelling tot 2e Luitenant ontvangen.

Tot rechter- en linkerguide werden benoemd de Heeren Land en Kleyn.

Van 1 tot 4 September, hadden de oefeningen van de geheele Eerewacht te 's-Gravenhage plaats onder bevel van den Heer van den Mortel, Commandant der Studenten-Eerewacht.

Van de dagen in Amsterdam....

Die zijn genoeg bekend! Iedereen weet, wat een kranige figuur de Eerewacht gemaakt heeft, en hoe de Delftsche Sectie, volgens oordeel van deskundigen daarin zeer goed voor den dag kwam.

Onvergetelijk waren de momenten in Amsterdam doorgebracht; 3 dagen, die nooit uit de herinnering der deelnemers zullen verdwijnen!

Even dient nog melding gemaakt te worden van het uitstekend dejeuner door onzen commandant, den Heer van den Mortel aan de Eerewacht aangeboden in Hotel de l'Europe te Amsterdam.

Nu rest nog onzen dank te betuigen aan Overste Wilkens, Majoor Petter en Majoor Damme, voor de bereidwilligheid, waarmede zij ons instructeurs, geweren, enz. verschaft hebben.

Luitenant de Bourbon, die onze oefeningen in het excerceeren leidde, daarin bijgestaan door de uitstekende instructeurs Visser en van Essen, kan zich voorzeker verheugen in het succes van zijne lessen.

Het groenenconcours had dit jaar plaats op Zaterdag 24 September.

Door het zeer groote aantal groenen, moest men wel wat gehaast te werk gaan. Alles liep echter uitstekend van stapel en menig vermakelijk tooneel deed zich voor· van onhandige schutters, die op de aanwijsschijf schoten, of van angst bijna het geweer uit hunne handen lieten vallen. Na afloop werden de prijzen, met eenige toepasselijke woorden uitgereikt op de S. P. door de Heeren Muller, Bakker en Robbers.

Prijswinnaars waren:

van Heek	1e	prijs.
Bamberg	2e	„
Hendriks	3e	„

Na den groentijd werd druk van de banen gebruik gemaakt, en wij hopen dan ook, dat er weer nieuwe krachten zullen komen, om de eer van de D. S. W. op te houden bij het Interacademiaal Schietconcours.

Bravo, 1e jaar! dat in zulke groote getale op de banen komt, en waarin zeer goede krachten schuilen.

Houdt vol! en oefent U in een Sport, die U dikwijls zeer van dienst kan zijn!

Na de verkiezingen heeft het bestuur zich als volgt samengesteld:

I. J. P. Kleyn,	*President.*
W. van Warmelo,	*Vice-President.*
F. Muller Jzn.,	*Secretaris.*
A. E. Jurriaanse,	*Penningmeester.*
J. A. R. de Muralt,	*Commissaris.*

Voorzeker, het afgeloopen jaar getuigt van de groote

kracht der D. S. W., en moge dit jaar de qualiteit gelijken tred houden met de quantiteit (142 leden), opdat de vereeniging steeds blijve onder de eersten der corpsgezelschappen.

DELFTSCHE STUDENTEN-IJSCLUB.

Het verslag van het afgeloopen jaar kan kort zijn, daar de winter de IJsclub weinig te doen gaf.

In October '97 constitueerde het Bestuur zich als volgt:

A. E. R. Arnold,	*President.*
J. W. Albarda,	*Secretaris.*
H. A. Henket,	*Thesaurier.*
J. H. O. Bunge,	*Commissarissen.*
A. H. Putman Cramer,	

In het najaar van '97 verkregen we eene overeenkomst met de Delftsche (Burger) IJsclub, regelende de wederzijdsche rechten en verplichtingen. Daarin werd o. a. bepaald, dat leden van het D. S. C. door de Delftsche IJsclub niet tot haar lidmaatschap zouden worden toegelaten. Deze overeenkomst werd in eene algemeene vergadering goedgekeurd. In de Kerstvacantie kon er door de weinige leden, die te Delft gebleven waren, een paar dagen van de IJsbaan gebruik gemaakt worden, waar inmiddels door de D. S. IJ. een muziektent was geplaatst tegenover het nieuwe restauratie-gebouw, dat de Delftsche IJsclub had laten zetten.

Van de Interacademiale wedstrijden, die te Groningen moesten plaats hebben, kon bij gebrek aan ijs niets komen.

DELFTSCHE STUDENTEN-AMATEUR-PHOTOGRAPHEN VEREENIGING.

In October '97 constitueerde het Bestuur zich als volgt:

A. S. van Nierop, *President.*
J. L. Th. Groneman, *Secretaris.*
A. E. R. Arnold, *Thesaurier.*
H. P. G. den Tex, *Commissaris.*

Het eerste wat de D. S. A. Ph. V. dit jaar hare leden aan mocht bieden, was eene lezing van Dr. E. Cohen over: „de omzettingen in de Photographische plaat, in het licht der nieuwere scheikunde". Het talrijke publiek genoot van de heldere, zakelijke voordracht, tevens de eerste stap, om ook de Photographie meer onder de oogen der leden te brengen en hunne belangstelling daarvoor op te wekken of aan te wakkeren.

Het tweede, wat in deze richting gedaan werd, was het aanschaffen van enkele boeken, als begin van een Bibliotheek op Photographisch gebied.

Als naar gewoonte was er een onderlinge wedstrijd, ditmaal in het vervaardigen van lantaarnplaatjes, welks projectieavond plaats had op 16 Maart. Na afloop hield de Heer J. M. G. Scheffer eene lezing over de microphotographie, die veel belangrijks bevatte en met aandacht gevolgd werd.

Zij, die de gebeurtenissen uit de Lustrumweek wilden vereeuwigen, werden hiertoe aangemoedigd door een wedstrijd, die de vereeniging uitschreef. De hieraan verbonden prijzen, een verguld zilveren en een zilveren medaille vielen ten deel aan de Heeren:

A. J. Rühle von Liliënstern ter Meulen
en J. L. Hertstein.

Het Bestuur, dat op 28 Januari den Heer Arnold uit zijn midden vertrekken zag, in wiens plaats de Heer E. Waller gekozen werd, heeft na de laatste verkiezingen, in October, de volgende samenstelling:

H. P. G. den Tex, *President.*
L. Doedes, *Secretaris.*
G. C. op ten Noort, *Thesaurier.*
E. Waller, *Commissaris.*

I G O V.

Nu de vereeniging Igov voor het eerst een plaats inneemt onder de corpsgezelschappen, is het me een genoegen dit verslag te kunnen schrijven.

Het vorige bestuur stelde een reglement samen, dat op de Corpsvergadering van 29 Mei werd erkend. Behalve dit belangrijke feit valt er over het afgeloopen jaar niet veel te zeggen. De finantieële toestand was niet van dien aard, dat er vele uitvoeringen gegeven konden worden. Met het bezit eener wet zal het innen der contributie's wel geen bezwaren meer opleveren, zooals dit het geval geweest was. Ongetwijfeld zullen de leden dit jaar meer kunnen genieten van al het goede dat Igov verschaffen kan.

In November werd er een nieuw bestuur gekozen, als volgt samengesteld:

H. W. Dammers,	*President.*
W. Meijer Timmerman Thijssen,	*Secretaris.*
C. P. Kesper,	*Thesaurier.*
G. C. op ten Noort,	*Commissaris.*
A. Broese van Groenou,	»

Het eerste jaar teekende niet erg graag, waarvoor de reden te zoeken is in de totale onbekendheid met het doel der vereeniging.

Het is te hopen, dat velen na de eerste uitvoering hunne fout zullen inzien en herstellen, om hiermee het bestaan van Igov te helpen verzekeren.

PARIS.

Op het eind van October trad het oude Bestuur af, en werd het voor het jaar '97—'98 als volgt samengesteld:

H. van Rees,	*President.*
W. Laman Trip,	*Secretaris.*
H. Strick van Linschoten,	*Penningmeester.*

Evenals andere jaren traden eenige leden uit de vereeniging, terwijl een drietal nieuwe leden op verzoek lid werden.

De gewone vergaderingen hadden eens in de veertien dagen plaats en werden vrij goed bezocht.

Op voorstel van het bestuur werd de wet geheel herzien. De aangeboden correspondentie-partij met de A. S. S. C. „Philidor" ging niet door, daarentegen zijn twee partijen

begonnen met de G. S. S. C. „Ludendo Studemus"; de zetcommissie voor het leiden dier partijen bestond uit het bestuur.

Laat ons hopen, dat de tegenwoordige leden al hunne krachten zullen inspannen, om den bloei van „Paris" te doen toenemen.

G. D. U.

Met een getal van 15 leden, waaronder 7 nieuwelingen, werden in het late najaar de dispuutavonden voortgezet onder het bestuur van:

C. F. Loke, *Praeses.*
J. Ch. Schultz, *Secretaris.*
C. H. Douwes Dekker, *Penningmeester.*

Ook dit jaar werden tal van gezellige leerrijke avondjes doorgebracht, waarin de oude geest van G. D. U. nog niet uitgestorven scheen. — In tegenstelling met de voorgaande jaren moet evenwel geconstateerd worden, dat de animo soms wel wat te wenschen overliet. Enkelen der nieuwe leden gevoelden zich blijkbaar niet thuis, te oordeelen naar hunne hoogst treurige opkomst.

Dat hierin verandering kome, en 't nieuwe bestuur zal slagen in 't aanwakkeren van de aloude belangstelling in de zoo hoogst belangrijke vragen van onzen woeligen revolutietijd, is de wensch van hen, die gedurende een jaar G. D. U. hebben geleid.

Het nieuwe bestuur is geconstitueerd als volgt:

J. R. van Musschenbroek, *President.*
G. C. Snijders, *Secretaris.*
S. de Clercq, *Penningmeester.*

Aan hen de eer en de zelfvoldoening om G. D. U. te maken tot wat 't geweest is.

DISPUUT-GEZELSCHAP G. I. O.

Begin October werden weer de geregelde avonden gevormd, avonden van ernst in kleinen gezelligen kring.

Over veel is gesproken en over veel is van gedachten gewisseld. Moge dit zoo blijven.

Het bestuur heeft zich geconstitueerd na 't uittreden van den heer J. Ch. Schultz als volgt:

P. J. W. J. van der Burgh, *President.*
P. Persant Snoep, *Secretaris.*
J. W. Birnie, *Thesaurier.*

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

BESTUUR.

Het Bestuur der Polytechnische School is opgedragen aan den Directeur en den Raad van Bestuur, samengesteld uit de Hoogleeraren der School.

De Directeur is Voorzitter van den Raad.

De Secretaris wordt jaarlijks door den Raad uit zijn midden gekozen.

DIRECTEUR.

J. M. TELDERS, C. I.

SECRETARIS VAN DEN RAAD VAN BESTUUR.

Mr. B. H. PEKELHARING.

HOOGLEERAREN.

	Jaar van benoeming als Leeraar-Hoogleeraar	
In de zuivere en toegepaste Wiskunde.		
Dr. C. A. Scheltema, W. I. · *Brabantsche Turfmarkt 20.*	1883	1885.
Dr. P. Zeeman, Gzn. — *Oostsingel 75.*	1884	1885.
J. Cardinaal, W. I. — *Oranjeplantage 35.*	1893	1894.
In de toegepaste Natuurkunde en de Electrotechniek.		
J. A. Snijders C.Jzn., C. I. — *Voorstraat 65.*	1874	1878.

	Jaar van benoeming als; Leeraar-Hoogleeraar.	
In de Scheikunde.		
Dr. S. HOOGEWERFF. — *Hooikade 17.*		1885.
In de Mineralogie en Geologie.		
Dr. J. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK, *Oostsingel 93.*		1898.
In de Micro-Chemie.		
Dr. H. BEHRENS, *Oude Delft 71.*		1874.
In het Mijnwezen.		
. . . . .		1899
In de Scheikunde en Scheikundige Technologie.		
Dr. L. ARONSTEIN. — *Oude Delft 26.*	1894	1895
In de Bacteriologie.		
Dr. M. W. BEIJERINCK, T. — *Nieuwe Laan.*		1895.
In de Mechanische Technologie en het maken van Modellen en Werktuigen.		
P. VAN DER BURG. — *St. Olofslaan 358.*	1882	1883.
In de Kennis van Werktuigen en Werktuigbouwkunde.		
J. GRUNDEL, W. I. — *Oude Delft 134.*		1896.
A. HUET, C. I. — *Spoorsingel 139*	1864	1896.
H. A. RAVENEK, W. I. — *Spoorsingel 130.*	1876	1879.
In de Bouwkunde.		
E. GUGEL. — *Spoorsingel 64.*		1864.
G. J. MORRE. — *Oude Delft 6.*	1861	1896.
. . . . .		1899.

Jaar van benoeming als:
Leeraar-Hoogleeraar.

In de Waterbouwkunde.

N. H. HENKET. — *Koornmakt 75.* 1866.
J. M. TELDERS, C.I. — *Oude Delft 36.* 1884.
J. KRAUS, C.I. — *Spoorsingel 138.* 1898.

In de Scheepsbouwkunde.

H. COP, S.I. — *Oostsingel 61.* 1887.

In het Landmeten en Waterpassen en de Geodesie.

HK. J. HEUVELINK, C.I. — *van Leeuwenhoeksingel 30.* 1897.

In de Staathuishoudkunde en het Administratief Recht.

Mr. B. H. PEKELHARING. — *Phoenixstraat 56.* 1873.

LEERAREN.

Jaar van benoeming.

In de Wiskunde.

Dr. G. SCHOUTEN. - *van Leeuwenhoeksingel 27.* 1897.

In de Toegepaste Natuurkunde.

Dr. M. DE HAAS. — *Oostsingel 142g.* 1897.
G. J. VAN SWAAY, C.I. — *Spoorsingel 123.* 1898.

In de kennis van Bouwstoffen.

J. A. VAN DER KLOES. — *Oostsingel 64.* 1882.

In de geschiedenis der decoratieve kunst en decoratieve bouwkunde.

T. K. L. SLUIJTERMAN. — *v. Leeuwenhoeksingel 3.* 1895.

In het Handteekenen en Kunstgeschiedenis.

A. F. GIPS. — *Oostsingel 95.* 1894.

Jaar van benoeming.

In het Boetseeren.

E. LACOMBLÉ. — *van Leeuwenhoeksingel 34.* 1865.

Tijdelijk belast met het onderwijs:

In de Waterbouwkunde W. K. BEHRENS. — *den Haag, Amsterdamsche Veerkade 22a.*

ASSISTENTEN.

In de Beschrijvende Meetkunde.

B. J. W. REUSER, C. I. — *Voldersgracht 7.*

In de Graphostatica.

W. VAN VEEN, C. B. I. — *Oranjeplantage 67.*

In de toegepaste Natuurkunde en de Electrotechniek.

J. M. G. SCHEFFER, W. I. — *Gasthuislaan 7.*

In de Scheikunde.

D. BISSCHOP, T. — *v. Leeuwenhoeksingel 28.*
M. VAN BREUKELEVEEN, T. — *Molslaan 135.*
F. H. EIJDMAN Jr., T. en W. I. — *Hugo de Grootstraat 123.*
P. M. VAN HAARST, T. — *Choorstraat 11.*
G. B. VAN KAMPEN, T. — *Kolk 9.*
C. F. LOKE, T. — *Voorstraat.*

In de Micro-Chemie.

P. D. C. KLEIJ. — *v. Leeuwenhoeksingel 4.*

In de Bacteriologie.

A. VAN DELDEN, T. — *Vrouwjuttenland 19.*

In de Mineralogie, Geologie en het Mijnwezen.

G. P. H. VAN MUSSCHENBROEK. — *Oostsingel 70.*
R. J. VAN LIER. — *den Haag.*

In de kennis van Werktuigen en Werktuigbouwkunde.

S. LINDEMAN, W. I., — *Vrouwjuttenland 13.*
J. Z. RISCH. — *Westsingel 2.*
C. STEUERWALD. — *Noordeinde 6.*

In de Bouwkunde.

A. LEEFLANG. — *Oude Delft 212.*
A. Th. C. VAN DE SANDT. — *Rotterdam.*
P. A. SCHROOT. — *Smidswater, den Haag.*
G. VERSTEEG. - *Havenstraat 17.*

In het handteekenen.

E. J. BRUINS. — *Buitenwatersloot 64.*

In de Waterbouwkunde.

J. H. VAN SETERS, C. I. — *Geer 68.*
. . . . . .
. . . . . .

In het Landmeten en Waterpassen. en de Geodesie.

F. J. H. M. THIJS, C. I. — *Oude Delft 155.*

BIBLIOTHEEK.

J. F. L. SCHNEIDER, *Bibliothecaris — Spoorsingel 122.*
Dr. G. MORRE, *Assistent — Oude Delft 6.*

ADMINISTRATEUR.

H. L. VERSCHOOR. — *Hypolitusbuurt 47.*

CONCIERGE.

W. H. RODEMEIJER, *Oude Delft 95.*
L. J. KOKEE, — *Nieuwe Laan.*

AMANUENSES.

J H. Buskop, Modelmaker, *Warmoezierstraat III 43.*
P. G. Gosselaar, *Hugo de Grootstraat 114.*
A. F. van Dreumel, — *Buitenwatersloot 141.*
E. H. Veer. — *Coenderstraat 34.*
H. Femer. — *Noordeinde 7.*
H. J. Weening. — *Westvest.*
A. J. J. Berkhout. — *Singelstraat 25.*

BEDIENDEN.

D. J. van Es,	*Parallelweg 4.*
J. E. Eijlbracht,	*Verwersdijk 168.*
J. van Dijk,	*Graswinckelstraat 13.*
J. I. Moen,	*Geodesiegebouw.*
C. G. Labrijn,	*Graswinckelstraat 55.*
W. de Hoog,	*Coenderstraat 15.*
J. M van Buggenum,	*Coenderstraat 21.*
A. Hoogendijk,	*Raam 21.*
C. A. Hartkoorn,	*Oude Delft 86.*
B. Timmermans,	*Giststeeg 14.*
A. van Zeeventer,	*Westerstraat 31.*
M. Runia,	*Parallelweg 16b.*
J. Koeslag,	*Oranjeplantage II.*
E Hoolhorst,	*Verwersdijk 58.*
L. J. J. Olivier,	*Gasthuislaan 221.*
H. C. Stelten,	*Diklangendwarsstraat 9.*
D. van Dreumel,	*Graswinckelstraat 59.*
C. Kromhout, Stoker,	*Pootstraat 25.*

UITTREKSELS.

UIT WETTEN EN REGLEMENTEN

BETREFFENDE DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL.

WET

HOUDENDE REGELING VAN HET MIDDELBAAR ONDERWIJS.

(Vastgesteld 2 Mei 1863, Stbl. n°. 50)

TWEEDE HOOFDSTUK.

Van de Polytechnische School.

§ 1. *Van de School.*

ART. 39. De polytechnische school is bestemd voor de opleiding:

1°. van aanstaande industriëelen of technologen, die eene grootere mate van theoretische of technische kennis verlangen dan aan eene Hoogere Burgerschool met vijfjarigen cursus kan verkregen worden;

2°. van hen, die verlangen zich te bekwamen tot:

a. civiel-ingenieur;

b. architect of bouwkundig ingenieur;

c. scheepsbouwkundig-ingenieur;

d. werktuigkundig-ingenieur;

e. mijnen-ingenieur.

ART. 40. Het onderwijs aan de polytechnische school omvat:

a. de hoogere stelkunde;

b. de bolvormige driehoeksmeting en de analytische meetkunde;

c. de beschrijvende meetkunde en hare toepassingen;

d. de differentiaal- en integraalrekening;

e. het landmeten, waterpassen en de geodesie;

f. de theoretische mechanica;

g. de toegepaste mechanica;

h. de kennis van werktuigen;

i. de mechanische technologie en de werktuigbouwkunde;

k. de toegepaste natuurkunde;

l. de toegepaste, de praktische en de analytische scheikunde;

m. de scheikundige technologie;

n. de kennis van het hedendaagsch fabriekswezen;

o. de delfstofkunde en de aardkunde;

p. de toegepaste aardkunde en de mijnontginning;

q. de metallurgie;

r. de waterbouwkunde; de aanleg van gewone wegen en spoorwegen en de bruggenbouw;

s. de burgerlijke bouwkunde;

t. de scheepsbouwkunde;

u. het rechtlijnig en handteekenen, met toepassing op de verschillende vakken;

v. praktische oefeningen met gereedschap en draaibank;

w. het maken van modellen van werktuigen;

x. de staathuishoudkunde;

y. het handelsrecht;

z. het administrarief recht in de betrekking tot den waterstaat, de openbare werken, het mijnwezen en de nijverheid

Art. 41. Ieder, die als kweekeling der polytechnische

school is ingeschreven, stort bij den aanvang van elk studiejaar eene som van *f* 200. Hij verkrijgt daardoor den toegang tot alle lessen der school.

Zij, die slechts enkele lessen wenschen te volgen, betalen mede bij den aanvang van elk studiejaar, voor lessen, die gegeven worden:

eenmaal 's weeks, *f* 10;
tweemaal 's weeks, *f* 20;
driemaal 's weeks *f* 30;
viermaal of meermalen 's weeks, *f* 40.

De in dit artikel vermelde gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

TITEL V.

Van de eindexamens.

ART. 55. Aan hen, die aan de polytechnische school het onderwijs hebben bijgewoond, wordt eenmaal 's jaars gelegenheid gegeven, om tengevolge van een examen een getuigschrift of een diploma te verkrijgen.

Tot die examens worden ook toegelaten zij, die het onderwijs aan de school niet hebben bijgewoond.

De examens worden in het openbaar gehouden.

ART. 58. De eindexamens der polytechnische school worden afgenomen door commissiën, door onzen Minister van Binnenlandsche Zaken te benoemen. De leden genieten uit 's Rijks schatkist vergoeding voor reis- en verblijfkosten, benevens vacatiegelden.

ART. 59. Zij, die naar het diploma van technoloog, civiel-, bouwkundig-, scheepsbouwkundig-, werktuigkundig, of mijnen-ingenieur dingen, leggen een eerste examen A af,

van gelijken omvang als het in art. 57 voorgeschreven eindexamen voor de hoogere burgerscholen met vijfjarigen cursus.

Van dit examen zijn vrijgesteld zij, die het getuigschrift bezitten, verkregen na aflegging van zoodanig examen voor eene der in dit artikel genoemde commissiën.

ART. 60. Het diploma van technoloog wordt door hen, die het in het voorgaande artikel vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen tengevolge van een examen in:

a. de bolvormige driehocksmeting en de beginselen der analytische meetkunde;

b. de beginselen der beschrijvende meetkunde;

c. die der theoretische en toegepaste mechanica, en van de kennis van werktuigen;

d. die der mechanische technologie;

e. de toegepaste natuurkunde;

f. de toegepaste en analytische scheikunde;

g. de scheikundige technologie;

h. de bouwkunde, voor zooveel betreft de kennis van bouwstoffen en de samenstelling van eenvoudige gebouwen;

i. het hand- en ornamentteekenen.

ART. 61. Het diploma van civiel-ingenieur wordt door hen, die het in Art. 59 vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen tengevolge van nog twee examens

Het tweede examen B betreft:

a. de hoogere stelkunde;

b. de bolvormige driehoeksmeting en de analytische meetkunde;

c. de beschrijvende meetkunde;

d. de differentiaal- en integraalrekening;

e. de toegepaste natuurkunde;

f. de analytische scheikunde met betrekking tot de bouwmaterialen,

g. de kennis van bouwstoffen, gebruikelijk zoowel voor bouwkundige als waterbouwkundige werken;

h. de constructie van de onderdeelen van gebouwen;

i. het vervaardigen van eenvoudige bouwkundige en waterbouwkundige teekeningen en handteekenen.

Het derde examen C betreft:

a. de theoretische en toegepaste mechanica en de kennis van werktuigen;

b. de waterbouwkunde, omvattende:

1°. den aanleg van gewone wegen en spoorwegen en dien van bruggen;

2°. den aanleg van zeeweringen;

3°. kennis der rivieren als afwateringsmiddelen en in betrekking tot de scheepvaart;

4°. den aanleg van kanalen, sluizen, havens en maritieme werken;

5°. de hydrographie van ons land, kennis van polders en bemalingen:

c. de burgerlijke bouwkunde, omvattende:

1°. de constructie van eenvoudige gebouwen;

2°. de beginselen der schoone bouwkunst;

d. het situatie-, ornament- en handteekenen, benevens het teekenen van voorwerpen tot de waterbouwkunde behoorende:

e. het maken van ontwerpen, bestekken en begrootingen;

f. de beginselen der geodesie en het praktische landmeten en waterpassen;

g. het administratief recht in betrekking tot den waterstaat en openbare werken.

ART. 62. Het diploma van architect of bouwkundig ingenieur wordt door hen, die het in art. 59 vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen ten gevolge van nog twee examens.

Het tweede examen B is hetzelfde als het examen B, vermeld in het voorgaande artikel.

Het derde examen C betreft:

a. de vakken onder *a* en *c* van het examen C, vermeld in art. 61;

b. de burgerlijke bouwkunde, de schoone bouwkunst in haren geheelen omvang daaronder begrepen;

c. de waterbouwkunde, voor zooveel betreft den aanleg van verschillende bestratingen, het bouwen van bruggen, sluizen en kaaien;

d. het theoretisch en praktisch landmeten en waterpassen;

e. het bouwkundig-, ornament- en handteekenen;

f. het administratief recht, in betrekking tot openbare werken.

ART. 63. Het diploma van scheepsbouwkundig ingenieur wordt door hen, die het in art. 59 vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen tengevolge van nog twee examens.

Het tweede examen B betreft:

a. de vakken onder *a*—*e* van het examen B, vermeld in art. 61;

b. de analytische scheikunde in betrekking tot de materialen voor den scheepsbouw;

c. de kennis der bouwstoffen, bij den scheepsbouw in gebruik;

d. de beginselen van het scheepsteekenen en het handteekenen.

Het derde examen C betreft:

a. het vak *a* van het examen C, vermeld in art. 61;

b. het teekenen van werktuigen;

c. de scheepsbouwkunde en het scheepsteekenen;

d. de waterbouwkunde en het waterbouwkundig teekenen, voor zooveel betreft werken, die tot de scheepvaart betrekking hebben.

ART. 64. Het diploma van werktuigkundig ingenieur wordt door hen, die het in art. 59 vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen tengevolge van nog twee examens.

Het tweede examen B betreft:

a. de vakken *a*—*e* van het examen B, vermeld in art. 61;

b. het vak *e*, vermeld in art. 61;

c. de analytische scheikunde in betrekking tot de materialen voor werktuigen.

Het derde examen, C, vermeld in art. 61:

a. het vak *a* van het examen C, vermeld in art. 61:

b. mechanische en werktuigbouwkunde;

c. het vak *h*, vermeld in art. 60;

d. het handteekenen en het teekenen van werktuigen;

e. het administratief recht in betrekking tot fabrieken en werktuigen.

ART. 65. Het diploma van mijnen-ingenieur wordt door hen, die het in art. 59 vermeld examen A hebben afgelegd, verkregen ten gevolge van nog twee examens.

Het tweede examen B betreft:

a. de vakken *a*—*e* van het examen B, vermeld in art. 61;

b. de delfstofkunde.

Het derde examen C betreft:

a. het vak *a* van het examen C, vermeld in art. 61;

b. het vak *h* vermeld in art. 60;

c. het vak *d* van het examen C., vermeld in art. 62;

d. de aardkunde en de toegepaste aardkunde;

e. de mijnontginning;
f. de docimasie;
g. de metallurgie;
h. het teekenen van werktuigen;
i. het administratief recht in betrekking tot het mijnwezen.

ART. 66. Wanneer een der in de voorgaande artikels vermelde examens naar genoegen der commissie is afgelegd, wordt door haar aan den geëxamineerde een getuigschrift of een diploma afgegeven, volgens het model door onzen Minister van Binnenlandsche Zaken vastgesteld.

Getuigschriften worden afgegeven voor goed volbrachte eindexamens der burgerscholen en hoogere burgerscholen, alsmede voor het eerste examen A en B voor civiel-, bouwkundig-, scheepsbouwkundig-, werktuigkundig- en mijnen-ingenieur, diploma's worden afgegeven voor goed volbrachte eindexamens als landbouwkundige, technoloog, civiel-, bouwkundig-, scheepsbouwkundig-, werktuigkundig- en mijnen-ingenieur.

De getuigschriften worden kosteloos afgegeven; voor het diploma wordt betaald een som van veertig gulden. Deze gelden worden in 's Rijks schatkist gestort.

ART. 67, al. 3. De commissiën, bedoeld in art. 58, zenden een verslag van hare werkzaamheden aan onzen Minister van Binnenlandsche Zaken.

TITEL VI.

Van de acte van bekwaamheid.

ART. 82. Ieder, die krachtens deze wet of krachtens vroegere verordeningen hier te lande een diploma van techno-

loog, civiel-ingenieur, architect of bouwkundig-ingenieur, scheepsbouwkundig-ingenieur, werktuigkundig ingenieur of mijnen-ingenieur verkregen heeft, is bevoegd onderwijs te geven in de technische wetenschappen, waarin hij ter verkrijging van zijn diploma een examen heeft afgelegd. Hij behoort daartoe echter in het bezit te zijn van het getuigschrift van goed zedelijk gedrag, vermeld in art. 25. (Af te geven door het dagelijksch bestuur der gemeente of gemeenten, waar men gedurende de twee laatste jaren heeft gewoond)

M. Woolsey.

TOELICHTING.

Volgens de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs is de Polytechnische School bestemd voor de opleiding van:

1°. aanstaande industriëelen of technologen, die eene grootere mate van theoretische of technische kennis verlangen dan aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus verkregen kan worden;

2°. hen, die zich wenschen te bekwamen tot:

civiel-ingenieur;
architect of bouwkundig ingenieur;
scheepsbouwkundig ingenieur;
werktuigkundig ingenieur;
mijnen-ingenieur.

Het bijwonen der lessen aan de Polytechnische School is aan geen andere voorwaarden gebonden dan de storting der bij de wet tot regeling van het middelbaar onderwijs vastgestelde som, de door het reglement bepaalde inschrijving door den directeur en de opgave van de lessen, welke men wenscht te volgen.

Die storting bedraagt *f* 200.—, te voldoen bij den aanvang van elk studiejaar. Zij, die slechts enkele lessen wenschen te volgen, betalen mede, bij den aanvang van elk studiejaar, voor lessen, die gegeven worden: éénmaal 's weeks *f* 10.—, tweemaal *f* 20.—, driemaal *f* 30.—, vier- of meermalen *f* 40.—.

Eerstbeginnende leerlingen, die aan de oefeningen in het

scheikundig laboratorium wenschen deel te nemen, storten bij den aanvang van het studiejaar eene waarborgsom ten bedrage van ƒ 15.—; zij, die zich met onderzoekingen van grooteren omvang wenschen bezig te houden, eene som van ƒ 40.—. Uit die som wordt vergoed, wat door hen wordt gebroken of door hun toedoen in het ongereede geraakt.

Eerstbeginnende leerlingen, die aan de oefeningen in de delfstofkundige afdeeling en het mikrochemisch laboratorium wenschen deel te nemen, storten bij den aanvang dier oefeningen eene waarborgsom van ƒ 10.—; meergevorderden, die onderzoekingen van grooteren omvang wenschen uit te voeren, storten een bedrag van ƒ 25.—.

Zij, die aan de practische oefeningen met gereedschap en draaibank wenschen deel te nemen, hebben zich voor eigen rekening van de meest noodige gereedschappen te voorzien.

Evenmin als toelatingsexamens bestaan er overgangsexamens.

In overeenstemming met de geheele vrijheid van studie, in den geest der wet voor de Polytechnische School als beginsel aangenomen, is aan ieder, die haar wenscht te bezoeken, overgelaten te beoordeelen of hij de daartoe noodige kundigheden bezit, en voorts geheel aan de eigen verantwoordelijkheid der leerlingen, in hoeverre zij van de hun openstaande gelegenheid om zich te bekwamen, gebruik willen maken.

Hiertoe behoort in het oog te worden gehouden:
dat bij het onderwijs aan de Polytechnische School ondersteld wordt dat allen, die daarvan gebruik maken, in het

bezit zijn van de kundigheden, welke aan eene hoogere burgerschool met vijfjarigen cursus kunnen verkregen worden, voor zooverre die kundigheden betrekking hebben op vakken, waarop zij zich wenschen toe te leggen;

dat voor hen, die een diploma als technoloog of ingenieur wenschen te verwerven, het volbracht eindexamen der hoogere burgerschool alleen dan een waarborg voor genoegzame voorbereiding oplevert, wanneer daarbij voor elk der afdeelingen wis- en werktuigkunde, natuurkundige wetenschappen en hand- en rechtlijnig teekenen de vorderingen *alleszins voldoende* werden gerekend;

dat het alle aanbeveling verdient zooveel mogelijk van de zomervacantiën partij te trekken tot practische oefening, als onmisbaar voor den technicus en bevorderlijk aan eene vruchtbare studie.

Het leerplan is er op ingericht dat zij, die in voormelden zin het eindexamen der hoogere burgerschool met goed gevolg hebben afgelegd, bij behoorlijke vereeniging van eigen studie met het geregeld volgen der lessen en het getrouw deelnemen aan de in het programma opgenomen oefeningen:

door een *vierjarigen cursus* zich de kundigheden kunnen eigen maken, die gevorderd worden bij het examen B, art. 60, waardoor een diploma van technoloog verkregen wordt; en

door een eersten *tweejarigen cursus* de kundigheden, welke gevorderd worden voor een der examens B, art. 61 tot 65, en daarna door het volgen van een tweeden *tweejarigen cursus*, die, welke vereischt worden voor het overeenkomstig examen C, waardoor een diploma van ingenieur verkregen wordt.

Eene doelmatige tijdverdeeling brengt mede, dat de eerste tweejarige cursus voor scheepsbouwkundig, werktuigkundig en mijneningenieur zich ook over enkele vakken, die eerst in examen C voorkomen, uitstrekt.

Voor zooverre de lessen eene bepaalde plaats in dit leerplan innemen, is deze in het programma aangewezen.

De lessen, aangeduid door B_1, zijn meer bepaald bestemd voor het *eerste*, die aangeduid door B_2 voor het *tweede* voorbereidingsjaar voor examen B.

Gelijke beteekenis hebben C_1 en C_2 met betrekking tot examen C.

De cursussen, die zich over meer dan één jaar uitstrekken, zijn aangewezen door Romeinsche cijfers aan het begin van den regel, terwijl de daarachter gevoegde letters *a*, *b* en *c* aanwijzen, welk gedeelte van den volledigen cursus wordt bedoeld.

De vermelding van het aantal uren voor de verschillende oefeningen heeft geen andere beteekenis dan te doen uitkomen, gedurende welken tijd op de noodige hulp en leiding kan worden gerekend, geenszins die, dat aan deze oefeningen niet meer tijd zou kunnen of moeten besteed worden, voor zooveel de beschikbare ruimte toelaat.

Voor de praktische oefeningen in de natuurkunde zijn in den hierachter volgenden rooster 22 uren per week bestemd, terwijl in het programma, bladz. 19, sub *e*, voor het normaal bezoek 3 uur per week zijn aangewezen.

Het drietal uren, dat voor iederen leerling voor deze practische oefeningen wordt beschikbaar gesteld, wordt bij den aanvang dier oefeningen bekend gemaakt.

De gewone duur der oefeningen in de bacteriologische en mikrochemische laboratoria is voor iederen leerling te

stellen op zes weken. Het tijdstip, waarop de leerlingen tot deze oefeningen worden toegelaten, wordt door de betrokken hoogleeraren geregeld. Zij, die wenschen daaraan deel te nemen, moeten zich bij de genoemde hoogleeraren of hunne assistenten aanmelden.

De teekenzalen, het lokaal voor boetseeren en de laboratoria staan in den regel elken werkdag van 9 tot 4 ure voor die oefeningen open.

Van de bibliotheek kan elken namiddag van 12—4 ure en elken avond, behalve des Zaterdags, van 6—9 ure door leerlingen gebruik gemaakt worden.

Voor hen, die zich meer bijzonder op de studie der electrotechniek wenschen toe te leggen, bestaat daartoe gelegenheid door het bijwonen van een cursus over dat vak en door het deelnemen aan daarmede in verband staande praktische oefeningen. De daarvoor op den rooster uit te trekken uren worden zóó geregeld, dat deze cursus in de eerste plaats door werktuigkundige ingenieurs van het derde en vierde studiejaar kan worden bijgewoond.

De beknopte cursus over electriciteit en magnetisme *d* is bestemd voor hen, die de Polytechnische School uitsluitend willen bezoeken met het oog op electrotechnische studiën en die niet in de gelegenheid zijn, vooraf den meer uitvoerigen cursus te volgen, die onder *a* genoemd wordt en waarin de bedoelde onderwerpen slechts om het andere jaar aan de orde komen.

Zij, die zich wenschen te bekwamen tot het verkrijgen eener akte voor het middelbaar onderwijs in handteekenen, rechtlijnig teekenen of boetseeren, vinden in de lessen over het bouwkundig projecteeren en de geschiedenis der bouwkunst, in die over decoratieve kunst en ornament en

in de lessen in het handteekenen, werktuigkundig teekenen en boetseeren de gelegenheid genoemde vakken te beoefenen in die uitgebreidheid, welke voor hun examen noodig is.

De cursus in meten en wegen is bijzonder bestemd voor hen, die zich voor de betrekking van adjunct-ijker der maten, gewichten en weegwerktuigen wenschen te bekwamen.

De cursus vangt aan op Maandag 5 September.

Aldus vastgesteld ter algemeene vergadering van hoogleeraren en leeraren der Polytechnische School, op den 10den Mei 1898.

J. M. Telders, *Voorzitter.*
B. H. Pekelharing, *Secretaris.*

Ygrundes

BIJZONDERE VOORWAARDEN VOOR BENOEMBAARHEID TOT INGENIEUR BIJ HET MIJNWEZEN IN NEDERLANDSCH-INDIË.

Bij Kon. Besluit van 23 Juni 1893 is bepaald, dat door den Minister van Koloniën jongelieden, die met goeden uitslag het examen B volgens art. 65 der Wet van 2 Mei 1863, *Staatsbl.* N°. 50, hebben afgelegd, kunnen worden in opleiding genomen voor de betrekking van ingenieur bij het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië. Zij, die in opleiding zijn genomen, dragen den naam van candidaat-mijningenieurs. Al dadelijk na daartoe aangewezen te zijn, besteden deze candidaat-mijningenieurs een deel der zomervacantie tot het bezoeken van de domaniale kolenmijnen te Kerkrade of van andere mijnwerken en keeren zij bij den aanvang van den cursus C_1 te Delft terug om daar de lessen te volgen. In de dan eerstvolgende zomervacantie maken zij eene geologische studiereis, hetzij onder persoonlijke leiding van den hoogleeraar in de geologie en delfstofkunde of volgens aanwijzingen, hun door of namens den Directeur der Pol. School gegeven. In plaats van in September naar Delft terug te keeren, gaan zij alsdan ongeveer 1 jaar studeeren aan eene hun door den Minister van Koloniën aan te wijzen buitenlandsche mijnakademie en moeten den Directeur der Pol. School op hun door of namens dezen aan te geven wijze, daarop

doen blijken van de aan deze akademie gemaakte vorderingen, in:

a. mijnontginning met inbegrip van het sorteeren en zuiveren der ertsen;

b. algemeene metallurgie;

c. docimasie (Probirkunst) langs drogen en natten weg;

d. delfstofkunde;

e. aardkunde;

f. landmeetkunde en hare bijzondere toepassing op onderaardsche mijnwerken.

Zij volgen daarop den cursus C_2 te Delft, hun vijfde studiejaar, en leggen aan het einde van dien cursus C_2 het eindexamen af, omschreven als examen C in art. 65 der Wet van 2 Mei 1863, *Staatsbl.* Nº. 50.

Na alzoo het diploma van mijnen-ingenieur te hebben verworven, doen zij gedurende hoogstens twaalf maanden eene wetenschappelijke en technische reis en brengen daarover rapport uit, een en ander volgens aanwijzingen van of namens den Directeur der Pol. School. Daarmede is de opleiding geëindigd.

De candidaat-mijningenieurs genieten:

gedurende hun eerst verblijf te Kerkrade of elders in de zomervacantie en gedurende hun verblijf aan eene buitenlandsche mijn-akademie, eene toelage van *f* 70.— per maand;

gedurende de reis na hunne promotie eene toelage van *f* 8.— per dag.

In bijzondere gevallen kan aan candidaten-mijningenieurs, die daartoe door den Directeur zijn voorgedragen, gedurende den tijd, dat zij niet in het genot der besproken toelage zijn, eene toelage worden verleend van *f* 50.—per maand.

De candidaat-mijningenieurs, wier opleiding geëindigd is, worden door den Minister van Koloniën gesteld ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië, ten einde te worden benoemd tot ingenieur bij het Mijnwezen. Zij genieten behalve overtocht voor gouvernementsrekening eene voorloopige bezoldiging van *f* 100.— per maand, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en eene gratificatie voor uitrusting van *f* 1500.—.

Voor verdere administratieve regelingen en verplichtingen wordt verwezen naar het bovengemeld Kon. Besluit van 23 Juni 1893, N°. 84.

AANGIFTE VOOR EN AANVRAAG OM VRIJSTELLINGEN BIJ EEN DER EXAMENS VAN DE POLYTECHNISCHE SCHOOL.

MODEL.

Aangifte voor een der examens B of C

DELFT, 18

De ondergeteekende (1)
verzoekt Uwe Excellentie te mogen deelnemen aan het eerstvolgend examen (2), volgens art. (3), der Wet-regelende het Middelbaar Onderwijs.

Hierbij heeft hij de eer over te leggen het getuigschrift wegens voldoend afgelegd (4)

't welk doende
Handteekening,

Aan zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's-GRAVENHAGE.

(1) Naam en voornamen voluit, wonende te . . . straat n°.

(2) B of C; of B *eerste* gedeelte of *tweede* gedeelte.

(3) 60 (technoloog) — 61 (civiel ingenieur) — 62 (bouwkundig ingenieur) — 63 (scheepsbouwkundig ingenieur) — 64 (werktuigkundig ingenieur) — 65 (mijnen ingenieur).

(4) (Bij examen B) eindexamen eener hoogere burgerschool met 5-jarigen cursus; (bij examen C) examen B.

NB. Te schrijven op een vel folio schrijfpapier, *ongefrankeerd* aan het postkantoor te bezorgen.

MODEL.

Vrijstelling van het eerste gedeelte van een der examens B.

DELFT, 18

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen (1)
, dat hij op grond van bijgaanden brief Uwe Excellentie eerbiedig verzoekt, hem, bij het eerstvolgend examen B. wel vrijstelling te willen verleenen van het onderzoek in de vakken, waarin hij reeds voldoend examen heeft afgelegd. 't welk doende

Handteekening.

Aan zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's-GRAVENHAGE.

(1) Naam en voornamen voluit, wonende te . . straat n°. NB. Te schrijven op een zegel van *f* 0.22⁵. Dit adres met bijlage te bezorgen aan het Hoofdgebouw, aan het adres van den Directeur der Polytechnische School.

MODEL.

Vrijstelling van de vakken a -e (wiskunde) examen B.

DELFT, 18

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen (1)
, dat hij, op grond van bijgaand getuigschrift wegens voldoend afgelegd examen B. volgens art. 64 der Wet regelende het Middelbaar Onderwijs, Uwe Excellentie eerbiedig verzoekt, hem, bij het eerstvolgend examen B, volgens art. 61—62 van bovengenoemde Wet, wel vrijstelling te willen verleenen van het onderzoek in de vakken *a—e* genoemd in art. 61 van meergenoemde Wet. 't welk doende

Handteekening.

Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's-GRAVENHAGE.

(1) Naam en voornamen voluit, wonende te. . . . straat n°.

NB. Te schrijven op een zegel van *f* 0.22½. *Ongefrankeerd* aan het postkantoor te bezorgen.

MODEL.

Vrijstellingen bij een der examens C.

DELFT, 18

Geeft met verschuldigden eerbied te kennen (1)
, dat hij, op grond van bijgaand diploma, Uwe Excellentie eerbiedig verzoekt, hem bij het eerstvolgend examen C volgens art. (2), wel vrijstelling te willen verleenen van het onderzoek in de vakken (3), genoemd in art. (2) van de Wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50). 't welk doende

Handteekening.

Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken te 's-GRAVENHAGE.

(1) Naam en voornamen voluit, wonende te . . . straat n°. (civiel- of ander) ingenieur.

(2) 61, 62, 63, 64 of 65.

(3) Voor civiel-ingenieur: de theoretische en toegepaste mechanica en de kennis van werktuigen (*a*), de beginselen der geodesie en het praktisch landmeten en waterpassen (*f*); het administratief recht in betrekking tot den waterstaat en openbare werken. — *Of* de waterbouwkunde (*b*); de burgerlijke bouwkunde (*c*); het situatie-, ornament- en handteekenen en het teekenen van voorwerpen, tot de water-

bouwkunde behoorende (*d*); het maken van ontwerpen, bestekken en begrootingen (*e*).

Voor bouwkundig ingenieur enz.:

Vrijstellingen aan te vragen door Technologen B art. 60.

Voor het *eerste* gedeelte de vakken:

a_1. Bolvormige driehoeksmeting.
a_2. Beginselen der analytische meetkunde.
b. » » beschrijvende »
c_1. » » theor, en toegep. mechanica.
e. Toegepaste natuurkunde (1e gedeelte).

Voor het *tweede* gedeelte de vakken:

d. Beginselen der mechanische technol. (1e gedeelte).
e. Toegepaste natuurkunde (2e gedeelte).
f_1. Toegepaste scheikunde (1e gedeelte)
h_1. Kennis van bouwstoffen.
i. Hand- en ornamentteekenen.

NB. Daar de combinatiën voor vrijstelling bij een der examens C zeer omslachtig zijn en allicht verwarring zouden doen ontstaan, laten wij het bij het eene voorbeeld.

De administrateur der Polyt. School, van wien de Redactie deze modellen ontving, heeft zich volgaarne bereid verklaard mondeling inlichtingen te geven bij alle andere gevallen.

Omtrent de vrijstellingen bij de examens B werd in eene in Juni 1891 gehouden vergadering der examen-commissie B art. 61—65 als beginsel aangenomen voortaan geene vrijstelling van het examen in een enkel vak te verleenen, tenzij de candidaat voldoende blijken van bekwaamheid daarin heeft gegeven en minstens het cijfer »7" heeft behaald.

Kennisgeving aan H.H. ingeschrevenen voor Scheepsbouwkundig ingenieur B_1 en B_2.

Aan belanghebbenden wordt bekend gemaakt, dat op het eerstvolgend examen B voor scheepsbouwkundig ingenieur volgens art. 63 de door de Wet gevorderde, voldoende kennis van de beginselen van het scheepsteekenen alleen dan zal geacht worden bij de candidaten aanwezig te zijn, indien zij de door hen zelven gemaakte teekeningen op zoodanige wijze weten toe te lichten, dat daaruit eene voldoende bekendheid met de hoofdeischen van inrichting en samenstelling der vaartuigen of onderdeelen der vaartuigen blijkt.

Bij dit onderzoek zullen in geen geval de grenzen worden overschreden van hetgeen op de colleges voor scheepbouwkundige ingenieurs B_1 en B_2 door den hoogleeraar in de scheepsbouwkunde is behandeld.

Kennisgeving aan H.H. ingeschrevenen voor Werktuigkundig ingenieur B_1 en B_2.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bepaald, dat aan de ingeschrevenen voor werktuigkundig ingenieur, die examen B volgens art. 64 met goed gevolg zullen hebben afgelegd, desverlangd dadelijk na afloop van dat examen B gelegenheid zal worden gegeven voor de in Juni 1899 zitting houdende examen-commissie C, examen af te leggen in de beginselen van de kennis van werktuigen, van de werktuigbouwkunde en van het werktuigkundig teekenen.

Zij, die het onderzoek met goed gevolg doorstaan, zullen

van de genoemde examen-commissie een bewijs van welslagen ontvangen, dat hun later vrijstelling zal bezorgen van een deel van het eindexamen C volgens art. 64.

Kennisgeving aan H.H. ingeschrevenen voor Mijnen-ingenieur B_1 en B_2.

De Minister van Binnenlandsche Zaken heeft bepaald, dat aan de ingeschrevenen voor Mijnen-ingenieur, die examen B volgens art. 65 met goed gevolg hebben afgelegd en den daarop volgenden cursus C_1 hebben doorloopen, aan het eind van dien cursus gelegenheid zal worden gegeven voor de in Juni 1899 zitting houdende examen-commissie C, examen af te leggen in de beginselen van het teekenen van werktuigen.

Zij, die dit onderzoek met goed gevolg doorstaan, zullen van de bedoelde examen-commissie C een bewijs van welslagen ontvangen, dat hun later vrijstelling zal bezorgen van een deel van het in dit vak af te leggen examen C volgens art. 65.

EXAMEN B.

COMMISSIE TOT HET AFNEMEN DER EXAMENS B VOLGENS ARTT. 61—65 DER WET VAN 2 MEI 1863.
(Staatsblad No. 50).

Dr. L. Aronstein, *Voorz., Hoogleeraar aan de Polytechn. School.*
Dr. J. C. Kluyver, » *a/d Rijks-Univ. Leiden.*
Dr. J. de Vries, » » » *Utrecht.*
J. Cardinaal, » » *Polytechn. School.*
H. Cop, » » » »
J. Kraus, » » » »
G. J. Morre, » » » »
Dr. J. L. C. Schroeder van der Kolk, » » » »
J. A. Snijders C.Jzn., » » » »
Dr. P. Zeeman G.zn., » » » »
A. F. Gips, *Leeraar* » » »
Dr. M. de Haas, » » » »
J. A. van der Kloes, » » » »
Dr. G. Schouten, » » » »
G. J. van Swaay, » » » »
M. A. C. Hartman, *Gemeente-Architect, Delft.*
W. H. L. Janssen van Raay, *Onder-direct. H. B. School met 5-jarigen cursus, Haarlem.*
C. Krediet, *Leeraar aan de Kon. Mil. Acad., Breda.*
Dr. A. Lebret, *Adsistent aan de Rijks-Univ., Leiden.*
J. N. van Ruyven, *Adjunct-direct. gemeentewerken, Arnhem.*
Dr. W. Stortenbeker, *Leeraar aan het Gymnasium, Delft.*
H. Paul, *Civiel-Ingenieur, Leiden.*
T. E. van Erkel, *Hoofd-opzichter gemeentewerken, Rotterdam.*

Voldoend examen is afgelegd door :

B. art. 61, 62 en 64. Civiel-, Bouwkundig-, Werktuigkundig-Ingenieur.

J. Th. Berkemeier.
V. J. P. de Blocq v. Kuffeler.
A. J. A. Braak.
F. A. Brandt.
C. H. van den Broek.
W. F. Buysman.
H. Cramer.
J. W. Dieperink.
L. Doedes.
G. Gerlagh.
G. J. Heering.
Th. A. Heskes.
D. A. van Heijst.
C. W. Koch.
U. P. E. Kriens.
W. Laman Trip.
G. J. Langhout.
I. H. W. Leliman.
W. K. van Oort.
A. A. Oosting.
W. A. Piets.
H. J. Rosen.
S. J. Rutgers.
J. C. Scharp.
R. C. H. Schüngel.
K. G. Simon.
J. B. F. Smits.
J. H. Stravers.
J. J. Vermeulen.

B. art. 61 en 62. Civiel- en Bouwk. Ingenieur.

E. A. du Croo.
H. A. Henket.
H. van Rees.
J. H. A. Ringeling.
J. C. Vliegenthart.
H. P. E. de Vogel.
Th. van der Waerden.

B art. 64. Werktuigkundig-Ingenieur.

H. F. Adams.
J. H. Bergfeld Schenke.
J. F. P. Blankert.
J. P. Boezaardt.
J. E. de Crane.
G. W. ten Dam.
J. C. Deking Dura.
J. Gratama.
J. M. Gritters Doublet.
H. de Groot.
J J. A. de Groot.
F. C. A. Grote.

F. L. Haider.
J. M. P. Hartog.
G. van Hille.
J. Jannette Walen.
W. de Jong.
G. de Jongh.
A. J. Juchter.
I. J. P. Kleijn.
P. Kranenburg.
W. C. Köhler.
H. W. Land.
P. van der Meer.
W. Meyer Timmerman Thijssen.
C. J. Ninck Blok.
J. G. Numans.
P. Persant Snoep.
A. Plate H.zn.
W. F. Pot.
E. G. Th. van Raalte.
A. A. Reidt.
A. C. van Rossem N.z.
F. L. Schlingemann.
P. W. Schram.
H. van den Steenhoven.
H. Stokvis.
F. H. Stoll.
E. H. M. Uljée.
G. Vermeulen.
S. G. Vermeulen.
S. G. Visker.
C. H. de Vos.
F. O. Wegener Sleeswijk.
P. J. van Zwieten.

B art. 63. Scheepsbouwkundig-Ingenieur.

G. de Gelder.

B art. 63 en 64. Scheepsbouwkundig en Werktuigkundig-Ingenieur.

Th. N. Hellemans.
S. F. Monhemius.
B. W. van Vliet.

B art. 65. Mijnen-Ingenieur.

A. C. van Braam Houckgeest.
H. Tromp.
H. Witkamp.

B_1 art. 61, 62 en 64. Civiel-, Bouwkundig-, Werktuigkundig-Ingenieur.

L. A. M. Ankersmit.
G. Leignes Bakhoven.
P. Binkhorst.
J. W. Birnie.

J. Blackstone.
H. J. Boetje.
P. H. V. Bongaerts.
W. C. G. H. Broekman.
G. J. van den Broek.
P. J. W. J. van der Burgh.
A. Bijl.
J. J. Canter Cremers.
S. de Clercq.
C. G. Cramer.
G. W. ten Dam.
J. C. Déking Dura.
J. van Dorp.
C. H. J. Driessen.
J. Gratama.
J. H. A. Haarman.
W. Hiebendaal.
W. J. Kalis.
C. P. Kesper.
J. J. A. Knoote.
E. J. Kuiper.
C. Leemans.
J. J. van Leeuwen.
J. A. de Lint.
C. M. Lugten.
E. Marx.
D. Meijer.
E. J. C. Meyll.
W. J. Niermeijer.
J. G. Numans.
J. B. Onderwater.
F. W. Th. van Oordt.
A. G. Quarles van Ufford.
P. A. Roelofsen.
I. Th. van Rosse.
J. A. van Santwijk.
F. L. Schlingemann.
A. Schotel.
F. Schutz.
S. Snuijf Jr.
J. W. Stoutjesdijk.
A. Streiff.
H. F. Streiff.
E. H. M. Uljée.
L. Valk.
W. van Warmelo.
H. C. Wesseling.
W. F. de Wilde.

B_1 art. 64. Werktuigkundig-Ingenieur.

A. F. J. Beukers.
F. M. Beukers.
Z. S. Beijl.
R. Bloemendal.
W. A. Both.
J. H. C. de Brey.
J. E. van der Burg.
P. F. Bunge.
J. H. O. Bunge.
M. H. Crans.

F. J. J. Driesens.
R. J. Dijkhuis.
G. J. Elias.
W. C. Engel.
W. A. de Graaf.
J. P. Groenewegen.
C. A. Guffroy.
E. P. Haverkamp Begemann.
M. van der Horst.
W. van Houten.
E. H. Huyskes Jr.
R. Klein.
J. P. Koerts.
N. Koomans.
W. E. Kruijtbosch.
E. A. Kruysse.
P. Labrijn.
F. J. Lamp.
P. Lohr.
J. K. Mercx.
C. Moes.
F. Muller Jzn.
H. H. Nieuwenhuis.
C. Noteboom.
A. Pot.
F. J. Ravenek.
L. F. van Ravenswaaij.
J. C. van Reekum Jr.
J. A. Reus.
J. Rodenburg.
J. Roëll.
E. J. van Rijckevorsel.
J. Schalij Jr.
H. L. Slinkers.
W. F. Staargaard.
J. Strumphler.
H. Strick van Linschoten
J. D. Tours.
F. C. Tuyl Schuitemaker.
G. H. M. Vierling.
C. J. van Vliet.
E. de Vries.
H. van der Waerden.
E. P. Wellenstein.
J. J. Wefers Bettink.

B_1 art. 63 en 64. Scheepsbouwkundig en Werktuigkundig Ingenieur

A. Korving.
D. L. H. van Raalte.
C. Leemans.

B_1 art. 64 en 65. Werktuigkundig- en Mijnen-Ingenieur.

J. van Braam Houckgeest.
H. Cool.
P. L. Dubourq.
F. Z. Ermerins.
B. von Faber.
C. A. van Goudoever de Jongh.
J. A. Grutterink.
J. Sonneveld.
C. W. Visser.

Verslag der Commissie, in 1898 belast geweest met het afnemen der examens B, volgens artt. 61—65 der wet van 2 Mei 1863 (Staatsbl. n° 50) [1]).

Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken.

De Commissie bij de beschikkingen van Uwe Excellentie van 2 April 1898 n°. 2266', afdeeling O., en van 7 Mei 1898 n°. 2680', afdeeling O., benoemd tot het afnemen der examens B, volgens artt. 61—65 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50) heeft de eer aan Uwe Excellentie het volgende verslag van hare werkzaamheden aan te bieden.

In twee vergaderingen, gehouden op Dinsdag 3 Mei en Zaterdag 14 Mei 1898, is de regeling van het examen vastgesteld, zijn de werkzaamheden onder de leden der Commissie verdeeld en werd het lid Cardinaal als secretaris aangewezen. In de tweede vergadering zijn tevens de schriftelijke vragen, op voorstel der sub-commissiën aan de candidaten voor te leggen, goedgekeurd.

Ook dit jaar besloot de Commissie gebruik te maken van de door Uwe Excellentie verleende machtiging om de examens B te splitsen in twee deelen, op dezelfde wijze als dit voor het eerst in 1885 en daarna in de volgende twaalf jaren is geschied. Dientengevolge was de regeling van het examen ook dit jaar geheel overeenkomstig de

---

[1]) Overgedrukt uit de *Nederl Staatscourant* van Vrijdag 26 Augustus 1898, n° 199.

beginselen, die meer uitvoerig vermeld zijn in het verslag, dat door de Commissie voor de examens B in het jaar 1885 onder dagteekening van 20 Juni 1885 aan den Min. van Binnenl. Zaken is aangeboden.

Op Maandag 16 Mei nam het examen een aanvang. Van 16 tot en met 23 Mei werden van 8½—12 uren voormiddags en van 1—4 uren namiddags de schriftelijke examens afgenomen in deze volgorde:

Maandag 16 Mei. Toegepaste natuurkunde;

Dinsdag 17 Mei. Differentiaal- en intregraalrekening;

Woensdag 18 Mei. Analytische meetkunde, hoogere stelkunde, boldriehoeksmeting.

Vrijdag 20 Mei. Beschrijvende meetkunde en scheikunde;

Zaterdag 21 Mei. Bouwkunde;

Maandag 23 Mei. Bouwkunde, kennis van bouwstoffen en delfstofkunde.

Mondeling examen werd afgenomen in wiskunde, natuurkunde, bouwkunde en kennis van bouwstoffen, indien het schriftelijk examen geen voldoenden grond voor beoordeeling opleverde. Bij de delfstofkunde werd een praktisch en een mondeling examen afgenomen, bij de praktische scheikunde geschiedde dit bij de candidaten voor het tweede gedeelte, behalve voor de candidaten voor art. 65.

Voor de kennis van bouwstoffen moesten de candidaten een aantal monsters van bouwmaterialen herkennen.

Evenals in vorige jaren kwamen, bij de beoordeeling der bedrevenheid in het bouwkundig-, waterbouwkundig-, scheepsteekenen en handteekenen in aanmerking de door de candidaten overgelegde behoorlijk gewaarmerkte teekeningen, die zij gedurende den cursus vervaardigd hadden.

Aan hen wier teekeningen blijk gaven van genoegzame bedrevenheid, werd vrijstelling van een verder examen in deze vakken verleend, terwijl de overige candidaten zich aan een nader onderzoek moesten onderwerpen.

De teekeningen voor beschrijvende meetkunde zijn gedurende het geheele jaar nagezien en beoordeeld alsof het examenwerk ware; aan diegenen voor wier werk gedurende den cursus het predicaat 7 kon worden gegeven, werd vrijstelling van het examen verleend; voor de andere candidaten werd het examen op de gewone wijze afgenomen.

De gedurende den cursus ingekomen gewaarmerkte verslagen van onderzoekingen en metingen in het schei-, natuur- en delfstofkundig laboratorium werden, evenals vroeger, in aanmerking genomen bij de examens in schei-, natuur- en delfstofkunde. Die van het scheikundig laboratorium leverden voldoenden grond van beoordeeling van het praktische gedeelte van het examen op, en er kon dus vrijstelling daarvan volgen. Die van toegepaste natuurkunde waren eveneens nagezien en werden met het schriftelijk werk vergeleken; uit die vergelijking van beiden volgden de vrijstellingen voor het mondeling examen. Daardoor werd bekorting op de mondelinge examens verkregen.

De bouwkundige sub-commissie handelde met de ingekomen teekeningen evenals de natuurkundige sub-commissie met de verslagen; zij dienden dus niet alleen als maatstaf voor de bedrevenheid in de uitvoering, maar ook voor de kennis van het vak zelve. Daardoor kon ook voor de bouwkunde eene vermindering van het aantal mondelinge examens worden verkregen.

Hiermede is een overzicht gegeven van de bekortingen, die bij het examen in toepassing zijn gebracht.

Ook dit jaar zijn de candidaten voor B eerste gedeelte niet over integraalrekening ondervraagd, doch is het geheele examen in dit vak bij het tweede gedeelte van het examen B afgenomen. Zoo is ook gehandeld met de kennis der bouwstoffen, bij den scheepsbouw in gebruik, en met het scheepsteekenen.

De mondelinge en praktische examens vonden plaats van Dinsdag 24 Mei tot en met Vrijdag 10 Juni. Met het oog op het groot aantal van 284 candidaten, heeft de beslissing over den uitslag van de examens in twee vergaderingen plaats gehad, die op Vrijdag 3 en Zaterdag 11 Juli zijn gehouden.

In de eerste vergadering is vastgesteld, welke candidaten, die zich voor het eerste gedeelte hadden aangemeld, aan de gestelde eischen hadden voldaan, en dus aan Uwe Excellentie konden worden voorgedragen om bij een volgend examen van een nader onderzoek in de vakken en gedeelten van vakken, tot dit eerste gedeelte van het examen B behoorende, te worden vrijgesteld. Van dezen uitslag is denzelfden dag, 3 Juni, bij schrijven der Commissie aan Uwe Excellentie kennis gegeven.

In de tweede vergadering, op 11 Juli, is bepaald, aan welke der candidaten, die zich voor het tweede gedeelte of voor het geheele examen hadden aangemeld, het getuigschrift kon worden uitgereikt. Tevens werd in deze vergadering vastgesteld, welke candidaten die het getuigschrift niet konden verkrijgen of die zich voor het tweede gedeelte van het examen hadden teruggetrokken, geacht konden worden niet te min aan de eischen, voor het eerste gedeelte gesteld, te hebben voldaan, en dus in de termen vallen, om bij een volgend examen, evenals de bovenge-

noemde, waaromtrent op 3 Juni is beslist, te worden vrijgesteld van een nader onderzoek in de vakken en gedeelten van vakken, tot het eerste gedeelte van het examen B behoorende. Van den uitslag in deze laatste vergadering verkregen, is zoo spoedig mogelijk bij een nader schrijven der Commissie aan Uwe Excellentie kennisgegeven.

De uitslag der examens B in hun geheel blijkt nader uit de opgaven in de hier volgende tabellen:

TABEL I.

OMSCHRIJVING.			Aantal der candidaten, die zich voor het examen hebben aangemeld.	Aantal der candidaten die zich *geheel* hebben teruggetrokken.	Aantal der candidaten, waarover moest worden beslist.	Aantal der candidaten, die zich *gedeeltelijk* hebben teruggetrokken.	Aantal der candidaten, die het volledig examen hebben afgelegd waarv. zij zich hadden aangemeld	Geslaagd van hen die zich		Niet geslaagd van hen die zich	
								voor een deel hebben teruggetrokken	niet	voor een deel hebben teruggetrokken.	niet
B. *Eerste gedeelte.*											
Artt.	61, 62, 64.	Civ -, bouwk.- en werkt. ingen.	75	9*a*	66	12	54*f*	7	47*b*	5	7
»	63, 64	Scheepsbouwk. » »	4	2	2	0	2	0	2	0	0
»	64,	Werktuigkundig ingenieur.	55	17	38	0	38	0	31	0	7
»	64, 65.	Mijnen- en werkt. »	21	4	17	0	17	0	11*c*	0	6
B. *Tweede gedeelte.*											
Artt.	61, 62, 64.	Civ.-, bouwk en werkt. ingen.	35	1	34	1	33	0	29	1	4
»	63, 64	Scheepsbouwk. » »	3	0	3	0	3	0	3*d*	0	0
»	64.	Werktuigkundig ingenieur.	40	7	33	0	33	0	29	0	4
»	65, 64.	Mijnen- en werkt. »	1	0	1	0	1	0	0	0	1
»	65.	Mijnen-ingenieur	3	0	3	0	3	0	3	0	0
B. *Eerste en tweede gedeelte.*											
Artt.	61, 62, 64.	Civ.-, bouwk. en werkt. ingen.	30	0	30	11	19	8	17*e*	3	2
»	63. 64.	Scheepsbouw. » »	1	0	1	0	1	0	1	0	0
»	63.	Scheepsbouwkund. ingenieur.	1	0	1	0	1	0	1	0	0
»	64.	Werktuigkundig »	14	1	13	7	6	6	3	1	3
»	65 en 64.	Mijnen- en werktuigk. »	1	0	1	0	1	0	1	0	0
			284	41	243	31	212	21	178	10	34
								199		44	
								243			

Opmerkingen over tabel I:

a. voor de vereenvoudiging is bij deze tabel geen onderscheid gemaakt tusschen diegenen, die zich uit eigen beweging terugtrokken en hen die verhinderd waren aan het examen deel te nemen;

b. 6 candidaten voldeden aan de eischen van het examen B, art. 64;

c. 2 candidaten slaagden voor het eerste gedeelte, a. 64;

d. 1 candidaat slaagde voor het examen B, art. 64;

e. de candidaten, tot deze groep behoorende, slaagden voor de navolgende examens:

B, artt. 61, 62, 64	7	candidaten;
B. art. 64 B, artt. 61, 62	6	»
B, art. 64	9	»
B, art. 63	1	candidaat;
B, artt. 63, 64	1	»
B, eerste gedeelte, artt. 61, 62, 64	5	candidaten;
B, eerste gedeelte, art. 64	8	»

f. een candidaat werd op eigen verzoek toegelaten tot het eerste gedeelte, artt. 61, 62, 63 en 64.

Zooals uit tabel I en de daaraan toegevoegde opmerkingen blijkt, geeft de groepeering der aantallen slechts een onvolledig beeld van den uitslag, omdat de indeeling der candidaten naar de verschillende artikelen, waarvoor zij zich aanmelden, eene andere is dan de indeeling der geslaagden naar de artikelen. In een volgende tabel, welke met behulp van de voorgaande is samengesteld, wordt de groepeering van de geslaagden, naar gelang der artikelen gegeven.

TABEL II.

OMSCHRIJVING.	Geslaagd voor het eerste gedeelte.	Geslaagd voor het Examen B.	Geslaagd voor het examen B, art. 64, B_1, artt. 61, 62.
Artt. 61, 62, 64, Civ.-, bouwk.- en werktuigk. ingenieur. . .	46	36	6
Art. 61, 62, 63, 64 Civ -, bouwk.-, scheepsb.-. en werkt ingen. .	1	0	0
Artt. 63, 64 Scheepsbouwk. en werkt. ingenieur	2	3	0
Art. 63 Scheepsbouwk. ingenieur.	0	1	0
Art. 64. Werkt. ingenieur. . .	54	44	0
Artt. 65, 64. Mijnen- en werkt. ingenieur	9	0	0
Art. 65. Mijnen-ingenieur . . .	0	3	0
	112	87	6

Tabel II kan ook dienen als nadere toelichting van het aantal getuigschriften, dat de Commissie aan Uwe Excellentie heeft aangevraagd, benevens van het aantal candidaten, dat aan Uwe Excellentie zal worden voorgedragen ter vrijstelling van een deel van een volgend door hen af te leggen examen B.

Het aantal getuigschriften toch, dat kon worden uitgereikt, bedroeg 87, het aantal vrijstellingen 118. Telt men deze beide getallen te zamen, dan verkrijgt men 205, terwijl het totaal aantal der geslaagde candidaten slechts 199 bedraagt; er waren dus 6 candidaten, die, zoowel voor een getuigschrift als voor eene vrijstelling konden worden voorgedragen

Ten slotte zij nog opgemerkt, dat van deze geslaagden er vijf waren, die hunne studiën buiten de Polytechnische School deden. Zij slaagden voor het examen B, art. 64, eerste gedeelte.

De Commissie vindt dit jaar geene aanleiding om aan deze ontleding van den uitslag opmerkingen van groote uitgebreidheid toe te voegen.

Zij begint met melding te maken van het schrijven n°. 387, van 10 Juni 1898, haar door den Hoogleeraar-Directeur der Polytechnische School gezonden, waarin der Commissie wordt medegedeeld, dat de Raad van Bestuur van deze school bepaald heeft, dat bij den aanvang van den cursus in September 1898 ter kennis van de candidaten voor den scheepsbouw zal worden gebracht, dat te beginnen met het examen in 1899, aan de examen-commissie B zal worden verzocht, alleen dan een voldoende kennis van de beginselen van het scheepsteekenen te willen erkennen, indien de examinandi de door hen gemaakte teekeningen op zoodanige wijze weten toe te lichten, dat daaruit eene voldoende bekendheid met de hoofdeischen voor inrichting en samenstelling blijkt. De graad van kennis stemt overeen met die, welke in de colleges voor scheepsbouwkunde B_1 en B_2 te verkrijgen is.

Hoewel deze maatregel ongetwijfeld groote verbetering in het examen B voor scheepsbouwkundige ingenieurs kan brengen, deelt de Commissie het gevoelen van vroegere Commissiën, dat er bij de eischen voor het examen B eene leemte in de wet, houdende regeling van het middelbaar onderwijs, bestaat; zij wijst dus nogmaals op de groote nadeelen, die voortvloeien uit het feit, dat in. art. 64 dezer wet, noch de beginselen van het teekenen van

werktuigen, noch die van de werktuigbouwkunde onder de vakken van examen B voor de werktuigkundige ingenieurs zijn genoemd, dat in art. 63 de beginselen der scheepsbouwkunde, in art. 65 de toegepaste en analytische scheikunde worden gemist onder de examenvakken, achtereenvolgens voor de scheepsbouwkundige en mijningenieurs. Eene herziening der wet alleen maakt het mogelijk in dit opzicht een volkomen afdoende verbetering in alle examens aan te brengen.

De Commissie mag verder aannemen, dat in een tijd, waarin de inrichting en het onderwijs aan de Polytechnische school de aandacht van Uwe Excellentie getrokken heeft, de overige door vroegere examen-commissiën gemaakte opmerkingen en geuite wenschen punten van overweging bij Uwe Excellentie hebben uitgemaakt; zij meent dus daarom, dat het nu niet op haren weg ligt aan te dringen op verdere wijzigingen en verbeteringen in de examens. Zij is er in geslaagd eenige bekorting aan te brengen door met het ingeleverde werk rekening te houden; van de candidaten, die voor terugwijzing van het mondeling examen in aanmerking zouden komen, hadden velen zelve hun voornemen te kennen gegeven, verder niet aan het examen deel te nemen, zoodat deze maatregel niet veel bekorting zoude gegeven hebben; terwijl voorals nog de Commissie geen vrijheid vindt, om aan Uwe Excellentie voor te stellen, het examen B_1 af te schâffen.

Aan het bezwaar, verbonden aan het gelijktijdig doen afleggen van het schriftelijk examen door zoo vele candidaten, kon dit jaar te gemoet worden gekomen, door dat de localiteiten der voormalige St. Agatha-kazerne beschikbaar waren.

De Commissie meent dus haar verslag te kunnen besluiten met nogmaals onder de aandacht Uwer Excellentie te brengen het groote belang, dat niet alleen de Polytechnische School, maar ook de examen-commissiën bij ruime localiteiten hebben.

Delft, 11 Juli 1898.

L. Aronstein, *Voorzitter.*
J. Cardinaal, *Secretaris.*

EXAMEN B EN C. 1898.

Commissie tot het afnemen der examens B volgens art. 60 en C volgens art. 61—65 der Wet van 2 Mei 1863 (Staatsblad No. 50).

G. van Diesen, Oud-Hoofdinspecteur van den Waterstaat te 's-Gravenhage, *Voorzitter*.
Dr. L. Aronstein, Hoogleeraar aan de Polyt. School.
Dr. H. Behrens, » » » »
P. van der Burg, » » » »
J. Cardinaal, » » » »
H. Cop, » » » »
J. Grundel, » » » »
E. Gugel, » » » »
N. H. Henket, » » » »
H. J. Heuvelink, » » » »
Dr. S. Hoogewerff, » » » »
A. Huet, » » » »
J. Kraus, » » » »
G. J. Morre, » » » »
Mr. B. H. Pekelharing, » » » »
H. A. Ravenek, *Secretaris*, » » » »
Dr. C. A. Scheltema, » » » »
Dr. J. L. C. Schroeder v. d. Kolk, » » » »
J. A. Snijders C.Jzn, » » » «
Dr. P. Zeeman Gzn., » » » »
Dr. M. de Haas, Leeraar » » »
J. A. van der Kloes, » » » »
Dr. G. Schouten, » » » »

T. K. L. Sluyterman, Leeraar aan de Polytechn. School.
G. J. van Swaay, » » » »
J. F. van Beek, Hoofding. der Marine te 's Gravenhage.
S. G. Everts, Hoofdcommies aan het Departement van Waterstaat, Handel en Nijverheid te 's Gravenhage.
H. van Heumen Hzn., Werkt. Ing. te Hof van Delft.
P. H. Kemper, Hoofding. van den Waterstaat te Maastricht.
C. Muysken, Architect te Baarn.
G. L. Schim van der Loeff, Werktuigk. Ing. te Gouda.
H. W. C. Struve, Inspecteur van den Arbeid in de 3e Inspectie te 's Gravenhage.
A. H. W. van der Vegt, Ingenieur van het Waterschap Schouwen, te Zierikzee.

Voldoend examen is afgelegd door:

C. art. 61. Civiel-Ingenieur.

G. van Bemmel.
P. M. van Bemmel.
W. H. H. M. Berentzen.
P. L. Blanken.
W. Cool Jr.
J. P. Crompvoets.
A. L. de Gelder.
H. F. Guichart.
A. G. van Hattum.
F. E. van Hennekeler.
A. M. Heuff.
A. Th. Hoogenboom.
D. Huender Wzn.
F. A. Ypes.
J. M. H. R. Kersemaekers.
C. C. Kwisthout.
C. A. E. van Leeuwen.
J. C. Loman.
W. C. van Manen.
Jhr. C. E. W. van Panhuys.
J. van Poelgeest.
R. le Poole.
M. A. F. H. de Ranitz.
B. J. W. Reuser.
J. A. Roukens.
C. L. Schuller tot Peursum.
A. H. Bn. Sloet v. Oldruitenborgh.

W. J. Steup.
G. van Tienhoven van den Bogaard.
H. Varkevisser.
H. Veth.
P. J. Visser.

C art. 62. Bouwkundig-Ingenieur.

J. A. Pool Jr.
W. van Veen.

C art. 63. Scheepsbouwkundig-Ingenieur.

M. A. Cornelissen.
F. H. von Lindern.
F. Smit.

C art. 64. Werktuigkundig-Ingenieur.

G. Brouwer.
M. A. Cornelissen.
M. H. Damme.
H. G. Duyns.
G. de Gelder.
U. J. F. Groenier.
F. J. Kleijn.
S. Lindeman.
M. E. A. W. Mohr.
C. Muller.
H. A. Ravenek Jr.
J. C. S. Schokking.
F. F. M. Wirtz.

C art. 65. Mijnen-Ingenieur.

L. Houwink.
P. van Tiel.

B art. 60. Technoloog B_4 --- *Laatste gedeelte.*

J. D. Ferman.
W. Jansen.
G. B. van Kampen.
C. F. Loke.
A. S. van Nierop.
E. van Eibergen Santhagens.

B art. 60. Technoloog B_1 — *Eerste gedeelte.*

H. J. W. A. A. Bakker.
H. C. Barendrecht.
H. J. Belinfante.
D. J. Bunschoten.
M. Holleman.
G. van Iterson.
E. Micheels.
S. C. J. Olivier.

A. van Oven.
J. H. Schepers.
B. W. van Eldik Thieme.
C. M. M. Vrins.
H. van der Waerden.

B ar. 60. Technoloog B_2. — *Tweede gedeelte.*

H. de Jongh Cleyndert.
H. A. C. van der Jagt.
M. A. de Jong.
C. A. de Looze.
S. del Monte.
J. Rodenburg.
E. L. Selleger.
P. J. van der Sluis.
B. Wigersma.
A. Wurfbain.

Verslag der Commissie, in 1898 belast met het afnemen der examens B *volgens art. 60 en* C *volgens art. 61—65 der wet van 2 Mei 1863* (Staatsblad n°. 50).

Aan Zijne Excellentie den Minister van Binnenlandsche Zaken.

De Commissie, bij beschikkingen van Uwe Excellentie van 29 en 30 April 1898, n°. 2453' en 5, afdeeling Onderwijs, benoemd tot het afnemen van de examens B volgens art. 60 en C. volgens art. 61—65 der wet van 2 Mei 1863 (*Staatsblad* n°. 50), heeft de eer ter voldoening aan art. 67 dier wet, aan Uwe Excellentie het volgende verslag van hare werkzaamheden aan te bieden.

Tot het afleggen der examens hadden zich aangemeld:

9 candidaten voor het diploma van technoloog (B a. 60);
51 » » » civiel-ingenieur (C., art. 61);
2 » » » bouwkundig ingenieur (C, art. 62);

2 candidaten voor het diploma van scheepsbouwkundig ingenieur (C, art. 63);

1 candidaat voor de diploma's van scheepsbouw- en werktuigkundig ingenieur (C, artt. 63 en 64);

18 candidaten voor het diploma van werktuigkundig ingenieur (C, art. 64), en

2 candidaten voor het diploma van mijnen-ingenieur;

totaal dus 85 candidaten voor 86 diploma's.

Bovendien hadden zich nog aangemeld 36 leerlingen der Polyt. School, die alleen bewijzen van bekwaamheid wenschten af te leggen in een gedeelte der vakken van het examen B, art. 60, namelijk: 19 candidaten voor het eerste gedeelte (vakken *a b* c_1 en *e*, 1ste gedeelte), 16 voor het tweede gedeelte (vakken *d*, 1e gedeelte, *e* 2de gedeelte, f_1 1ste gedeelte, h_1 en *i*) en 1 voor het eerste en tweede gedeelte; te zamen 36 candidaten voor 37 examens.

In het geheel hebben zich dus aangemeld 121 candidaten voor 123 door de Commissie af te nemen examens.

De negen cadidaten voor het diploma B art. 60 en de zestien candidaten voor het tweede gedeele van dat examen hadden, door vroeger voldoend afgelegde examens, van Uwe Excellentie vrijstelling verkregen, deze van het eerste en gene van het eerste en tweede gedeelte daarvan, terwijl een der beide candidaten voor het diploma van bouwkundig ingenieur, op grond van het door hem in het vorige jaar verkregen diploma van civiel-ingenieur, door Uwe Excellentie was vrijgesteld van het examen in de vakken vermeld onder *a*, *c* en *d* van het examen C, art. 62.

Vóór of tijdens de examens trokken zich van de candidaten 18 terug, namelijk 8 voor het examen C, art. 61,

2 voor het examen C, art. 64, en van het examen B, art. 60: 2 voor het derde of laatste gedeelte, 4 voor het tweede en 2 voor het eerste gedeelte.

Het examen is dus ten einde toe afgelegd door 73 candidaten voor 74 diploma's namelijk 7 voor het diploma van technoloog, 43 voor dat van civiel-ingenieur, 16 voor dat van werktuigkundig ingenieur, en overigens zooals boven is vermeld, en verder door 17 candidaten voor het eerste, 12 voor het tweede en 1 candidaat voor het eerste en tweede gedeelte van het examen B volgens art. 60.

Op Maandag 9 Mei 1898 is de Commissie voor de eerste maal bijeengekomen tot bespreking van de inrichting der examens en voor de regeling der werkzaamheden. In die vergadering had de indeeling plaats der leden in sub-commissiën, aan welke het ontwerpen der vragen, het beoordeelen der antwoorden en het afnemen der mondelinge examens voor bepaalde vakken werd overgelaten, en werden verder vastgesteld de rooster der examens en die van den tijd waarover voor de examens in de verschillende vakken van elk der categoriën van candidaten kon worden beschikt, zoowel voor het maken van ontwerpen en het doen van natuur- en scheikundige onderzoekingen, als voor de schriftelijke en mondelinge examens.

In de tweede vergadering der Commissie, gehouden op Vrijdag 27 Mei 1898, werden de aan de candidaten op te geven ontwerpen en natuur- en scheikundige onderzoekingen, benevens de schriftelijk door hen te beantwoorden vragen, alles vooraf door de betrokken sub-commissiën in concept opgemaakt, besproken en vastgesteld.

De examens begonnen op Maandag 6 Juni voor alle candidaten, behalve die voor het diploma van scheeps-

bouwkundig ingenieur, die, omdat één hunner tevens het examen C, art. 64, wenschte af te leggen, reeds Donderdag 2 Juni aanvingen, en die voor het eerste en tweede gedeelte van het examen B, art. 60, op Woensdag 8 Juni. Zij eindigden voor alle categoriën van candidaten op Woensdag 22 Juni, behalve voor die van het diploma van civiel-ingenieur en voor het tweede gedeelte van examen B, art. 60, die eerst op Vrijdag 1 Juli afliepen.

In verband hiermede werd, overeenkomstig een in de eerste vergadering der Commissie genomen besluit, de uitslag der examens B, art. 60, 1ste en 3de gedeelte, en C, artt. 62—65, opgemaakt in eene eerste eindvergadering op Donderdag 23 Juni, en die der overige examens in eene tweede eindvergadering op Zaterdag 2 Juli.

Bij de bespreking werd de Commissie geleid door de praedicaten, die voor de verschillende vakken aan elk der candidaten waren toegekend en verder door mondelinge toelichtingen van de sub-commissiën. Als regel werd bij de beslissing aangenomen, dat tekortkoming in enkele vakken kon worden vergoed door meerdere dan de gevorderde bekwaamheid in andere, wanneer namelijk het betrekkelijk gewicht dier vakken deze compensatie toeliet;

De uitslag was, dat toegekend werden:

het diploma van technoloog aan 6 candidaten;
» » civiel-ingenieur aan 32 candidaten;
» » bouwkundig ingenieur aan 2 candidaten.
» » scheepsbouwkundig ingenieur aan 3 candidaten;
» » werktuigkundig ingenieur aan 13 candidaten, en
» » mijnen-ingenieur aan 2 candidaten.

In het geheel zijn dus 58 diploma's verleend aan 57 candidaten; de candidaat voor de diploma's van scheepsbouw- en werktuigkundig ingenieur slaagde voor beide examens.

Afgewezen werden: 1 candidaat voor het diploma van technoloog, 11 candidaten voor dat van civiel-ingenieur en 4 voor dat van werktuigkundig ingenieur, in het geheel 16 voor even zoovele diploma's.

Van de 11 candidaten, afgewezen voor het examen van civiel-ingenieur, konden twee aan Uwe Excellentie worden aanbevolen voor het verkrijgen van vrijstelling bij een volgend examen in de groep der theoretische vakken, vermeld onder *a*, *g* en *f* van C, art. 61.

Voor het eerste gedeelte van het examen B, art. 60, konden 13, en voor het tweede gedeelte 10 candidaten door de Commissie aanbevolen worden tot vrijstelling in de daarbij bedoelde vakken, wanneer zij zich later aan het tweede, respectievelijk het laatste gedeelte van dit examen onderwerpen; 5 geëxamineerden in het eerste en 3 in het tweede gedeelte werden afgewezen; de candidaat voor het 1ste en 2de gedeelte slaagde alleen in het 1ste gedeelte.

Het oordeel der Commissie over de bekwaamheid der geëxamineerden in de afzonderlijke vakken wordt in beknopten vorm uitgedrukt in de hier volgende tabellen, waarin is opgeteekend het aantal malen, dat in elk één der praedicaten *uitmuntend*, *goed*, *voldoende*, *onvoldoende* of *slecht* werd toegekend.

VAKKEN.	Uitmuntend.	Goed	Voldoende.	Onvoldoende	Slecht.
Examen **B**, *art.* 60 (*1ste gedeelte*). 18 *candidaten.*					
a_1. Bolvormige driehoeksmeting	2	5	11	„	„
a_2. Beginselen der analytische meetkunde. . .	3	7	5	3	„
b. Beginselen der beschrijvende meetkunde. .	„	6	8	4	„
c_1. Beginselen der theoretische en toegepaste mechanica	2	8	3	5	„
e. Toegepaste natuurkunde (1ste gedeelte) . .	1	7	4	6	„
	8	33	31	18	„
Examen **B**, *art.* 60 (*2de gedeelte*). 13 *candidaten.*					
d. Beginselen der mechanische technologie (1ste gedeelte).	„	2	8	3	„
e Toegepaste natuurkunde (2de gedeelte) . .	1	5	5	1	1
f_1 Toegepaste scheikunde (1ste gedeelte) . .	3	5	3	2	„
h_1. Kennis van bouwstoffen	1	4	2	5	1
i Hand- en ornamentteekenen	„	„	11	2	„
	5	16	29	13	2
Examen **B**, *art.* 60 (*3de gedeelte. Technoloog.* 7 *candidaten.*					
c_2. Beginselen der kennis van werktuigen. . .	„	1	3	3	„
d. Beginselen der mechanische technologie (2de gedeelte).	„	3	4	„	„
e. Toegepaste natuurkunde (3de gedeelte) . .	„	3	4	„	„
f_1. Toegepaste scheikunde (2de gedeelte). . .	2	2	2	1	„
f_2. Analytische scheikunde	„	3	4	„	„
g. Scheikundige technologie.	„	2	5	„	„
h_2. Bouwkunde.	„	1	5	1	„
	2	15	27	5	„

VAKKEN.	Uitmuntend.	Goed.	Voldoende.	Onvoldoende	Slecht.
Examen C, *art.* 61. *Civiel-ingenieur*, 43 *candidaten.*					
a_1. Theoretische mechanica	„	12	25	6	„
a_2. Toegepaste mechanica	„	12	21	10	„
a_3. Kennis van werktuigen	„	7	28	8	„
b_1. Waterbouwkunde, wegen en bruggen	„	16	21	6	„
b_2. Waterbouwkunde, overige onderdeelen	3	15	15	10	„
c_1. Burgerlijke bouwkunde, constructie	„	7	23	13	„
c_2. Burgerlijke bouwkunde, schoone bouwkunst	„	12	23	8	„
d_1. Situatie-teekenen	„	13	28	2	„
d_2. Ornament- en handteekenen	2	9	28	4	„
d_3. Waterbouwkundig teekenen	6	18	16	3	„
e. Ontwerpen, bestekken en begrootingen	„	3	39	1	„
f_1. Beginselen der geodesie	„	11	23	7	2
f_2. Practisch landmeten en waterpassen	„	4	32	7	„
g. Administratief recht (waterstaat en openbare werken)	2	10	15	12	4
	13	149	337	97	6
Examen C, *art.* 62. *Bouwkundig ingenieur.* 2 *candidaten.*					
a_1. Theoretische mechanica	„	„	1	„	„
a_2. Toegepaste mechanica	„	„	1	„	„
a_3. Kennis van werktuigen	„	„	1	„	„
a_4. Ontwerpen, bestekken en begrootingen	„	„	1	„	„
b_1. Burgerlijke bouwkunde	„	„	2	„	„
b_2. Schoone bouwkunst	„	1	1	„	„
c. Waterbouwkunde	„	„	„	1	„
d. Landmeten en waterpassen	„	„	1	„	„
e_1. Bouwkundig teekenen	„	1	1	„	„
e_2. Ornament- en handteekenen	„	1	1	„	„
f. Administratief recht (openbare werken)	„	2	„	„	„
	„	5	10	1	„

VAKKEN.	Uitmvntend.	Goed.	Voldoende.	Onvoldoende,	Slecht.
Examen C, *art.* 63. *Scheepsbouwkundig ingenieur.* 3 *candidaten.*					
a_1. Theoretische mechanica	„	1	1	1	„
a_2. Toegepaste mechanica	„	„	3	„	„
a_3. Kennis van werktuigen	„	„	2	1	„
b Teekenen van werktuigen	1	2	„	„	„
c_1. Theoretische scheepsbouwkunde	„	1	2	„	„
c_2. Practische scheepsbouwkunde	„	1	2	„	„
c_3. Scheepsteekenen	„	3	„	„	„
d_1. Waterbouwkunde (scheepvaartwerken)	„	1	2	„	„
d_2. Waterbouwkundig teekenen	„	1	2	„	„
	1	10	14	2	„
Examen C, *art.* 64. *Werktuigkundig ingenieur.* 17 *candidaten.*					
a_1. Theoretische mechanica	1	2	12	2	„
a_2. Toegepaste mechanica	„	3	10	4	„
a_3. Kennis van werktuigen	„	4	6	7	„
b_1. Mechanische technologie	2	4	8	3	„
b_2. Werktuigbouwkunde	2	6	8	1	„
c_1. Bouwkunde	„	2	12	3	„
c_2. Kennis van bouwstoffen	„	5	4	5	3
d_1. Handteekenen	1	2	12	2	„
d_2. Teekenen van werktuigen	2	9	6	„	„
e. Administratief recht (fabrieken en werktuigen)	„	4	6	6	1
	8	41	84	33	4
Examen C, *art.* 65. *Mijnen-ingenieur.* 2 *candidaten.*					
a_1. Theoretische mechanica	„	„	1	1	„
a_2. Toegepaste mechanica	„	1	1	„	„
a_3. Kennis van werktuigen	„	1	1	„	„
b_1. Bouwkunde	„	1	1	„	„
b_2. Kennis van bouwstoffen	„	1	„	„	1

VAKKEN.	Uitmuntend.	Goed.	Voldoende.	Onvoldoende	Slecht.
c. Landmeten en waterpassen	„	„	2	„	„
d. Aardkunde en toegepaste aardkunde . . .	„	„	1	1	„
e. Mijnontginning	„	1	1	„	„
f. Docimasie	1	1	„	„	„
g. Metallurgie	1	„	1	„	„
h. Teekenen van werktuigen	„	1	1	„	„
i. Administratief recht (mijnwezen)	„	1	„	„	„
	2	9	10	2	1

Door optelling der getallen in de eerste drie en van die in de laatste twee kolommen van elke tabel komt men tot het besluit, dat zijn afgelegd:

Door candidaten.	Voor het diploma van:	Examens. Voldoende of daarboven.	Examens. Onvoldoende of slecht.
7	Technoloog	44	5
43	Civiel-ingenieur.	499	103
2	Bouwkundig ingenieur	15	1
3	Scheepsbouwkundig ingenieur .	25	2
17	Werktuigkundig ingenieur. . .	133	37
2	Mijnen-ingenieur	21	3
	Totaal door 73 candidaten voor 74 diploma's	737	151
18	Examen B art 60 (1ste gedeelte).	72	18
13	Examen B art 60 (2de gedeelte)	50	15
	Totaal door 30 deelnemers aan 31 examens.	122	33

Aan het slot van dit verslag meent de Commissie nog het navolgende te moeten doen opmerken.

Is ditmaal, niettegenstaande de meermalen geuite klacht over den langen duur der examens, daarvoor meer tijd noodig geweest dan in het vorige jaar, dit is uitsluitend het gevolg van het aanmerkelijk grooter aantal candidaten, waardoor de totale duur der mondelinge examens werd verlengd. Elk der candidaten afzonderlijk is niet langer geexamineerd dan in de beide vorige jaren het geval was na de toen ingevoerde bekorting. En hoewel nog meerdere bekorting zeker gewenscht zou zijn, meent de Commissie dat de wet, waarbij de examens van de Polytechnische School zijn geregeld, dit niet toelaat.

Herhaaldelijk is door vorige examen-commissiën in haar verslag aan Uwe Excellentie gewezen op de wenschelijkheid, dat de beginselen der werktuigbouwkunde en van het werktuigkundig teekenen onder de vakken van het examen B, art. 64, mochten worden opgenomen. Dewijl deze Commissie hiermede volkomen instemt, kon het haar niet anders dan aangenaam zijn, door een schrijven van den Directeur der Polytechnische School aan haren voorzitter, te mogen vernemen, dat uwe Excellentie het navolgende heeft bepaald:

»Te beginnen met 1899 zal aan de ingeschrevenen voor werktuigkundig ingenieur gelegenheid worden gegeven dadelijk, nadat zij examen B. volgens art. 64 met goed gevolg hebben afgelegd, voor de dan zitting houdende examen-commissie C een deel van het examen C volgens art. 64 af te leggen. Dit deel omvat de beginselen van de kennis van werktuigen, van de werktuigbouwkunde en van het teekenen van werktuigen. Zij, die dit onderzoek met

goed gevolg doorstaan, zullen van de Commissie C een bewijs van welslagen ontvangen, dat hun later vrijstelling zal bezorgen van dit deel van examen C, art. 64.

»Eveneens zal aan de ingeschrevenen voor mijnen-ingenieur, die examen B volgens art. 65 met goed gevolg hebben afgelegd en den daarop volgenden cursus C_1 aan de Polytechnische School hebben doorloopen, aan het eind van dien cursus gelegenheid worden gegeven voor de dan zitting houdende examen-commissie C examen af te leggen in de beginselen van het teekenen van werktuigen, en zal bij welslagen aan hen een bewijs worden afgegeven, dat hun bij het later af te leggen examen C volgens art. 65 van dit deel van hun examen vrijstelling zal verschaffen."

De Commissie, eenparig van gevoelen dat door deze bepalingen ten aanzien van de bovenbedoelde leemten in de artt. 64 en 65 der wet regelende het M. O. wordt te gemoet gekomen, kan echter niet nalaten er op te wijzen, dat afdoende verbetering alleen door eene herziening der wet kan worden verkregen, omdat de genoemde vakken niet in de examens C, maar in de examens B, artt. 64 en 65, te huis behooren.

Nog werd door verscheidene leden der Commissie opgemerkt, dat hoewel in mindere mate dan vroeger werd waargenomen, toch de meeste candidaten de noodige vaardigheid bleken te missen in het maken van schetsen uit de hand. In het vak hand- en ornamentteekenen werden veelal slechts enkele met zorg afgewerkte teekeningen ingeleverd. Het komt dien leden voor, dat door de leerlingen in den cursus te weinig tijd aan dit vak wordt besteed, en dat het in elk geval beter zou zijn, indien zij zich meer toelegden op het maken van vele minder opge-

werkte schetsen, waaruit hun bedrevenheid zou kunnen blijken in het met juistheid en vlug wedergeven van eenig voorwerp of werktuig. Door anderen werd hierop geantwoord, dat bij het onderwijs aan de Polytechnische School reeds zooveel mogelijk in die richting wordt gewerkt, maar dat eensdeels te weinig uren op den rooster der lessen voor dit vak kunnen worden uitgetrokken, en anderdeels het onderwijs aan de hoogere burgerscholen in een anderen dan in bovenbedoelden zin gegeven wordt. Wellicht wordt ook daar somtijds te weinig waarde aan het vak handteekenen gehecht, ten gevolge van de omstandigheid, dat zeer dikwijls in de Commissie voor de eindexamens dier scholen géén leeraar in het handteekenen zitting heeft. Het gevolg hiervan is, dat er leerlingen zijn, die bij hunne aankomst aan de Polytechnische School nog geen of slechts zeer weinig begrip van het handteekenen bezitten, zooals dit voor den ingenieur in bovenbedoelden zin noodig is, en dat het in den korten daarvoor aan de Polytechnische School beschikbaren tijd moeilijk is dit begrip aan te kweeken.

Door de leden der sub-commissie voor de bouwkunde werd het bovendien zeer betreurd, dat er voor de ingeschrevenen voor de studie van bouwkundig ingenieur zoo weinig gelegenheid bestaat zich in het boetseeren te oefenen, wat toch voor hen van zeer veel belang moet worden geacht. Ook hier schijnt de oorzaak te liggen in de feiten, dat de wet van de candidaten voor het diploma van bouwkundig ingenieur zulk eene groote mate van kennis in andere vakken vordert, dat er voor boetseeren geen tijd overschiet en dat de wet dit vak zelfs niet noemt.

Eindelijk werd door de sub-commissie voor de mijn-

bouwkundige vakken medegedeeld, dat in haar midden de wenschelijkheid was betoogd de candidaten mijnen-ingenieurs ook te examineeren in de paleontologie, als een onderdeel van het vak aardkunde; dat daarvan echter was afgezien omdat in dit onderdeel aan de Polytechnische School geen onderwijs is kunnen worden gegeven door de onvoldoende kennis in de natuurlijke historie, die de leerlingen bij hunne komst aan de Polytechnische School medebrengen. Hierin kan, naar het oordeel der sub-commissie, alleen worden voorzien door de instelling aan de Polytechnische School van een leerstoel voor botanie en zoölogie, die dan ook zeer ten goede zou komen van hen die zich aldaar op de studie van de bacteriologie of van het onderzoek van papier en weefsels willen toeleggen.

Bovenstaande opmerkingen hebben bij de Commissie de overtuiging gevestigd, dat, ook wat het onderwijs betreft, in velerlei opzicht reorganisatie van de Polytechnische School noodig is en hebben haar tot het eenstemmig besluit gebracht zich te mogen veroorloven aan het slot van dit verslag Uwe Excellentie met den meesten aandrang te verzoeken het daarheen te willen leiden, dat eene reorganisatie niet alleen van de regeling der examens, maar ook van die van het geheele onderwijs, zoo spoedig mogelijk worde ter hand genomen.

's Gravenhage, Delft, } Juli 1898.

De Voorzitter, VAN DIESEN.
De Secretaris, H. A. RAVENEK.

MEDEDEELINGEN

DIE VOOR DEN

AANSTAANDEN INGENIEUR OF TECHNOLOOG

VAN BELANG KUNNEN ZIJN.

INLICHTINGEN.

Voor vele gegevens, die voor den aanstaanden Ingenieur of Technoloog van belang zijn, wordt verwezen naar:

1. Staats-almanak voor het Koninkrijk der Nederlanden.
2. Regeerings-almanak voor Nederlandsch Indië.
3. Staatsblad voor het Koninkrijk der Nederlanden.
4. Bijvoegsel op dit Staatsblad, bevattende belangrijke Kon. Besluiten of Ministerieele beschikkingen, welke niet in het Staatsblad voorkomen.
5. Alphabetisch register op het Staatsblad.
6. „ „ „ bijvoegsel op het Staatsbl.
7. Staatsblad voor Ned. Indië.
8. Staatscourant.
9. Bijblad van de Staatscourant, bevattende de handelingen van de Staten-Generaal, en hiervan ook de Bijlagen, waaronder de begrooting voor Nederland als Bijlage A, en die voor Indië als Bijlage B.
10. Verslag aan de Koningin over de openbare werken.
11. Boogaard, Wetten, decreten, besluiten en tractaten op den Waterstaat in Nederland. Met aanteekeningen.
12. Van Citters en van Roozendaal, Besluiten enz. betreffende de spoorwegen in Nederland.

Alle zijn op de Bibliotheek der P. S. aanwezig.

LIPKENSFONDS.

Volgens het Statuut van het Lipkensfonds wordt dit beheerd door den Raad van Bestuur der Polytechnische School. De jaarlijksche renten van het fonds zijn, na aftrek der noodzakelijke onkosten, bestemd om te hulp te komen aan een of meer leerlingen der Polytechnische School, of van die School gepromoveerden, die in den loop van hunne studie voor hunne verdere ontwikkeling of bij hunne eerste schreden op practisch gebied behoefte hebben aan ondersteuning.

VERSCHILLENDE VEREENIGINGEN.

KONINKLIJK INSTITUUT VAN INGENIEURS.

Opgericht onder bescherming van Z.K.H. Willem Alexander Paul Frederik Lodewijk Prins van Oranje (wijlen Z. M. Koning Willem III) den 31sten Augustus 1847 (Goedgekeurd bij Kon. Besluit van 4 Febr. 1848 *Stbl.* No. 81).

Het doel van het Instituut is de bevordering der wetenschap en kunst van den Ingenieur in den uitgebreidsten zin. Gewone leden (contributie *f* 20,— entree *f* 5,—) kunnen zijn personen, die het vak van Ingenieur, Technoloog of Architekt beoefenen; buitengewone leden (contributie *f* 10,— entrée *f* 5,—) kunnen voor den tijd van vijf jaren zijn diegenen, welke tot bovengenoemd vak worden opgeleid. Van het Instituut is een afdeeling opgericht op Java onder den naam van »Afdeeling Nederlandsch-Indië."

Raad van Bestuur van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs.

J. F. W. Conrad, *President.*	's Gravenhage.
W. F. Leemans, *Vice-President.*	id.
J. M. Telders,	Delft.
G. J. de Jongh.	Rotterdam.
F. M. van Panthaleon Baron van Eck.	Amsterdam.
E. H. Stieltjes.	's Gravenhage.
H. Wortman.	id.
B. M. Gratama.	id.
J. T. Gerlings, *Penningmeester.*	id.
J. Tideman, *Honorair Secretaris.*	's Gravenhage.
R. A. van Sandick, *Secretaris.*	Amsterdam.

VEREENIGINNG VAN BURGERLIJKE INGENIEURS.

Deze vereeniging heeft ten doel het vormen van een band tusschen hare leden en het bevorderen der algemeene maatschappelijke belangen van de Ingenieurs.

Gewone leden kunnen zijn gediplomeerde Ingenieurs van Delft; buitengewone leden personen, die het vak van Ingenieur beoefenen.

Orgaan der Vereeniging: „De Ingenieur."

Bestuur.

M. J. van Bosse, *President.*
P. J. v. Voorst Vader, *Secretaris*, 's Gravenhage.
D. P. van Ameyden van Duyn, *Penningmeester.*
J. de Koning.
A. Deking Dura.
Ph. W. van der Sleyden.
J. Kraus.

NEDERLANDSCHE VEREENIGING VAN WERKTUIG- EN SCHEEPSBOUWKUNDIGEN.

Gevestigd te Amsterdam.

Gewone leden kunnen zijn personen, in Nederland wonende en den leeftijd van 20 jaar bereikt hebbende, die uit kracht van verkregen ingenieursdiploma of door hunne betrekking gerekend mogen worden den werktuigbouw of den scheepsbouw uit te oefenen, of daarvan hunne studie te maken.

Buitengewone leden kunnen zijn zij, die niet in bovenstaande termen vallen en den leeftijd van 18 jaar bereikt hebben. Hierdoor kunnen ook studenten van de P. S. lid dezer vereeniging worden.

Bestuur.

T. W. Hudig, *President.*	Rotterdam,
. . . . . *Vice-President.*	. . . .
A. Doyer, Jzn., *Secretaris.*	Amsterdam, 125 Singel.
L. Bienfait, *Vice-Secretaris.*	Amsterdam.
H. Enno van Gelder, *Penningmeester.*	Rotterdam.
L. Sloot, *Archivaris.*	Haarlem.
W. F. D. van Ollefen, *Commissaris.*	Rotterdam.

Op 1 Juli 1899 zal de fusie van deze Vereeniging met Koninklijk Instituut van Ingenieurs en met de Nederlandsche Vereeniging voor Electrotechniek tot stand komen.

NEDERLANDSCHE VEREENIGING VOOR ELECTROTECHNIEK.

Deze vereeniging stelt zich ten doel, de technische, wetenschappelijke en maatschappelijke belangen der electrotechniek in den meest uitgebreiden zin door alle daarvoor geschikte middelen te bevorderen, en eene aaneensluiting tot stand te brengen tusschen de beoefenaars der electriciteitsleer in ons vaderland.

Gewone leden kunnen zijn Nederlanders en personen, die in Nederland woonachtig, den leeftijd van 20 jaren bereikt hebben en die gerekend mogen worden eenigen tak der electrotechniek uit te oefenen, daarmede in aanraking komen of daarvan hunne studie maken.

Buitengewone leden kunnen zijn personen oud 18 jaar of ouder, die niet vallen in bovenstaande termen.

Hierdoor kunnen ook studenten aan de P. S. lid dezer vereeniging worden.

Bestuur.

J. A. Snijders C.Jzn., *Voorzitter.*		Delft.
Dr. H. Kamerlingh Onnes, *Vice-Voorzitter.*		Leiden.
H. A. Ravenek, *Secretaris.*		Delft.
J. S. Theunissen, *Penningmeester.*		Amsterdam.
A. E. R. Collette, *Archivaris.*		's Gravenhage.
L. M. Barnet Lyon,	*Vice-*	Haarlem.
J. J. W. van Loenen Martinet,	*Secretarissen.*	Amsterdam.
Dr. H. W. Bakhuis Roozeboom,	*Commis-*	id.
C. D. Nagtglas Versteeg,	*sarissen.*	Bussum.

MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER BOUWKUNST.

Beschermvrouw H. M. de Koningin-Moeder.

Het doel der Maatschappij is de beoefening en de kennis van de bouwkunst te bevorderen en de algemeene belangen harer beoefenaren voor te staan. *Gewone leden* (contributie *f* 15.—) en *Buitengewone Leden* (contributie *f* 7.50; deze worden aangenomen voor hoogstens vijf jaren, tot den leeftijd van 23 jaar) ontvangen gratis het Bouwkundig Weekblad, het Bouwkundig Tijdschrift en de afbeelding van oude gebouwen. *Kunstlievende leden* (contributie *f* 5.—) ontvangen alleen de afbeeldingen van oude gebouwen.

Bestuur.

A. Salm G.Bzn., *Voorzitter*.	Amsterdam.
J. A. Mulock Houwer.	Deventer.
V. G. A. Bosch.	Arnhem.
Ed. Cuypers.	Amsterdam.
A. C. Bleys.	id.
Joh. Mutters.	's Gravenhage.
J. Verheul Dz.	id.
M. A. C. Hartman,	Delft.
C. T. J. L. Rieber, *Secretaris*,	Amsterdam.

In Delft bestaat een afdeeling der Maatschappij (contributie *f* 3.—) waarvan de leden tevens gewoon, buitengewoon of kunstlievend lid der Maatschappij moeten zijn.

Bestuur.

M. A. C. Hartman,	*Voorzitter.*
A. Labouchère,	*Vice-Voorzitter.*
J. L. Schouten,	*Secretaris.*
A F. Gips,	*Penningmeester.*
J. H. W. Leliman,	*Commissaris.*

VEREENIGING TER BEVORDERING VAN FABRIEKS- EN HANDWERKSNIJVERHEID IN NEDERLAND.

Beschermvrouw H. M. de Koningin-Moeder.

De contributie voor deze vereeniging hangt af van de afdeelingen.

Hoofdbestuur.

Mr. E. Fokker, *Voorzitter.*		's-Gravenhage.
L. D. Landré, *Vice-Voorzitter.*		Amsterdam.
Mr. A. van Gijn, *Secretaris.*	Riouwstr. 12	's Gravenhage.
L. Ypey, *Penningmeester.*		's-Gravenhage.
J. Jurriaan Kok.		id.
H. de Mol van Otterloo.		id.
Dr. W. P. Ruysch.		id.
A. El Pzn.		Dordrecht.
J. W. Verloop.		Utrecht.
J. A. Heuff.		Tiel.
Mr. G. H. Fuhri Snethlage.		Woerden.
C. Alkemade.		Noordwijk.

NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TER BEVORDERING VAN NIJVERHEID.

Deze maatschappij strekt hare bemoeiingen uit over alle vakken van volksbedrijvigheid, als:

a. Landbouw,
b. Fabrieks- en Handelsnijverheid,
c. Koophandel, Zeevaart en Visscherij.

Hoofdbestuur.

J. F. W. Conrad, *President.*	's Gravenhage.
Jhr. Ch. van de Poll, *Vice-President.*	Haarlem.
Jhr. T. Backer.	Breda.
H. A. van Beuningen.	Utrecht.
W. J. Brender à Brandis.	Haarlem.
Dr. D. de Loos.	Leiden.
A. H. van der Vegt.	Zierikzee.
Armand Sassen.	Amsterdam.
M. Symons.	Rotterdam.
Dr. H. IJssel de Schepper.	Gouda.
H. Figée.	Haarlem.
L. J. Kesper.	Arnhem.
F. W. v. Eeden, *Algem. Secret. Penningm.*	Haarlem.

TECHNOLOGISCH GEZELSCHAP.

Opgericht: Delft 15 December 1890.

Het gezelschap stelt zich ten doel volgens artikel 1 der statuten:

1. Het houden van voordrachten op scheikundig en technisch gebied.

2. Het regelen van excursies en ze door voorafgaande bespreking nuttig maken.

3. Het zich in connectie stellen met de voornaamste industrieelen om hen in kennis te stellen met den werkkring van den a. s. technoloog.

Bestuur.

Prof. Dr. S. Hoogewerff, Hoogleeraar aan de P. S., *Eere-Voorzitter*, Delft.

J. F. B. van Hasselt, *President.*
P. D. C. Kley, *1e Secretaris*, v. Leeuwenhoeksingel 4.
J. W. Böseken, *2e Secretaris-Penningmeester*.

Eereleden.

Prof. Dr. J. H. van 't Hoff.
Prof. Dr. L. Aronstein, Hoogleeraar aan de P. S. te Delft.
Prof. Dr. M. W. Beyerinck, Hoogl. id. id.
Dr. J. Thomée, Arts te Delft.
Dr. G. J. W. Bremer, te Rotterdam.

Aantal leden op 1 October 1898.

Gewone leden	66
Buitenleden	50
Buitengewone leden	21
	137

OVERZICHT DER LEZINGEN VAN 1 OCT. 1897—1 OCT. 1898.

5 November 1897, spreker H. Baucke.
Onderwerp: Mortels en hunne verharding.

2 Maart 1898, spreker I. P. de Vooys.
Onderwerp: Fabriekshygiëne.

24 Maart 1898, spreker H. van der Woude.
Onderwerp: De bereiding der Vanilline.

GEZELSCHAP »PRACTISCHE STUDIE".

Opgericht 13 Febr. 1894.

Contributie *f* 2,50 entrée *f* 1,—.

Dit gezelschap stelt zich ten doel, de kennis zijner leden van de civiele en bouwkundige wetenschappen te vergrooten.

Het tracht dit doel te bereiken door: *a.* het doen houden van voordrachten; *b.* het doen van mededeelingen; *c.* het organiseeren van excursies tot bezichtiging van voor den civielen- en bouwkundigen ingenieur belangrijke werken; *d.* het doen reproduceeren van teekeningen.

Bestuur.

W. Kamp, *President.*
Jan van der Waerden, *Secretaris.*
C. J. Ninck Blok, *Penningmeester.*

Eereleden.

Prof. E. Gugel, Hoogleeraar aan de P. S.
» N. H. Henket, id. id.
» J. M. Telders, id. id.

Aantal leden op 1 Nov. 1898, 61.

LEZINGEN VAN 1 OCT. 1897—1 OCT. 1898.

27 October '97. W. F. Leemans, Inspecteur van den Waterstaat; over:

»IJsopruiming in Rivieren en Kanalen".

19 Januari '98. R. A. Van Sandick C. I.

»Een bezoek in een Engelsche Steenkolenmijn".

9 Februari '98. J. J. L. Bourdrez C. & B. I.

»De Wording der Nieuwe Beurs te Amsterdam".

GEZELSCHAP »LEEGHWATER" TE DELFT.

Opgericht 16 December 1897.

Contributie *f* 2.50 geen entrée.

Dit gezelschap stelt zich ten doel het beoefenen der technische wetenschappen, o. a. door het houden van lezingen over technische onderwerpen.

Bestuur.

A. Huet, *Eere-Voorzitter.*
F. K. Th. van Iterson, *Voorzitter.*
A. Blomhert, *Secretaris.*
G. C. Snijders, *Penningmeester.*

OVERZICHT DER LEZINGEN VAN 1 OCT. 1897—1 OCT. 1898.

1e. 29 Oct. 1897. Lezing van den heer J. C. Dijxhoorn, over:

Het pompstation der Drinkwaterleiding te Rotterdam.

2e. 28 Januari 1898. Lezing van den heer J. J. L. Bourdrez, over:

Bergingswerk (Salvage) en wat er hier te lande op dit gebied gedaan kan worden.

3e. 11 Maart 1898. Lezing van den Heer W. K. van Erven Dorens, over:

Een en ander over Rijwielfabricage.

4e. . . . . Lezing van Prof. A. Huet over:
De Studie in de Werktuigbouwkunde aan de Polytechnische School te Delft.

MIJNBOUWKUNDIGE VEREENIGING.

Deze Vereeniging stelt zich ten doel volgens art. 1 der wet:

a. de beoefening der mijnen-ingenieurswetenschappen.
b. de bevordering der belangen van de studeerenden in het Mijnvak.

Bestuur:

C. G. van Dusseldorp, *President.*
E. van Rijckevorsel, *Secretaris.*
L. Hupkes, *Penningmeester.*

In het jaar 1897/1898 zijn 6 lezingen gehouden.

Het aantal leden bedraagt 45, 4 Eereleden en 2 Buitengewone Leden.

REPETITOREN.

IN DE WISKUNDE EN MECHANICA.

G. J. van de Well, W. I. Burgwal 27.
G. F. Biezeno, Zuiderstraat 29.

IN DE WISKUNDE, MECHANICA, LANDMETEN EN WATERPASSEN.

W. Mantel, C. I. Hypolitusbuurt 3.

IN DE WISKUNDE.

Dr. W. A. Versluys, Oude Delft 187.

IN DE WATERBOUWKUNDE.

W. Cool Jr., C. I. Rotterdam, Hoogstraat 154.

IN DE WERKTUIGBOUWKUNDE EN KENNIS VAN WERKTUIGEN.

J. Z. Risch. Westsingel 2.
S. Lindeman, W. I., Vrouwjuttenland 13.

IN DE SCHEIKUNDE.

F. H. Eydman Jr., T. en W. I., Havenstraat 11.
M. van Breukeleveen, T., Molslaan 135.
C. F. Loke, T., Oude Delft 2.
D. Bisschop, T., Hugo de Grootstraat.

IN HET LANDMETEN EN WATERPASSEN.

T. J. H. M. Thys, C. I., Oude Delft 153.

IN DE BURGERLIJKE BOUWKUNDE.

P. A. Schroot.

H. J. Reuvelink

ALGEMEEN VERSLAG DER COMMISSIE TOT BEHARTIGING VAN DE STUDIEBELANGEN.

15 October 1897—15 October 1898.

Het is de Commissie aangenaam haar verslag te kunnen aanvangen met een woord van lof aan de afgetreden Commissie. Behalve de gewone, jaarlijks terugkomende werkzaamheden heeft de vorige Commissie een belangrijk werk verricht door het samenstellen van een breedvoerig toegelicht adres aan de Tweede Kamer. Ieder die heeft waargenomen hoeveel zorg de vorige Commissie aan de voorbereiding en samenstelling van dat adres besteed heeft, zal het met ons eens zijn dat wij in dit verslag over de verdienste van onze voorgangers openlijk onze waardeering kunnen uitspreken.

Het verslag over de andere werkzaamheden der vorige Commissie loopt nagenoeg geheel over die, welke jaarlijks terugkomen. Wij meenen te kunnen volstaan met slechts het een en ander mede te deelen over de bemoeiingen van het Werkt. faculteitsbestuur.

Over de wijze waarop dit facult. bestuur zijn taak vervuld heeft, past deze Commissie niet te spreken, wèl wil zij verklaren dat het zich ten volle bewust was de faculteit te vertegenwoordigen, die op het oogenblik 't grootst aantal leden telt, en ook voor 't overige langzamerhand eene allerbelangrijkste plaats gaat vervullen.

Het was dan ook voor deze talrijkste faculteit in hooge mate grievend noch bij de Regeering, noch bij den Raad van Bestuur die appreciatie van hun studievak te vinden, welke noodig is om te mogen verwachten dat het meest verouderde onderwijs spoedig op de hoogte des tijds gebracht zal worden.

Wij vleien ons met de gedachte dat de werkzaamheden der vorige Commissie, het zenden van het bekende adres, het hare er toe hebben bijgedragen dat door de inrichting van de gebouwen van den voormaligen geweerwinkel eenigszins in de behoefte aan plaatsruimte is voorzien. De in gebruik genomen lokalen verkeeren wel is waar in den meest primitieven toestand wat verwarming, verlichting en ventilatie betreft, maar reeds is het een vooruitgang dat de W. I. B_1 en B_2 niet meer in de collegezalen behoeven te teekenen.

Op het bekende schrijven van het werkt. facult. bestuur aan Prof. Huet, welk schrijven de vorige Commissie vrijstelde het onderwijs van den hoogleeraar nader in haar verslag te bespreken, werd door het bestuur een antwoord van Z. H. G. ontvangen. Daar Prof. Huet het niet juist vond dat bij het melding maken van dien brief, niets gezegd werd van zijn antwoord, willen wij nog even hier de redenen vermelden waarmede hij de juistheid van zijne onderwijs-methode motiveert:

1°. De werktuigkundigen onder zijne leiding gevormd, vinden na de voltooiing hunner studiën allen een werkkring en er worden steeds meer gevraagd, dan de school aflevert.

2°. Het aantal van hen die in Delft studeeren voor W. I. is steeds klimmende, en wel in toenemende mate, waaruit blijkt dat de vorming overeenkomt met de eischen van het werkelijke leven.

3°. Van de ruim 150 werktuigkundige ingenieurs, die door Z. H. G. zijn opgeleid, heeft wel deze of gene bezwaren gevoeld tijdens zijne studies, maar na het verlaten der school heeft niemand zich beklaagd over den gevolgden weg.

Wij achten het niet wenschelijk in dit verslag eene weerlegging van deze argumenten te geven.

Nog ontving het Faculteitsbestuur een schrijven van Prof Huet, waarin verzocht werd adhaesie aan zijn voorstel te betuigen, om, in het belang van de studie van W. I., hun die een voldoend examen B hebben afgelegd, de gelegenheid te geven onmiddellijk bij de C. commissie bewijzen van bekwaamheid af te leggen in het werktuigkundig teekenen en de werktuigbouwkunde voor zoover betreft de onderdeelen van werktuigen.

Door het Faculteitsbestuur is daarop geantwoord, dat het gaarne adhaesie wilde verleenen, maar dat het niet veel verbetering in de studie verwachtte, zoolang het diploma B voor werktuigkundig ingenieur wordt uitgereikt na een examen uitsluitend in de wis- en natuurkunde.

Ten slotte vermelden wij nog dat de Commissie wegens tallooze moeielijkheden het plan opgegeven had om tijdens de lustrumfeesten in '98 de bekende tentoonstelling te organiseeren.

Wij gaan nu over tot de bespreking der colleges en teekenoefeningen. Wij zullen trachten met de meeste objectiviteit onze opmerkingen te maken en zooveel mogelijk de meening van de meerderheid der studeerenden

weergeven. Wij verwachten daarom dat de docenten aan de P. S. willen gelooven dat dit verslag met den noodigen ernst en voorzichtigheid geschreven is en hopen dat zij de oprechtheid van onze uitingen niet als onbescheidenheid zullen qualificeeren.

Over de colleges van Prof. CARDINAAL kan niet anders dan met grooten lof gesproken worden. De voordracht is zoo duidelijk, dat de door Z. H. Gel. behandelde onderwerpen door iedereen uitmuntend begrepen kunnen worden, en het maken van een goed dictaat zeer gemakkelijk is.

De hulp en voorlichting door Prof. Cardinaal bij de teekenoefeningen verleend, wordt door ons op hoogen prijs gesteld.

De regeling van het examen in beschrijvende meetkunde acht ook deze Commissie onjuist. In het verslag van de Commissie belast geweest met het afnemen der examens B in 1898 vond zij vermeld dat gedurende het geheele jaar de vervaardigde teekeningen als examenwerk waren beoordeeld geworden. Dat in werkelijkheid de teekeningen die met behulp van de assistenten, dictaten en de hulp van anderen als maatstaf voor de bekwaamheid hebben gediend, is niet aan te nemen. Waarschijnlijk wordt bedoeld dat de hoogleeraar zijn oordeel vormde naar de bespreking met elken leerling. Hoe rechtvaardig dat oordeel ook zij, zoolang de tegenwoordige, zoo hooggeschatte docent zijne krachten aan het onderwijs blijft wijden, moeten wij toch als onze meening te kennen geven dat de regeling als blijvende maatregel is af te keuren. Andere bezwaren zijn dat de voordeelen van vrije studie nu verloren gaan

en dat tegen het examen (het spijt ons zulks te moeten bekennen) velen in het afkrijgen van hunne teekeningen niet altijd even eerlijk te werk gaan.

De beide assistenten, de heeren Burgersdijk en Van der Griendt, vervulden op verdienstelijke wijze hunne taak. Bij het begin van den nieuwen cursus verlieten zij ons en werden vervangen door de heeren Reuser en Van Veen. Wij moeten dezen heeren verzoeken hunne assistentie op geregelde wijze te verleenen, opdat 'n ieder in de gelegenheid zij op gezette tijden door hen geholpen te worden.

Het bijzondere college dat Prof. Cardinaal over de beginselen der theoretische mechanica aan de W. I. geeft, verdient onze hoogste waardeering, en is van groot belang als inleiding in de mechanica. Vooral bij onze latere studie der stangenbewegingen, tandraderen, enz., merken wij eerst goed de uitstekende wijze waarop Prof. Cardinaal ons met de wiskundige grondslagen dezer onderwerpen heeft bekend gemaakt.

Het doet ons genoegen ook dit jaar opnieuw hulde te kunnen brengen aan Prof. ZEEMAN voor de fraaie en heldere colleges die Z. H. Gel. over wiskunde en mechanica gegeven heeft. Wij kunnen zijne methode en zijn talent van doceeren niet genoeg apprecieeren en brengen onzen warmen dank voor de toewijding van Z. H. Gel. om den aanstaanden ingenieur zóó'n stevigen basis te geven voor de studie van de eigenlijke ingenieurswetenschappen.

Tot ons leedwezen moeten wij verklaren dat het onderwijs van Dr. SCHOUTEN niet aan onze goede verwachtingen voldaan heeft.

De door Z. H. Gel. aangekondigde verandering in de methode van onderwijs in de Wiskunde gaf, naar het ons voorkomt, niet zulke goede resultaten als de tot nu toe algemeen gevolgde methode. Wij wenschen niet te beoordeelen of zijne leerwijze, welke voornamelijk berust op de theorie van Weierstrasz, op zich zelf vele nadeelen voor de studie der analyse medebrengt, of dat het geringe succes zijner colleges misschien daarin zijne verklaring vindt dat de heer Schouten de kennis van zijne toehoorders overschat. Wij constateeren slechts dat de meeste toehoorders zijne colleges niet goed kunnen volgen, en dat sedert Dr. Schouten op B_2 weer de gewone methode gaat toepassen, de ingenomenheid met dat college toeneemt.

Over de handleiding van Dr. Schouten wenschen wij geen oordeel uit te spreken. Reeds bij eene oppervakkige bestudeering van dit boekje kan een ieder duidelijk inzien in hoeverre deze handleiding voor onze studie eenige waarde heeft.

Het doet ons genoegen te constateeren dat Prof. SCHELTEMA, gevolg gevende aan de herhaaldelijk door onze Commissie geuite wenschen, om zijne colleges op minder snelle wijze voor te dragen, thans veel beter door zijne toehoorders kan worden gevolgd, waardoor de heldere en duidelijke voordracht van Z. H. G. meer tot haar recht komt, en het auditorium beter in staat is den logischen gang der betoogen te waardeeren.

De door de vorige Commissie geuite bezwaren kunnen door ons evenwel nog niet geheel als opgeheven beschouwd worden.

De oorzaak van de nog altijd een weinig te snelle voor-

dracht zoeken wij echter gaarne in den grooten omvang van het college »Toegepaste Mechanica". Waarschijnlijk zou door eene scheiding van de Werktuigkundigen en Civielen voor elk der faculteiten eene betere behandeling mogelijk zijn. Een groot gedeelte van C_2 toch wordt gebruikt voor de theorie der gewelven en de uitgebreide behandeling van die der Vakwerken, voor den werktuigkundig ingenieur van minder belang, terwijl kwesties van Afschuiving, Wringing enz. voor den Civiel-ingenieur beknopter kunnen behandeld worden.

Prof. SNIJDERS was zoo welwillend ook dit jaar een beknopten cursus over electriciteit te geven voor hen, die hierin examen wenschten af te leggen. Wij zijn Z.H.Gel. daarvoor ten zeerste dankbaar en spreken onze bewondering uit over zijne uitstekende methode van onderwijs.

De colleges Electrotechniek kunnen wij met groote beslistheid superieur noemen. Dat juist de theorie van de dynamo's, meetinstrumenten, enz. uitvoerig besproken wordt, is, ofschoon Prof. Snijders daardoor het minst dankbare deel van het Electrotechn. onderwijs heeft uitgekozen, voor ons van groot belang omdat juist dit gedeelte zoo bezwaarlijk in de practijk is aan te leeren. Wij hopen van harte dat de reeds zoo lang verwachte reorganisatie van ons technisch onderwijs ook eene erkenning van den electrotechnisch-ingenieur zal medebrengen, waardoor dan de naam van den Nederlandschen ingenieur zeker nog verhoogd zal worden.

De colleges van Prof. ARONSTEIN voor technologen voldoen goed. Wij zouden alleen Z.H.gel. gaarne de vraag willen

stellen of het niet wenschelijk zoude zijn dat er niet zoo lang bij sommige onderdeelen wordt stil gestaan zooals Z.H.Gel. soms pleegt doen, m. a. w. dat de behandeling der stof zonder dat deze daarom beperkt behoeft te worden, wat korter zij. Bijv. bij het bespreken der analyses in het Technisch bedrijf lijkt het ons meer gewenscht slechts 'n enkele methode aan te geven en verder te verwijzen naar de werken waarin de andere voorkomen.

Wat de colleges Anorganische scheikunde betreft, hiervan constateeren wij met genoegen dat ze zeer duidelijk en helder zijn.

In de colleges van Prof. Aronstein voor Ingenieurs B_2 kwam geene verandering. Met de meeste opgewektheid gaat Z.H.Gel. voort zijne voordrachten te geven, terwijl ook zijne hulp in het laboratorium ten zeerste wordt gewaardeerd.

De assistenten F. H. Eydman, G. B. van Kampen, D. Bisschop en C. F. Loke zijn ons op het laboratorium met de meeste bereidwilligheid behulpzaam, terwijl ook de college-assistenten Van Breukeleveen en Van Haarst op verdienstelijke wijze hunne taak vervulden.

Professor Hoogewerff besteedt veel zorg aan zijne colleges en tracht deze zoo volkomen mogelijk te doen zijn. Wij zijn Z.HGel. hiervoor zeer dankbaar, maar zouden toch ons de opmerking willen veroorloven dat het wellicht gewenscht zou zijn wat minder feiten te noemen. De voordracht zou hierdoor gemakkelijker te volgen zijn, eene behandeling der voornaamste reacties en verbindingen zou minder tijd kosten, en er zouden meer onderwerpen van de scheikunde besproken kunnen worden, zij 't dan ieder

wat minder uitvoerig. De hulp welke Z.H.Gel. op 't laboratorium verleent, wordt steeds ten hoogste op prijs gesteld.

Het doet ons zeer veel genoegen te kunnen mededeelen dat Prof. BEHRENS in het afgeloopen jaar weder met veel toewijding en animo zijne verschillende colleges gaf. In het bijzonder moeten wij Z.H.Gel. onze welgemeende sympathie betuigen over het college Geologie, dat door alle M. I. B_2 en C_1 met onverdeelde belangstelling gevolgd werd, doordat de voordracht zoo bij uitstek interessant en onderhoudend was. Het effect van dit college werd nog verhoogd door het vertoonen van tallooze afbeeldingen van petrefacten en voorwerpen uit de verzameling. Ook het college Delfstofkunde, waar zakelijk en kort de meest karakteristieke eigenschappen der voornaamste mineralen in 't licht werden gesteld, was van veel belang. Jammer dat aan de meermalen geuite wensch, de in bespreking zijnde mineralen te vertoonen, geen gevolg werd gegeven.

Van harte verheugden wij ons met Z.H.Gel. toen het bekend werd dat Prof. Behrens voortaan zijne enorme werkkracht zou kunnen gaan wijden aan zijn zoo geliefde studie der mikrochemie. Eene groote aanwinst voor M. I. en T. is de opening van het microchemisch laboratorium waar de oefeningen eerst onder leiding van den assistent, den heer Kley, en later onder die van Prof. Behrens zullen plaats vinden.

Een hartelijk woord van dank komt voorzeker toe aan den Heer G. van Musschenbroek, die in den vorigen cursus als ook in den nieuwe zich zeer veel moeite getroost heeft bij de oefeningen.

In het laatst van het vorige jaar werd de plaats van Prof. Behrens ingenomen door Prof. Dr. SCHROEDER VAN

DER KOLK. Na eene interessante openingsrede, die wij in dezen almanak opgenomen hebben, begon Z.H.Gel. direct met college geven in de Geologie en wel speciaal het quartaire tijdvak.

Niettegenstaande de weinige uren welke nog beschikbaar waren, wist Z.H.Gel. ons toch een ruimen blik te geven in theorieën welke thans voor dat tijdperk gelden. Deze colleges wonnen vooral veel aan duidelijkheid door de groote hoeveelheid kaartjes welke onder dit college vertoond werden.

Na de vacantie begon Z.H.Gel. met het geven van alle colleges.

Met genoegen vernamen wij dat er eene benoeming van een docent in de mijnontginning en aanverwante vakken ophanden is, ter voldoening aan de reeds zoo lang gevoelde behoefte om de volledige theoretische kennis voor M. I. in Delft te kunnen verkrijgen.

Een woord van dank komt toe aan den Ingenieur der mijnen C. Blankenvoort, voor de welwillendheid de M. I. behulpzaam te zijn met hun practischen arbeid in de laatste groote vacantie.

Door het groote aantal de M. I. heeft de behoefte zich doen gevoelen een tweeden assistent aan te stellen. Als zoodanig is benoemd de heer R. van Lier. Ook zijne toewijding mogen wij niet onopgemerkt voorbijgaan. Ofschoon slechts sedert kort assistent geworden, heeft hij er zich reeds zoodanig ingewerkt dat hij met veel succes ons in lastige kwesties kan terzijde staan.

Over de colleges van prof. BEYERINCK merken wij op, dat volgens onze bescheiden meening Z.H.G. zich te weinig bij

zijn onderwerp bepaalt. Hij dwaalt dikwijls af, waardoor het maken van 'n duidelijk systematisch dictaat nagenoeg geheel onmogelijk wordt. De hulp welke Z.H.G. ons bij de praktische oefeningen verleent, is echter boven allen lofverheven.

De collectie autografieën die Prof. Van der Burg in den loop van den cursus uitreikt, wordt steeds aangevuld en op de hoogte van den tijd gehouden. De uitlegging die Z.H.G. ervan op zijne colleges geeft, laat in den regel èn voor de W. I. èn voor de Technologen weinig te wenschen over, hoewel het toch nog wel voorkomt, vooral bij het Spinnen en Weven, dat zelfs de werktuigkundigen uit de vele schematische voorstellingen zich moeilijk het werktuig kunnen denken. De reeks van fotografieën, die thans in het bezit van Z.H.G zijn, zal naar wij hopen aan dit bezwaar eenigszins tegemoet komen.

Wij willen Prof. Van der Burg de vraag stellen of het niet mogelijk zou zijn sommige onderwerpen meer beknopt te behandelen. Hoe interessant bij voorbeeld de textielindustrie ook moge zijn, de behandeling gedurende een geheel jaar, drie uren 's weeks, is toch niet gerechtvaardigd door het weinige nut dat de bekendheid er mede voor de meerderheid der ingenieurs of technologen heeft. De werktuigkundige ingenieur en de technoloog vinden toch bij hooge uitzondering in de textiel-industrie van ons land eene plaats. Eene kortere behandeling van de stof zelve en eene uitlegging van enkele der meest ingenieuse werktuigen zou aan de studie van de andere onderwerpen meer tijd overlaten.

In het bijzonder is de Papierfabricage voor den werktuigkundigen ingenieur van weinig belang en bevat zij

voor hen weinig interessants of leerzaams, zoodat de bij het examen daarvan gevorderde kennis eene niet geringe nuttelooze overlading van zijn examen-studie blijft vormen.

Steeds dringender doet zich het verlangen kennen naar eene scheiding van technologen en werktuigkundigen; reeds verleden jaar werd door de Commissie opgemerkt dat een dergelijke combinatie niet in de bedoeling van de wet ligt, daar de wet voor de Technologen de *beginselen* en voor de werktuigkundigen *de* mechanische technologie eischt. Ook *wij* beseffen dat de drukke werkzaamheden van professor Van der Burg eene splitsing onmogelijk maken; met verlangen zien wij dan ook de aanstelling van een tweeden hoogleeraar in dit vak tegemoet. Wenschelijk ware dat, evenals van de beginselen der werktuigbouwkunde, reeds dadelijk na het B-examen van het in den cursus B gedoceerde der mech. tech. door de W. I. bewijzen van bekwaamheid zouden kunnen afgelegd worden.

De colleges van Prof. RAVENEK voor W. I. zijn in 't algemeen goed te volgen, vooral wanneer men gelijktijdig de besproken onderwerpen thuis bestudeert. Zij die er in slagen een goed dictaat te maken, komen daardoor in bezit van eene zakelijke en volledige handleiding, die ons bij de studie later van veel nut kan zijn.

Het is te betreuren dat wellicht tengevolge van de duisternis der collegezaal (de toehoorders zitten bovendien met den rug naar het licht) huns ondanks de aandacht op deze colleges niet altijd zoo groot is als bij deze voor de W. I. zoo belangrijke voordrachten noodzakelijk is.

Het college calorische werktuigen bevat voor velen nog onoverkomelijke bezwaren, ook komt het ons voor dat de

stof niet geheel op de hoogte van den tijd gehouden wordt.

De algemeene cursus Kennis van Werktuigen wordt door alle faculteiten grondig en zaakrijk genoemd ook verduidelijken de talrijke autografieën, op ruime wijze rondgedeeld, de voordracht zeer.

De leiding der teekenoefeningen door Z.H.G., geassisteerd door den heer Risch, voldoet in alle opzichten.

De colleges van Prof. GRUNDEL zijn voor de W. I. van het grootste nut, eveneens die voor civielen C (constructie van onderdeelen) en wij waardeeren de eenvoudige en praktische wijze waarop ze gegeven worden. De vele voorbeelden uit de practijk en de duidelijke wijze waarop Z.H.G. praktische vraagstukken oplost, wekken zeer de ambitie in het vak op. Toch gelooven wij dat het college zakelijker zou zijn, wanneer Z.H.G. ons niet voor al te onbevattelijk hield; zeer zeker zouden wij dan nog meer van de schat zijner praktische kennis kunnen meenemen.

Het spijt ons te moeten vermelden, dat de colleges die Z.H.G. over meer theoretische onderwerpen geeft, bij die over meer praktische ten achter staan, en dat soms de theoretische beschouwingen van Z.H.G. niet die hoogte bereiken welke voor den wetenschappelijk op te leiden ingenieur mag verlangd worden. Het is te betreuren dat bij de verdeeling der werkzaamheden onder de drie hoogleeraren in de werktuigbouwkunde niet ieder met die onderwerpen belast wordt, waarover hij door vroegeren werkkring en studie op de meest interessante en leerzame wijze college kan geven.

Dat prof. Grundel zich met de leiding van de studie der Werktuigbouwkunde in den cursus B_1 en B_2 heeft belast

maakt dat bij het B-examen nu eenige kennis van het vak kan verondersteld worden. De wijze waarop Z.H.G. zijn leerlingen het projecteeren onderricht, door nl. eerst bestaande modellen te laten bestudeeren, komt ons voor als de meest juiste te zijn.

Te hopen ware dat door de aanschaffing van eene collectie onderdeelen van stoommachines, het ontwerpen voor de studeerenden C_2 niet zoo veel moeilijker zou zijn dan later in de praktijk.

In het onderwijs van Prof. HUET zijn geen groote veranderingen te bespeuren. Wederom de bezwaren der werktuigkundigen uiteen te zetten lijkt ons nutteloos. Slechts vermelden wij nogmaals uitdrukkelijk dat eigen studie zonder voldoende voorlichting en zonder dat de teekeningen nauwkeurig worden nagezien, bezwaarlijk tot voldoende kennis in de Werktuigbouwkunde kan leiden.

Wel geeft de methode van Prof. Huet: het geheel zelfstandig ontwerpen en het aankweeken van eigen initiatief, den jongen ingenieur later het groote voordeel van meerdere onafhankelijkheid, maar het nadeel dat de ingenieur die de Polytechnische School verlaat eigenlijk geen voldoende kennis in het vak heeft, is, dunkt ons, grooter dan dit voordeel. Bovendien maakt het ontwerpen zonder eigen kennis en zonder voorlichting van anderen, vele studeerenden moedeloos en vermindert de ambitie in het vak in niet geringe mate.

Ook de scheepsbouwkundigen moeten tot hun leedwezen verklaren dat de colleges van Prof. Huet door de voor hen te groote uitgebreidheid en onoverzichtelijkheid, niet zulke resultaten geven als zij in hun vak noodig hebben.

Zij die bijv. het college diagrammen C_2 geloopen hebben, kunnen meestal toch niet zelf de hoofdafmetingen van een scheepsmachine bepalen. De combinatie met de werktuigkundigen, die door hunne uitgebreide teekenoefeningen en door hun geheele vakstudie op een veel grootere hoogte staan wat dit vak betreft, lijkt ons toch ondoelmatig en onjuist gezien toe.

Prof. Huet verklaarde zich bereid, als specialiteit op het gebied van Stoomgemalen, het college over werktuigen tot opvoeren van water, van Prof. Grundel over te nemen. 't Spijt ons te moeten verklaren dat die verandering geen verbetering is. De combinatie van werktuigkundigen en civielen op een college zooals Prof. Huet dit geeft, is ook hier ondoelmatig, hetgeen bewezen wordt door de ervaring dat het aantal civielen op dit college voortdurend afneemt, terwijl de werktuigkundigen nagenoeg geheel ontbreken.

De assistentie van den heer Steuerwald is voor diegenen, voor wie de op zelfstudie berustende onderwijsmethode van Prof. Huet te zwaar is, van veel belang. Bij het ontwerpen door beginners is zijne hulpvaardigheid van groote waarde, hij stelt hen ten minste in staat behoorlijke teekeningen te vervaardigen.

De hulp van den heer Risch voldoet nog steeds aan billijke eischen, bij het teekenen van diagrammen C_1 kan ze uitstekend genoemd worden, terwijl ook bij de meer zuiver werktuigbouwkundige teekenoefeningen de heer Risch door helder nadenken over gevraagde inlichtingen, door rustig nazien van de vervaardigde teekeningen en door zijne practische kennis, getoond heeft in staat te zijn zijne taak naar behooren te kunnen vervullen.

De heer Lindeman assisteert werkelijk op uitstekende

wijze; zijne bescheidenheid bij het bespreken van hem soms minder bekende onderwerpen, zijne groote toewijding en zijne steeds wel overwogen antwoorden helpen ons niet alleen goed onze bezwaren en moeilijkheden uit den weg te ruimen, maar zij wijzen ons ook de juiste wijze van studeeren aan. De hulp van den heer Lindeman laat steeds ruimte over tot eigen meening, mits door redeneering of berekening de juistheid er van wordt aangetoond.

Ofschoon wij dus de hulp van den heer Lindeman ten volle appreciëeren, en verbaasd staan over zooveel practische kennis bij een nauwelijks afgestudeerd ingenieur, meenen wij toch de dringende behoefte te kunnen aantoonen naar de benoeming van een assistent die èn wetenschappelijk opgeleid is èn een ruime mate van practijk achter zich heeft. Wij zouden niet gaarne den heer Lindeman willen missen, door zijne hulp wordt de wetenschappelijke studie van den machinebouw zeer bevorderd. Maar misschien zou de mogelijkheid bestaan nog een derden assistent te benoemen, die dan aan beide hierboven gestelde eischen moet voldoen. Door onze belangrijke werktuigkundige faculteit, die op hetoogenblik het grootst aantal ingeschrevenen der P. S. bevat, te vergelijken met de Technologische faculteit, gelooven wij dat de werktuigkundige afdeeling door de Regeering eenigszins stiefmoederlijk wordt behandeld, en zijn wij van meening dat ons verlangen naar meerdere assistentie niet onbescheiden mag genoemd worden. Wij hopen dat de professoren van de werktuigkundige faculteit krachtig hun invloed in den Raad van Bestuur zullen doen gelden, opdat dit college de noodige stappen bij de Regeering doen zal.

De voordrachten van den Heer VAN SWAAY zijn zoo systematisch en zakelijk, blijven zoo geheel bij het onderwerp, dat men zelfs bij minder belangwekkende gedeelten toch gemakkelijk zijne gedachten houdt bij hetgeen behandeld wordt. Hoewel de heer Van Swaay zijn betoog geregeld en snel voortzet, is 't toch zeer goed mogelijk een uitstekend dictaat te maken. Onnoodig is het te zeggen dat de studie uit zoo'n dictaat vruchtbaarder is dan die uit eenig leerboek.

Over het college van Dr. DE HAAS merken wij op dat de algemeene klacht is, dat zijne voordrachten te gejaagd gegeven worden. Dit bezwaar wordt echter eenigszins goedgemaakt door de groote bereidwilligheid waarmede Dr. De Haas na afloop der colleges inlichtingen geeft. Ook verzoeken wij Z. Z. Gel. meerdere vraagstukken op het bord te willen maken.

Door de Technologen worden ook de colleges »Bijzondere onderwerpen" van Dr. De Haas onduidelijk gevonden.

Wij gelooven echter een voldoenden waarborg te hebben dat de colleges van Dr. De Haas in de toekomst uitstekend zullen worden.

De wijze van assisteeren van de H. H. Van Dijk en Swaters wenschen wij hier niet te bespreken. Dat tot assistent worden benoemd personen, die deze betrekking aannemen tot ze een betere kunnen krijgen, zal o. i. veelal ten gevolge hebben dat men weinig ambitie bij hen kan verwachten.

Sedert Prof. TELDERS als Directeur der Polytechnische School is opgetreden, zijn zijne werkzaamheden dermate verzwaard, dat het benoemen van een tweeden hoogleeraar

in de Waterbouwkunde noodzakelijk is geworden, zoodat Prof. Telders nu maar één college aan den cursus C_2 voordraagt over sluizen. Wat dit college betreft, zouden wij gaarne Z. H. Gel. verzoeken de teekeningen op het bord op minstens tweemaal grootere schaal te maken, en meer conscientieus de afleiding der formules te geven.

Prof. KRAUS, in Januari als hoogleeraar in de Waterbouwkunde opgetreden, maakt zeer veel werk van zijne colleges, terwijl de keurige schetsen op het bord het volgen van de voordracht zeer vergemakkelijken. Ook aan Prof. Kraus verzoeken wij beleefd de teekeningen op wat grootere schaal te teekenen, waardoor dan zij, die meer verwijderd van het bord zitten, ze goed zullen kunnen volgen.

Over de colleges van Prof. Kraus, speciaal voor scheepsbouwkundigen (dokken, pontons enz.) merken wij op dat die zéér voldeden. Minder bevredigend voor de scheepsbouwkundigen achten wij den cursus met de civielen C_1 en C_2, die wij voor hen veel te uitgebreid achten. De onderwerpen als sluizenbouw en kanalen zijn voor de scheepsbouwkundigen meestal te weinig interessant om eene zoo uitgebreide behandeling te rechtvaardigen, in aanmerking nog genomen dat de eischen voor het examen véél lager gesteld worden. Zeer goed begrijpen wij dat, met het kleine aantal ingeschrevenen voor art. 63, de eischen bescheiden moeten zijn, maar toch zouden wij Z. H. Gel. gaarne willen vragen of niet de mogelijkheid bestaat ook de genoemde onderwerpen bij het college uitsluitend voor Scheepsbouwkunde op te nemen. Tegelijk is dan het bezwaar opgeheven, dat in het college C_1 Sluizenbouw, technische termen gebruikt worden, die wel bekend zijn aan de civielen

welke reeds B_1 geloopen hebben, maar voor de S. I. dikwijls onverstaanbaar zijn.

Wat de teekenoefeningen betreft melden wij nog, dat dikwijls opgaven gegeven worden voor S I. die voor hen van weinig nut zijn (zooals uitwateringssluizen) ten minste vergeleken bij ontwerpen welke gemaakt kunnen worden, bijv. scheepshellingen, schipdeuren, drijvende dokken, enz.

Prof. HENKET moeten wij geluk wenschen met zijn herstel. Met den hem eigen ijver gaat Z. H. Gel. voort ons op de teekenoefeningen ter zijde te staan.

Gedurende zijne ongesteldheid werd Z. H. Gel. vervangen door den Heer Everts, hoofdcommies aan het departement van W. H. en N., die, hoewel niet gewoon aan het geven van colleges, toch uitstekend zijne voordrachten heeft gehouden, terwijl op de teekenzalen hij nog lang na vieren ons hielp de verschillende moeilijkheden uit den weg te ruimen. Onzen dank aan Z.W.E. Gestr. voor de vele moeite in ons belang genomen.

Over de colleges van Prof. Henket zouden wij in overweging willen geven of het niet aanbeveling verdient om als leidraad bij verdere studie, eenige meerdere lectuur op te geven.

De assistentie bij de teekenoefeningen van de Heeren Kraus en Henket laat zeer veel te wenschen over, bij die op de teekenuren Bruggen en Wegen C_2 ontbreekt zij zelfs geheel. De eenige assistent voor beide onderdeelen de Heer Van Seters, doet al het mogelijke om aan de talrijke vragen om hulp te voldoen, maar niettegenstaande zijn grooten ijver is de benoeming van meerdere assistenten een eerste vereischte.

Met den aanvang van den nieuwen cursus verliet ons de heer Dwars, wiens hulp op de teekenzalen altijd zeer gewaardeerd werd en wat ons nog meer doet betreuren dat niet een waardig opvolger hem verving.

Prof. HEUVELINK neemt met veelijver zijne colleges waar, terwijl hij ook op de oefeningen met de meeste bereidwilligheid hulp verleent. Het spijt ons daarom te moeten verklaren dat de colleges van Z. H. G. door onduidelijke en weinig samenhangende voordracht meestal moeilijk te volgen zijn. Vooral van het college Geodesie moeten wij tot ons leedwezen constateeren dat het geheel onvoldoende wordt geacht. Wij zagen echter met genoegen dat de nieuwe cursus C_1 beter kan genoemd worden, zoowel wat Landmeten en Waterpassen als de theorie der kleinste vierkanten betreft.

De assistent, de Heer Thijs, staat ons op zeer verdienstelijke wijze bij, terwijl vooral zijn ijver gedurende de oefeningen landmeten en waterpassen in de maand Juni boven onzen lof verheven is.

Prof. MORRE gaf dit jaar wederom met groote opgewektheid en duidelijkheid het college Bouwkunde voor Ingenieurs B_1 en B_2. Met het oog op de vele te behandelen onderwerpen en den beperkten tijd geven wij Z.H. G. in overweging eenige autografieën op het college te behandelen.

De verschillende eischen van C. I., B. I. en W. I. maken het dringend noodzakelijk, dat dit college gesplitst wordt, daar echter drukke werkzaamheden Prof. Morre wel niet veroorloven zullen aan onzen wensch gevolg te geven.

hopen we, dat de komst van een derden hoogleeraar in de Bouwkunde verandering in den bestaanden toestand brengen zal.

Z. H. G. wordt op voortreffelijke wijze bijgestaan door de heeren Schroot en Leeflang, terwijl eerstgenoemden heer inzonderheid dank moet worden gebracht voor de bereidwilligheid waarmede hij zich beschikbaar heeft gesteld tot het geven van inlichtingen op uren niet in het rooster als teekenuren aangewezen.

Het college Kennis van Bouwstoffen, een bij uitstek practisch vak, wordt nog steeds in de ellendige zolderlokalen gegeven. Dat hierdoor, alsmede door het ontbreken van eene voldoende collectie, niettegenstaande de toewijding van den heer VAN DER Kloes, het onderwijs in hooge mate lijdt, is iedereen duidelijk. Voor de scheepsbouwkundigen is de kombinatie met werktuigkundigen, W. I. en technologen een groot nadeel. Aan de dringende behoefte naar een eenigszins uitgebreide behandeling van metalen en hout, eene behoefte die zich nog scherper accentueert door de onmogelijkheid om elders (mech. techn.) die kennis aan te vullen, kan niet voldaan worden zoo lang de besprekingen over Bouwsteenen enz. zoo'n groote tijdruimte innemen.

De colleges van Prof. GUGEL munten uit door buitengewone belangrijkheid en interessantheid, terwijl de uitgebreide collectie platen en teekeningen, waarmede Z. H. G. de voordracht verduidelijkt, op groote volledigheid mogen aanspraak maken.

De hulp van Z. H. G. en van zijne assistenten, de heeren

Van de Sandt en G. Versteeg is, zoolang het aantal Bouwkundigen niet vermeerdert, zeer voldoende, hoewel wij gaarne den heer Van de Sandt willen opmerken, dat wij op 'n minder eigenaardige behandeling van zijn zijde wenschen aanspraak te maken.

Het college van den heer SLUYTERMAN »Decoratieve Kunst" wordt met belangstelling gevolgd; zijne aangename voordracht, en de fraaie schetsen op het bord, doen het betreuren dat het samenvallen van college-uren anderen onmogelijk maakt deze interessante voordrachten te volgen.

De heer GIPS wijdt nog steeds groote zorg aan het college »Kunstgeschiedenis". Het college, dat verleden jaar uitsluitend door B. I. C_2 gevolgd werd, wordt nu op een uur gegeven waarop alle studeerenden het loopen kunnen. De fraaie verzameling lantaarnplaatjes is dit jaar wederom aanzienlijk uitgebreid.

De hulp van de heeren Gips en Sluyterman op de middagteekenoefeningen is bij het betrekkelijk klein aantal Bouwkundigen zeer voldoende; bij de druk bezochte avondlessen is meerdere hulp onontbeerlijk.

De heer LACOMBLÉ die op 5 Maart jl. onder groote belangstelling ook van den Senaat en leden van het D. S. C., zijn zeventigsten verjaardag vierde, werd sedert eenigen tijd door ongesteldheid verhinderd zijne lessen voort te zetten. Wij hopen echter hem spoedig in ons midden terug te zien.

Het is ons ten hoogste aangenaam te constateeren, dat de moeite die Prof. COP zich in alle opzichten geeft voor het onderwijs in de Scheepsbouwkunde, in waarheid excep-

tioneel is. Wij zouden dan ook gaarne Z. H. Gel. in dit verslag onzen warmen dank willen betuigen voor de groote hulp die hij ons bij onze studies geeft.

De colleges van Z. H. G. zijn in 't algemeen voldoende te noemen. Alleen merken wij over het college B en C_2 op, dat de groote hoeveelheid tabellen het vormen van een goed overzicht bemoeilijkt. Noodig zijn die zeer zeker bij onze studie, maar dankbaar zouden wij zijn indien het Z.H.G. mocht gelukken de hoofdzaken duidelijker op den voorgrond te doen treden, en de bestudeering der cijfers, uitkomsten van experimenteele onderzoekingen, enz., meer aan eigen studie over te laten. De colleges stabiliteit vooral munten uit door duidelijke voordracht en wetenschappelijke behandeling.

Het is ons zeer aangenaam te spreken over het onderwijs van Prof. PEKELHARING. De vakken die Zijn Hooggeleerde onderwijst aan onze Polytechnische School nemen in onze studie eene eigenaardige plaats in en het lijkt ons eene zeer moeilijke taak om de technische studenten in te leiden in eene juiste methode ter interpretatie van wetsartikels. Wij behoeven niet meer te zeggen dat Prof. Pekelharing dit op eene aangename en duidelijke wijze doet.

Maar niet alleen tot de voor onze latere practijk noodige wetskennis, leiden ons de colleges van Z. H. Gel., zij geven ons ook een inzicht in het geheele staatkundige leven, zij dragen in hooge mate bij tot onze algemeene ontwikkeling. Nu langzamerhand de Ingenieur in ons maatschappelijk leven eene belangrijke plaats gaat vervullen door de zoo eigenaardige positie die hij tusschen arbeid en kapitaal inneemt, nu kan het niet anders of de wijze waarop Prof.

Pekelharing ons in de sociale kwesties inleidt, zal later veel nut afwerpen. Hierbij denken wij vooral aan de avondcolleges van Z. H. G., de behandeling van onderwerpen als de verschillende economische stelsels, de Geschiedenis van het Socialisme en het Hedendaagsch Socialisme zelf, de spoorwegpolitiek, enz, zullen ons in ons later leven de belangrijke maatschappelijke vraagstukken, waarmede wij noodzakelijk in aanraking komen, beter doen begrijpen.

Wij danken daarom Z. H. G. ten zeerste voor zijne toewijding gedurende zoovele jaren, en zien met belangstelling den sympathieken dag tegemoet van 6 Januari 1899, waarop de leerlingen en oud-leerlingen van Prof. Pekelharing in de gelegenheid zullen zijn Z. H. G. hun oprechten dank en hulde te kunnen overbrengen.

Excursies. Voor de civielen hadden excursies plaats naar Heusden, Vijfsluizen, Rotterdamsche spoorweghaven, Antwerpen en Brugge.

Eene allerbelangrijkste excursie was die van de Werktuigkundigen en Technologen naar Twente. Niet alleen leerden wij de ingewikkelde werktuigen der textiel-industrie zelve uitstekend kennen, maar wij waren ook in de gelegenheid prachtige uitvoeringen op werktuigbouwkundig gebied te bewonderen.

De deelnemers aan deze excursie, (welke onder de leiding van den hoogleeraren Van der Burg, Ravenek en Grundel gehouden werd), werden overal met de grootste welwillendheid ontvangen. Zij gingen met een allerprettigsten indruk uit Twente weg; behalve dat onze kennis in groote mate was vermeerderd, denken wij ook aan de hartelijke ontvangst door de fabrikanten en burgers, en

wij zullen niet spoedig de gezellige avonden vergeten, die wij daar met onze professoren doorbrachten. Onzen grooten dank aan de drie professoren, en hunne assistenten voor de vier vermoeiende dagen, die zij voor onze studie over gehad hebben, wij gelooven dat zij verzekerd kunnen zijn dat deze excursie voor ons van zeer veel nut is geweest.

De Technologen hielden nog eene excursie naar de suikerfabrieken in Bergen-op-Zoom, de M. I., naar de Geologische verzameling te Leiden, de Bouwkundigen naar het kasteel Haarzuylen, Haarlem (waar zij de nieuwe kathedraal bezichtigden), en de gewone excursies naar het museum van kunstnijverheid te Haarlem, en eene naar Den Bosch en Heeswijk.

Bij deze laatste excursie van de Bouwkundigen deed zich van de zijde van den Directeur der Polytechnische School in den aanvang 'n eenigszins vreemd bezwaar gelden. Dank zij echter de welwillendheid van Mevrouw Sluyterman om haar echtgenoot op deze excursie te vergezellen, werd dit bezwaar opgeheven, en waren dus de dames-ingeschrevenen der P. S. in staat gesteld gelijkelijk met de andere studenten van de voordeelen onzer inrichting te genieten.

Algemeene beschouwingen over den toestand der Polytechnische School en over het onderwijs aan deze Inrichting,

In den algemeenen toestand is weinig verbetering gekomen. Steeds dringerder en dringender doet zich de waarheid kennen dat elke verbetering zonder *totale* reor-

ganisatie van ons technisch onderwijs, en zonder *algeheele* verbouwing en vernieuwing van onze P. S., slechts lapmiddeltjes zijn, die zeer kostbaar zijn.

De toestand van de localen, enz. is weinig verbeterd en dit is wel gemakkelijk na te gaan door het feit, dat slechts een paar lokalen er bij gekomen zijn, en het aantal ingeschrevenen wederom sterk vermeerderd is.

Wij willen daarom weinig zeggen over den toestand der Polytechnische School, moedeloos als wij zijn doordat de Regeering aan onze billijke eischen weinig gehoor schenkt, en de Raad van Bestuur niet die verbeteringen tot stand kan brengen die wij vermoeden dat door hem aan de Regeering worden voorgesteld.

Wij refereeren naar het adres door de vorige Commissie over den toestand van onze P. S. aan de Tweede Kamer gericht en zouden er nog wel eens op willen wijzen dat de klachten daarin geuit onverminderd voortbestaan.

Wij meenen daarom te kunnen volstaan met te verwijzen naar dat adres en willen nu spreken over het onderwijs zelve.

In de eerste plaats moeten wij onze spijt uitdrukken over de zeer slechte indeeling van den rooster en over het feit dat de veranderingen die hierin aangebracht konden worden, tot ons leedwezen ook wel afgestuit zijn op tegenwerking van den Directeur.

Met dit laatste bedoelen wij o. a. het gebeurde met de scheepsbouwkundige faculteit. Eenige leden van deze afdeeling verzochten n.l. aan Prof. Cop sommige uren van den rooster, die samenvallen met andere belangrijke colleges (enkele scheepsbk. zijn te gelijk werktuigkundig, een

andere moet gelijkertijd C_1 en C_2 loopen) te willen verschuiven, wat zeer gemakkelijk was, aangezien Prof. Cop alleen aan Scheepsbouwkundigen college geeft. Prof. Cop, bereidwillig als Z.H.G. altijd is, beloofde toestemming te vragen aan den Directeur, maar deze werd geweigerd op grond dat in 't algemeen eene verschikking van de lesuren niet wenschelijk is. Met dit bezwaar werd het nu sommigen studenten in de scheepsbouwkunde onmogelijk gemaakt hunne studies op behoorlijke wijze te voltooien.

Wij behoeven verder niet veel te zeggen over de slechte indeeling van den rooster, overtuigd als wij zijn dat niemand dit ontkent.

Het houden van colleges van 4—5 en daarbij nog genomen de ellendige verlichting van die college-zalen, komt iedereen zeer verkeerd voor. De uren met „oefeningen" aangeduid, vallende tusschen college-uren, worden ook algemeen beschouwd als van zeer weinig nut te zijn.

Ook klagen de civielen er over dat van de oefeningen voor Prof. Heuvelink Donderdagmiddag van 2—4 een uur is afgenomen voor Prof. Henket, en daardoor feitelijk die oefeningen komen op 3—4. Prof. Henket wees er op dat wij dan maar een anderen dag bij Prof. Heuvelink moesten werken, maar daarvoor moeten wij uren afnemen van onze teekenoefeningen, uren die wij wegens gemis aan assistentie op andere dagen, niet missen kunnen.

De mijnen-ingenieurs uiten als hunne bezwaren, dat de uren praktisch werken op het laboratorium te veel verspreid zijn.

Het steeds aangroeiende aantal ingeschrevenen aan de Polytechnische School doet zijn nadeeligen invloed op het

onderwijs zeer sterk gevoelen. Het Wiskunde-onderwijs vooral zou in het afgeloopen jaar een slecht resultaat gehad hebben, als niet de groote meerderheid der studeerenden door privaatlessen eenigszins goed konden maken, wat zij in het onderwijs misten. Dat het vele repeteeren op zichzelf een ongezonde toestand is, en er op wijst dat het onderwijs in de Wiskunde lang niet volmaakt is, behoeven wij niet te betoogen. Ook kunnen wij nalaten aan te toonen hoe veel onrechtvaardigs er gelegen is in het feit dat voor hen, wier middelen het kostbare repeteeren niet toelaten, de voltooiing van de studie in vier jaren zeer moielijk wordt gemaakt. Het verdient misschien aanbeveling den toevloed van studeerenden te beperken, maar dan moet dit geschieden door de eischen van de ingenieurs-examens hooger te stellen en de studie in 't algemeen te verzwaren, geenszins mag het middel zijn de studie aan de Polytechnische School alleen mogelijk te maken voor hen wier finantieele draagkracht grooter is.

Wij zoeken de oorzaken van den achteruitgang van het wiskunde-onderwijs voornamelijk in de bezwaren die verbonden zijn aan het gelijktijdig volgen van colleges in deze zoo veel inspanning eischende vakken door meer dan 200 toehoorders. In breedvoerige besprekingen over deze bezwaren zullen wij niet vervallen. Het beste kan men ze gewaar worden door zelf drie of viermaal daags deze om hun inhoud zoo vermoeiende colleges te loopen, men merkt dan op, dat het dictaat maken op een afstand van meer dan 6^m 50 (het wettelijke maximum) zeer bezwaarlijk wordt. Niet alleen dat het volgen van de becijferingen op grooteren afstand reeds veel van het acomodatie vermogen van het oog vergt, ook de golvende menschen-opper-

vlakte vóór den toehoorder maken het hem onmogelijk zijne oplettendheid niet te verliezen en het gedooceerde op te nemen.

De hoogere wiskunde en de mechanica op deze manier gegeven, vorderen dan ook in de eerste twee jaren te veel van onze werkkracht en werklust, tenzij wij ons toeleggen op het »africhten" voor het B-examen, waarvoor de eischen nog niet verzwaard zijn.

Wij zouden het zeer betreuren wanneer deze toestanden ons den goeden naam van den Nederlandschen Ingenieur zouden doen verliezen. Wij danken onzen roem als zoodanig van een groot gedeelte aan de groote wiskundige onderlegdheid van den Delftschen ingenieur, en meenen nu met kracht te moeten strijden tegen het gevaar dezen basis te zullen verliezen. En wij kunnen niet ontkennen dat dit gevaar met het toenemen van het aantal ingeschrevenen steeds grooter wordt.

Men moet niet meenen dat colleges van tweehonderd toehoorders en de totale onbekendheid van den docent met zijne leerlingen de hoogste uiting is van vrije studie. Integendeel, de omgang met den docent, bespreking van vraagstukken met hem en zijne assistenten zijn de eenige middelen om vooral in den beginne zich met de nieuwe leerstof vertrouwd te maken, en levert den onontbeerlijken prikkel tot zelfstudie.

Wij gelooven dat de meest noodzakelijke verbetering die rekening houdt met den toevloed van het aantal studeerenden, zou zijn meerdere splitsing van de faculteiten en daarmee gepaard gaande uitbreiding van het aantal docenten.

Evenals in vroegere jaren werd in het afgeloopen jaar

de natuurkunde-cursus onnoodig verzwaard, door de behandeling van de beginselen der vastheidsleer, der theorie van de bouwconstructies en der hydraulica.

Al is deze regeling noodzakelijk om bij de W. I. op het B-examen naar de bekendheid met de eenvoudigste gevallen van belasting en naar de daarbij optredende eigenschappen van het materiaal onderzoek te mogen doen, dat neemt niet weg dat het geheel onjuist is, dit hoofdvak voor den W. I. op de gebruikelijke beknopte wijze te doceeren.

Wanneer de docent, die het volledig onderwijs in de toegepaste mechanica op zich neemt, reeds gedurende de beide eerste studiejaren met eene inleiding in de vastheidsleer, enz. werd belast, en indien dan door hem als voorbeelden eenige lastige berekeningen uit de machinenbouw zouden worden besproken, en wanneer dan de laboratariumproeven waartoe de P. S. ons de gelegenheid biedt, in aansluiting met dit college zouden worden gedaan, zou het wetenschappelijk ingenieurs-onderwijs, zijnde het eenige waartoe eene inrichting als de onze met groot succes kan werkzaam zijn, weer veel zijn verbeterd.

Het college dat Prof. Scheltema tegenwoordig voor de W. I. B. geeft, al is het op zich zelf natuurlijk boven onzen lof verheven, beantwoordt zeer weinig aan de hierboven uitgedrukte behoefte.

De vraagstukken die er besproken worden, leveren evenmin als de te beknopte inleiding in de vastheidsleer voldoende grondslagen voor een vruchtbare studie der machine-elementen.

Dat een mechanisch laboratorium, bij verbetering van dit verwaarloosde studievak onontbeerlijk wordt, gevoelt

men zoo algemeen dat wij het overbodig achten, zulks hier nader aan te toonen.

De technologen ook worden twee maal zeer beknopt in de beginselen van deze wetenschap onderwezen. Natuurlijk is dat ongewenscht.

Wat het onvolledig onderwijs in de hydraulica betreft, kan men niet eens ter verontschuldiging aanvoeren dat eerst in de laatste 10 à 20 jaren dit vak zoo snel is vooruitgegaan, dat het leerplan van onze inrichting dezen vooruitgang niet bij kon houden, maar moet men met leedwezen constateeren dat de belangrijkheid van dit vak voor den W. I. niet wordt beseft.

Op het afleiden van eenige weinige algemeene formules na, is het college dat voor de C. I. C_2 gegeven wordt, voor de W. I. met wie bij de inrichting van het technisch onderwijs toch in de eerste plaats diende rekening te worden gehouden, van zeer gering belang.

De vakken die door Prof. Scheltema op zoo uitstekende wijze aan onze inrichting worden vertegenwoordigd, zijn in hun geheelen omvang van zoo overwegende waarde voor den wetenschappelijk gevormden ingenieur, dat ze volledig moesten worden gedoceerd.

Indien nog een persoon te vinden zou zijn, die in staat is, hetgeen waartoe nu onze hooggeschatte docent geene gelegenheid tot onderwijzen kan vinden, naar behooren te doceeren, ware het meer dan wenschelijk dezen persoon onverwijld aan onze inrichting te verbinden.

De volgende onderwerpen en nog zeer vele meer behoorden in een hand vereenigd op wetenschappelijke wijze te worden onderwezen: Beweging van gassen en stoom door kanalen, windmolens, arbeid van ventilatoren, water-

krijgen, zooals bij den aanvang van den cursus '98—99 aangekondigd werd.

In het gememoreerde stukje van Prof. Cop is reeds er op gewezen dat den scheepsbouwk. ingenieur bij het voleindigen zijner studie, aan de P. S., de noodige kennis van de mechanische technologie ontbreekt. Bij de tegenwoordig zoo uitgebreide toepassing van ijzer in de scheepsbouwkunde is voor den ingenieur in dat vak eene vrij groote kennis van de metallurgie en de bewerking der metalen en hout een dringend vereischte. Wij hopen van harte dat het Prof. Cop moge gelukken ook hierin eene verandering te kunnen tot stand te brengen.

Ook de eischen voor Werktuigbouwkunde en kennis van werktuigen zijn voor het examen C art. 63 te bekrompen en behooren overgebracht te worden bij het examen B. Wel bestaat er gelegenheid tot het opdoen van meerdere kennis, in deze vakken, maar rekening houdende met de examen-studie zal het resultaat hierbij verkregen wel zeer illusoir zijn.

De meening dat de wettelijke regeling van de opleiding tot Bouwkundig Ingenieur aan de Polytechnische School zeer veel of misschien *alles* te wenschen overlaat, wordt door iedereen gedeeld die daarover oordeelen kan.

Men denke niet dat deze meening nieuw is. De grieven tegen deze regeling zijn talrijk en, althans de meeste, zeer oud. Immers zijn wij in het bezit van een adres dat 12 Mei 1869 gericht is tot Z.E. den Minister van Binnenl. Zaken door de M^{ij}. tot Bevordering der Bouwkunst en hare afdeelingen Amsterdam, Rotterdam, Arnhem, 's-Gra-

venhage, Leiden en Zwolle, bij wie zich aansloot het gezelschap „Architectura et Amicitia."

Wij ontleenen aan dat adres het volgende:

„..... *het onderwijs in de bedoelde bouwkunst aan de Polytechnische School is samengesmolten met dat van den Ingenieur of den Technoloog, volgens een reglement dat ten opzichte der hoogere kunst als ten eenenmale onvoldoende moet worden beschouwd.*

Het Bestuur meent zich hier te moeten bepalen tot de uiting der door zeer vele bouwkunstenaars gedeelde overtuiging dat de toekomstige bouwmeester de hoogere studiën, welke tot zijne specialiteit behooren, te Delft niet leeren kan wegens gebrek aan tijd, aan genoegzaam onderrigt en zelfs aan onderwijzers; of met andere woorden: dat voor vakken welke voor hem als de grondslag zijner studiën moeten worden aangemerkt, slechts weinige uren beschikbaar zijn, terwijl andere vakken worden onderwezen die hij best missen kan."

Teekenend is het dat 30, zegge *dertig* jaren nadat bovenstaande klachten werden geuit, in den toestand geene verbetering is gekomen.

Wij willen dit verslag niet eindigen zonder nogmaals en met klem te hebben gewezen op eenige misstanden in de opleiding tot B. I. Het aantal studeerenden voor B. I. is toegenomen. Wij noemen dit een verblijdend feit, maar het maakt spoedige verbetering een dringend vereischte.

Wij hopen daarom niet beschaamd te zullen worden in ons vertrouwen dat de bevoegde autoriteiten nog vóórdat de algeheele reorganisatie zal tot stand zijn gekomen, eenige noodzakelijke veranderingen zullen tot stand brengen.

Wij verwachten dat het geringe aantal der studeerenden voor Bouwk. Ing. geen beletsel zal wezen om aan dat studievak de aandacht te geven die het vooral in de gegeven omstandigheden noodig heeft.

Wij willen allereerst wijzen op het dubbel bezetten van uren, een maatregel die zeer sterk tot nadeel van het onderwijs leidt. De B. I. worden zooals men straks zal kunnen zien, door deze maatregel juist in hunne hoofdvakken getroffen.

Het is een bekend feit dat de beide eerste studiejaren van den B. I. in niets verschillen van die voor Civ. Ing. Hij lijdt onder een te kort aan technische en onder eene overlading met wiskundige vakken, van welke laatste hij niet dat nut zal hebben in de practijk, dat aequivalent is met den tijd dien hij er aan moest besteden.

Men stelle zich nu echter niet voor dat in de beide laatste studiejaren de gelegenheid bestaat het gemis aan technische kennis in te halen: de B. I. heeft in zijn hoofdvak wederom een gelijk aantal college-uren als de C. I. dit aantal is voor den laatste reeds te klein, hoeveel te meer dus niet voor den B. I.

De Rooster van de P. S. is hinderlijk overladen, o.i. zoo erg dat wanneer een gelijk aantal college-uren, als nu in vier jaren wordt gegeven, over vijf jaren werd verdeeld, slechts enkele uren konden worden toegevoegd.

De volgende tabel, die een overzicht geeft over eenige der studievakken, geeft tevens aan, welke vakken voor vermeerdering van het aantal college-uren in aanmerking komen, de cijfers geven aan het aantal college-uren per week. Men wete daarbij dat aan de P. S. gedurende ± 7 maanden van 't jaar wordt college gegeven.

STUDIEVAKKEN.	Eerste jaar.	Tweede jaar.	Derde jaar	Vierde jaar.
Natuurkunde	4	4	—	—
Wiskunde of Mechanica	9	8	5	4
Waterbouwkunde.	—	1	{ 4 tot Kerstmis { 2 na »	3
Burgerlijke Bouwkunde	2	2	—	—
Kennis van Bouwmaterialen . .	2	2	—	—
Geschiedenis der Bouwstijlen . .	—	—	1	1
Distr. van geb. en binnenordons.	—	—	1 na Kerstmis	1 na Kerstmis
Projecteeren	—	—	{1 voor Kerstmis {2 na »	{2 voor Kerstmis {1 na »
Leer van het Ornament	—	—	1	—
Gesch. Decoratieve Kunst . . .	—	—	—	1
Gesch. Schilder- en Beeldh.kunst.	—	—	1	1
Gas- en Waterleiding. Rioleering.	—	—	1	—
Bestekken en Begrootingen . .	—	—	—	1 tot Paschen

Het zal den deskundigen lezer van bovenstaanden tabel opvallen hoe onvoldoende en verkeerd voorbereid de gediplomeerde Bouwkundig Ingenieur de P. S. zal verlaten.

Wij willen aan dezen tabel toevoegen eene lijst van teekenuren voor zoover hetreft de 2 laatste studiejaren.

STUDIEVAKKEN.	Derde jaar.	Vierde jaar.
Projecteeren	8 waarvan 2 dubbel bezet en 2 van 4—5 nam. dus 's winters onbruikbaar.	7 waarvan 1 van 4—5 nam.
Architect. stijlvormen. .	2	2
Decoratieve kunst . . .	5 waarvan 2 dubbel bezet	3 waarvan 2 dubbel bezet.
Ornamentale détails . .	4 » 4 » »	4 » 3 » »
Handteekenen	2 avonduren 6—8	2 dito.
Ornamentteekenen. . .	4 » 7—9	4 dito.
Boetseeren	4 waarvan 4 dubbel bezet.	4 dito.

Het is onnoodig hierbij op te merken dat bij deze regeling een vak als boetseeren feitelijk van den rooster kon worden afgevoerd.

Het zij den lezer zelven overgelaten een oordeel te vellen over eene dergelijke regeling der teekenuren. In het programma der lessen voor 1898—1899 is voor het eerst de als ironie op te vatten noot weggelaten:

»voor oefening in de Decoratieve kunst bestaat bovendien gelegenheid op Dinsdag- en Donderdagmorgen van 9—12 uur." Over deze uren immers was reeds anders beschikt.

Ook is het duidelijk dat men bij eene indeeling als deze:

2—3 nam. Gugel — Teekenen Bouwkunde,
3—4 „ Gips — Ontw. van ornementale details,
4—5 „ Gugel — Teekenen Bouwkunde,

kan kiezen tusschen 't een of 't ander. Wil men dit nu elke week laten verspringen, dan kan men dus sleehts om de 14 dagen aan eene teekening werken. Ook de avondteekenuren kunnen onmogelijk geregeld gevolgd worden door hen die zich toeleggen op het verkrijgen van een diploma; een drietal avonden per week kan door hen niet worden gemist.

Wie kennis neemt van het programma der lessen zal bemerken dat op de P. S. geen college wordt gegeven voor de B. I. in verschillende vakken als Verwarming en Ventilatie, Hygiene, aanleg van straten en pleinen, uitbreiding van steden, onderwerpen die voor den B. I. van veel meer belang zijn dan eene uitvoerige behandeling van vakken als Integraal, Theoretische mechanica, of het ontwerpen van een sluisdeur of uitwateringssluis.

Wij meenen hiermede in dit verslag te kunnen volstaan,

en hopen met korte trekken duidelijk aangetoond te hebben, hoeveel er in de regeling van het onderwijs voor den B. I. ontbreekt.

De Commissie tot behartiging der Studiebelangen is hiermede aan het einde gekomen van hare taak een jaarlijksch verslag samen te stellen over den toestand van de Polytechnische School en over het onderwijs aan die inrichting.

Zij wil nog mededeelen dat zij bezig is de wenschelijkheid te onderzoeken van het zenden van een tweede adres aan de Regeering, betreffende het onderwijs aan de P. S. Reeds verleden jaar nam zij de vrijheid den Raad van Bestuur om eenige inlichtingen te vragen. De Commissie mocht echter niet zoo gelukkig zijn de verlangde inlichtingen te verkrijgen. Wel gaf de Raad van Bestuur een afkeurend advies over het zenden van dit tweede adres. De Commissie meent evenwel dat het toch noodig zal zijn om bij de aanstaande reorganisatie ook haren invloed te doen gelden, in hoeverre het leerprogramma behoorde te worden gewijzigd.

Er zijn toch sommige punten, waarover wij als studenten zeer zeker het beste kunnen oordeelen, en in elk geval ons advies behoorde gevraagd te worden. Wij zouden anders het ontwerpen van de reorganisatie moeten beschouwen als theoretiseeren door menschen die hunne studies reeds lang achter den rug hebben en die, om het zoo maar uit te drukken, de »practijk" van het studeeren niet meer kennen.

Wij zien met spanning de reorganisatie te gemoet. Maar moedeloos zijn we zeer zeker, wanneer wij bij het helder inzien van zoovele fouten, en bij onze krachtige en goed-

gewilde pogingen om die te herstellen, zoo voorbijgegaan worden, daar waar onze invloed ten goede zou kunnen werken. Eene instelling als onze Commissie, vertegenwoordigende het grootste gedeelte van de studeerenden aan de P. S., mag toch wel degelijk eenigen invloed op ons onderwijs uitoefenen, en wij moeten tot ons leedwezen constateeren dat van appreciatie van ons streven bij de autoriteiten weinig te bespeuren is.

Wij hopen dat deze weinige appreciatie niet de oorzaak vindt in de meer of mindere subjectiviteit van onze verslagen, en meenen toch dat onze oprecht geuite bezwaren en goeddoordachte argumenten mogen aanspraak maken aangehoord te worden door hen, tot wie zij gericht worden.

Ten slotte moet de Commissie melding maken van een legaat door den gestorven Oud-hoogleeraar Baehr aan de Polytechnische School vermaakt, een legaat groot ongeveer *f* 100.000,— bestemd om onvermogende leerlingen financieelen steun te verleenen. Hoewel de Polytechnische School nog niet de beschikking over de renten heeft, zoo is toch in de toekomst het instellen van beurzen verzekerd.

Met het Lipkensfonds, zal dit Baehrfonds den Raad van Bestuur in staat stellen de plannen te verwezenlijken die hij sedert lang koestert.

Bewondering hebben wij voor den man die met bescheiden middelen, zulk een groot resultaat bereikte.

Dat zijn schenking de Polytechnische School ten goede zal komen daarvan zijn wij overtuigd en hartelijk hopen wij dat de ingenieurswereld daardoor eminente mannen rijker zal worden.

De Commissie.

REDE

uitgesproken bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt in de Waterbouwkunde door J. KRAUS, 16 Februari 1898.

Mijne Heeren!

Heden een week geleden lag de stoomboot „Rotterdam" van de Holland-American Line te wachten op gunstig getij voor de hoofden van den Hoek van Holland. Nog vóór het aanbreken van den dag liep zij met acht meter diepgang den Rotterdamschen Waterweg binnen, en was ik zoo gelukkig na lange afwezigheid den vaderlandschen bodem weder te betreden, waar mij de schoone taak zoude wachten, die ik heden ga aanvaarden.

Kort daarop vernam ik, dat het in de laatste jaren aan de Polytechnische school gebruik is geworden, dat de nieuw benoemde docent zijn cursus met een openbare rede aanvangt. Dit gebruik mijne heeren, verdient voorzeker ons aller sympathie en gaarne zou ik getracht hebben voor deze gelegenheid het beste te leveren, wat in mijn vermogen was, indien mij slechts enkele dagen rust waren gegund geweest, mij daartoe voor te bereiden. Ik mocht echter geen weerstand bieden aan de begeerte mijn reis tot het Noorden des lands voort te zetten, om na lange scheiding mijne wachtende ouders te begroeten. En daar het mijn wensch is, nu zoo spoedig mogelijk van mijn hoog-

geachten voorganger Professor Telders, een deel van de taak over te nemen, die al te omvangrijk werd sinds de Hooge Regeering het gelukkig besluit nam, hem het Directeurschap van de Polytechnische School op te dragen, zoo zie ik mij verplicht mijn cursus te openen, terwijl ik al mijn kisten en koffers nog wachtende ben, en zonder over eenige voorafgaande uren van kalme overweging te hebben kunnen beschikken.

Moest ik mij nu het voorrecht ontzeggen U, heeren ambtgenooten en studenten, bij mijn eerste optreden in ruimen getale rondom mij vereenigd te zien, en zoo geheel breken met wat hier een schoone traditie is geworden, of moest ik een beroep doen op uwe welwillendheid, om voor weinige oogenblikken uwe aandacht te schenken aan wat zulks misschien ter nauwernood zal verdienen?

Ik heb het laatste verkozen.

Mijne heeren, zijt daarom niet te zeer teleurgesteld en ontvangt met mijn vriendschappelijken groet mijn hartelijken dank voor uw aller opkomst.

Het is juist acht jaren geleden, dat ik van U afscheid nam, nadat ik eenige jaren als assistent van Professor Henket en van Professor Telders met u had samengewerkt. Het is mij een groot voorrecht thans opnieuw in uw midden terug te keeren, om met zoovele eminente mannen gezamenlijk te streven naar het schoone doel: de opleiding van den Nederlandschen ingenieur. Het is mij eene eer de plaats te zullen innemen, van waar onze hooggeschatte Directeur tot nog voor kort zijn altijd leerrijk en bezielend woord tot U, studenten, richtte; het is mij eene eer tevens tot de opvolgers te behooren van iemand

als professor Steuerwald, den hoofdingenieur van 's Rijks-Waterstaat, die niettegenstaande zijn benarden gezondheidstoestand bij ons leerlingen steeds liefde voor zijn vak wist in te boezemen; en bijzonder aangenaam is mij de taak hier het zustervak te onderwijzen van wat zoo lange jaren met zooveel talent en toewijding aan de Polytechnische School wordt gegeven door Professor Henket, den man aan wien een zeer groot deel van onze Nederlandsche ingenieurs met mij met dankbaarheid terugdenken als aan hem, die hunne eerste schreden op het gebied der practische ingenieurswetenschappen heeft geleid.

In Februari 1890 nam ik afscheid van een groep van flinke jonge mannen, studenten C_2, C_1 en B_2, die zich beijverden om evenals gij thans, Mijne heeren Studenten, binnen kort, wèl uitgerust, hun ingenieursloopbaan te beginnen. Toch is het mij, alsof het eerst gisteren was, dat ik hun vaarwel zeide, want onveranderd zijn in stand gebleven de goede herinneringen, die ik van hen naar Zuid-Amerika medenam. Heeren, ik draag de warme sympathie, die ik gevoelde voor de groep studenten C_2 C_1 en B_2 van vóór acht jaren, onveranderd op U over en ik verzoek U ze cordiaal te aanvaarden.

Goed geteld, zijn het weldra vijftien jaren, dat ik aan deze Polytechnische School promoveerde, maar het wil mij toeschijnen, dat het heel veel korter is, dat ik op de collegebanken een plaatsje innam. En de verklaring van dit verschijnsel zit hem gedeeltelijk hierin, dat in mijne herinnering samensmelten de uren, die ik als student daar doorbracht en die ik, vier jaren later als assistent, naar Professor Telders en naar Professor Scheltema zat te luisteren. Dan werkt er ook zeker toe mede een lang ver-

blijf in eene vreemde omgeving, waar onze moedertaal te zelden wordt gehoord, waardoor een moot leven werd afgebakend, zóó geheel verschillend ván wat voorafging en wat zich nu voordoet, dat die periode mij thans als een droom voorkomt. Hoe het ook zij, mijne herinneringen aan den studietijd zijn nog zeer levendig. Ik weet nog best, hoe groot in het algemeen de moeilijkheid bij uwe gecompliceerde en zooveel omvattende studie is, hoe bezwaarlijk het vaak is, elk studievak van het examenprogramma te geven wat het rechtens toekomt, hoe onbegrijpelijk voor den geheel oningewijde vaak de eenvoudigste zaken zijn en hoe dikwijls dan soms nog een enkele wenk voldoende is om plotseling het licht te doen schijnen.

Ik hoop, Mijne heeren, dat deze omstandigheid aan het onderwijs ten goede zal komen, en put er uit het vertrouwen, dat wij elkander goed zullen verstaan, vooral als ik mag rekenen op uwe medewerking, die gij mij zeker niet zult onthouden en die ik bij voorbaat dankbaar aanvaard.

Wat nu de indeeling der lessen betreft, zoo stel ik mij voor, dat deze zich, tot het eind van den tegenwoordigen cursus, geheel zullen aansluiten bij het tot nu toe door Professor Telders behandelde, en op die wijze vertrouw ik, dat alle voor u onaangename stoornis zal kunnen worden vermeden, die verandering van leidsman in uwe examenstudie zoude kunnen teweegbrengen.

Er zal ons dan in dezen cursus te behandelen overblijven met de heeren civiel-ingenieurs C_1 en C_2: Rivieren, Dijken, Zeeweringen en Hydrographie van Nederland, terwijl ik met de heeren van B_2 in hoofdzaak de rijswerken zal bespreken en met de scheepsbouwkundig ingenieurs

een vluchtigen blik in het gebied van den havenbouw hoop te slaan.

Het zou kunnen zijn, Mijne heeren, dat bij het openen van een nieuwen cursus het mij wenschelijk voorkwam eenige wijzigingen te zien aangebracht in het reeds jaren aan deze Polytechnische School gevolgde, hoewel allengs veel verbeterd en aangevuld, programma bij het onderwijs in de Natte Waterbouwkunde, en hiertoe zal zich wellicht de gelegenheid voordoen nu de Regeering een plan van reorganisatie van het Polytechnisch Onderwijs heeft aangekondigd.

Toen ik in 1890 mijn colleges in dítzelfde vak opende aan de Universiteit van Chili, bleek het mij weldra, dat vele der onderwerpen, die voor den aanstaanden Nederlandschen ingenieur van groot belang zijn, van zeer ondergeschikte beteekenis waren voor de jongelieden, die niet in deze lage landen, onder geheel andere omstandigheden en met geheel andere materialen, in geheel andere behoeften zouden moeten voorzien en ik moest dus een programma van onderwijs volgen, dat aanmerkelijk afweek van den cursus, zooals die te Delft placht te worden gegeven. Wel ligt het in den aard der zaak, dat hier aan onze Nederlandsche inrichting die onderwerpen den hoofdschotel moeten vormen, welke van meer directe toepassing zijn voor den ingenieur, die in Nederland blijft, doch het kan overweging verdienen, of men niet goed zou doen, U niet *zóó* bij uitstek voor te bereiden voor de uitoefening van uw beroep in het moederland. Als ge u bijvoorbeeld in onze rijke koloniën, in Afrika of Noord-Amerika, of in het nog zoo braak liggende Zuid-Amerika als ingenieur mocht gaan vestigen, dan zult ge ondervinden hoe

uiteenloopend de vraagstukken zijn, die ge daar zult hebben op te lossen; en zult ge dan uw zelfvertrouwen niet verliezen en de groote mate van initiatief aan den dag kunnen leggen, die vaak van u als uitvoerend chef wordt verlangd, gewoonlijk zonder dat u, als ontwerpend ingenieur, een aannemer ter zijde staat; zal het u mogelijk zijn u binnen korten tijd in te werken in de vele onderwerpen, die elk oogenblik u kunnen worden voorgelegd en die ge geacht wordt te beheerschen, dan moet eene breede en meer algemeene basis aan uwe kennis ten grondslag liggen.

Hoe die te verkrijgen zal zijn, hetzij door wijziging van het bestaand programma, hetzij door verlenging van studieduur, zal, naar ik hoop, bij de Reorganisatie van het Onderwijs nader ter sprake komen.

Overigens, dit staat nu reeds bij mij vast en ik wensch het hier uit te spreken: zal uwe opleiding rijpe vruchten kunnen afwerpen, dan moet zij in de eerste plaats doorkneed zijn van zuiver wetenschappelijke elementen. Bij den tegenwoordigen toestand der maatschappij is het volstrekt noodzakelijk, dat uw vakkennis beruste op een streng wetenschappelijken grondslag. Slechts dan zult gij als ingenieur kunnen slagen en als een ernstig man de verantwoordelijkheid mogen dragen van groote werken en ondernemingen. Op dien wetenschappelijken grondslag moet dan, vanaf zekere periode in het onderwijs, de vakkennis van den technicus worden opgebouwd en wel door studie en bepaalde richtingen, doch voornamelijk door schetsen, teekeningen en ontwerpen. Van dit groote beginsel moge bij de studie aan de Polytechnische School ten geenen tijde worden afgeweken en slechts de aard en

het meer of minder groote aantal der onderwerpen, waarover in de colleges uitvoerig dient gehandeld te worden, vordert naar het mij voorkomt, nadere en kalme overweging. Dit moet ik hier nog aan toevoegen — en ik wenschte, dat ge geheel doordrongen waart van dit besef — dat de noodige kennis niet alléén te verkrijgen is, zelfs niet van het beste en volledigste college en dat ze door u zelf moet worden aangevuld door eigen studie en onderzoek, eigenlijk uw geheele leven lang.

Mijne heeren! Bij het begin van mijn toespraak bracht ik u direct voor de hoofden van den Rotterdamschen waterweg. Als gij mij nu toestaat u nog eenige minuten bezig te houden, dan wil ik u in het kort mijn gevolgde reisroute aangeven, waarbij ik gelegenheid zal hebben u enkele mededeelingen omtrent eenige belangrijke ingenieurswerken te doen.

Van Talcahuano, waar ik het centrum van mijn practischen werkkring in Chili heb gevonden en belangrijke werken heb helpen tot stand brengen, waarover ik u thans niet wil onderhouden, aangezien ge daarvan spoedig meer uitvoerige mededeelingen, dan ik hier zou kunnen geven, in het Tijdschrift van het Koninklijk Instituut van Ingenieurs zult kunnen vinden, richtte ik mij via Valparaiso, de voornaamste Chileensche handelshaven, waarvoor thans groote ontwerpen voor dokaanleg in bewerking zijn, naar Iquique.

Bekend met de groote cijfers van uitvoer van Chilisalpeter, waarvoor deze plaats het centrum is, moet een ieder de zeer primitieve wijze van verscheping treffen, waaraan dit produkt onderworpen is. Wanneer de salpeter per spoorweg naar de kust is vervoerd, wordt ze door

mannen, die daartoe door het water moeten waden, van het strand in kleine bootjes gebracht, waarvan het overgeladen wordt in schuiten of lichters, groot genoeg om zonder veel gevaar de branding te passeeren om ten slotte op de reede, op een kilometer afstand van de kust, in de zeeschepen te worden overgeladen. Deze zaak is dan ook een der onderwerpen van studie van de Regeering van President Errazuriz, die mij belastte alvorens naar Europa te vertrekken over een particuliere aanvraag tot uitvoering van een havenontwerp verslag uit te brengen.

Bij een bezoek, dat ik bij die gelegenheid aan de salpetervelden bracht, waar ik de hoogst eenvoudige exploitatie bewonderde in een van de veelvuldige salpeterkantoren, zooals men die fabrieken noemt, welke bijna alle in handen van Engelschen zijn, trok ik door de Pampa van Tamarugal, zoo genaamd naar de tamarugo, de eenige struik op deze altoos van regen verstoken, eentonige vlakte, en het viel mij op, welk een dankbare en winstgevende taak het voor den ingenieur zoude zijn, om deze, overigens voor kultuur vatbaren grond door doelmatige besproeiing geschikt te maken voor den verbouw van de kostbaarste tropische produkten!

Op onze verdere reis hebben wij in de talrijke havens, die de boot thans op Peruaansch gebied aandoet, gelegenheid ons rekenschap te geven van de belangrijke vraagstukken, die allerwege op oplossing wachten. Al treft men in enkele van deze havens meestal ijzeren aanlegsteigers aan, waarvan sommige 700 tot 900 meter lengte hebben. deze zijn slechts toegankelijk voor lichterschuiten, en de zeeschepen zijn verplicht op grooten afstand van de kust

hun anker te werpen en daar hun goederen te ontvangen of af te geven. Vooral trekt de aandacht de inscheping van het vee, dat eenvoudig met den scheepstakel bij de horens wordt opgelicht, om van het eene vaartuig in het andere te worden overgebracht; alsook de primitieve wijze, waarop de reizigers soms in een korf over boord worden gezet, om in een lichter scheepje terecht te komen, dat, tengevolge van de bijna altijd hevige deining, als een notedop meters hoog langs boord op en neer wordt geslingerd, waarna nog de kans bestaat, dat men eenige dagen op een op de reede liggend zeilschip moet vertoeven, het gunstig oogenblik afwachtende, om de branding te passeeren en de kust te bereiken. Deze toestand eischt dringend verbetering en maakt, zooals mij door het vragen van adviezen is gebleken, thans een onderwerp uit van studie voor de Peruaansche Regeering.

Komen wij eindelijk in Callao, de haven van Peru's hoofdstad, dan zijn wij zoo gelukkig, van den stoomboot direct op den kaaimuur te kunnen overstappen, doch we zien tevens, dat de hinderlijke deining, de lange golfslag die wij langs het geheele noordelijk gedeelte der kust hebben waargenomen, toch nog weet binnen te dringen in de schijnbaar goed beschutte en afgesloten dokken, die voorzien van ongeveer twee kilometer kaailengte, hier door Fransche ingenieurs en met Fransch kapitaal gebouwd zijn en geëxploiteerd worden. Die deining, welke mij reeds in de Chileensche haven Iquique de grootste vijand van de voor daar bestemde havenplannen bleek te zijn, zal altijd eene groote moeilijkheid opleveren bij den aanleg van havens langs de Peruaansche kust.

Ik zal u niet voorstellen mij te vergezellen naar de terreinen, vanwaar Lima zich door draineering van water voorziet, een zaak, die mij meer persoonlijk interesseerde, doordat ik kort te voren mij had moeten bemoeien met de belangrijke, in uitvoering zijnde werken van watervoorziening van Valparasio, noch een tocht te maken langs de hoogst interessante bergspoorwegen die Peru bezit.

Toch, om u een staaltje te geven van de ondoordachte wijze, waarop sommige regeeringen bij wijlen de fiscale belangen hebben weten te behartigen, wil ik melding maken van den spoorweg, die van de zuidelijkste der Peruaansche havens Mollendo naar Arequipa, Puna en Cusco voert. Deze spoorweg heeft ongeveer 800 kilometer lengte en werd gecontracteerd zonder andere gegevens dan de eindpunten met een vaste eenheidsprijs per kilometerlengte.. Welnu, het gevolg is geweest, dat de waarschijnlijk weinig consciensieuse aannemer een tracé heeft gevolgd, waarbij alle kunstwerken als bruggen, tunnels, duikers enz. angstvallig vermeden zijn, en men veeleer gezocht heeft het doel te bereiken langs den langst mogelijken weg, langs bochten de grootste hoogten opzoekende, om daarna weder te dalen. Doch gelukkig is zoo iets ook in Peru eene uitzondering en, betreurende, dat ons de tijd ontbreekt een gunstigen indruk te ontvangen van den grootschen en om zijn stoutheid van uitvoering alom geprezen bergspoorweg naar Oroya, verlaten wij het schilderachtige Lima, den wensch koesterende, dat de daar aangeknoopte relaties er toe mogen bijdragen, dat ook te zijner tijd enkele Nederlandsche ingenieurs geroepen worden, om mede te werken aan de ontginning van de onmetelijke hulpbronnen van dit rijke en gezonde land, hetwelk onder de krachtige regee-

ring van den President de Piérola eene schoone toekomst tegemoet schijnt te gaan.

Wij schepen ons weder te Callao in, waar onze stoomboot inmiddels gelost en geladen heeft, en varen eindelijk, na nog enkele kustplaatsen te hebben aangedaan, de rivier op naar Guayaquil, de haven van Ecuador. Zonder ons hier met het stellig zeer belangrijk vraagstuk van rivierverbetering bezig te houden, noch plannen te maken voor de verbetering van den sanitairen toestand van Guayaquil, haasten wij ons deze besmettingshaard van gele koorts te verlaten, en stel ik u veeleer voor, niettegenstaande de afmattende warmte, eenige oogenblikken te vertoeven op de landengte van Panama, waar een der grootste ingenieursvraagstukken, waaraan in deze eeuw de hand is gelegd, nog steeds op voldoende oplossing wacht.

Ik had in de laatste jaren zoo goed als niets van de Panamawerken vernomen en was dan ook niet weinig verwonderd daar 2500 tot 3000 man ernstig aan het werk te zien op goed georganiseerde chantiers. Het zal u allen bekend zijn, hoe zich in 1894 op de puinhoopen van de oude Kanaalmaatschappij gevormd heeft de „Compagnie Nouvelle du canal de Panama", welke het debet en credit overnam en daarmede de concessie door de Columbiaansche Republiek voor den kanaalaanleg verleend; concessie, die vervallen zou zijn verklaard, indien gedurende zeker termijn de werken verlaten waren geworden. Zooals ik vernam van den hoofdingenieur, toen waarnemend administratief directeur, den heer Royer en van den hoofdingenieur, den heer Gentil, die mij beiden met de meeste welwillendheid inlichtingen gaven en op hunne werken vergezelden, werkt

de Compagnie Nouvelle, die naar ik meen over een kapitaal van 60 millioen francs beschikte, sinds eenigen tijd volgens een programma, dat haar door een internationale ingenieurscommissie is getraceerd geworden, en hierop neerkomt, dat over de twee aaneensluitende kanaalsecties van de Culebra, die 1400 meter, en van de Emperador die 5900 meter lang is, een verkenningssleuf zou worden gegraven met een bodem van 12 meter breedte en reikende tot op de dieptelijn van om en bij 41 meter boven den waterspiegel van het oorspronkelijk geprojecteerde open kanaal zonder sluizen.

Die diepte van 41 meter komt overeen met een kanaalontwerp met sluizen en voeding der hooge panden door damafsluiting van de rivier de Chagres, opgemaakt door den Heer A. Dumas, en dat in origineel op onze Bibliotheek en ook als uittreksel in de „Genie Civil" te vinden is. Het is mij echter op dit oogenblik niet bekend, in hoeverre de voor de verkenningssleuf gekozen dieptelijn daarmede verband houdt. Bij het bekende kanaalontwerp met sluizen van Weyse ligt de bodem van het hoogste kanaalpand, zoo ik mij niet vergis, op 20 meter hoogte en naar ik uit mededeelingen van de ingenieurs te Panama heb opgemaakt, schijnt de internationale commissie het oog te hebben op een ontwerp met den bodem op 25 meter hoogte.

Om u een denkbeeld te geven, van wat het is, tot 41 meter diepte in te graven, herinner ik u de globale cijfers gebruikende, die ik daar ter plaatse hoorde uitspreken, dat de oorspronkelijke hoogte van de Culebra, die van den aanvang af het bête noire van de onderneming is geweest, 120 meter boven den zeespiegel was en de werken in de

beide genoemde secties thans tot de diepte van 60 tot 58 meter zijn gevorderd.

Het graven van de genoemde sleuf zou voornamelijk ten doel hebben aan een nieuwe internationale commissie, die reeds in April of Mei te Panama werd verwacht, vertrouwbare inlichtingen te verschaffen, betreffende de mocilijkheden van het terrein, voornamelijk in verband met den aard van den bodem en betreffende den kostenden eenheidsprijs onder het thans zonder twijfel veel economischer beheer. Mocht het resultaat van deze grootsche proefneming en het advies der commissie gunstig zijn, dan zou de Maatschappij opnieuw trachten de gelden bijeen te brengen voor de voltooiing van het werk.

De bodem is in de beide secties, die thans onderhanden zijn, rotsachtig en hard, een soort mergel, die mij deed denken aan slechte bazalt en gemengd is met gele en blauwe kleilagen. Dit terrein kan door de escavators, waarvan er alleen op de 1600 meter lange sectie van de Culebra vijf in werking waren, slechts dan met voordeel worden opgehaald, indien men het te voren met dynamiet of kruit heeft losgewerkt.

Het vervoer van den grond geschiedt in treinen van wagens van 6 kubieke meter inhoud, die kunnen omkippen en direct geladen worden door de escavators of door tusschenkomst van Decauville-wagentjes van $^1/_3$ kubieke meter inhoud, welke met behulp van een kabelspoor, waarvan er een tiental dwars over de as van het kanaal gespannen zijn, worden opgelicht en in de groote wagens leeggestort.

Een nieuwe werkwijze, die thans in voorbereiding is en waarvan men, naar ik geloof terecht, goede en groote verwachtingen heeft, ook omdat zij veroorlooft een zelfde

profiel op een grooter aantal punten tegelijk aan te vallen, is wat men noemt de Engelsche methode van grondverzet. Zij bestaat daarin, dat men vertikale putten of schachten maakt tot zekere diepte onder het terreinoppervlak — in het geval, dat ons bezighoudt tot 41 meter, de definitieve diepte van de verkenningssleuf — en deze schachten beneden door een horizontale galerij of tunnel verbindt, groot genoeg voor het verkeer van spoorwagens en locomotieven. De tunnel moet, naar eene zijde verlengd, vrijen uitgang hebben naar lager terrein, waar de wagens worden leeggestort, nadat zij, door de vertikale schachten van boven af, natuurlijk op zeer economische wijze, zijn gevuld geworden met weinig andere tusschenkomst dan de zwaartekracht. Zulk een eerste tunnel, voorzien van twee vertikale schachten, was bij mijn bezoek in de vorige maand over een lengte van 380 meter bijna gereed, om op de aangegeven wijze te worden benuttigd en wel in de buurt van kilometer 55, dat is daar, waar de Panama Rail Road de kanaalas snijdt.

Ik geloof, dat wij voor het oogenblik niet te veel in technische bijzonderheden moeten treden en wij zullen dus de werkplaatsen van de Culebra en Emperador, waar wij in den morgen na 20 minuten sporen van Panama zijn aangekomen, verlaten, om door te gaan naar Colon. Onderweg, over een afstand van een kleine drie uur sporen, volgen wij ongeveer het kanaaltracé, waar de op vele punten begonnen werken thans geheel zijn gestaakt en verlaten. Overal langs den weg vinden wij woonhuizen en een grooten overvloed van kostbaar materieel verspreid, dat zich nog meer ophoopt naar mate wij Colon, de plaats van ontscheping voor Europa naderen.

Dat wij sleepbootjes, baggermachines en klepschouwen hoog tegen de glooiing der bergen zagen liggen, zal, hoe vreemd ook op zich zelf, niemand verwonderen, die in vroegere jaren de technische geschiedenis dezer werken heeft gevolgd.

De spoorweg en ook de kanaalas snijden in de buurt van Colon, herhaaldelijk het kronkelende bed van de rivier de Chagres. Om het kanaal te vrijwaren voor hare slibaanbrengende wateren, is langs beide zijden van het scheepvaartkanaal een afvoerkanaal aangelegd, waardoor het water van de Chagres en hare bijvloeden onafhankelijk van het hoofdkanaal naar zee zou worden gebracht. Ongelukkigerwijze waren deze belangrijke bijkomende werken, toen de werkzaamheden algemeen werden gestaakt, niet voldoende gevorderd, om het kanaal dat aan de zijde van den Atlantischen Oceaan over 22 kilometer bijna op zijn definitieve diepte van 9 meter gebracht was, voor gedeeltelijke aanslibbing te behoeden.

Behalve in de beide kanaalsecties van de Culebra en de Emperador wordt thans nog gewerkt aan de „Boca", dat is de uitmonding van het kanaal bij Panama aan de zijde van den Stillen Oceaan. De Nieuwe Kanaalmaatschappij maakt hier namelijk voor rekening van de Panamaspoorwegmaatschappij een aanlegsteiger met de noodige baggeringen, waartoe, behalve baggermolens, een aantal derocteurs werkzaam zijn voor het loswerken van den rotsachtigen zeebodem met dynamiet.

In résumé mag ik u de mededeeling niet onthouden, dat ik van de actueele technische leiding der kanaalwerken een gunstigen indruk gekregen heb; dat de gezondheidstoestand der werklieden en ambtenaren geen redenen tot

ernstige bezorgdheid gaf, en dat de eenheidsprijs voor het grondverzet, volgens verklaring van de ingenieurs van 35 francs, die de oude maatschappij betaalde, tot 3 francs zoude zijn gedaald.

Gij zult u, naar ik vertrouw willen aansluiten bij den wensch, dien ik als ingenieur koester, dat het mogelijk blijke een naar omstandigheden bevredigende oplossing van het moeilijke technische en financieele vraagstuk te vinden, zoodat de eens met zooveel onbekookte geestdrift begonnen arbeid een goeden afloop moge hebben, en de geschiedboeken van de eerste jaren eener volgende eeuw van hare voltooiing mogen gewagen.

Dat de verwezenlijking van het denkbeeld van de doorsnijding der landengte ook nog steeds van Noord-Amerikaansche zijde groote belangstelling vindt, bleek mij nog uit het bezoek van een zeer talrijke commissie van Amerikaansche ingenieurs, twee dagen vóór dat ik er was, op hunne doorreis naar Nicaragua, waar zij in last had uitvoerige studiën te maken betreffende dit concurreerend project.

De zeereis van Colon naar New-York door de onstuimige golf van Mexico is op een betrekkelijk kleine stoomboot te weinig aantrekkelijk, om u daartoe uit te noodigen, te meer daar wij in zeven dagen die reis volbrengen, zonder kustplaatsen aan te doen. De kustverlichting en bebakening van den toegang tot de haven van New-York, waarvan ik, toen wij des nachts binnenliepen, onder voorlichting van den kapitein een hoog denkbeeld kreeg, zou hier reeds een onderwerp van uitvoerige bespreking kunnen uitmaken, doch dan is hier zooveel wat onze aandacht

trekt in deze groote wereldstad, dat ik meen voor het oogenblik niet meer van u te mogen vergen.

Het zij mij dus thans veroorloofd, Mijne heeren, u allen hartelijk te danken voor de aandacht, die gij mij hebt willen schenken.

Ik beveel mij in het bijzonder aan in de genegenheid van U, geachte Directeur en van U, mijne geachte ambtgenooten, en hoop op uwe welwillendheid te mogen rekenen, telkens als ik uwe voorlichting zal behoeven.

Ik beloof u, dat ik van mijne zijde steeds van harte zal streven de uitstekende reputatie, die de Delftsche Polytechnische School onder uwe leiding alom mocht genieten, hoog te houden.

Wat U betreft, Mijne heeren Studenten, spreek ik ten slotte den wensch uit, dat ik bij ons samenwerken steeds dienzelfden goeden toon, dienzelfden vrienschappelijken geest mag terugvinden, dien ik in mijne studentendagen zoo hoog heb op prijs gesteld.

Ik heb gezegd.

REDE

uitgesproken bij de aanvaarding van het Hoogleeraarsambt in de Mineralogie en Geologie door Dr. J. L. C. SCHROEDER VAN DER KOLK den 25sten Maart 1898.

Zeer geachte toehoorders!

De gewoonte der laatste jaren brengt mede, dat de nieuw benoemde docent aan deze School met een kort woord de opvatting schetst van den hem toevertrouwden werkkring.

En deze gewoonte wensch ik te volgen.

Tevens is deze toespraak voor mij een welkome aanleiding, om het woord te richten, niet alleen tot mijne aanstaande leerlingen, maar ook tot hen, met wie ik het voorrecht zal hebben te mogen samenwerken tot den bloei dezer school en op wier hulp en raad ik in menig geval hoop te mogen rekenen.

Zoo zal ik dan de vrijheid nemen, met een inderdaad kort woord de vraag te beantwoorden, wat in de eerste plaats het doel van ons samenwerken zal wezen, en hier wil ik mij beperken tot de bespreking van een drietal punten uit de vele, die eene bespreking overwaardig zijn, te weten de waarde der Kristallografie en de waarde der Geologie voor de aanstaande Mijningenieurs, en, in het belang hunner veelzijdige ontwikkeling, de mogelijkheid eener uitbreiding hunner oefeningen in het veld; een drietal punten dus waarop ik in mijn aanstaanden werkkring bijzonder den nadruk hoop te leggen.

Stellen wij de vraag, wat het doel van ons samenwerken zal moeten wezen zoo algemeen mogelijk, dan kan en mag het antwoord niet anders luiden, dan:
waarheid zoeken en waarheid leeren zoeken. En al schijnt dit antwoord wellicht aan enkelen uwer eene niets zeggende algemeenheid, toch geloof ik in dit antwoord een geschikten leiddraad te hebben gevonden bij de behandeling der drie aangeduide punten.

Dat voor U, Heeren aanstaande mijningenieurs nog een tweede, meer bijzonder doel bestaat, wil ik niet ontkennen; gij wilt de waarheid, die gij gevonden hebt zoo spoedig mogelijk voor de menschheid nuttig toepassen.—Trouwens in dezen moet gij U voor twee uitersten hoeden; voor Uwe toekomst is het niet wenschelijk, dat ge den stillen onderzoeker navolgt, die onbekommerd om de dadelijke nuttigheid van zijn arbeid staag en zeker bijdraagt tot het kapitaal van het menschelijk weten, en het aan anderen overlaat materieel nuttige toepassingen te zoeken; maar voor Uwe toekomst is het evenmin wenschelijk, dat Gij het spoor zoudt volgen van een al te vurig man van den daad, die onlangs gezegd moet hebben, dat Nederland voor den bloei der Industrie behoefte had aan onwetenschappelijke mannen. Neen, ver van beide uitersten verwijderd ligt de weg, dien Gij moet volgen en bij deze uitspraak denk ik in de eerste plaats aan U, aanstaande mijningenieurs, meer nog dan aan Uwe studiegenooten. Waarom ik juist aan U denk, hoop ik spoedig duidelijk te kunnen maken.

Maar keeren wij terug tot ons antwoord, waarheid zoeken en waarheid leeren zoeken, een doel toch, dat en de zoogenaamde wetenschappelijke onderzoeker en de zoogenaamde man van de praktijk gemeen moeten hebben.

Waarin zal nu dit waarheid zoeken en waarheid leeren zoeken voor U bestaan?

Het zal wezen een zoeken naar den waren geologischen bouw van een landstreek, naar een waar en vertrouwbaar beeld van den mineralogischen rijkdom van een gebied; Gij zult waarheid zoeken en niet te spoedig meenen, dat Gij haar hebt gevonden; Gij zelf zult Uwe uitkomsten aan eene strenge kritiek onderwerpen! Gij zult Uwe adviezen zoo waar mogelijk maken, immers Gij zult onderscheid maken tusschen hetgeen vaststaat en hetgeen slechts waarschijnlijk is; Gij zult Uwe oogen niet sluiten voor de feiten, die tegen uwe opvatting indruischen. Gij zult gelijkekelijk voorzichtig zijn met de soms gewaagde hypothesen van den wetenschapsman als met de soms autochthone dogma's van den practicus.

Maar nog enger zullen wij onze grenzen trekken, Uw naaste doel is de mineralen te leeren kennen en herkennen.

Veel wegen zijn hier mogelijk en geen enkele weg is universeel.

Al dadelijk is niet universeel de aangenaamste methode, de determinatie naar den habitus. De beperktheid dezer methode blijkt reeds a priori, wanneer wij ons rekenschap geven van haar aard. Wij verklaren dan op het uiterlijk afgaande, dat ons mineraal identiek is met een ander, wij beweren dus feitelijk, dat de beide mineralen overeenstemmen in scheikundige samenstelling, in soortelijk gewicht, in optische, electrische en thermische eigenschappen, in de maat der hoeken enz. Wij nemen dus veel meer aan dan onomstootelijk vaststaat en kunnen niet overtuigd zijn de waarheid naar ons beste weten te hebben gediend. En juist in Uw vak zijn de gevolgtrekkingen van zoo groote

draagwijdte, omdat U w woord het wel en wee van duizenden kan zijn.

Wellicht schijnt mijn waarschuwing U te zwaartillend; vergunt mij dus, dat ik U een paar voorbeelden geef van onbedachtzame bepaling naar den habitus, de een van een man van de praktijk, de ander van een gevierden man der wetenschap.

Ozokeriet en tinsteen waren gevonden, petroleum en tin werden beloofd, een prospectus in gloeiende kleuren was spoedig genoeg opgesteld. maar . . . . . de ozokeriet was geen ozokeriet en de tinsteen was: granaat. Misschien zult Gij bij Uzelven denken, dat het hier aangehaalde voorbeeld weinig bewijst, dat de man eenvoudig zijn vak niet verstond; dit is nochtans niet het geval, zijn fout is slechts een bewijs van gebrek aan zelfkritiek, een paar eenvoudige reacties zouden ook hem geleerd hebben, dat zijn habitusdeterminatie verkeerd was.

Het tweede voorbeeld is nog sterker, omdat wij daarbij hebben te maken met een gevierd man, een man wiens woorden gezag hebben, een verdienstelijk man zelfs. Hier was sprake van twee gesteenten: een basalt en een zeer vreemdsoortige arkose; beide handstukken waren afkomstig uit een geheel ondoorvorscht gebied; het eerste gesteente was een bewijs voor het vulkanisch karakter der landstreek, de arkose gaf aanleiding tot andere gezichtspunten. — Een zeker scepticus gaf den raad een paar splintertjes onder het mikroskoop te onderzoeken, en wat bleek? De basalt was een lydiet, dus juist geen vulcanisch gesteente en de arkose daarentegen, die sedimentair zoude zijn was bij nader inzien een zuur neovulkanisch gesteente, weliswaar van een zeer ongewoon type, maar toch een vulkanisch gesteente.

Beide mannen waren te spoedig van meening, dat zij de waarheid hadden gevonden, beiden hadden te zeer op hun kenvermogen vertrouwd.

En ondanks dit alles mogen wij niet laag neerzien op het gevoel voor habitus; het is een gave van hooge waarde, evenals het hebben van vernuftige invallen; beide helpen dikwijls bij den arbeid, maar nooit mag men er blindelings op vertrouwen.

Maar ook de meest exacte methode schiet op haar beurt te kort en is, zij het dan ook om een geheel andere reden, niet universeel; zoo zal om een voorbeeld te kiezen, de hoekmeting wel bruikbaar zijn om te bewijzen, dat ons mineraal tot het regelmatige stelsel behoort, maar nadat wij dit eenmaal hebben bewezen, moeten wij naar andere methoden omzien voor de nauwere determinatie; immers de kristallografische elementen van alle regelmatige kristallen zijn dezelfde.

Eene andere methode brengt dan mogelijke hulp, de bepaling van het soortelijk gewicht. Maar wat blijft er van haar hulp, wanneer het mineraal niet homogeen is, wanneer wij een mechanisch mengsel voor ons hebben, een hoofdmineraal met insluitsels van andere mineralen; wij vinden het soortelijk gewicht dan te hoog of te laag.

Ook de optische methode geeft niet altijd de gewenschte uitkomst.

Maar scheikundig onderzoek dan, zult Gij zeggen, het is ons toch voornamelijk om de scheikundige eigenschappen te doen. Laten wij hier dadelijk die methode van onderzoek aanvatten, die de nauwkeurigste uitkomsten vermag te geven: de quantitatieve analyse.

Ook hier geen universeele methode; denkt slechts aan

het mechanische mengsel, dat zelfs wel gedachten aan isomorfie heeft opgewekt, wanneer de dishomogeniteit niet eerst langs een anderen weg opgemerkt was; ook bij polymorfisme en als sterk voorbeeld bij pyroxeen en amfibool is een derterminatie langs chemischen weg niet gewenscht.

Juist waar deze en dergelijke bezwaren zich voordoen, daagt weer eene andere methode, het mikroskopisch onderzoek op; enkele secunden zijn veelal voldoende om uit te maken of een mineraal al dan niet homogeen is, enkele secunden om pyroxeen van amfibool te onderscheiden.

Maar ook de mikroskopische optica geeft ons weer geen universaal-methode aan de hand; het eigenlijk optisch onderzoek begeeft ons bij opake stoffen; zoo gaan wij van methode tot methode, volbrengen een kringloop als dien van den Japanschen steenhouwer en doen gelijke ervaring op.

Uit deze enkele punten zal U reeds zijn gebleken, dat Gij U zooveel mogelijk methoden van onderzoek eigen moet maken en gedachtig aan de fabel van den leeuw en de rat geen enkele gering achten. Ja nog meer, Gij moet zoo noodig zelf nieuwe wegen van onderzoek uitdenken, en ge hebt om bij Uw vak en bij Uwe school te blijven, geen geringe voorbeelden voor oogen. Ik behoef slechts de namen te noemen van Vogelsang, van Behrens en van Retgers, den oudleerling der Polytechnische School. Vogelsang, een der grondleggers der petrografie, de evenknie der grootste petrografen; Behrens wiens groote verdiensten ik hier niet behoef aan te toonen en Retgers, onder veel meer ook de grondlegger der petrografie van den Nederlandschen bodem, die gebroken heeft met de sleur der stereotype onderzoekingen van het Quartair.

Maar het aantal der methoden is zoo groot, dat het op het eerste gezicht onmogelijk schijnt al deze instrumenten van onderzoek te bespelen; hier helpt de samenhang; er is een aaneengesloten geheel van theoretischen aard, de kristallografie, die een gezichtspunt verschaft, dat bijna alle wegen van onderzoek klaar doet overzien. De schijnbare omweg, dien Gij moet maken, wanneer Gij haar bestudeert leidt ook hier weer tot den kortsten weg; laat desnoods de ultrapraktische mensch de kristallografie opvatten als een mnemotechnisch hulpmiddel, om de vele feiten in het geheugen te kunnen bewaren, maar laat hij haar met energie beoefenen. Hij zal vinden, dat er samenhang bestaat tusschen feiten, die schijnbaar ver uiteenlagen; hij zal vinden, dat pyroelectriciteit samenhangt met polariteit der symmetrieassen, dat er verband bestaat tusschen de kristallografische symmetrie en tal van optische eigenschappen, dat de »chaos" der optische verschijnselen, die dikwijls meer bewonderd dan begrepen worden, geen chaos is, maar grootendeels kan worden voorspeld uit de elementaire eigenschappen van een drieassig ellipsoide.

Maar al hebt Gij de mineralen leeren kennen en herkennen, nog is Uw taak niet gedaan, Gij moet hunne aanwezigheid kunnen voorspellen, en ook thans zoudt Gij onpraktisch doen, wanneer Gij U eenvoudig wildet africhten met empirische regels. Evenals een zoogenaamde mergelzoeker zoudt Gij bij elken afwijkenden bouw van het terrein in verlegenheid wezen. En dit moet gij voorkomen. Hierop had ik het oog, toen ik in den beginne zeide, dat juist voor U, misschien nog meer dan voor andere ingenieurs, de twee geestesrichtingen, de zoogenaamde theoretische en de zoogenaamde praktische, tot hun recht moeten komen. Immers

in de vele gevallen waar Gij raadsman zult wezen bij particuliere ondernemingen, hebt Gij geen deskundig Chef, hebt ge niemand, dien Gij in Uw vak om raad kunt vragen; hoe jong ook, veelal zult Gij moeten beginnen met dadelijk alle verantwoordelijkheid op U te nemen, en wat dit in Uw vak heeft te beteekenen, weet Gij. Den ondergeschikten ambtenaar kan men africhten, hij is dus onzelfstandig, dus ook onverantwoordelijk, de eindbeslissing blijft overal aan U, Gij moet dus zelfstandig k u n n e n zijn.

Onze tweede vraag was dan, hoe zult Gij de mineralen leeren zoeken; alle methoden hangen ook hier weer samen in een wetenschap: de Geologie. Van haar vele onderdeelen zijn voor U van hoog belang: de historische geologie, de tectonische geologie en de petrografie. Maar..... evenals geen kristallografische studie denkbaar is zonder scheikunde, natuurkunde en wiskunde (de Heeren van het eerste jaar hebben reeds kennis gemaakt met de genoegens der kristalberekening zonder kennis der sferische trigonometrie), evenmin is de historische geologie onafhankelijk van dier- en plantkunde; immers, hoe kunt Gij de voornaamste gidsfossilen, die U in de lagen der aardkorst den weg moeten wijzen, hoe kunt Gij de gidsfossilen leeren kennen zonder de Palaeontologie, de leer der fossielen zonder Dier- en Plantkunde. Bij eene toekomstige reorganisatie van het onderwijs is hier dringend verbetering noodig; zooals de omstandigheden nu zijn, doen wij beter over historische geologie verder niet te spreken.

Het tweede, zeer belangrijke onderdeel, de tectonische geologie kan gevoegelijk bij de technische vakken worden ondergebracht, zoodat nog slechts de petrografie overblijft.

Het is U allen bekend, dat de mineralen, in de eerste

plaats de nuttige, niet regelloos over de aarde verspreid liggen, hun voorkomen is aan vaste streken verbonden en er bestaat in het algemeen verband tusschen de mineralen eener landstreek en de gesteenten, die haar opbouwen. Uit de gesteenten laat zich niet zelden de mogelijkheid van voorkomen van bepaalde mineralen voorspellen.

Niet alleen de mineralen moet Gij dus kennen, doch ook de gesteenten en deze laatste niet alleen naar den habitus als basalt of arkose bepalen, maar Physika en chemie te hulp roepen. Tot nog toe was het mikroskoop een belangrijk hulpmiddel bij ons onderzoek; bij de petrografie is dit instrument het hulpmiddel bij uitnemendheid, dat met ongekende snelheid en zekerheid tot het doel leidt. De bloei der petrografie dateert dan ook van het oogenblik, dat zij het mikroskoop op haar gebied in heeft gehaald en dit tijdstip is nog niet lang geleden.

Pas in 1829 vond William Nicol zijn thans beroemde prisma uit en bedacht tevens de methode der vervaardiging van de gesteentepraeparaten, die tegenwoordig nog wordt gevolgd. De geoloog had dus den vrijen toegang tot het rijk der gesteenten, maar, zooals Geikie het uitdrukt, de geologen waren even gemakkelijk te bewegen als hun rotsen. Het duurde nog een kwart eeuw, voordat een landgenoot, Sorby, in het jaar 1858 met zijn »Microscopical structure of cristals" de fondamenten legde, die door Nicol waren ontworpen. Wel had Sorby voorgangers gehad, maar hij was nochtans de eerste, die door een uitvoerige behandeling der aangeduide methode den passieven tegenstand der onverschilligen wist te breken. En nog duurde het weer eenige jaren, voordat Zirkel en Vogelsang den veelbelovenden tocht hadden aanvaard.

Het is trouwens alsof het mikroskoop overal slechts met de grootste moeite zich baanbreekt.

Ook Sorby heeft het noodig gevonden, zich als het ware te verontschuldigen, dat de voorwerpen van zijn onderzoek geen grooter afmetingen bezaten. Lezen wij wat hij schrijft:

»Enkele geologen, slechts gewend groote massa's in het »veld te onderzoeken, zijn wellicht geneigd, de waarde in »twijfel te trekken van de waarnemingen, die ik heb be»schreven (deze aanhef is ook tegenwoordig nog min of meer »toepasselijk). Wellicht zullen zij meenen, dat de voorwerpen »te klein zijn, om er acht op te slaan, en dat men niet mag »toelaten, dat getracht wordt, uit zoo kleine gegevens nauw»keurige gevolgtrekkingen te maken.

»Maar welke andere wetenschap heeft zich wel bevon»den bij zulk een opvatting. Welk physioloog zou er aan »denken voor alle onschatbare ontdekkingen, die in zijn »vak met het mikroskoop zijn gedaan de oogen te sluiten, »alleen omdat de voorwerpen klein zijn?

»Moeten wij geologen, zegt Sorby, met zulke sprekende »bewijzen vóór ons, volharden bij de meening, dat alleen »ruwe en onnauwkeurige methoden van onderzoek in ons »vak voor toepassing vatbaar zijn? Daartegen moet ik ten »sterkste protest aanteekenen; en ik beweer, dat er geen »noodzakelijk verband is tusschen de afmeting van een »voorwerp en de waarde van een feit, dat er mede verband »houdt en dat, al zijn de voorwerpen, die ik heb beschre»ven ook klein, de gevolgtrekkingen, die men er uit maken »kan, groot zijn."

Sorby's uitspraak is thans 40 jaren oud, maar ver van verouderd; de Sorby der Mikrochemie, die helaas hier niet in ons midden is, heeft niet minder ondervonden, hoe

groot de tegenzin was tegen hetgeen sommigen zoo gaarne mikrochemisch peuterwerk plachten te noemen. Maar ook hier zijn betere tijden in het zicht.

Thans blijft ons nog het derde punt, uwe opleiding in het veld; veel kunt gij in het laboratorium leeren, en ook het experiment mag in de geologie zoo langzamerhand wel eens de plaats gaan innemen, die het in nagenoeg alle andere wetenschappen reeds lang vervult.

Met de indrukwekkende woorden: »Reeds meermalen »is het zeer gevaarlijk gebleken, de natuurverschijnselen »door laboratoriumproeven te willen verklaren; de voor»keur verdient de natunr in haar werking gade te slaan"; met deze woorden moet gij zeer voorzichtig zijn. Ongetwijfeld is de waarschuwing evenals elke welmeenende waarschuwing ter harte te nemen; maar toch, evenmin als de Natuurkunde er zeer bij gebaat zou wezen, wanneer men op raad van zeker zeer groot man, de wetten van het licht in het vrije veld, onder den vrijen hemel was gaan nasporen, evenmin zal de geologie er baat bij vinden, wanneer zij afkeerig is van tellen, meten, wegen en ontleden der vele zeer samengestelde natuurverschijnselen, die op haar gebied zijn gelegen.

Toch is de geoloog, die slechts het laboratorium kent, evengoed als de geoloog, die steeds in het veld leeft, slechts een half geoloog.

Maar wanneer gij uw opleiding als veldgeoloog vergelijkt met die uwer studiegenooten in het buitenland, staat Gij ver bij hen achter. Ja zelfs in ons eigen land zou het nauwelijks mogelijk zijn een plaats te vinden minder geschikt voor aanstaande mijningenieurs dan Delft, waar natuur te eenenmale ontbreekt. Hoe in dit gebrek zoo

goed mogelijk is voorzien door middel van vacantiereizen behoef ik U niet te zeggen, alleen op een nieuw middel wil ik de aandacht vestigen, een middel, dat naar mij voorkomt veel zal kunnen bijdragen tot uwe vorming als veldgeoloog.

Ik bedoel het medewerken aan onze nieuwe geologische kaart.

Een enkel woord tot toelichting zij mij hier vergund.

De geologische waarnemingen, die men gewoonlijk in kaart brengt, vervallen in twee groote groepen, zij zijn of van petrografischen aard of van historischen aard.

Wilde men alleen de petrografische gegevens in kaart brengen, dan zou dit beteekenen, dat men eene kaart ging vervaardigen, waarop alle grondmassa's van gelijke geaardheid, onafhankelijk van hun ouderdom zijn samengevat. Op deze wijze zouden bijvoorbeeld alle zandsteenen worden gekarteerd, alsof zij bijeen behoorden; deze kaart zouden wij eene petrografische kaart noemen.

Intusschen kunnen wij ons ook op een ander standpunt plaatsen en alleen op den betrekkelijken ouderdom der grondsoorten acht geven; op de kaart zal dan nergens sprake wezen van zandsteen of kalksteen, maar alleen van meer of minder oude lagen. Een laag kalksteen en een laag zandsteen, die terzelfder tijd zijn afgezet, worden onder een enkele kleur samengevat. Een dergelijke kaart zouden wij eene geologische kaart in engeren zin noemen.

De streng petrografische kaart zou dus moedwillig niet alle waarnemingen in kaart brengen, maar den ouderdom der lagen buiten rekening laten; de streng geologische kaart zou hetzelfde verzuim begaan tegenover de geaardheid der lagen; beide zouden dus opzettelijk onvolledig

zijn. Vandaar, dat men tegenwoordig een middenweg pleegt te volgen en met vermijding van overlading alle waarnemingen in kaart brengt, zoodat een tusschenvorm tusschen de beide uitersten ontstaat.

De oudste vorm van kaart kon niet anders wezen dan de petrografische, immers de ouderdomsbepaling der lagen is van zeer jongen datum, de kennis van het verschil tusschen kalksteen en zandsteen is daarentegen zoo oud als de beschaving. Zoo is Guettards kaart van het bekken van Parijs, die in het jaar 1746 is verschenen, van petrografischen aard. Guettard heeft waargenomen en in kaart gebracht, dat om Parijs als middelpunt breede gordels lagen van verschillende gesteenten; om Parijs zelf een ovaal gebied van zandsteen, omsloten door een breeden gordel van kalksteen en mergel, eene ovale ring, die door het kanaal scherp werd afgesneden, een waarneming die hem op de gedachte bracht van een samenhang van Frankrijk en Engeland. Deze gordel van kalksteen en mergel wordt op zijn beurt weer omgeven door een gordel van ertsrijke terreinen, wier vervolg ook in Engeland is kunnen worden aangetoond. Van den onderlingen ouderdom dezer gordels schijnt Guetttard overigens geen begrip te hebben gehad.

Een geologische kaart van hetzelfde gebied is pas door Omalius d'Halloy in 1813 in het licht gegeven, en vertoont in hoofdzaak deze zelfde gordelstructuur, evenwel met dit verschil, dat tevens de onderlinge ouderdom der aardlagen in aanmerking is genomen.

Thans volgen geleidelijk in alle beschaafde landen de geologische kaarten, waarbij evenwel als eene eigenaardigheid dient te worden opgemerkt, dat het quartair steeds

wordt verwaarloosd; de gronden, die wij thans als Diluvium en Alluvium onderscheiden, vormden witte vlekken op alle geologische kaarten, totdat onze Staring is gekomen, en de eerste groote kaart van het quartair heeft uitgevoerd.

Bij Starings kaart zijn de beide typen, de petrografische en de geologische innig samengesmolten, zoodat oppervlakkige beschouwers der kaart wel eens gemeend hebben, dat zij van zuiver petrografischen aard was.

Het quartaire wit der oudere kaarten is door Staring belangrijk gedifferentieerd; reeds alleen in het quartair van ons Vaderland heeft hij 21 grondsoorten onderscheiden, 13 in het Diluvium en 8 in het Alluvium, terwijl hij in den verklarenden tekst hun onderlingen ouderdom heeft aangegeven.

Deze kaart van Staring verkreeg dan ook spoedig eene zoo groote beroemdheid, dat zij in Pruisen als leiddraad is genomen voor de nieuwe geologische kaart van dit land. In 1874 werd in Berlijn eene commissie benoemd, om zich bij Staring persoonlijk van diens karteeringsmethoden op de hoogte te stellen.

Een oogenblik stond Nederland aan de spits.

Het trof de commissie, om haar eigen woorden te bezigen, dat Starings werk zeldzaam nauwkeurig en vertrouwbaar was, dat hij met vasten blik had weten uiteen te houden, hetgeen verschillend was en had weten samen te vatten, wat bijeenbehoorde, en metterdaad alles had gekarteerd, wat maar op een schaal van 1 : 200000 te karteeren was.

De minder welwillende beoordeelingen, die Starings kaart wel eens bij zijn landgenooten ondervonden heeft,

vormen een schril contrast met dezen onvoorwaardelijk uitgesproken lof. Vanwaar die weinige welwillendheid? Gedeeltelijk wellicht een »Pereant qui ante nos nostra dixerunt"; soms misschien een onbekendheid met de eischen, die men mag stellen aan een kaart op de schaal 1 : 200000; gedeeltelijk, en ik mag bijna niet vergen dat Gij het gelooft, een volstrekte onbekendheid met Starings kaart. Persoonlijk heb ik het bijgewoond, dat iemand Starings kaart kritiseerde en haar van fouten beschuldigde, terwijl onze criticus Starings geologische kaart nooit onder oogen had gehad, maar zijn geheele leven Starings schoolkaart voor Starings geologische kaart had gehouden. Bij nader inzien bleek het dan ook heel spoedig, dat Starings geologische kaart vrij was van de bedoelde fouten.

Vergeeft mij als ik eenigszins langer dan volstrekt noodzekelijk was bij Staring ben blijven staan; het was omdat mijns inziens zijn hooge verdiensten nog steeds niet voldoende op prijs worden gesteld en tevens nog om een andere reden om u namelijk uit te noodigen tot een zekere voorzichtigheid in de kritiek der kaart, ook waar Gij hier en daar afwijkingen tusschen natuur en kaart zult vinden. Wanneer gij als grondslag de schetsbladen der strookkaart zult bezigen, wier schaal 1 : 25000 bedraagt, zult Gij eene grootere nauwkeurigheid kunnen bereiken, dan Staring met zijn kaart op de schaal 1 : 200000 heeft bereikt; het spreekt immers vanzelf, dat gij deze laatste niet zoo maar zonder meer 8 malen zult mogen vergrooten, evenmin als Gij een schilderij met een loupe moogt beschouwen.

Toch is Starings kaart een meesterstuk en het mag niet worden ontkend, al is dit wel eens geschied, dat zij een grooten steun zal verleenen bij de samenstelling eener

nieuwe kaart. Zij zal ons jaren van voorloopige orienteering sparen, en op vele plaatsen behoeven wij haar slechts naar den eisch der nieuwe schaal te herzien en te verbeteren. Trouwens een kaart verbeteren is veel gemakkelijker dan haar op wit papier ontwerpen. Gij zult dit spoedig genoeg bij uwe werkzaamheden in het veld bemerken.

Misschien vindt Gij mij te optimistisch, wanneer ik na de lange lijdensgeschiedenis, die het plan eener nieuwe geologische kaart bij ons te lande heeft doorgemaakt, nog niet twijfel aan de toekomst der kaart, maar u zelfs den raad geef uwe krachten aan haar te oefenen. Werkelijk twijfel ik niet; wel zou een kaart als maatschappij op aandeelen weinig kans van slagen hebben, want velen bij wie men belangstelling zou verwachten zijn onverschillig; maar als eenmaal de karteering met kracht is opgevat en de onderneming verzekerd is, dan twijfel ik niet of ook de onverschilligen zullen bekeerd worden.

Zelf heb ik eens een mopperenden boer ontmoet, die de karteering »allemaal gekheid" vond, maar toen ik aan zijn akkers was toegekomen wilde hij toch zoo heel graag weten, wat daar nu eigenlijk in den ondergrond was te vinden. Trouwens welke tak van menschelijk- weten moet niet beginnen met den passieven tegenstand der onverschilligen te ondervinden, maar ook welke tak heeft zich op den duur in zijn groei laten weerhouden?

Wij spreken dus alsof morgen de karteering een aanvang zou nemen. Wanneer wij aankomen op het terrein van onderzoek, is ons eerste werk, ons gebied langs de hoofdwegen te doorkruisen en te zoeken of ook ergens natuurlijke profielen zijn te vinden, die ons een inzicht in

den bouw van den bodem geven, beter dan de zorgvuldigste boringen het ons kunnen verschaffen. De waarnemingen teekenen wij onmiddelijk in het dagboek en op de kaart aan. Maar wij hebben nog een tweede doel, het vinden van een geschikt punt van uitgang voor onze eigenlijke karteering. Een der meest wenschelijke grondsoorten daartoe is de zoogenaamde keileem, de onderstelde grondmoraine van het landijs.

Zijn grenzen willen wij het eerst in kaart brengen, omdat hij wegens zijn typisch uiterlijk zeer gemakkelijk is te herkennen. Maar bijna nergens ligt deze grondsoort onmiddellijk aan de oppervlakte, bijna altijd is hij door bouwaarde of steigeraarde bedekt; hij is aan het oog onttrokken door een enkele dm. dikke laag, die door den plantengroei of door toedoen van den mensch is gewijzigd, in het laatste geval misschien met zand vermengd. Om deze oppervlakkige laag is het ons nu niet te doen, de voornaamste opgave der geologische kaart is de afbeelding van den maagdelijken bodem. Wij moeten dus deze gewijzigde deklaag eerst doorboren.

Wij steken dus ons eerste boorgat en zullen eens onderstellen, dat in den boorlepel een monster keileem is blijven hangen; een rood stipje op de kaart is de afbeelding onzer waarnemingen; wij vervolgen onzen weg, tot wij een paar honderd meter verder opnieuw een boring volbrengen; weer vinden wij keileem en teekenen weer een rood stipje op onze kaart aan. Doch daarbij blijft het niet, ook de tusschengelegen weg wordt voorloopig rood gekleurd, en een eindweegs verder een derde boorgat gestoken; wij vinden zand; het blijkt dus, dat wij de grens van den keileem reeds hebben oveschreden. Wij gaan terug, en boren

halverwege het tweede en derde boorgat, en herhalen deze inlassching van boringen zoolang, totdat wij met voldoende zekerheid de grenzen van keileem en zand hebben bepaald. Op deze wijze voortgaande, verkrijgen wij eindelijk een netwerk van bontgekleurde wegen. De mazen van het netwerk zijn intusschen nog ongekleurd, doch worden op de volgende wijze met kleuren gevuld; wij omsluiten door eéne uit de hand getrokken kromme lijn alle rood gekleurde wegen en kleuren het veld binnen deze lijn rood. Op dergelijke wijze handelen wij met andere grondsoorten en verkrijgen zoo een eerste ontwerp. Het geheele procédé schijnt dus zeer eenvoudig, maar misschien tevens zeer onnauwkeurig. Beide indrukken zijn onjuist, maar verklaarbaar uit het feit, dat tot nog toe alleen de hoofdtrekken zijn aangeduid.

Eenvoudig is het werk niet, want de groote kunst is de mazen zoo wijd mogelijk te houden, met de boringen zoo zuinig mogelijk te zijn, en ondanks dit alles toch een voldoenden graad van nauwkeurigheid te bereiken. En nog eens eenvoudig is het werk niet, want wij moeten geen petrografische, doch een geologische kaart vervaardigen, dus wij moeten gegevens verzamelen omtrent den onderlingen ouderdom der lagen, een niet gemakkelijke taak in ons land, dat zoo arm is aan natuurlijke profielen.

Eenvoudig is het werk dus niet, maar ook de onnauwkeurigheid is veel geringer dan oppervlakkig schijnt; tal van gegevens en tal van correcties zijn nog verzwegen; bij onze grensbepalingen houden wij rekening met den stand en den type der Flora, met het al of niet voorkomen en met den aard der gesteenten aan het oppervlak, met den vochtigheidstoestand van den bodem en met het relief;

op enkele punten interpoleeren wij hoogtelijnen, die dikwijls verband houden met den bouw van den bodem, voeren controleboringen uit en gaan ten slotte nog eens alle op de kaart getrokken grenzen op het terrein na.

Daarbij komt nog uw dagboek, het ordenen uwer verzamelingen, de voorloopige determinaties, het uitwerken der verkregen profielen en tal van andere werkzaamheden die gij nu buiten het laboratorium en met geringe hulpmiddelen moet volbrengen. Zijt gij naar huis teruggekeerd, dan wacht u het onderzoek der grondsoorten en der gesteenten; met een woord, de kaart leert u zelfstandig werken en geeft u een voorproef van uw toekomst.

Laten wij hier eindigen met de woorden van den Zweedschen dichter: »Weest zelfstandig, want zelfstandig»heid is niet alleen het hoogste doel van het onderwijs, »maar ook van het leven. Wanneer het kind kan loopen »werpt het den leiband weg, wanneer de geest volwassen »is, verlaat hij zijn steunsels. Wat gij van anderen leert is »op zich zelf gering; de ware leermeester is met U ge»boren, hij woont in u, is uw beter ik. Geen leeraar kan »meer doen, dan de vleugels van den gebonden adelaar »bevrijden; wilt gij vliegen, dan moet gij uw eigen wieken »beproeven".

REDE

uitgesproken bij gelegenheid der opening van het Mikrochemisch Laboratorium der Polytechnische School te Delft, 14 October 1898, door Dr. H. BEHRENS.

Hooggeachte Toehoorders!

Op mij rust heden de aangename taak, voor de eerste maal het woord te voeren in deze nieuwe afdeeling der Polytechnische School, waarin een nieuwe tak der wetenschap moet gehuisvest worden, die pas in de laatste jaren ontstaan is, en die zich te Delft zoo ver ontwikkeld heeft, dat men der Regeering mocht voorstellen, daarvoor de beschikbaar geworden lokalen der verplaatste bacteriologische afdeeling nieuw in te richten. Laat ik beginnen met eenige woorden over de wording der mikrochemische analyse, om daarna tot hare wijze van werken en tot hare verhouding tot de gewone analyse en tot de studie der scheikunde, physica, delfstofkunde en andere vakken der Polyt. School over te gaan.

Evenals uit den stam van eenen boom takken en takjes voortspruiten, gaat het ook met de wetenschap; alléén dat, terwijl aan eenen boom elke tak op zich zelf voortteelt, verschillende takken der wetenschap niet zelden elkander kruisen en op de kruispunten nieuwe spruiten voortbrengen.

Korten tijd na de invoering van het mikroskoop in de studie der plant- en dierkunde zijn de beoefenaren dezer wetenschappen bij de scheikunde hulp gaan zoeken, en

hieruit is de *physiologische chemie* voortgevloeid, niet bijzonder goed aangeschreven bij velen onder de chemici, zoodat men mag vermoeden, dat zij aan de zuivere scheikunde meer ontleend dan teruggegeven heeft. Op hetzelfde standpunt werd, dertig jaren geleden, de *gesteentekunde* geplaatst.

Tegen het einde der 60er jaren werd door Zirkel te Kiel en door Vogelsang te Delft de grondslag tot de mikroskopische gesteentekunde gelegd; tien jaren later werd door Boricky te Praag de eerste poging gedaan, bij het mikroskopisch onderzoek der gesteenten de hulp der scheikunde in te roepen. In Duitschland is men in deze richting voortgegaan. Zij zou tot eene mineralogische of petrographische chemie geleid hebben, die in hoofdzaak van de zuivere chemie ging ontleenen.

Ik zal hier slechts twee der voornaamste vertegenwoordigers van deze richting noemen: Haushofer te München en Streng te Giessen. Voor beiden is „mikroskopische analyse" slechts een hulpmiddel bij het mikroskopisch onderzoek van gesteenten; aan eene meer uitgebreide toepassing in wetenschappelijke en technische laboratoria wordt niet gedacht.

In Nederland heeft men eenen anderen weg gevolgd. De eerste stappen op dezen weg vindt men in het werk van Prof. Harting over het mikroskoop, dat bijna 50 jaren geleden in Hollandsche en Duitsche taal verschenen is. Het is hiermede gegaan, gelijk met vele goede boeken. Een wetenschappelijk werk krijgt door de betrekking van den schrijver een „cachet de métier", dat zijne verspreiding in den weg staat en het minder vruchtbrengend maakt, dan het zou kunnen zijn. Harting was immers een anatoom en dier-

kundige, en al stond er in zijn boek iets over scheikundige reacties, dan waren dat reacties voor dierkundigen waarmede chemici niets te doen hadden. Thans heeft de mikrochemische analyse een petrographisch „cachet de métier", dat haar wel nog eenige jaren als hinderpaal harer verspreiding zal blijven aankleven.

Het heeft lang geduurd, totdat Harting's hoofdstuk over chemisch onderzoek met behulp van het mikroskoop vruchtbrengend geworden is. In 1880 kwam ik tot de overtuiging, dat de methode van Boricky onpraktisch is, en vond toen in het werk van Harting enkele mikrochemische reacties, die zoo veel praktischer en nauwkeuriger waren, dat ik besloot, die tot uitgangspunt van eigen onderzoek te kiezen. In 1881 kon ik aan de Akademie van Wetenschappen een stuk voorleggen, waarin de voornaamste beginselen der mikrochemische analyse en mikrochemische reacties voor de opsporing van de meest verspreide grondstoffen van mineralen uiteengezet zijn. In dit stuk vindt men de reacties, die Harting voor de opsporing van K, N*a*, C*a*, M*g* gegeven heeft, onveranderd terug. — De verdere ontwikkeling van dit spruitje tot eenen krachtigen tak der scheikundige analyse, de uitspreiding over het geheele gebied der anorganische, in de laatste jaren ook over een belangrijk gedeelte der organische verbindingen, heeft in het laatste tiental jaren te Delft plaats gehad, dank zij de vele welwillendheid, waarmede de omvangrijke taak door mijne collega's Oudemans en Hoogewerff is verlicht geworden.

Deze groote uitbreiding der mikrochemische analyse zal haar in staat stellen, even veel terug te geven, als zij van de oudere takken der scheikunde ontleend heeft. Het zal

hier gaan, gelijk het met de infinitesimaalrekening gegaan is. Uit een meetkundig vraagstuk voortgesproten, heeft deze al spoedig eene eigenaardige methode aangenomen, die haar in staat gesteld heeft vraagstukken op te lossen, die zonder haar niet of slechts langs groote omwegen tot oplossing hadden kunnen gebracht worden, vraagstukken, niet alleen van zuiver wiskundigen aard, maar even goed uit het gebied der sterrekunde en physika. Soortgelijken snellen vooruitgang en veelzijdige toepassing geeft de mikrochemische analyse te aanschouwen. Het onderzoek van metalen en alliages, gedurende vele jaren nagenoeg vruchteloos, heeft tal van verrassende resultaten opgeleverd, nadat de mikrochemische methode daarop is toegepast geworden. Al spoedig bleek, dat verreweg de meeste alliages mengsels zijn van verschillende gekristalliseerde verbindingen der samenstellende metalen, en dat verontreinigingen zich in den regel tusschen de kristallen der alliages en metalen ophoopen. Hieruit vloeit voor tal van raadselachtige verschijnselen de juiste verklaring voort. Slechts weinige jaren geleden beschouwde men het broosworden van koper door verontreiniging met kleine hoeveelheden van bismut als een bewijs voor eenen allotropen toestand van het koper, die door de tegenwoordigheid van het bismut zou teweeggebracht worden. Door mikrochemisch onderzoek is intusschen gebleken, dat koper en bismut zich onder het vast worden van elkander scheiden. Het broze bismut hoopt zich tusschen de koperkristallen op, die op zich zelf in het geheel niet broos geworden zijn. In andere alliages werden chemische verbindingen van merkwaardige eigenschappen aangetroffen, ten deele tot dusver onbekend, bijv. in siliciumkoper gekristalliseerd

silicium; in ferrochroom en chromiumstaal eene verbinding van Fe, Cr en C even hard als kwarts, even weinig door zuren aangetast als Pt en niet vatbaar voor magnetische inductie; in wolframstaal zilverwitte harde octaëders eener koolstofvrije alliage van Fe en W. Ik heb mij op dit gebied tot enkele voorbeelden moeten beperken, en heb die slechts terloops kunnen aanstippen. Hetzelfde zal ik moeten doen op het gebied der *vezelstoffen*, waar mikrochemisch onderzoek sedert eenige jaren burgerrecht verkregen heeft. Ook hier is de mikrochemische analyse reeds begonnen, hare leening bij chemie en physika af te betalen. Ik zal hier slechts wijzen op de talrijke feiten die aan het licht gekomen zijn, betreffende de verdringing van de eene kleurstof door anderen; op het verschillend gedrag van dierlijke vezels, die door de heele dikte gekleurd worden, en van plantaardige, waar de kleurstoffen zich aan het oppervlak ophoopen, op het merkwaardig dichroisme, waarmede vlas en verwante vezelstoffen kunnen bedeeld worden, en dat men door invoeren van salpeterzuur in de plaats van H O kan wijzigen. — Neemt men hierbij tal van reacties en waarnemingen, waarmede de scheikunde is verrijkt geworden en de belangrijke toepassingen op het gebied der gesteentekunde en der chem. en phys. kristallographie, zoo mag men met het oog op het kleine aantal jaren en beoefenaren van dezen nieuwen tak der wetenschap wel benieuwd zijn naar de geheimen der methode van dit krachtige hulpmiddel van onderzoek. Het geheim ligt opgesloten in het beginsel van *meest mogelijke beperking*, beperking van materiaal, van apparaat en van tijdsverbruik. Reeds de beperking tot fracties van een milligram aan materie brengt besparing aan tijd voor

het oplossen, uitdampen, smelten enz. mede; de tijdroovende filtratie wordt afgekort en door geschikte keuze der reacties tot enkele gevallen beperkt; samengestelde apparaten, die met veel tijdsverbruik moeten worden bijeengezocht en opgesteld, kent de mikrochemische analyse niet. Bij gelegenheid van het congres in April 1897 werd in het scheikundig laboratorium der Polyt. School eene vergelijkende proef genomen met de kwalitatieve analyse van een mengsel, waarin de aanwezigheid van K, C*a*, M*g* en A*l* moest nagegaan worden. Het onderzoek langs den gewonen weg vereischte 6 uren, het microchemisch onderzoek was in nauwelijks 20 minuten afgeloopen. Neemt men hierbij in aanmerking, dat de chemicus zich voor de gewone analyse naar zijn laboratorium begeven moet, terwijl hij mikrochemisch onderzoek ten allen tijde kan uitvoeren, overal waar maar een rustig plaatsje aan eene tafel te vinden is, zoo valt de tijdsbesparing nog veel grooter uit. Men zou gerust kunnen zeggen, dat door de mikrochemische methode de werktijd van den chemicus meer dan verdubbeld wordt, evenals die der sterrekundigen door de logarithmen.

Maar zal dan de gewone kwalitatieve analyse door de mikrochemische verdrongen worden? Wel neen, zij zullen naast elkander en met elkander moeten werken, maar geene van beiden zal de andere kunnen verdringen. Laat ik hier even een geval aanhalen. Stel, dat goud moet opgespoord worden in een gesteente, dat ongeveer 10 gram goud per ton bevat, dus 10 mikromilligr. per gram. Het zou dwaasheid zijn, voor mikrochem. onderzoek een schilfertje van een centigram af te slaan; men zou alle kans hebben, *geen* goud te vinden, al had men met gesteente van tien-

maal grooter gehalte te doen. Men zal moeten beginnen, met een half kilo schilfers en brokjes te verzamelen, en die te stampen, hetgeen reeds niet meer mikrochemisch werk mag genoemd worden, en zal van het goed gemengde poeder ongeveer 1 gram in bewerking nemen voor mikrochemisch onderzoek. Maar hierbij moet het drievoudige aan oplossingsmiddelen gevoegd worden, men komt dus wederom tot eene hoeveelheid, veel te groot, meer dan tienmaal te groot voor mikrochemische methoden. *Eindigen* zal het onderzoek met eene mikrochemische reactie, omdat de verkregen hoeveelheid goud — 0.01 miligram te klein is om door de hulpmiddelen der gewone analyse met gemak en zekerheid te worden aangetoond. Wij hebben hier een voorbeeld der samenwerking, die ik verwacht, het zal echter nog geruimen tijd bij die verwachting blijven. Het zijn tweeërlei oorzaken, die eene algemeene verspreiding der mikrochem. analyse in den weg staan; het nauwe verband met kristallografie en kristaloptika, en de eischen, die zij door hare eigenaardige wijze van werken aan den individueelen aanleg der laboranten stelt.

Het mikroskoop is een onmisbaar instrument voor den mikrochemicus, maar hiermede is niet gezegd, dat een analyticus slechts een mikroskoop behoeft aan te schaffen, om mikrochemisch onderzoek te kunnen uitvoeren. Even-goed zou een bekwame pianospeler eene viool kunnen koopen, om eventjes de vioolpartij der Kreutzer sonate te spelen. Hier zou eene verschrikkelijke kattenmuziek het resultaat zijn, in het ander geval een heilloos imbroglio van ondoelmatige proeven, dat voor eenen geoefende ook veel van kattenmuziek hebben zoude. En toch is mij dergelijke dwaling meermalen voorgekomen. Door de vlugheid

en het gemak waarmede langs mikrochemischen weg tal van stoffen kunnen worden opgespoord, die langs den gewonen weg slechts met opoffering van veel tijd en arbeid aan te toonen zijn, laten eerstbeginnenden zich niet zelden verleiden, in het mikroskoop een toovermiddel te zien, en al wat niet volgens Fresenius uit te maken is, eventjes onder het mikroskoop te brengen — hoe meer, hoe beter — vast overtuigd, dat zij *nu* spoedig zullen zien, wat het dan eigenlijk is. Dit loopt dan doorgaans op teleurstelling, en in de tweede plaats op minachting der mikrochemische analyse uit, het laatste zeer ten onrechte. Want ook van hare beoefening mag men zeggen: kennis geeft macht! maar die kennis is niet in een paar uren te verwerven. Zooals de waar, ook de prijs; de groote voordeelen der mikrochemische analyse moeten betaald worden met een aanzienlijk bedrag aan tijd en arbeid, besteed aan studie van kristallographie en kristaloptika. Uit hetgeen over den oorsprong der mikrochemische analyse gezegd is, volgt, dat zij ontstaan is door combinatie van chemie, physika en mineralogie. Aan de laatstgenoemde heeft zij kristallographische, aan de physika optische hulpmiddelen ontleend, voornamelijk op het gebied der polarisatieverschijnselen, aan de chemie eene ruime keuze van reacties, die goed ontwikkelde en moeielijk oplosbare kristallen leveren. Deze combinatie van formeele, physische en chemische kenmerken maakt van haar zulk een buitengewoon krachtig hulpmiddel van onderzoek en stelt haar in staat, naast de scheikundige samenstelling bovendien ook de structuur der voorwerpen na te gaan, maar zij vereischt dan ook eene veel omvattende kennis en vaardigheid, ruimer, dan de meerderheid der scheikundigen in

vroegere jaren zich eigen gemaakt heeft ; en van het jongere geslacht eenen ruimen blik en ingespannen studie. Gaarne zou men, in het belang van snelle verspreiding met het oudere geslacht willen meegaan, maar dit zou opoffering van de halve kracht der mikrochemische analyse medebrengen. Het is immers het kristallographisch en optisch onderzoek, dat ons in staat stelt, met platinachloride op kalium te reageeren, in tegenwoordigheid van andere metalen, met ammonium en fluosilikaat op natrium, in tegenwoordigheid van kalium en barium. Hier zijn kristalvorm en optisch gedrag beslissend, en evenzoo is het de kennis der kristalgewrochten van het ammonium en magnesiumphosphaat, die te baat genomen wordt, om zonder voorafgaande afscheiding van *Ca*, *Al* en *Fe* magnesium op te sporen. Van nog grootere beteekenis zijn formeele en optische kenmerken voor tal van organische verbindingen. Vele alkaloïden kunnen in zuiveren vorm worden neergeslagen en direkt aan den vorm der kristalletjes herkend, en voor een groot aantal van organische verbindingen — bijv. de meeste phenolen en chinonen — levert haar gedrag in gepolariseerd licht kenmerken van hooge waarde.

Intusschen is verdere toepassing van physische kenmerken te voorzien. Voor het onderzoek van metalen en alliages is hardheidsbepaling onder het mikroskoop reeds onmisbaar, voor het onderzoek van gesteenten evenzeer, en binnenkort zal hetzelfde kunnen gezegd worden, in nog ruimeren omvang, van bepaling der brekingsindices en dichtheden onder het mikroskoop. Laat ik hier als voorbeeld kiezen de onderscheiding van mikroskopische onvolmaakte kristallen der twee modifikatiën van $Ca\,CO_3$: kalkspaat en aragoniet. Hier laat het verschil in chemisch

gedrag ons in den steek, dit is eveneens het geval met het verschil in hardheid en in vorm, wanneer de kristallen zeer klein en slecht ontwikkeld zijn, terwijl door indompeling in een mengsel van bromoform en een weinig nitrobenzol het doel bereikt wordt. Het verschil in dichtheid-kalkspaat 2.7, aragoniet 2.9 — is groot genoeg, om zelfs in zeer kleine hoeveelheden, minder dan 20 μ. — het lichtere rhomboëdrische carbonaat te herkennen en zelfs nagenoeg zuiver af te scheiden.

Het jonge geslacht der chemici zal zich dus eenige kennis van kristallographie en kristaloptika moeten eigen maken en vaardigheid in het verrichten van physische proeven en waarnemingen, evenals ieder, die zich met vrijheid op het gebied der mechanica bewegen wil, eenige vaardigheid in het gebruik der differentiaal- en integraalrekening moet verworven hebben.

Op dezen grondslag zal in het mikrochemisch en vervolgens ook in het makrochemisch laboratorium moeten voortgebouwd worden, om in de gewoonte te komen van mikrochemisch te denken, en om hand en oog te oefenen voor het werken met minimale hoeveelheden van materie. De volgorde der reacties is dikwijls geheel afwijkend van de gewone. Zoo wordt bij mikrochemisch onderzoek van gesteenten en glas het eerst calcium opgespoord en wellicht B a en P b, vervolgens kalium, daarna volgt M g en ten slotte N a. Ook geldt hier volstrekt niet het bekende alternatief: neerslag — dus alinea x, geen neerslag, dus volgende alinea. Dikwijls brengt een mikrochemisch reagens meer dan eene kristallisatie teweeg, en in dergelijke gevallen moet men vlug kunnen uitmaken, wat accidenteel is, en niets over het hoofd zien, wat opheldering zou kun-

nen geven. De reactie op N*a* door middel van uranylacetaat kan als voorbeeld dienen. Hierbij kunnen zich naast de karakteristieke gele tetraëders en driestralige sterren van N*a* — U-acetaat gele prismatische kristallen van uranylacetaat voordoen, die niet in aanmerking komen, en flauw getinte, op tetraëders gelijkende kristallen, die niet over het hoofd gezien of voor dunne misvormde kristallen van het dubbelzout mogen gehouden worden; want bij nader onderzoek kunnen zij blijken *rhomboëdrisch* te zijn, en wijzen alsdan op de aanwezigheid van M*g*, dat langs anderen weg misschien niet gevonden ware. — Om in dergelijke gevallen den weg te kunnen vinden, moet de scherpte en vlugheid van waarnemingsvermogen en oordeel ontwikkeld worden, hetgeen alleen in het voordeel der verdere loopbaan van den studeerende zijn zal; om met minimale hoeveelheden van materie te kunnen werken: bij het toevoegen van reagentiën, bij mikrochemische scheidingen, bij mikrosublimatie moeten oog en hand stelselmatig geoefend worden, in nog meerdere mate, als voor analyse met de blaaspijp.

Als grondslag wordt hierbij verondersteld de meest stipte, schier penible netheid, zindelijkheid en orde, niet alleen in reagentiën, maar ook op de werktafel en in het geheele lokaal. Dit is duidelijk zonder verder betoog, wanneer men weet, dat de mikrochemische analyse van enkele vrij verspreide grondstoffen millioendeelen van een milligram aantoont, maar voor sommigen schijnt het nog moeilijker te bereiken, dan de noodige oefening van hand, oog en oordeel.

Ik ben mij bewust, dat niet allen, die in het scheikundig laboratorium werken, aan de conditiën zullen kunnen voldoen,

die ik heb moeten stellen. Ik zal dan ook de laatste zijn, van de mikrochemische analyse een examenvak te willen maken, en verwacht niet, allen, die als Technologen of Mijningenieurs ingeschreven zijn, in dit gebouw te zien werken. Evenmin stel ik mij voor, dat ik degenen, die hier zullen komen werken, in den korten tijd van 6 weken tot geoefende mikrochemici zal kunnen vormen, maar wèl vertrouw ik, dat velen, die hier eenen cursus doorloopen hebben, zoover gevorderd zijn in mikrochemisch denken en werken, dat zij zich thuis en onder hun werk in het laboratorium verder kunnen oefenen, en voldaan zijn zullen over de algemeene ontwikkeling en den schat van tijdbesparende methoden, dien zij van hier hebben meegenomen. Ik vlei mij met de hoop, dat verscheidenen een tweede maal zullen terugkomen, enkelen daaronder voor langeren tijd, om eenen zelfstandigen arbeid ter hand te nemen, en zoodoende de mikrochemische analyse zullen helpen voltooien en hare toepassingen over een groot gedeelte der chemische techniek, der metaalbewerking en der gesteentekunde uit te breiden.

Geachte toehoorders! Tot de mikroskopische gesteentekunde werd te Delft dertig jaren geleden de grondslag gelegd door mijnen voorganger, Prof. Vogelsang, en ruim 17 jaren geleden ging van Delft de eerste publicatie der nieuwe mikrochemische methoden uit. Thans heeft de mikroskop. gesteentekunde eenen waardigen vertegenwoordiger aan de P. S. gekregen, die ik vertrouw haar tot nieuwen bloei brengen zal, en voor mikrochemische analyse bezit de Pol. School thans in dit gebouw, het eerste speciaal daarvoor ingerichte laboratorium. Allen die hiertoe medegewerkt hebben mijnen hartelijken dank; — der Regee-

ring, den Directeur der Pol. School, mijnen collega's Hoogewerff, Aronstein en v. d. Burg, en een innig woord van hulde voor mijnen overledenen vriend Oudemans, die mij op de meest belangelooze wijze gesteund heeft, waar en hoe hij maar kon. Wel mogen wij met blijdschap terugzien, op hetgeen bereikt is, maar bij die blijdschap behoort een woord van plichtsbetrachting voor mijzelf en voor de studeerenden, die hier met mij zullen komen werken.

Mijne heeren! laten wij onzen arbeid op zoodanige wijze behartigen, dat dit mikrochemische laboratorium, het eerste dat tot nu toe opgericht werd, nog vele jaren eene eereplaats *blijve* innemen door zijne werkzaamheid voor wetenschap en techniek!

MENGELWERK

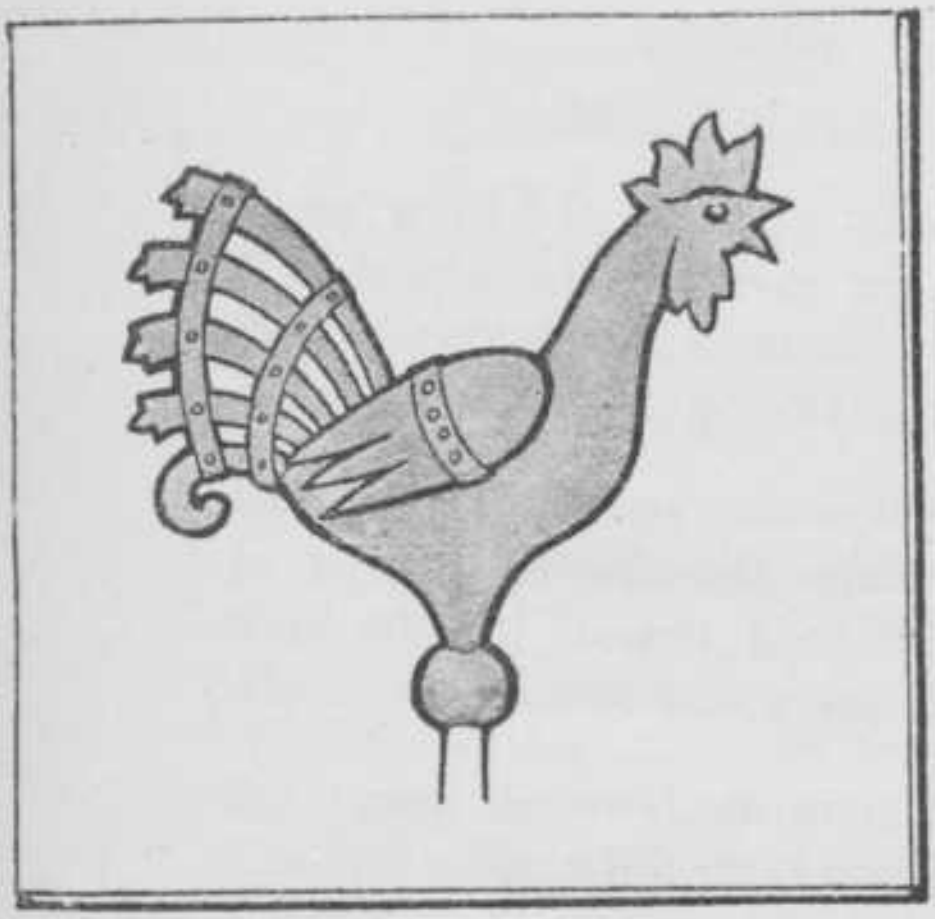

EN

VARIA.

VAN EEN

STERVEN

EN EEN

INTOCHT.

Fragment van een onvoltooiden cyclus

DOOR

M . . . . . r.

Toen werd het stil. Een witte wade lag
Van blanke sneeuw over het land gespreid
Nog ongerept van menschenvoeten. Wijd
Weerglansde ze in puurheid, hel als dag.

De lucht was thans van wolken schoon. Ik zag
In 't zwart, in wijkende oneindigheid
Veel duizend sterren, koel, en niet verblijd
Als 's zomers wel hun glans te wezen plach.

Stil zweeg de wind, en niets bewoog zich meer.
Een ijle stilte trilde in 't ronde, zwaar,
Angstbarend in haar stille hoorbaarheid.

Toen wist ik dat gekomen was de tijd
Waarop moest sterven 't afgeleefde jaar
En 'k wachtte en boog het hoofd in deemoed neer.

HERINNERINGEN.

I.

En 'k wachtte en boog het hoofd in deemoed neer.

Toen kwamen ze, en in gewemel bont
Van schimmen togen ze den hemel rond,
Wit op diep zwart, licht zeil op donker meer.

Opdoemend uit het zwart, in 't zwarte weer
Verglansend, zweefden ze voorbij. Ik stond
Met d'armen wijd, of ik ze grijpen kond', ...
Ze glipten door mijn vingers keer op keer.

Het was een wond're stoet, vol licht, vol nacht;
Zij leek van menschen wel, ... zoo vreemd aan mij,
Schimmen van wat ik eens als schoonheid dacht
Nu schooner nog in vreemden schemerglans.

Zacht klagend zweefden z' aan mijn oog voorbij
En dan wegdeinzend aan den verren trans.

II.

O, God! wat was dat wel een wond're stoet!
Er was omdansend hem een glansloos licht
Zoo koud als doodenblik die huiv'ren doet.
Wen 't ongeloken oog zich op ons richt.

En wat Medusa-beeld houdt mijn gezicht
Dan wel geboeid, dat ik steeds staren moet
Ginds naar die plek, waar nog een laatste gloed
Van schemerlicht voor 't peilloos duister zwicht?

O, God! het was zoo schoon, dat — thans — verleden.
Er brandde in mij een nameloos verlangen
Naar wat geen tijden meer weeromme geven.

En 'k wierp mij op het aangezicht, in beven
Van wild hartstocht'lijk snikken, om te omvangen
Nog eens, met eenen kus dat schoon verleden.

Zilveren manegeglans
Danste een sterlenden, schimmigen dans.
In blauwige vonken licht
Baadde de hemel in helderder glans
Het droeve nachtegezicht.

't Was, wen' na zwaren strijd
Dood reeds zijn wieken houdt uitgespreid
Over de ziel, die haast vliedt
Voor ze nog weenend van d' aarde scheidt
Reeds hemelsche ruste geniet.

't Was nu in 't ronde zoo stil,
Heel zich gegeven, nu zonder wil
Wachtte 't met kalm gestaar....
Het windeken suisde in 't ronde zoo stil,
De stervenszucht van het jaar.

INTOCHT.

Toen viel er door de stilte zwaar geluid.

Gelijk een helle vlam op eens doet wijken
Den donk'ren nacht, meer vlammen volgen, prijken
Doen ze in blanken schijn boov' alles uit.

Zoo volgden op dien éénen toon in rijken
En vollen zang veel andere — gestuit
Door niets vulden ze blij de lucht. En luid
Zongen en tegenzongen ze, vreugdrijken.

En met dien hoogen, blijden klokkenzang —
  Gelijk een Koning, die met blij geluid
  Van duizend klokken scepter neemt en kroon, —
  En 't volk bidt, juichend voor den nieuwen troon,
  Geef, Vader, thans Uw heil en voorspoed uit, —
Zoo deed het nieuwejaar zijn wijdingszang.

HIJ WAS NAAR HUIS GEGAAN. [1])

Och, 't was een heel eenvoudige geschiedenis. 't Was zoo gewoon geweest. Zoo niets bizonders. Zoo heel gewoon. Vlak grijs, zonder meer; geen bizonderheden.

Hij was naar huis gegaan.

Reeds lang had hij in zijn brieven naar huis, over die intieme veranderingen, die bij hem gekomen waren, zoo vanzelf gekomen waren, al had hij ook dikwijls hard getobd er tegen en er in; reeds sinds maanden had hij het zoo eerlijk geschreven. Hij hield zoo van z'n ouders. Hij wilde hun zoo heelemaal geen leed doen. En toch, hij wist dat hij het hun wel ging doen. — Maar hij wilde het toch anders. Hij wilde alleen maar eerlijk zijn. — En dan hij moest toch voor zijn overtuiging uitkomen, al was die anders dan ze thuis dachten; al had hij niet meer hun geloof, hij was toch eerlijk. Hij was toch goed, hij meende toch wat hij deed . . . . Maar de brieven die hij terugkreeg! Ze zeiden nooit iets, nooit gingen ze op de zaken in. Altijd eender, steeds gelijkluidend.

Steeds dat ze hoopten dat hij het goed zou maken. Steeds weer, dat hij toch vooral aan zijn opvoeding en aan thuis moest denken. Steeds weer, dat ze alleen voor hem leefden en dat ze toch zooveel van hem hielden. Gewoonlijk ook nog, dat hij moest zorgen goed te blijven

---

[1]) Genomen uit nog onafgemaakte »Herinneringen".

en alleen maar moest werken om een goed lid der maatschappij te worden.

Och, ze leuterden toch eigentlijk maar. Nooit spraken ze eens principieel over de zaak. Nooit gaven ze nou eens direct een beschouwing over wat hij toch wilde uitlokken. Altijd scheen het in die brieven, alsof hij anders was dan vroeger, alsof hij niet net zoo bleef. (Zoo'n jongen eigentlijk) of dat hij dan oneerlijk was. Hij kon het toch niet helpen, dat hij een andere overtuiging had gekregen. En ook hij durfde er gerust voor uitkomen.

Daarom was hij dan ook naar huis gegaan. Hij zou dan maar eens gaan praten . . . . En toen was hij thuisgekomen, alles was heel gewoon gegaan, hij was wel een beetje zenuwachtig; de meid had opengedaan. Zijn vader had zijn stem gehoord, hij hoorde hem nu roepen: »daar is Tom, wat zou die komen doen". . . . Gek toen, dat hij er dat bij riep. Ze konden het toch wel denken. En toen kwam hij achter en allen keken even verbaasd, en toen had hij gezegd — och, hij kon toch ook niet zoo ineens zeggen . . . — toen had hij gezegd: »Ik kom zoo maar eens over". En toch, toen was het nog of hij niet welkom was.

Zoo was hij twee dagen thuis gebleven en nog hadden ze nergens over gesproken.

't Was altijd een beetje stijf, verwijderd geweest . . . . Nou hij behoefde er toch niet over te beginnen. Zij wisten alles. Alles wees er ook op, dat er iets veranderd was. Zij hadden hem toch kunnen vragen . . . .

Och, hij had er eigentlijk toch zelf mee moeten beginnen. Maar van den anderen kant. Hij had z'n overtuiging en hij hield ze. 't Waren juist zij, die anders dachten.

Eindelijk zou hij toch maar weg gaan. 't Was zoo ook onzin. Tijd verknoeien, en je kwam toch niet verder. 't Kon hem nu ook niet meer schelen; hij was eerlijk, dat was zeker, en verder ze konden hem ook best vrijlaten en zijn overtuiging eerbiedigen; al dacht hij anders dan zij . . . . Hij had strijd genoeg gehad, voordat hij veranderd was, en dan hij was ook zoo anders gaan denken.

Zijn vader bracht hem weg. 't Was nog een half uur tijd. Maar zijn vader wilde nog wat omwandelen.

't Afscheid was maar kort geweest, en toch hij wist, dat 't zijn moeder zwaar was, hem zoo te zien gaan. Hij zag haar zich nog omkeeren en naar boven weggaan . . Toen was het gekomen onderweg. Zijn vader barstte plotseling uit: »Ik begrijp niet dat je zoo hard kan zijn tegen ons, en dat zoo tegen je moeder; is dat dan een vertrekken. Wat heb je toch ook voor ideeën gekregen. Is dat van ons houden"!

En hij had geantwoord, dat hij veel van hen hield, hij had gepraat van overtuigingen en van eerbiedigingen daarvan. En dat hij eerlijk was. En al dacht hij over die geloofskwestie ook anders, dat hij eerlijk meende wat hij nu voorstond, en dat hij nog evenveel voor thuis voelde als vroeger.

Maar zijn vader wilde niets hooren, en die bleef maar zeggèn: »als je iets om ons gaf, zou je op dat eene punt onzen zin wel doen, maar je denk, dat je iets bijzonders hebt gevonden. Nu zijn wij te dom voor je geworden, nu je eerst kort op eigen beenen staat, nu denk je dat 't mooi is al te praten van een overtuiging. Wij hebben het er altijd mee gedaan, jij zal 't er ook wel mee kunnen

doen. Je bent heusch niets bizonders, maar je houdt niet meer van ons, wij zijn minder voor je geworden".

't Was zwaar voor hem dit te hooren, maar 't maakte hem ook nijdig.

Hij wilde zich bedwingen. Hij sprak weer van eerlijk zijn Van verschil van gedachtengang en van andere opvattingen, maar zijn vader zei steeds hetzelfde; weer hoorde hij, of ze dan te min voor hem waren geworden, dat hij in dat eene anders toe moest geven. Dat hij daardoor alles kon laten blijken. En dan weer of dat zoo nu vertrekken was en weer over zijne moeder.

Nu was hij nog meer prikkelbaar geworden. Hij zei toen dat hij niet anders kon handelen en dan nog, dat of hij bleef of ging, 't toch 't zelfde bleef. — Dan zijn vader weer, dat hij 't dan zelf maar moest weten, en dat hij dan maar gaan moest.

Toen was zijn vader omgekeerd en had hem met de hand gegroet.

Maar hij was toen ook omgekeerd, driftig nog en had gepraat van niet-kwaad-worden, en dat 't nou eenmaal niet anders ging en dat hij nog een dag zou blijven . . . Toen kwam eenige kalmte en huilerig in 't gemoed waren ze beide teruggekeerd en hij had onderweg zijn koffertje aan een man gegeven om het thuis te brengen, en nu liepen ze daar weer heel gewoon.

Hij dacht hoe zou het nu met moeder gaan.

Eene maand later kwam hij tot de beroerde ontdekking, dat z'n ouders hem nooit meer zouden begrijpen, dat zij voor elkaar vreemd waren geworden BE-TRUE.

REMBRANDT.

In rust van sleur-geleef loop ik op straat;
een dood-gewone lucht gemoed'lijk lacht,
en 't kronk'lend mastgespiegel in de gracht
is 't eenige, dat niet te slapen staat.

De menschen loopen zonder goed of kwaad
En 'k zie dit alles in kalme gedacht....
Dan plots muziek! In wijd-uitstralende pracht
Opent mijn ziel voor wat nu komen gaat!

En zie, een beving van heel-mooi daalt neer
uit fijne klankenregen, uit dat heer
van jubeltonen, die realieteit
omtoov'ren tot subliem' onstoflijkheid!

Zoo, groote Meester, glanst uw gouden licht
Op werkelijkheid, en al 't reëele zwicht!

JEAN.

SONNETTEN.

I.

De wijde, eind'loos wijde velden aad'men zwaar
De zwoele, loome, onbewogen lucht,
Een vogel in 't geboomt, met mat gerucht
Doorritselt loom het door de zon gezengd geblaar.

En langzaam, met hun steeds gelijk gebaar
Doorschrijden maaiers 't wijde veld, dat zucht,
Naar regen, schroeiend in de heete lucht,
Doorschrijden 't gouden graan met moe gebaar.

Heel klein en nietig op het eind'loos wijde land
Lijken de maaiers, die met matte hand
Stil werken in het golvend graan, dat valt.

De oogen staren dof in 't dor gelaat, dat brandt
In 't blaak'rend zonvuur en de klamme hand
Beweegt de zeis door 't graan dat langzaam valt.

II.

Op 't wijde, stille land glanst flauw
De zon nog, met een matte, teere schijn
Van rood en paars, die met heel fijn
Geglans van grijs en goud de avonddouw.

Doorbeeft, op verre velden wazig blauw.
En heuvelrijen, die heel verre zijn,
Lijnen met stille, droeve lijn
Tegen de matte lucht, van somber blauw.

En door de eind'loos wijde velden gaan
De maaiers langzaam langs het golvend graan
Naar 't stille dorp, in doffe rust.

Onder de groote, droeve avondlucht
Ligt stil het wijde land, het ver gerucht
Der langzaam gaande maaiers sterft in d' avondrust.

G. A.

EROS.

I.

O Eros. Hemelsch-lachend, Goden-machtige,
uw Liefde-mond heeft dit mijn klaaglijk leven
vurig gekust tot eeuwig vreugde-leven!
En weenend dankt m'n ziel voor 't purper-prachtige

verlangen, dat Gij brandend hebt gegeven
in duizend schoone vormen mij, de krachtige,
die nu in 's levens grijsheid zoekt 't almachtige
van harmonie met 't zachte vrouwe-leven.

Uw Godenkus was mij de priester-zegen,
en in het stralend licht van Uwe oogen
O Eros, wil ik luid U loven tegen
den armen, spottenden mensch, versuft, bedrogen
door 't sleurig leven . . . Ga dan uw wegen,
o woorden van mijn ziel, devoot gebogen.

II.

O woorden-geschalm, uw vluchtende galm
moet ruischen aan 's lezers oor,
tot luist'ren hem dwingen naar 't luide uitzingen
van 's levens passiën koor!

M'n woorden zingt zacht als gamelang-klacht
van wijdsche, weeë smart,
en 't weenend gebeef is 't even herleef
van 't droeve kinderhart.

M'n woorden sist uit uw gierend gefluit
van hijgend-heesche haat!
O woorden trompetter in schett'rend getetter
waar hoog m'n trots vóórgaat!

In droomenden luister — is 't zoet-zacht gefluister
in Liefdes lieflijk hof!
En 't trotsche gepral in purp'ren geschal
bazuint m'n Liefste's Lof!

M'n woorden stoot uit uw bronzen geluid,
wijd-daav'rend overal!
En 't dond'rend gebrom, weerklinkend alom,
roept wat eens komen zal!

III.

Ik was een kleine jongen nog,
en alle menschen om mij groot,
en oud, en zoo verstandig toch,
gewichtig pratend over dood

en god en liefde, alles veel
te wijs voor mij. Zoo gauw als 'k oud
zou zijn, ja dan . . . Zoo liep ik heel
alleen te dwalen, huivrig koud.

door al dat vreemde om mij heen.
En 'k streefde er naar te zijn gewoon,
om toch te zijn als iedereen . . . .
Maar 't was een ijdele schijn, vertoon.

IV.

Toen kwam jij en 'k weet niet hoe,
maar eensklaps was ik blij te moe,
Je vroolijk-krullende haren,
van 't blondste goud ze waren;
Ze wenkten ondeugend me toe!

Je aardig meisje-zijn bekoorde
geheel mijn ziel, die lachend hoorde
je klaterende meisjeslach
in helder blauwe zonnedag,
die vroolijk lichtend om mij gloorde.

V.

En zie, m'n kleine blijheid is gaan bloeien:
door 't wiegend walsen op de danspartijen,
door 't deinend zeilen bij het schaatsenrijen,
door `t vroolijk lachen en het dolle stoeien!

Het leek een rustig blij-zijn, dat ging groeien,
een kalm verlangen, om na korte tijen
van afscheid, weer eens prettig saam te rijen
om veel te babb'len en om leuk te stoeien!

VI.

Toen is gekomen het wonderbaarlijke, vreemd-mooie, zacht-zangerige, het stil-verlangende, als 'n lente-morgen met ijl-blijde fijn-glanzende, wijd-stille lach-lucht, even breed huiverend over weemoedskleurige stil-kleine boompjes, over 't dof-dooie star-koude water, over 't zwakjes levend, bleek-roode gedak van suizelend slapende morgen stad.

O, het stil-blij stralende, het vreemd-aandruischende, het ongewone. De menschen waren goed, de huizen waren goed, de boomen waren goed. Goed was het water, goed de lucht. 't Was al een openbaring van goedheids grootneervallend licht, van breed uit levend genot in de strakke goudglans van het onverwacht-mooie, dat was als het klare zilveren lichtgewieg van maan op water.

O, het niet te naderen, dit aller puurste van mijn ziel, het niet te betasten met grove vingers, die zouden branden, het niet te voelen vlak bij me als een hard-stugge realiteit, een heel gewoon iets, dat wreed zou verkillen m'n verwonderde ziel; maar het te aanbidden van verre: 't bewegen van 't voetje, o 't voetje; de plooien van 't manteltje; 't gouden glanzen van 't blonde haar; 't vreemd fel zoete stralen van de groote oogen; heel 't beweeg van het meisje in een lichte ijlheid.

O te aanbidden heel, heel stil, met droomen-oogen, met devote handen, dit, dat is als het even openen van een klein blank meisjes-mondje, dit, het al-omvattende, overal heerschende teer-teere, wit-blanke zielelicht, dat is als wijd-uit ruischend, fijntjes vervloeiend gezang, zachtjes neer-druppelend overal.

O blijde glanzend zonnelief, o lachend lichtend lichte-lief, o lief, o lief . . . . .

VII.

En 'k zag alle huizen in bonte droom;
daar leefden pages en edele vrouwen,
die weel'drig feestten bij roode flambouwen...
Bij d' allerschoonste ruischte de zoom
van 't purpren gewaad, zacht golvend bewogen ...
En zalig lachten m'n liefs blauwe oogen!

De straten waren lanen in een bosch
met lange rijen van dikstammige boomen.
O, zou m'n fee nu plots te voorschijn komen,
het lokkig hoofd in donker blader-dos?
Of zou ze op 't zonnig mos liggen te droomen
bij 't zacht gesuis der wind-bewogen boomen?

En altijd, als een bedwelmend aroom,
dat overal hangt en stil doet genieten,
zoo hoord' ik heel fijne muziek, als lieten
duizenden eng'len in wonderschoonen droom
voor mij alleen haar jubelzangen hooren ....
O dank, m'n lief, dat ik was uitverkoren!

VIII.

En 't groeide, groeide. O, alomme zond
de zon het trillend blanke liefde-licht.
Glimlachend, stil, sloot ik de oogen dicht,
ontroerd van wat daar zachtjes ruischt' in 't rond.

O, hemelsche gezangen deden kond
van 't Allerhoogste mooi, van 't Godlijk licht,
dat lieflijk streelend gleed langs mijn gezicht!
En in extaze knield' ik op den grond:

O woorden, dierbre woorden, kunt ge niet
voor één keer klaren uwen zwakken schijn,
om zuiver de weerspiegeling te zijn,
van wat mijn oog aanbiddend wederziet?
Maar neen, zoo hoog gaan 's menschen woorden niet,
en alles wat ik zeg is zwak en klein.

IX.

O het juichen, jub'lend juichen
boven menschen, boven menschen,
in het hooge, hoogste hooge!
Om mij een gezang van klanken,
weeig wee in 't harte weenend?
O het ruischen, suizend ruischen
van wel duizenden geluiden,
die gaan wiegen, zwierig wiegen
't felle smarte in m'n harte!
O het zoete, 't zoele zoete
't smartelijk zoete in m'n harte,
bij het leven, 't bevend leven
van dit lichte, lichtend lichte;
Liefstes lieflijk liefde-licht!

X.

Toen kwam het Hoogste.

In het warme zaal-licht een draaiende verschuiving van streepen op den vloer; een grijsronde nevel van menschen om mij heen; vlak bij m'n hoofd heel fijn geglans van licht op gouden krulletjes, die streelden m'n wang, heel even een plooiend verwringen van luchtige witte baljapon met warrelende, meegolvende licht-rose zoom; een klein meisjesvoetje in elegant wit schoentje, elk oogenblik guitig lachend onder de zoom te voorschijn komend; een rythmisch wiegend gedein, steeds door, een lenig buigen en golven van 't lijf op de meesleepende walsmuziek; een weten, dat ik dans met Haar, dat ze nu vlak bij me was. in m'n armen. Dat alles zag ik vreemd, van buiten, en 'k lachte er stil om.

Want diep in m'n hoofd was eén groote oplaaing van hartstochtelijke dansklanken, die hevig neervielen in m'n opene ziel: machtige zware akkoorden, langzaam, langzaam rijzend, deinend, meezuigend, m'n ziel, die hijgde met fel-zoet kloppend hart; dan een zacht versterven van de mooie klanken in hopelooze gewisheid, het verruischen ver verweg en breed uit als een zuchtend opgekomen overweldigend smartgeween; om weer op te komen in heel zwak geglans van lichte lentekleuren in teer geglimlach, verwonderlijk fijn en naïef, als werd m'n ziel gestreeld

door kleine kinder-handjes; dan een aangroeiing snel, een rijzing der golven die stijgen, die stijgen en meevoeren m'n starende ziel, een volklinkend purperen geschal wild stroomend om m'n bevende ziel, die in blijde verwachting stijgt, steeds hooger en hooger ..... O duizelingwekkend hoog, om te gillen in lachende angst. En plots een woest neerdonderen, klaterend vallend in tuimelende vaart; een gejuich en gebrul, en gedreun en gegier van breede klanken, die waggelen en dansen als heesch-lachende saters, een pijlsnel gestuif, hoog, hoog van sonoor geluid dat davert en spat uiteen, om neer te dartelen in luidlachende tonen; o m'n ziel was weg, weg van het aardsche, weg van menschen, weg van verlangen, van tijd, in het hooge grootsche rijk der losgebroken klanken. wier schaterende kreten overal neervielen en m'n ziel deden daveren in hijgende beklemdheid; hem doortrilden met steeds nieuw en hevig genot.

Dit, dit was de hemelzoete en felle openbaring van het Hoogste Mooi. Nirwana van de willooze gelukziel, zonder lijf, zonder ikheid, zonder goed of kwaad, in extaze voelend het hevig gedein der machtige pure passieklanken .....

XI.

God, wreede God, ge hebt me niet doen droomen
  den eeuwigen droom van dees gelukzaligheid;
ge hebt me niet op klanken meegenomen
  en in het woud der dooden neergevleid;

dat donker woud, waar onder schemer boomen
  stil-lachend ik zou liggen neergevleid,
gestorven, eer realiteit kon komen,
  die dooden móet dees hoogste heerlijkheid!

O wreede God, ge wist dat dit moest komen,
  dat dit puur licht niet is voor eeuwigheid,
maar dat na 't hoogste flikk'ren komt het loomen
  het smeulen, tot het al in asche leit!
O, 't langzaam ontwaken uit fel-zoete droomen
  als 't hart doodbloedt tot doodsche ledigheid!

XII.

En 'k wenschte toen te zijn het huilend woeste Godenkind, de gierende stormwind, die bliksemsnel door de angstig starende nacht heenstuift, die helslachend neerklettert in slapende stad en hard uitbrult, hoog, hoog in de lucht zijn satans genot over schrik en ontzetting, die hij verspreidt; die sissend fluit door leege straten, die grijnst tegen angstig rinkelende ruiten, die in dolle woede met gebalde vuisten storm rent tegen weerstandbiedende huizenrij; die met reuzenarmen grijpt boomen, om ze af te knappen of diep te buigen in kreunende smart, afrukkend de takken om ze dreunend neer te smakken!

Ha, m'n huilende, gierende, voortstuivende haat tegen 't leven, grootsch in z'n alles verdelgende kracht, zou hoog oplaaien in de wijde nacht, zou voortjagen de angstige wolken, zou wreed geeselen en striemen, opgezwiept door krankzinnige smart, de bazuinen zouden weerschallen, zwaar en daverend om m'n beklemde borst te verruimen! En in de donker grauwe nacht zou mijn smartlied weergalmen, uitbrekend in grootsche akkoorden!

XIII.

Alomme huivert donker blauwe nacht;
  het maanlicht schuifelt bleek door 't hout
  en zilvert op de plas in 't woud. . . . .
't Is al een wonder stille pracht!

En uit het slapend droomenwoud
  sneeuw blanke nimphen komen zacht
  en dansen in 't gesuis van nacht
haar blijde rijen door het hout,

Ze zweven over 't water heen,
  waar droom'rig glanst de maneschijn
  langs slanke lijven, heel sereen. . . . .
. . . . . .
  Maar d' ochtend roept haar toe: Verdwijn!
O, blanke liefde! leeft g' alleen
  in stille glans van droomenschijn?

XIV.

Maar zooals na het troostloos klagen,
na 't hooploos droeve van een regen
die luidloos stippelt, steeds door, tegen
het raam in stil geween van dagen,

na herfstuitsmarting komt de zegen
van 't winter-witte; 't lachend vragen
naar 't kalm-blijde, zonder vlagen
van felle trilling: sneeuwen wegen

en naakte boomen in glanzen strakheid;
gansch rustig-stil het scherp geschijn
der koude zon over deez' vlakheid
van helder-kleurig vroolijk-zijn;

zoo is geweken smarten-zwakheid
voor klare lach in zonneschijn.

XV.

Aan de kleine A. v. D.

Het warme zaallicht lichtte lachend
op blijde rij van meisjes, wachtend,

op nieuw genot van wd send wiegen,
Een stem gegons na 't zwierig vliegen

van juichend-luide dansen klanken....
En alle sopha's, alle banken

vol warrelende lichte kleuren,
Rondom mij geurende odeuren

van krullend blonde meisjes haren,
die bij mijn wang aan 't dart'len waren.

In ééne sopha met z'n drieën;
ik midden in; m'n zwarte knieën

half onder luchtig lichte plooien
van witte rokjes, die heel mooi en

sereen daar rustten. En ik lachte!....
Toen eensklaps hoorde ik je zachte

stem vragen om een heel klein plaatsje:
»Och toe, het kan nog best, daar naast je!"

Je mooi slank lijfje boog voorover;
vlak bij me 't gouden lichtgetoover

op krullend haar; het fraai bewegen
van je wit-blanken arrem tegen

m'n weerende hand, die eensklaps stevig
je ronde pols vasthield en hevig

trok, trok .... Totdat je lachend zwichtte,
en blonde krullen kusten m'n gezichte.

XVI.

aan Lianel.

Ik weet 't nog best: 't was in een bosch,
een dennenbosch. Er was gezongen
en allerdolst touwtje gesprongen...
We gingen rusten op het mos

van 'n zodenbank. Ik weet nog wel
hoe wild en mooi je blonde haren
door 't springen losgedarteld waren,
m'n leuke, lachende Lianel!

Ik stak een pijp op, maar heel loos
blies jij de lucifer uit, gerust....
Toch heb 'k je roode mond gekust,
al keken d' andre meisjes boos!
Ha, ha! Ik hoor het nog heel wel:
«Ik blies maar zoo!" — «Juist Lianel!"

XVII.

aan M.

Je woonde in een deftig, oud kasteel,
vol bonte droomen van veel ridders, knechten;
van schoone vrouwen, die haar liefste vlechten
een rozenkrans in wonderfraai gespeel

van fijne ving'ren. 'k Hoorde zachte zuchten
van minneliedren; het droef gesuis
van harpetonen en het zoet geruis
van lange sleepen, die verkwijnend zuchten....

En uit dit droomen huis zag ik je komen:
je slank, trots lijf gracieuselijk bewogen,
en zachtjes lachten je groot-mooie oogen....
Toen heb 'k gedroomd de schoonste ridderdroomen!

XVIII.

En 't lijf groeid' uit in staag gebloei
van zinnen knoppen in gansch lichte kleuren,
zoo klein en rein. Maar in den groei

ontplooiden ze in zachte geuren,
en kleurden zich tot heel blank rood,
dat rooder werd. En de odeuren

steeds sterker geurden .... 't werd een groot
en mooi gebloei van zinnen kleuren
tot warmen glans in donker rood!

XIX.

Aan H. W.

Mijn blikken zijn streelend gegleden
zacht langs de lenig-slanke lijne
van teeren arrem en fijn-kleine
hand. O, ze hebben aangebeden

het wonderfraai, heel stil bewegen
van 't mooie hoofd op den mat-blanken
gevulden hals en 't dartel ranken
van 't weeldrig haar in bruine krullenregen!

Mijn blikken hebben blijde spelend
bewaakt de kleine, roode mond:
en toen zij lachend open stond
hebben ze haar gekust, al streelend....

XX.

Aan H. W.

In droomen stilte van winternacht
glanst maan in tint'lend koude pracht.

Een ridder peinst op z'n schokkend paard,
dat langzaam stapt langs slapende vaart.

Dof ploffen hoeven, en heel klein
't gerinkel van een ketting, fijn.

De ridder denkt aan avontuur
met schoone vrouwen in 't nachtlijk uur . . .

Daar doemt uit 't blauwig grijs een huis,
een droomend mooi kasteel. Geruisch

van zachte tonen ommewaart . . . . .
De trotsche ridder bindt z'n paard

vast aan een boom; dan loopt hij zacht
de tuin in. Zie, een blijde jacht

van klanken tuim'lend uit het raam,
het hel-verlicht, bevroren raam.

De tonen jub'len, juichen, springen,
als blijde meisjes, die luid zingen;

Ze dart'len op den ridder aan,
die in verrukking stil blijft staan.

Dan loopt hij door in klankenregen
tot bij het raam. O, Godeszegen

rust op hem! Bij 't fantastisch gele licht
van kaarsen ziet hij 'n god'lijk lief gezicht,

ziet hij 't beweeg van wonderblanke
en fijne handjes, heel het ranke

teer-mooie vrouwelijf in strak fluweel....
En in het lachend liefelijk gespeel

van passieklanken, die hem streelen
droomt hij van bonte minnespelen,

van kussen, kozen... kijkend in het blauw verschiet
van manenacht, hoort hij het zacht wegsterven niet

der laatste tonen. En als 't licht wordt uitgedaan
blijft, stille lachend in z'n droom, de ridder staan,

en voelt zich niet door kou verstijven en verloomen..
. . . . . .
En eeuwig droomt de ridder nu z'n liefdedroomen.

In droomenstilte van winternacht
heb 'k dit eens aan uw raam gedacht.

XXI.

Steeds't grijzig grauwe, dat me wachtte
met starre onverbidlijkheid,
na juichende joyeusiteit!
dat grijnzend van de wanden lachte;

me langzaam knelde in zijn zachte
en weeke armen, wijd en zijd
opdringend in loome lijzigheid,
die stil versmoorden m'n gedachte.

De blijde achtergrond was weg
en leeg m'n ziel, die heg noch steg
wist, daar hij nu was overbodig.
Waartoe het leven toch was noodig
in 't doodend-loome, lijzig-lauwe
van 't gansch'lijk-droomrig, grijzig-grauwe?

XXII.

Toen stond m'n zinnenbloem in purper roode kleuren
en geurde zoetig in bedwelmende odeuren.
O purper-rood verlangen!

Zwaar sliep m'n geest in de verpestenden gloed
van 't brandend lijf vol laaiend bruischend bloed.
O purper-rood verlangen!

Geen hoog of laag, geen kwaad of goed, maar alles lauw
in loomig heete nevel, lijzig, grijzig grauw.
O purper-rood verlangen!

Dood alles, dood en weg! Alleen het helsch gezwiep
van 't felle, klamme lijf, dat om bevrediging riep!
O purper-rood verlangen!

'k Zag niets meer, niets meer in het al verzengend vuur
dat wild opvlamde in ijskoude zielemuur.
O purperrood verlangen!

XXIII.

Je hoofd vast te houden en het uit te schreeuwen bij het zien van deze bruut-harde, voelbaar-potsierlijke realiteit, die eensklaps fel-prikkelend lichtte in m'n heet-droomend hoofd; hard te lachen, te gieren om dit onverwachte, om dit ineens ver-weg voelen van 't mild-glanzend ideale, om dit absoluut dooden van 't opgeschroefd onware, om dit plots verjagen van alle fantazie, alle gevoel, alle leven, om dit ruw hard wegnemen op eens van alle lieverige bemantelende leugentjes, door 't koud-scherp voelen in m'n opene hersenen van deze vrouwe-werkelijkheid in warm-broeierige roode kamer, vol muffe burgerlijke stankjes, waar nieuwe roode sopha's smakeloos geplaatst en loom stil staan, kijkend naar 't kort, belachelijk-dik goor-geelglimmend vrouwelijf, dat in logge, lompe gang schudt het lodderig vleesch, grijns-leelijke vrouw met lillende hangborsten, die turen naar glanzend dik-ronde vettig-vieze zak-buik, gedragen door lompe, kort-dikke zwel-beenen; gemeen-koude, berekenende, sjaggerende, doode-ziel vrouw, vrouw van vleesch, ijskoud, dik, dood zweet-vleesch zonder bloed, zonder leven; harde vrouw met groot-roode mond en dikke vaste lippen, waaruit vuil-zoete woorden vallen, dikkig, klef, zoetig, verstikkend vuil-zoetig. . . .

O te lachen, te lachen met satansche gierende grijnslach, dood m'n ziel, m'n fijn-bloeiend teer gevoel, vol van een grijze-muffe leegte, te lachen om het leven der menschen, het geheime, vieze gedoe in grauwe donkere nacht, vunze realiteit van 't fel schoone in droomen, waarnaar m'n ziel verlangde met steigerend verlangen!

XXIV.

Dit was een openbaring, vreemd en hard,
een schreeuwende realiteit in 't zacht
gestreel van 't koestrend weeke welbehagen
der knusse-brave goed-en-kwaad-ideeën,
die met haar moll'ge armen liefelijk
mijn ziele wiegden, tot ze droomde al
de schoone droomen van het mensch-geluk.
Het was een ruw ontwaken, plots, het zien
met star-verschrikte oogen van het scherp
reëele, 't eensklaps voelen, sterk, de fel-
le glans van waarheid in mijn doodelijk
onsteld angst-hoofd: de waarheid van het leven,
die met gebiedende flikkeroogen wees
op al hèt mij omringende. En met
ontzetting zag ik de ontgoocheling
van 't eens zoo wiegend, blijde, goede om
mij heen tot een afschuwelijk monster, groot,
ontzaglijk groot en log, dat met zijn goore
verpestend-duffe adem streelde mij,
bekneld en stevig vastgehouden in
grijs-grauwe, dikke grijparmen van zoe-
te leugen. En met zijn gluipoogen van slang
keek 't machtig menschenmonster star mij aan.
Maar in 't heldre licht van waarheid week
mijn angst en laaide op een gloeiende moed,

om vrij te worst'len uit de leugenmacht
van huichelende of bekrompen men-
schen, om alleen t' aanbidden 't eenig mooi
dat God'lijk gloorde in m'n ziel: Natuur!

En heftig heeft m'n ziel gestreden met
star-koude haat in 't stalen harnas van
oprechtheid en met 't machtig scherpe zwaard
der sterke wil, hem door m'n waarheid toe-
gereikt. O, 't was een Godenworsteling
diep in de wijde hallen van mijn den-
kend hoofd, dat dreunde van het grootsch gevecht!

En steeds stak 't monster reuzenarmen van
vertwijfling en gemaklijk leven naar
mijn wild rondslaande ziel uit, die met al-
le krachten vocht en haast bezweek onder
de overweldigende zware mas-
sa. 't Was een wringen! schuren! rukken los!
flijm-scherp gesnij van 't flikk'rend zwaard, dat sies-
te door de lucht; een woest gehuil van hij-
gend-heesche haat, losbarstend uit mijn fel-
gemartelde ziel, die, half bedwellemd door
de giftige ademstank van 't ongediert,
terugviel in z'n dikke, weeke ar-
men, welke zacht weer knellen gingen om
mijn uitgeputte geest.... Maar in vertwijf-
ling vloog m'n ziel weer op, om woest zijn haat,
zijn mooie groote haat, helsch-gierend uit te
sissen; om, in sterk gespan van bul-
tig zware stieren, met het onverwin-

lijk zwaard van sterke wil een weg te houwen door de machtige armen heen:

O, 't was
een Godenkamp, die hevig dreunde in
mijn gloeiend hoofd! En bevend zag mijn kloppend hart de worsteling aan. O, zou m'n ziel bezwijken voor de logge kracht van 't menschenmonster, en dan weer gekoesterd worden door de zoetig valsche armen, die
mijn geest, welk' eens de scherpe glans van waarheid had gezien, verstikken zou?... Maar, neen!
de kamp werd flauwer; nog een laatste arrem lam gehouwd, en, luid zijn blijde vrijheid jub'lend zonk m'n hijgend moede ziel
bewustloos neer.

En toen ik wakker werd
was 't ganschelijk vreemd in mij; geen zacht gewieg
van klein geluk, dat lieflijk lachte in
mijn slapende geest; maar helder breed gezang
klaar klinkend in mijn duidelijk hoofd, dat blij
de wereld in zag. O, het trotsch geschal
van eigen waarheid, kondigend met strakke
rust mijn God-zijn-zelf, dat wonderschoon
ontbloeid' uit deze mijne vrijgestreden eeuwig-rustig, heldre ziel!

En dit,
dit wil ik ganschelijk aanbidden, daar
het is de hechte hooge rots, onwrikbaar vast te midden van de menschenzee.

Maar in den strijd voor klare waarheid is
veel zachts en liefs, dat om mij was, gescheurd.
En wat ik eenmaal met bitt're vertwijf-
ling in de logge armen van het leu-
gen leven voelen zou: het langzaam ster-
ven van het Godlijk-teer onstoflijke in
den harden greep van de realiteit,
zie 'k nu met kalm berusten aan, daar 'k in
het stille licht van waarheid zie het on-
vermijdelijk dooden van de hoogste I-
dealen door de ruwe werklijkheid.

XXV.

Klanken komen zachtjes streelen m'n gezicht
en ruischen om mij heen. Ik zie een stille sterre:
Sereene blanke glans van 't teere liefde-licht.

O wonderlieflijk lief, ge zijt me thans zoo verre,
nu 't leven heeft bespeeld de snaren van mijn ziel:
't Breed-warme morgenrood verdoft de schoonste sterre,

en wat ik voelde 't Hoogste, leefde te subtiel
voor 't purper bloeien van mijn lijf, dat steeds verdrong
uw teere Godenschijn, Madonna van mijn ziel!

Er is geen vader, die 't heelal tot goedheid dwong,
maar noodlots ijzeren hand is 't, die mijn willoos leven
in de voortgaande stoet van menschenlevens wrong.

En wat onmooglijk leek, is door der tijden streven
geheeld tot zoet herinneren in sprookjes kleur,
waar o, zoo fijn, het hoogste Hooge is geweven,

dat nu voor eeuwig is gesloten met de deur
van 't vele weten en het warme zinnen-leven....
O dank, m'n rein, blank lief voor mooie herin'rings-
kleur!

XXVI.

Dit moet het allerlaagste zijn;
ik kan niet lager, nu mijn leven
egaal vergrauwt, gansch zonder streven
naar Eros kus. Het golfgedein

van lachend, luchtig-levend, klein
genot suste m'n liefde-beven
en heeft me gelokt naar lage dreven.
waar 'k nu spot met die Goden-pijn.

En moet ik nu in dezen duffen
stilstand van passies gansch versuffen,
o, Eros! ik, de vurig-gekuste?
Maar neen! Ik weet dat deze ruste
niet eeuwig duurt. O, 'k voel al lijze
m'n levensgolf meer opwaarts rijze!

XXVII.

Hoe moet ik nu beschrijven, wat nog nabeeft in mijn ziel met wijdsche golving van heel scherp genot, deze droom-openbaring, die m'n hart doet kloppen in groote spanning; om het plotseling uit te juichen, te gieren, om alle menschen op den rug te kloppen en dan hard te lachen om hun verschrikte gezichten; die me eensklaps doet neervallen op een sopha, om stilletjes te lachen om dat vreemd-mooie in me; alle menschen en dingen mooi en goed, me koestrend met hun neutrale goedheid, om daar, op de sopha liggend, in te keeren tot mijn diepste binnenste en op te klaren de herinneringsnevel, die zacht loomt in de wijde hallen van mijn duizelend hoofd.

O, 't kruipt op achter in mijn rug; 't rilt en huivert in mijn nek; 't trekt krampachtig mijn hersenen samen, 't grootsche van die schoone droom!

In heel zacht geween van klanken, die liefelijk streelen de wanden van mijn hoofd; in vaag-warme kleuren van getemperd wit-blank licht, zoo komt het tot mij, tot mij, die staart met open mond. Gansch alles mist weg, weg en ik zie niets dan dit breed-lichte, dat opklaart, opklaart, tot het wonderscherp glanst en praalt in mijn wijd-feestelijk hoofd; de hevige openbaring van het Godlijk-vrouwelijke in veel licht, warmneerstroomend tintelend licht, dat losbreekt uit duizenden koperen lampen en lachend dartelt in de

grootsche weelderige zaal mijner fantasie; licht, dat wegdroomt in zwaar-neerhangende kleurige tapijten, dat gracieuselijk weerkaatst in klaar stralende spiegels; licht, dat wijd-uit neervalt en spelend streelt langs de lijnen van lichtend-blanke Godinne-lijf, dat daar staat, staat vóór mij in betooverende verrukking! Licht, dat lieflijk en dartel kust met zacht-stil geglans de perzik-donzige wangen en warme kleine kers-lippen; dat ondeugend lachend weg springt in blanke, krullende haren om uit te jubelen in blijde flikker-streepjes; licht, dat droomerig genietend strijkt langs het ronde kinnetje en stevig blank straalt, even op het fijne, kleine neusje om heimelijk weg te kruipen in de intieme stille glansschaduwen van het lokkend lachend vrouwenkopje; licht, dat koninklijk breed rust op de trotsche wit-blanke borsten, hel klaterend, scherp-sterk of dof-warm schijnend in zachte blanke nuances, geheimzinnig wegdoemend achter de ronde rondingen; licht, levend warm neerstroomend licht, dat spat, glijdt, schuifelt over mollig-mooie zachte schouders, slanke armen, wit-blanke vingers met rozige heel-kleine schaduwen; licht, dat in stille vervloeiing langzaam kruipt over het trotsch-lenige lijf, de forsch-ronde stevige heupen en zachte rond-glooiende beenen, met mollige glooiingen bij de knie; licht, dat verwaast, verdonkert, wegzinkt in doorschijnende schaduwen om plotseling weer heftig neer te vallen in fel-stralende lichtplekken; licht, dat met kleine kinderhandjes streelt de blank-glanzende voetjes, de lieve, rozige voetjes, om even te kussen met heel lichte lippen-druk.

O het licht, het lachend-gelukkige licht, dat lichtelijk glanst in blank getril langs de wonderschoone lijnen van dit Goddelijke lijf. . . . .

O zie, het bewegen, het aanbiddelijk bewegen van 't blank-stralend lichaam, dat naar me toe komt; het verglooien der lijnen in evene rondingen, het liefelijk opwallen van 't mollig vleesch om de heupen in zacht stil gewring der glans-lichtplekken; het onbegrijpelijk mooie van de bewegende enkels, het gracieuselijk verplooien, heel even, van de slank oprijzende hals, nu het hoofd in stil-lachende bedwelming naar achter buigt met luid gejuich der felflikkerende blonde krullen; nu de oogen met teere glimlach half sluiten in geheimen zoeten glans, nu de warme, roode zinnenlippen lokkend lachen; nu de slanke, blanke armen wit-glanzend zich opheffen in den neerdartelenden lichtstroom en zich verlangend uitstrekken naar mij, naar mij..... O God, ze komt, ze komt.... En eensklaps voelt mijn in extaze aanbiddende ziel een heerlijke zoetheid, nu haar zachte armen warm-week drukken om mijn hals, nu haar warm-streelende lippen vurig kussen, wild kussen mijn verlangende lippen in geheele overgave van haar juichend gelukkige ziel, nu haar bedwelmend zoete adem geurt om mij heen, mij de bevend gelukkige, die wegsmelt in fel-droeve heerlijkheid!...

. . . . . .

In de absolute reine pracht, die rustig glanst in de onstoffelijkheid van het geschreven woord wil ik dit zeggen, dit, dat niet klinkt als het fijntjes huiverend zilveren geklang van klokjes, dat niet weent en droevig zingt, in droeve innigheid, met jonge meisjesstem, omdat het teeronstoffelijke moest te gronde gaan in de meedoogenlooze groote loop van 't noodlot, het zachtjes stil-weenen om het wegdoemen van 't madonna-meisje achter de groote vlammen van het warme-levend, zinnenbloeiend lijf; maar

dit, dat breed en trotsch jubelt en juicht, ruischt en verzingt in deining van klaarklinkende vrouwenstemmen, die vol klinkend weerkaatsen in het hooge, blanke zonnerijk mijner pure God-ziel, ver, ver van 't menschgewemel; vrouwenstemmen, die mijn blijde luisterende ziel verkonden de hooge heerlijkheid van het eens verschijnend wijdsche rijk van rust, van Goden-rust, waarin mijn ziel, die nu nog leeft in staag verlang en dof gevoel van nuttelooze eenzaamheid, genieten zal de hoogste harmonie die is op aard, de harmonie van man en vrouw. En in de gezegende volmaking van mijn ikheid met het vrouwelijke, in breedlachend geluk van 't heden zal wonderfijn mijn ziel genieten de Godenkunst van liefde geven en liefde nemen: de glorie stralende perfectie van 't wereld beheerschend hooggaande Natuur-idee, het volle geluk, wiens rots-vaste basis is de tooverschoone zinnen-werkelijkheid.

En nu ik deze purperlachende achtergrond zie achter alles wat ik doe, zoo wacht ik blij-verlangend op wat eens komen zal.

XXVIII.

M'n liefste, lach je gouden lach!
dat sterkt mijn arm in 't blijde wagen
om je mooi-liefde lijf te dragen,
trotsch boven 's werelds vuil gelach!

O, laat je oogen niet zoo vragen!
de zon staat tint'lend in den dag
van ons geluk. Peins niet of 't mag,
maar juich in wonderschoone dagen!

Mijn trots, ben 'k sterk genoeg voor 't dragen
van dit heel-klare in die zee
van menschen, die al duwend, mee
me trekken?.... En 't vertwijfeld vragen
of niet gewoonte mooie dagen
bemist met alledaagschheid, wee!...

XXIX.

Maar neen, mijn hard-granietentrots staat vast
en kijkt hooghartig met zijn strengen blik
naar 't steeds veranderen van de menschenzee,
die altijd loert en hem verslinden wil.

Hoor, hoor! een zwaar neer dond'rend golfgeklots!
Valsch-grauwe wolken jagen woest langs 't zwerk;
helsch giert de wind! O zie een machtig heir
van opgezwiepte passies buldren los!
O, 'k hou je vast mijn hardgranieten trots!
Een reuzengroote golf van hoogmoed, roem,
ruischt om, zal medesleuren .... Neen, je har-
de borst smijt klettrend al die macht terug!

M'n mooie, hardgranietentrots, sta vast!
In tintlend zongeschijn de groote zee
nu lacht en zilverwitte lijnen trekt
al spelend langs je voet; een mooie glans
op 't spieg'lend glad van mijn granieten rots...
Maar waak m'n trots! Dat vleiend babb'len van
de menschjes, die zoo kwaad niet zijn, zal diep
gaan groeven, in je, langzaam, langzaam aan,
totdat je gansch verbrokkeld ligt in zee,
bekroosd, bevuild, een suffend overschot

van die eens glanzend staande rots, die trotsch
zag over menschenzee en tijden heen!

Steek fier je hoofd hoog in de lucht, mijn trots!
'k Weet, dat het lokkend golfgedein van hen,
die makk'lijk leven, sussend 't vragend hart,
uw spiegelharde wand niet 't minste groeft.
Maar zie, er zullen dagen komen, grijs
van mist, waarin de zee één grauwe slaap!
En dreinend langzaam zal uw straffe glans
vermatten steeds, door koude, klamme damp.
O, totsche rots, geen leven dan, geen strijd!
Al wijd loomt doodsche rust in de natuur,
en liefde's liefde adem zacht verflauwt....

O, sta dan vast mijn hard-granieten trots!

XXX.

Licht, dat gloort in 't oosten. Zie,
  blank schuift het langs grauwe aard
en glanst wit-bleek in boomen kruin.
  Een licht verlangen ommewaart ....

Maar 't groeit! Licht rood, dat rooder wordt
  en uitspat in een gouden regen!
Breed-lachend rijst de roode zon,
  en alles juicht hem dankend tegen!

Kom lief, in stille, frissche pracht
  van morgen, willen we blij gaan dwalen
langs paarsche akkers en geel koorn
  in 't koestrend licht der zonnestralen.

XXXI.

De felle zon staat brandend heet
  te tint'len in wijdsch purper-blauw,
en zengt de aarde, die daar ligt
  als groote, weeldrig schoone vrouw.

De boomen, torschen zwaar
  de loomig-dikke warmtegloed.
En kleur'ge velden flikk'ren hel....
  Ik voel mijn gloeiend, bruischend bloed!

En in de blauwe schaduw van
  het stille bosch lig 'k in je arm,
te kijken naar je deinende borst....
  En 'k voel ons geluk heel breed en warm.

XXXII.

Tragedie van stil-stervende zon,
in goudgeglans van laatste stralen;
verguldend al, wat staat op 't veld,
dat donkerpaarsig wordt bij 't dalen

van roode zon in geele pracht,
waarin licht wolkje zeilt en danst;
vreemd-donkre wolken drijven zacht,
kijkend waar stil het licht verglanst

tot lange, rossig-gele streep.....
Een milde rust daalt uit het blauw
van nacht, stil huivrend over 't land,
dat vreemd wegwaast in grijzig grauw....
. . . . . .
En onze schaduwen in de maan
zie 'k grappig in elkander gaan.

XXXIII.

De nacht, de lichtend blauwe mane-nacht,
staat fijn-gespannen boven 't slapend leven;
de sterren twink'len in tevreden beven,
en 't maanlicht spreidt in zilv'ren tooverpracht

wit-gazen sluier over droomen-dreven.,..
O, lief, ik hoor een suizend ruischen, zacht,
en toch heel sterk. En zie, de wijdsche nacht
trilt eindloos ver van 't zang'rig klanken-beven!

't Is ons geluk, o heilge, stille nacht,
dat breed-uit zingt z'n bloeiend(liefde-leven,
en heel de wereld 't Hoog-sereen wil geven
van 't gansch-lijk zachte, dat zoo god'lijk lacht
uit liefste's oogen, in uw rust'ge pracht
blij liefde-lachend tot mij opgeheven!

XXXIV.

En als ik ziek lig in de lichte zonn'ge ziekekamer,
waar heel een blonde stemming is van toch-niet-hard-te
[spreken,
en waar een wiegend gezang van zelfvergetend medelijden
heel fijntjes om me ruischt en me verkwikt, zoodat ik
[veilig
gevoel mijn zwak, af hanklijk klein-zijn liefderijk gekoesterd,
dan zult ge zitten naast m'n bed en zal ik prettig luist'ren
naar 't zingend suizen van je zachte stem, en in mijn
ziek-vage hoofd zullen de lieve, milde klanken reeg'nen
om 't koortsig denken tot genoeglijk peinzen te verkoelen.
En als mijn heete dorst hijgt om wat water, frisch koud
[water,
dan zult ge opstaan en 'k zal zien het kalm-slanke
[bewegen
van 't mooie lijf en 't golvend schuiven van sereene plooien ;
mijn oor zal drinken 't godlijk klaatren van het spattend
[water,
geschonken door je blanke hand in zonnige verpleging.
Stil-lachend zul je me het koele goden-vocht toereiken,
dat haastig ik verzwelg om toch die duffe gloed te blusschen.
En zalig verkwikt, zal ik je mooie liefde-hand heel-even
in dankbare ontroering kussen; om mij 't wonder fijne
wit-blanke, zacht-zoet stralen van je medelijden, liefste lief . . .

XXXV.

Wie zijt gij, lief, die met mij juicht en lacht, huppelt en dartelt over duinen, rustig-mooi liggend in honderde nuances van zachte, intieme kleuren, onder de wijd-uit milde frissche avondlucht;

wie zijt gij, die vertrouwelijk fluistert en stil-gelukkig lacht, als ik loop in de drukke, warrelende, onverschillige menschen-massa op straat;

wie zijt gij, die plots uw lokkig, lachend hoofdje strekt in de mij omringende duffe onbelangrijkheid?

O, wie zijt gij, tooverschoon lief, wier Godenschoonheid brandt in m'n ziel, als 'k u in duizend onbegrijpelijk mooie vormen met de wonderfraaie kleuren mijner fantasie zie; zie baden uw heerlijk-mooi lijf, dat zich spiegelt met zacht verwringende lijnen in het stil-rimpelende, geurende water, welks doorschijnend oppervlak het bonte, zon-beschenen mozaiek der wanden en de zwaar-droomend neerhangende tapijten lichtelijk weerkaatst!

O, wie zijt gij, die ik in betooverend schoone vrouwen nog veel schooner zie; wie zijt gij, die mijn ziel verlicht met fel-mooi licht, als 'k zie een zonnige lach in mooie groote vrouwenoogen;

wie zijt gij, die mijn oog heel fijn doet genieten bij het zien van een slanke arm met zacht-gebogen, stille lijnen;

of een slank rijzend, blank-stralende hals boven ondeugend lachende lelieblanke borst;

wie zijt gij, die mijn ziel doet vervloeien in zoete smart, als 'k hoor het vroolijk klaatren van een meisjesstem;

wie zijt gij, die lichtend lacht in mijn verlangende ziel, als 'k zie het lenig heup beweeg van schoone vrouwen, zie heel het wondere draaien en verglooien van het mooie vrouwenlijf!

O God, wie zijt gij, zijt gij, die mijn ziel doet weenen van genot, als in de droomenstilte van den nacht uw warme liefde-adem zacht mijn oogen streelt en uw brandende kus gloeit diep in mijn hart; als in extaze 'k u wil vatten in mijn uitgestrekte armen, om u te drukken tegen mijn hijgende borst en gansch mijn leven weg te kussen, te kussen op verkwijnende oogen, op donzige wangen, op warme lippen, omdat ik u liefheb, liefheb liefheb!....

O God, wie zijt gij, die mij geeft dat hartstochtelijk zingen van een duizendvoud genot, zoodat ik gansch ontroerd m'n oogen sluiten moet!...

.... Ik weet het niet, maar één keer zal ik het weten, en juichend zal ik dan genieten, wat ik mij verlangend, slechts in droomen-fantazieën zie!

XXXVI.

O, goede gever van de hoogste pracht,
die droomrig-schoon omtoovert al het klein
van 's levens grijsheid tot hoog-zalig-zijn,
o Fantazie! wordt door uw Goden-macht

deez' purper-warme kus, zoo zacht, zoo zacht
van Eros, weer dat hemelsch-zoet venijn,
dat doodt 't ontgoocheld hart in doffe pijn,
daar uwe glorie verre boven kracht

van 't aardsche ging? . . . Maar neen! wat blijde wacht
en feestlijk jubelt in sonoor gedein
van liefde-klanken, móet veel schooner zijn
dan elke mooie fantasie!, .
En lacht
dit weer te schoonen lach, dan toch, o Pracht!
o Fantazie! dank voor uw Godenschijn!

Nov.—Dec. 98. JEUGD.

WORDT LIEFDE, LIJDEN?

Ik kwam als dorstende aan Leven's Bron
't Was op het uur dat Liefde lavend waarde
Rondom de bron, die vol in zich bewaarde
Al wat Geluk voor menschen vinden kon.

Geen Brengster van geluk ooit evenaarde
Deez' mooie Vrouw, geen oog dat lichten kon
Zoo zacht-bedwelmend: mooier dan een zon
Die stralen gloort op nevel droeve aarde.

En Liefde gaf met jeugdig-warm gebaar
Haar godendrank: de stuwkracht voor nieuw leven;
Hoe stiet die forsch omhoog het harte, arm

Zelfs aan heel klein geluk. Is liefde, geven
Van nooit gedroomd geluk — tot d'ure, waar
Het máát-loos géven schroeit als vloeiend vuur?

P.

. . . . . .

Teeder vergeten zijn
Zeeëdiep leed:
't Jong leven afgemaakt
Door wereld, wreed.

Opwaken, uitgerust,
Met stillen haat,
Terwijl 't verleden zijn
Strijd-sterken gaat.

Dragen als reuzen-man
Hel-Roode vaan;
Dooden de Paria's
Zonde belaân.

Brengen den dageraad
Vuurrooden gloed.
Dit als is levenstaak
Leven is goed.

P.

LIED.

In de straat is schor geschreeuw.

In de leege namiddagstraat staat 'n ouwe vrouw te zingen; ouwe vrouw, met schorre stem en droevig ouwe klank. Ze kijkt de huizen aan en zingt haar lied in kouwe winterstraat. Ze klaagt haar lied uit dor en strammig lijf in vuil gepak van smerig goed; in stille winterstraat.

Uit een der huizen komt een fiets en dan 'n man. De man ziet om naar de vrouw, kijkt naar de lucht, bukt zich even over z'n fiets, en springt erop; rijdt; z'n lijf van vleesch, van sterk en bloedwarm vleesch; van wol, zachtwarme wol z'n kleeding; van staal, dun en taai-vast staal z'n fiets; in blauw, strakkouwe winterlucht.

De fiets is weg.

De vrouw zingt en kijkt de huizen aan.

J. M.

SCHERZO VAN DE DIKKE EN DE MAGERE.

I.

Er zat eens een poeëtjen, dik,
Hoog, hoog al op z'n zolder
Er zat eens een poeëtjen, dik,
In hemd en onderbroek.

Hij dichte zijne liederen
Op rand van 't ledikantje
Hij dichte zijne liederen
In hemd en onderbroek.

Hij zong al van een ridder kloek,
Een ridder kloek en jonkvrouw
Hij zong al van een ridder kloek,
Een ridder kloek en vrouw.

Hij zong al van een ridder kloek
Een ridder kloek en kind'ren,
Hij zong al van een ridder kloek
Als schoonpapa.

Hij zong al van een ridder kloek.
Een ridder kloek als opa
Hij zong al van een ridder kloek
Als oude heer.

Hij zong er hoe die ridder kloek,
Ten sombren grave daalde
Hij zong er hoe die ridder kloek
Daar lag in 't graf.

Er zat 'reis een poeëtjen dik
Hoog hoog al op z'n zolder.
Hij dichte zijne liederen
in hemd en onderbroek.

2.

Daar was ereis een dichter lang
In stille binnenkamer,
Daar was ereis een dichter lang
in rok en witte das.

Hij dichte zijne liederen
In 't Gothische Gestoelte
Hij dichte zijne liederen
In rok en witte das.

Hij zong van de wereldsche weeën
Van 't wereldsche wee van den man
Hij zong van de wereldsche weeën
Van 't wereldsche wee en de vrouw,

Hij zong van de wereldsche weeën
Van 't wereldsche wee van 't kind
Hij zong van de wereldsche weeën
Van 't wereldsche wee en de mensch.

Hij zong van de wereldsche weeën,
Waar de wereld zoo weeîg om was
Hij zong van de wereldsche weeën
Waar de hel nog een hemel bij was.

Daar was ereis een dichter lang
In stille binnenkamer,
Hij dichte zijne liederen
In rok en witte das.

Notre Vie.

Paroles par SEMI. Almanak '78. Musique par RAOUL.
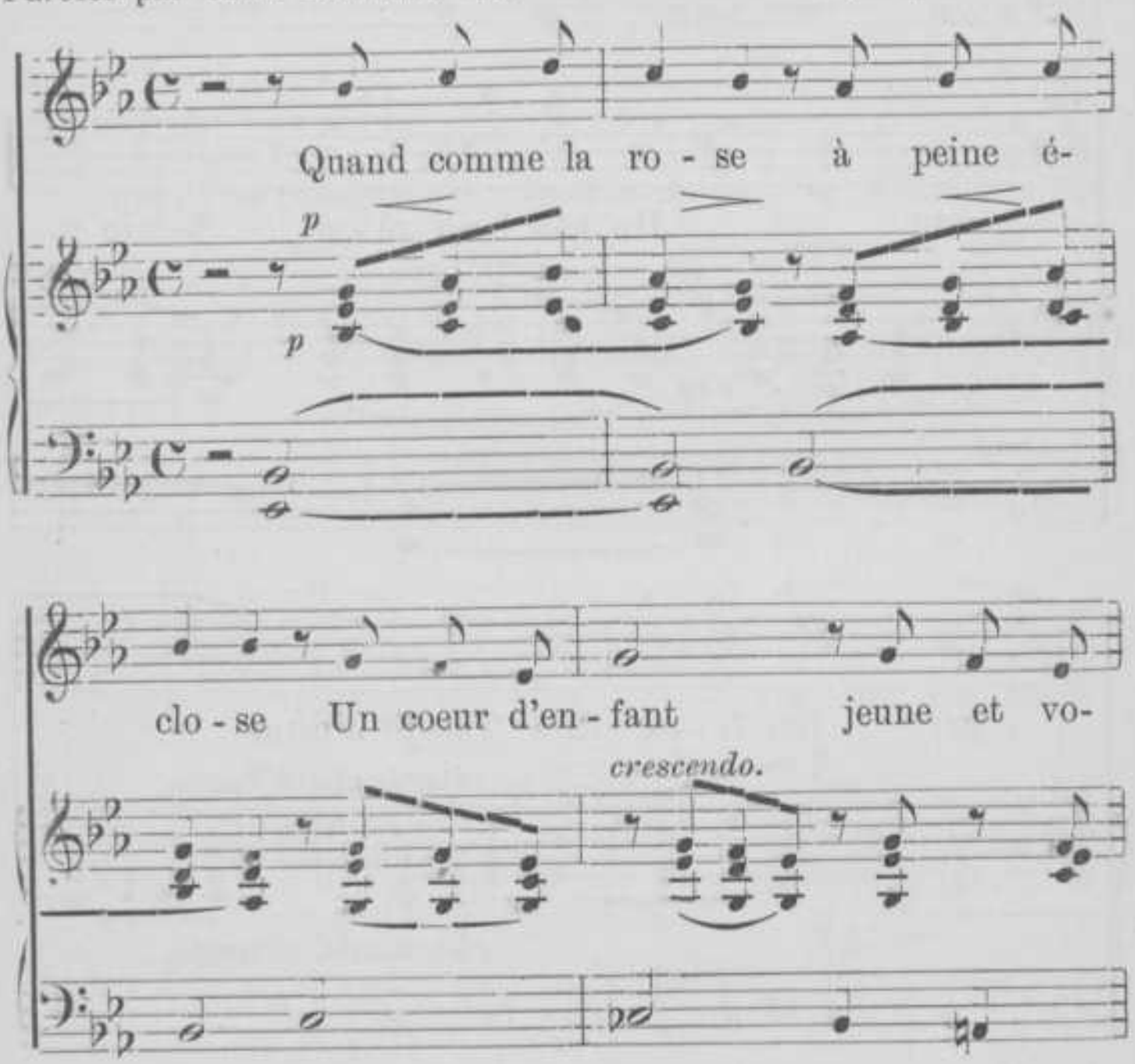
la - ge Comme un nu - a - ge est in - no-

mf *f* *pp* *ritardendo.*

pp *ritardendo.*

cent Un très beau rè - ve Se-rein et

pp *pp*

pur Lui fe - ra dire : Tar-dif Fu-tur . . . . . .

mf *pp* *ritardendo. a tempo.*

mf *pp* *ritardendo. a tempo.*

Quand plus â-

gée, Plus oc-cu-pé - e, moins in-no-cen - te, Cette âme va-

vi —— vre dont elle s'en — i —— vre, une vie char-

man——te Cette bel-le vi——e, qui trompe et

mf *crescendo.*

mf *crescendo.*

ment, Lui fe-ra di—re Heu-reux pré—sent.

f crescendo. *ff*

cresc. *f* *ff*

Quand non plus for-te et pres-que

p

p

mor-te et fa - ti-guée Cette âme passante vieille et fuy-

mf *p*

mf *p*

an-te et é - pui-sé - e nous va sou-

ritardendo *mf crescendo*

ritardendo *p crescendo* *mf crescendo*

ri re même pas-sion-né e. Elle

f

f

va nous dire : Char-mant Pas-sé.

p *pp*

mf

ritardendo

VARIA

Beginvarium.

Ik hoop, dat je begrijpen zult, hoe ik dit alles bedoel.

van Deijssel.

Kroegdies.

Nous buvons, mais vous, mesdames, l'ivresse vous va moins qu'à nous.

Verlaine.

Boekenverdwijning op de leeszaal.

Ja, was glauben Sie denn, wie meine Bibliothek entstanden ist?

Lustige Blätter.

Excursie Heeswijk.

De vrouw eischt dezelfde rechten als die, welke den man zijn toegekend.

De vrouw en de wet. Mr. van Emden.

Op Corpsvergadering 9 December.

En motiveeren, ho maar!

Studenten Weekblad No. 12.

College Geweerwinkel.

Tout hors d'haleine, il prend pourtant sa place.

Horace Corneille.

Persoonlijk.

En dan de vogel zelf! Welk een los en ongedwongen voorkomen heeft hij! Hoe vrij verheft zich zijn hoofd op den ranken bewegelijken hals; hoe schoon welft zich zijne borst!

W. Prins. Nat: Studiën.

Op idem.

Maar waar is eigenlijk het onderscheid tusschen zijn kuiten en zijn scheenen?

De Schoolmeester.

Eerste jaar buiten de stad.

Heb je wat verloren, jongeheer?

Ideën Multatuli.

Op zeker iemand.

Van het bordes was het uitzicht niet onaangenaam, alleen was de omtrek te weinig begroeid.

W. Prins. Nat: Studiën.

Op maker vorig varium.

De aanhouder wint!

Bekend gezegde.

Op de Corpsvergadering.

Wil over 't vette (?) kalf o Heer! U toch ontfermen.

Uithangteekens van Lennep.

Hoofstuk „Ahsman."

Over dit onbelangrijke personaedjen kan men niettegenstaande zijne nietswaardigheden een geheel hoofdstuk vullen.

Spectator der Studenten.

Een tweede Jaar.

Streng wird die Welt mich tadeln, ich erwarte es, jedoch darum kümmere ich mich nicht.

Wallenstein's Tod.

Struggle for high life.

De kleeren maken den man.

Bekend gezegde.

Senaatspage.

Je zoudt hem niet voor een jongetje hebben gehouden, maar voor een would-be-studentje, zooals er zijn in de hoogste klasse van 't gymnasium in den Haag.

Borel — Het Jongetje.

Een oudere en een 2de jaar.

Knecht. Het schellen, mijnheer, was eigentlijk overbodig.
Ik sta altijd voor de deur, klaar en gereed
Om U te dienen, gelijk mijnheer wel weet,
Dadelpracht. Enfin hij is een kostelijke knecht
(ter zijde) En dat is tegenwoordig al heel veel gezegd.

De Schoolmeester.

Zeker voorval in den trein.

Hij, die zijn billen brandt
Moet op de blaren zitten.

Bekend gezegde.

Op Laga.

Ik heb ten minste geen bril noodig om te zien, dat er al heel wat aan uw sokken zal te mazen zijn.

Ferdinand Huyck.

Op zeker intrigant.

Edmond (zuchtende):
Ik zoude gaarne »député" worden.

Proza Potgieter.

De Sympathiek.

't Was een jasje van fijn laken;
't Was een hoedje rijk van glans;
En hij dacht jaloersch te maken
Al de vrijers, al de mans.

Nic. Beets.

Eindelijk!

Wie uwer in 't bezit is van wat menschkunde zal begrijpen, hoe ik mij geweld moest aandoen, om zoolang uit te wijden over nietigheden.

Ideeën Multatuli.

Borderel op de Corpsvergadering.

Ils rougissent de toi, et tu n'oses pas te présenter devant eux.

Collogues choisies - Erasme.

H... na S....

On peut être touché de dire:
»Je me couche, où César a couché."

Uithangteekens van Lennep.

Zekere Memorie van Toelichting.

't Is mogelijk, dat de poëzie stijgt, maar 't proza tuimelt hier raar.

Gids Januari '98.

Idem.

Lasst uns nicht reden, lasst uns schweigen.

F. Dahn — Kampf um Rom.

Op rustpunt Maskerade-optocht.

De 30 of 40 edelen, die nu nog mankeeren aan de
totale som
Zijn even om een boodschap (in 't Zwaantje) maar
komen in een ommezientje weerom.

Tafreelen uit de Gesch. des Vaderlands.

Zeker 4de jaar.

Bij de Israëlieten is nooit het denkbeeld opgekomen, dat hun uiterlijk schoon door 't afscheren van den baard verhoogd zou kunnen worden.

Eigen Haard.

Zeker jeugdig spreker op alle Corpsvergaderingen.

Hij noemt zich nog wel bij voorkeur junior en praat als ware hij — — — —

De oude heer Smits.

Op idem.

Halt's Maul, Müller!

Simplicissimus.

Op .....

De tijd gaat voorbij, waarin volgens de Genestet »het schelden met variatie" slechts alleen een privelege was van studenten in het eerste jaar.

Handelsblad 19 Nov. '98.

Bekend Persoon.

Jung Josep ward in die Groszstadt gestellt
Da sollt' er studiren und lernen,
Er kam als ein schuchteren »Guck-in-die-Welt"
Aus stillen frommlichen Fernen;
Er suchte auch eifrig das richtige Feld,
Er lernte in Süden und Norden
Und sehe, da war aus dem Guck-in-die-Welt
Ein »Guck in-die-Halbwelt" geworden.

Lustige Blätter.

Enkele Debaters.

Men zou misschien als regel kunnen stellen,
Die niets te zeggen heeft, komt wat vertellen.

Nic. Beets.

Op mooi — mooi stijl in zeker Weekblad.

Ich muss nach der Apotheke schicken, und mir für zwölf Groschen Beiworter kommen lassen.

Heine.

Een 1ste Jaar.

Zijn schuilhoek was op zich zelven zoo veilig als hij maar wenschen kon, want niemand zou hem daar ontdekken, tenzij men opzettelijk bukte, om te zien of er ook iemand onder het bed lag.

Gies Reevers.

. . . . . .

Ik houd niet van 't proza des heeren Netscher.

Van Deijssel.

Excursie H. IJ. S. M. 16 December.

Vele varkens maken de spoeling dun.

Bekend gezegde.

Op zeker 2de Jaar.

„Ma mère ne m'a pas trouvé beau."

Cyrano de Bergerac.

Op idem.

En zijn muil
Is een ware moordkuil.

De Schoolmeester.

C_2.

Ze maken d'r nou kleine bleeke perfestertjes van door 't leeren, maar 't vermaak, dat ze er van hebben is zuinig.

van Maurik — Uit 't leven.

Op zeker Leidsch Autocraat.

Gij meent uw schoone borst, kom ick se te genaken
Is boven allen schier het hoogst van mijn vermaken.

Puntdichten — Huygens.

Op zeker 3de Jaar.

Hij janckt van vierigheid en wenscht zijn pad te rekken.

Leeuwendalers Vondel.

Op idem.

Ik hoor gij hebt de bloem van 't landschap uitgepickt.

Leeuwendalers Vondel.

Inzenders Almanak.

Still I suppose, you have done your best.

Ships that pass in the night.

Op . . . . .

Monsieur Jules! Is 't niet een goede naam? Gesuikerd, stroopig, sappig!

Monsieur Jules! Monsieur Jules!

Kroniek No. 199.

Einde kroegjool.

Ghy siet, hoe dat de jeught hier sonder einde dwaelt
En wat een tuymelgeest haer in de leden maelt.

Cats. — Weghwijzer ten houwelijk uit den Doolhof der Kalverliefde.

Maskerade (avondoptocht.)

Benauwd het hoofd rekkend uit den halskraag, keek Hugo rond met droogglanzende oogen.

Constantinopel—Scheveningen.

Afgestudeerd.

Gijs ging weg, en toen ik hem terugzag . . . . .
Maar voor de rest was het een zuiplap.

Marine Schetsen. Werumeus Buning.

Dezelfde.

Aangezien Gijs verder te kennen gaf, dat het hem »niks kon schelen hoeveel het kostte", ging hij over tot den aankoop van »een heel duur ding."

Marine Schetsen, Werumeus Buning.

Delftsch Quartier Latin.

Ze hangen om en aan elkaar,
Heel grillig en heel wonderbaar.

Een bezoek in 't Quartier Latin. van Lier.

Idem.

Maar d' eerbaerheit vereischt geselschap op de jaght.

Vondel — Maria Stuart.

Zeker Delftsch Blad.

Men kan zich op deze badinrichting abonneeren voor *f* 3.50 per jaar.

Advertentiebode.

Groentijd.

Geloof niet op gezag, mijnheer,
Onthoud dit wel ter dege,
Geloof alleen wat ik u leer
En spreek mij nimmer tegen.

de Genestet — Leekedichtjes.

Na diner.

Dit treurspel aan te zien mogt geen van ons gebeuren,
Ten minste laat ons gaan het warme lijck betreuren.

Vondel — Maria Stuart.

Op een stuk in 't Weekblad.

O! Daantje — jij? Ben jij dat? murmelde hij.

Een held van hobong tjobong.

C. van Nievelt.

Borderel.

Maar er was iets in hen — ik weet het niet — dat maakte, dat ik met hen niet op mijn gemak was, iets lastigs, iets inpertinents, in één woord iets volmaakt onaangenaams.

Spectator der Studenten.

Inauguratieavond.

Hij was het, die, terwijl de muziek voor professor's venster speelde, met deftige dames versierd, serenade hield op de wangen van professor's meiden.

Klikspaan.

2de Jaar in 't bitteruur.

Ich, damit ich auch was thu
Seh euch in dem Lehnstuhl zu.

Lessing Lieder.

Slotvarium.

Wist ge om 't lachwekkende wat leelijks te verdragen,
Toch allerminst gebrek aan piëteit en toon.

Penning. Benjamins Vertellingen.

NAAMLIJST.

DER

Leden van het Delftsch Studentencorps.

T. *beteekent:* Technoloog.
C. I. » Civiel-Ingenieur.
B. I. » Bouwkundig-Ingenieur.
W. I. » Werktuigkundig-Ingenieur.
S. I. » Scheepsbouwkundig-Ingenieur.
M. I. » Mijnen-Ingenieur.
V. S. » Verschillende Studievakken.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
		A	
A. W. van Aarem,	C.B.I.	v. Bylandtstraat 186, 's Hage,	idem.
H. F. Adams,	W.I.	Koornmarkt 91,	v. d Spieghelstraat 3, d. Haag.
J. W. Albarda,	W.I.	Koornmarkt 30,	idem.
A. E. Albers,	W.I.	Spoorsingel 123,	Groenmarkt 23, Dordrecht.
L. F. Alberts,	W.I.	Binnenwatersloot 27,	Middelburg.
R. P. van Alphen,	C.I.	Vlamingstraat 20,	Baan 4, Rotterdam.
J. C. Ankersmit,	C.I.	Oude Delft 32,	Doetinchem.
L. A. M. Ankersmit,	C.B.I.	Markt 15,	Deventer.
A. E. R. Arnold,	W.I.	Gedempte Burgwal 22,	Haarlem.
L. V. Arnold,	C.I.	Binnenwatersloot 28,	idem.
C. R. H. Arntzenius,	W.I.	Choorstraat 43,	
E. J. Asser,	C.B.I.	Jacob Gerritstraat 26,	Trompstraat 47, Rotterdam.
		B	
C. G. van Baerle,	C.B.I.	Delistraat 59, den Haag,	idem.
G. Leignes Bakhoven,	C.B.I.	Brabantsche Turfmarkt 77,	Kampen.
H. J. W. A. A. Bakker,	T.	Elandstraat 54, den Haag,	idem.
J. F. R. Bakker,	C.B.I.	Oude Kerkstraat 4,	idem.
P. Bakker Schut,	C.I.	Choorstraat 21,	idem.
B. Bamberg,	M.I.	Oude Delft 3,	idem.
H. C. Barendrecht,	T.	Oude Delft 35,	Prinsengracht 668, Amsterdam

H. B. Beaufort,	W.I.	Oostsingel 142,	Hasselsplein, Haarlem.
C. C. W C. Beck,	C.B.I.	Oude Delft 138,	Kerkstraat, Voorburg.
F. Begemann,	W.I.	Oosteinde 140,	Holwerd.
E. P. Haverkamp Begemann,	W.I.	Koningin Emmakade 135, den Haag,	idem.
J. H. Bergfeld Schenke,	W.I.		Nieuwe Binnenweg, Rotterd.
A. W. van Berkel,	W.I.	Markt 3,	Jonker Fransstraat, Rotterdam
J. T. Berkemeier,	C.W.I.	Hugo de Grootstraat 114,	Mauritsweg, Rotterdam.
W. J. A. E. Berkemeier,	T.	Markt 7,	Mauritsweg, Rotterdam.
J. J. Wefers Bettink,	W.I.	Oude Delft 110,	Oude Gracht 153, Utrecht.
F. K. J. Beukema,	C.I.	Oud Stationsplein 2,	v. d. Spieghelstraat, den Haag.
A. F. J. Beukers,	W.I.	Nieuwe Haven, Schiedam,	idem.
F. M. Beukers,	W.I.	Lange Nieuwstraat, Schiedam,	idem.
F. M. Beunke,	C.I.	Choorstraat 28,	Biltstraat, Utrecht.
Z. S. Beyl,	M.I.	Vlamingstraat 50,	Leeuwarden.
J. T. Bierman,	W.I.	Sweelinckplein 79, den Haag,	idem.
P. Binkhorst,	C.B.W.I.	Oude Delft 3,	Hemonylaan 9*a*, Amsterdam.
J. W. Birnie,	C.B.I.	Koornmarkt 35,	idem.
J. F P. Blankert,	W.I.	Hugo de Grootstraat 114,	Loskade, Middelburg.
J. Blom,	T.	Binnenwatersloot,	idem.
A. Blomhert,	W.I.	Kalverbosch,	idem.
H. J. Boetje,	C.B.I.	Perponcherstr. 124, d. Haag.	idem.
P. H. V. Bongaerts,	C.B.I.	Voorstraat 57*a*,	Willem II Singel, Roermond.
P. C. Boogaerdt,	W.I.	Koornmarkt 41,	Krimpen aan de Lek.
J. A. de Bordes,	W.I.	Oude Delft 37*a*,	idem.
H. de Bordes,	C.I.	Café »Het Molentje" Rijswijk,	idem.
A. Bos,	C.B.I.	Oude Delft 187,	Sliedrecht.
W. A. Both,	M.I.	Oude Delft 37*a*,	

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
J. J. B. J. Bouvy,	W.I.	Markt 53,	Franckenstraat 31, Nijmegen.
A. J. A Braak,	C.I.	Choorstraat 6,	Amsterdam.
A. C. v. Braam Houckgeest	M.I.	Jacob v.d. Doesstr. 119 d Haag	Dordrecht.
J. van Braam Houckgeest,	M.I	Tasmanstraat 145, den Haag,	Singel 207, Dordrecht.
M. C. Braat,	T.	Choorstraat 54,	Wageningen.
F. A. Brandt,	C.I.	Koornmarkt 41,	Klein Gelrestein, Velp.
J. Breeman,	W.I.	Spoorsingel 144.	Rouaansche kade 127, Middelb.
G. C. Bremer,	M.I.	Westerkade 14, Rotterdam.	idem.
J. H. C. de Brey,	W.I	Kruisstraat 19, Rotterdam.	idem.
G. J. van den Broek,	C B.I.	Blankenburgstraat 39, d.Haag	idem.
W. C. G. H. Broekman,	C.B.W.I.	Verwersdijk 50,	Roermondsplein 36, Arnhem.
A. Broese van Groenou,	M.I.	Koornmarkt 41,	Laan v. Meerdervoort 56, Haag
J. H. O. Bunge,	W.I.	Koornmarkt 32,	Voorduin Bloemendaal b. Haarl.
P. F. Bunge,	W.I.	Choorstraat 27,	Parkweg 137, Amsterdam.
J. F. L. van der Burg,	C.B.I.	Regentesselaan 53, den Haag,	idem.
D. Burger,	M.I.	v. Merlenstraat 45, den Haag,	
P. J. W. J. van der Burgh,	C.B.I.	Oude Delft 52,	Parkstraat, den Haag.
H. H. R. Burgmans,	C.B.I.	Diergaardelaan 78, Rotterdam	
J. G. Bijdendijk.	M.I.	Slagveld 1, Rotterdam,	idem.

C

J. Canters,	C.I.	Voorstraat 23,	Huize 't Klaphek, bij Zutphen·
M. D. Charlouis,	C.B.I.	Franklinstraat, den Haag,	idem.

H. de Jong Cleyndert,	T.	Stationsweg 24, den Haag,	idem.
S. de Clercq,	C.B.I.	Houttuinen 15,	Heerengracht 264, Amsterdam
Ch. G. Cramer,	C.B.W.I.	Zoeterwoudsche Singel 66, Leiden,	idem.
H. Cramer,	C.I.	Rijnsburgerweg, Leiden,	idem.
A. H Putman Cramer,	T.	Koornmarkt 41,	Nieuwe Gracht, Haarlem.
J. E. de Crane,	C.I.	Perponcherstr. 130, d. Haag,	idem.
J. J. Canter Cremers,	C.B.I.	Voorstraat 107,	Culemborg.
H. Cool,	M.I.	Breestraat 4,	Oude Kerkstraat, Utrecht.
L. Coster van Voorhout,	W.I.	Choorstraat 23,	idem.
E. A. du Croo,	C.I.	Sweelinckplein 4, d. Haag,	idem.

D

G. W. ten Dam,	C.B.I.	v. Leeuwenhoeksingel 39,	Aalten.
L. G. van Dam,	C B.I.	Hoogstraat 68, Schiedam.	Zutphen.
M. H. Damme,	W.I.	Noordeinde 3,	idem.
H. W. Dammers.	T.	Noordeinde 7,	idem.
J. C. Deking Dura,	C.I.	Houttuinen 15,	Zwolle.
E. Douwes Dekker,	M.I.	Oude Delft 37,	idem.
E. O. Douwes Dekker,	W.I.	Oude Delft 192,	idem.
B. J. Dezentjé,	W.I.	Prins Hendrikstr. den Haag,	idem.
J. W. Dieperink,	C.I.	Voorstraat 45*b*,	Amsterdam.
A. F. Dinger,	C.B.I.	Obrechtstraat 165, den Haag,	idem.
L. Doedes,	C.I.	Oude Delft 162	Zutphen.
E. B. van Doesburgh,	W.I.	Hypolitusbuurt 8,	Zaandam.
H. W. Dohna,	C I.	Regentesselaan, den Haag,	idem.
S. van Dorsser,	M.I.	Voorstraat 23,	Den Haag.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
P. Draijer,	M.I.	2e Obrechtstr. 238, den Haag,	idem.
Ch. Driessen,	C.B.I.	Hugo de Grootstraat 115,	idem.
G. M. Droogleever,	C.B.W.I.	Piet Heinstraat 74, den Haag,	F. C. Dondersstr. 39, Utrecht.
A. Dros,	C.B.W.I.	Kolk 3,	Burg, Texel.
J. B. Drossaers,	W.I.	Oranjeplantage 11,	Ginneken Steenweg bij Breda.
P. L. Dubourcq,	M.I.	Coenderstraat 24,	Godelindeweg, Hilversum.
C. G. van Dusseldorp,	M.I.	Koornmarkt 52,	Vlaardingen.
E. C. W. van Dijk,	C.I.	Sweelinckplein, den Haag,	idem.
R. J. Dijkhuis,	W.I.	Koornmarkt 53,	Ulrum.

E

B. W. van Eldik Thieme,	T.	Rijswijk,	Bloemendaal.
W. C. Engel,	C.B.I.	Oude Delft 37,	Tiel.
H. M. Engelhard,	C.B.I.	Oude Delft 156,	Dordrecht.
K. M. A. Enthoven,	W.I.	Koornmarkt 25,	Amsteldijk 15, Amsterdam.
J. T. Eschbach,	C.B.I.	Oranjeplein 13, den Haag,	idem.

F

B. von Faber,	M.I.	Oude Delft 99 A.,	Zaadmarkt 97, Zutphen.
F. Feith,	W.I.	Hugo de Grootstraat 112,	Zuidsingel, Groningen.
C. A. W. Fournier,	W.I.	v. Leeuwenhoeksingel 16,	idem.

G

G. de Gelder,	S.I.	Oude Delft 223,	Den Haag.
G. Gerlagh,	C.I.	Molenstraat,	Groote Houtstraat, Den Haag.
H. C. Ghijsen,	W.I.	Binnenwatersloot 36*a*,	Middelburg.
W. V. E. Godin de Pesters,	C.I.	Oude Delft 70,	Arnhem.
J. M. Goslings,	W.I.	Oude Delft 8,	Sneek.
W. A. de Graaf,	W.I.	Coenderstraat 30,	Kampen.
J. H. de Granada,	C.I.	Koornmarkt 32,	Haarlem.
J. Gratama,	C.I.	Riouwstraat 39, den Haag,	idem.
G. E. Gravenhorst,	M.I.	Oude Delft 72,	Sweelinckstraat 42, d. Haag.
M. R. Idema Greidanus,	C.I.	Voorstraat 4,	Plantage 12, Leiden.
J. L. Th. Groneman,	W.I.	Brab. turfmarkt 67,	Achterweg, Groningen.
C. de Groot,	V.S.	Oude Delft 192,	Kruisstraat, Hilversum.
H. de Groot,	C.I.	Choorstraat 49,	idem.
C. Guffroy,	W.I.	Nieuwstraat 7,	Laan van Meerdervoort 208, Den Haag.

H

J. H. A. Haarman,		Krayenhoffstr. 65, den Haag,	
C F. J. Hagedoorn,	C.I.	Conradkade, den Haag,	
F. L. Haider,	W.I.	v. Leeuwenhoeksingel 4,	Schotersingel, Haarlem.
H. S. Hallo,	W.I.	Oude Delft 228,	Schotersingel, Haarlem.
E. A. Hamburger,	W.I.	Koornmarkt 9,	Westerstraat, Utrecht.
A. Hamer,	S.W.I.	Coenderstraat 7,	
W. I. Hartjens,	W.I.	Oude Delft 28,	IJsselkade, Zutphen.
J. M. P. Hartog,	W.I.	Groot Hertoginnelaan, Haag,	
J. F. B. van Hasselt,	T.	Oude Delft 162,	IJsselkade, Zutphen.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
J. G. B. van Heek,	M.I.	van Merlenstraat 57 d. Haag,	idem.
M. G. van Heel,	C.I.	Hypolitusbuurt 24,	Den Haag.
W. C. Hein,	C.B.I.	Houttuinen 17,	Nieuw Helvoet.
T. N. Hellemans,	W.S.I.	Goudsche Singel 123 Rotterd.	Idem.
P. H. Hendriks	T.	Peperstraat 9,	Prins Hendrikstraat 4 Arnhem.
J. Hengeveld,	C.I.	Voorstraat 11,	Papendrecht.
H. A. Henket,	C.I.	Koornmarkt 75,	idem.
J. A. Heringa,	W.I.	Koornmarkt 53,	Bakenessengracht 65 Haarlem.
T. A. Heskes,	C.I.	Columbusstraat den Haag,	
E. R. Hessling Jr,	W.I.	Koormarkt 53,	Singel 100, Dordrecht.
A. Heybroek,	C.I.	Voorstraat 76,	Kruisplein 158, Rotterdam.
H. Heyl,	C.B.I.	Oude Delft 255,	Weerdsingel O.Z. 33 Utrecht.
W. Hiebendaal,	C.B.I.	Voldersgracht 13,	Gorinchem.
G. van Hille,	W.I.	Markt 74,	Zaandam.
C. A. W. Hirschman,	C.I.	Rijnstraat den Haag,	idem.
G. E. Hoeffelman,	T.	Koornmarkt 1,	idem.
J. A. Hoeffelman,	T.	Oude Delft 2,	idem.
R. G Hoeffelman,	C.I.	Wilhelminastraat 36 d. Haag,	idem.
G. Hogerwaard,	W.I.	v. Leeuwenhoeksingel 57,	Klooster 20, Maastricht.
M. Holleman,	T.	Choorstraat 28,	Oisterwijk.
A. Honig,	C.B.W.I.	Binnenweg Rotterdam,	idem.
S. P. J. A. van Hoogstraten,	W.I.	Oude Delft 249,	Bussum.
G. ten Hoopen,	W.I.	Koornmarkt 91,	Zwolschestraat 6, Deventer.
M. van der Horst,	W.I.	Oude Delft 35,	Gasf. Haarlemmerweg, Amst.

Wm. van Houten,	C.B.I.	Sweelinckplein 29 d. Haag,	idem.
W. van Houten,	C.B.I.	idem.	idem.
C. W. J. Hoyer,	T.	St. Olofslaan 194,	v. Speykstraat 23, Den Haag.
A. M. Hubregtse,	W.I.	Voorstraat 37*a*,	Oranjekade 11, Haarlem.
A. B. Hulshoff Pol,	W.I.	Hypolitusbuurt 18,	Hengelo (O.).
L. Hupkes,	M.I.	Binnenwatersloot 12,	Arnhem.

I

F. K. T van Iterson,	W.I.	Boterbrug 1,	Oosterpark 67, Amsterdam.
G. van Iterson Jr.,	T.	Haagweg 143,	Oosterpark 67, Amsterdam.

J

F. s'Jacob Jr.,	C.I.	Koornmarkt 41,	Westerstraat 3 Rotterdam.
Th. B. s'Jacob.	W.I.	Hugo de Grootstraat 113,	» »
A. P. de Jonge,	W.I.	Markt 66,	Amsterdam.
G. de Jongh,	W.I.	Vrouw Juttenland 14*a*,	Oudewater.
W. H. D. de Jongh,	M.I.	Oude Delft 28,	Wolwevershaven 33 Dordr
H. Jonker Cz.,	T.	v. Leeuwenhoeksingel 3,	Amsterdam.
G. D. Jordens,	W.I.	Coenderstraat 7,	van Nahuysplein Zwolle.
H. C. Jorissen,	C.B.I.	v. Blankenburgstr. 39, Haag,	Dordrecht.
A. J. Juchter,	W.I.	Choorstraat 28.	Amsterdam.
A. E. Jurriaanse,	W.I.	v. Leeuwenhoeksingel 37,	Oudendijk 351 Rotterdam.

K

J. H. C. Kakebeeke,	M.I.	Voorstraat 101,	Rouaansche kade G 128, Middelburg.
G. Kalff,	W.I.	Oude Delft 35,	Utrecht.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
W. J. Kalis,	C.B.I.	Wijnhaven 4,	Sliedrecht.
W. J. A. Gleenewinkel Kamperdijk,	C.B.I.	Suezkade 95, Den Haag,	idem.
A. de Kanter,	W.I.	Oude Delft 2,	Parklaan 41 Haarlem.
N. M. de Kanter,	C.I.	Koninginnegr. 84, Den Haag,	
W. K. M. de Kat,	T.	Oude Delft 135,	Hillegersberg.
J. H. J. Kayzer,	C.B.I.	Oude Delft 128*a*,	Maastricht.
J. J. P. M. Kayzer.	C.B.I.	Oude Delft 25,	
F. Keeman,	T.	Koornmarkt 91,	St. Jorisweg 39 Dordrecht.
H. Ph. Kelder,	C.B.I.	Breestraat 135, Leiden,	idem.
A. E. Kempees,	C.B.I.	Molenstraat 16,	Berg en Dalscheweg 1 Nijm.
P. Kemper,	C.I.	Oude Delft 2,	Wilhelminastraat Haarlem.
M. J. de Bosch Kemper,	W.I.	Bankastraat 62, Den Haag,	
J. A. J. M. P. Kerssemakers,	W.I.	Voorstraat 93,	Eindhoven.
C. P. Kesper,	C.B.I.	Koornmarkt 32,	Velperweg 20, Arnhem.
A. F. Ketjen,	W.I.	Oude Delft 37*a*,	Velp Oranjestraat.
Th. P. J. Kipp,	W.I.	Noordeinde 5,	idem.
J. W. Kips,	S.W.I.	Bilderdijkstr. 11, Den Haag,	idem.
I. J. P. Kleyn,	C.I.	Binnenwatersloot 36*a*,	Nassau Dillenburgstr. 36 Haag
R. Klein,	W.I.	Breestraat 53,	Sneek.
W. C. Knoops,	T.	Oude Delft 215,	Regentesselaan 682 Apeld.
J. J. A. Knoote,	C.B.I.	Koornmarkt 52,	2e v. d. Boschstr. 1, d. Haag.
G. Knuttel,	C.B.I.	Phoenixstraat 19*c*,	idem.

J. P. Koerts,	W.I.	Koornmarkt 65,	Oude Pekela.
W. C. Köhler,	C.I.	Hypolitusbuurt 26,	Abcoude,
A. A. Korteweg,	M I.	Houttuinen 17,	
D. Kos,	C.B W.I.	Voorstraat 77,	Ursum.
P. Kranenberg Jr.,	W.I.	Voorstraat 81,	Assen.
J. H. Kremer,	C.I.	Voorstraat 76,	Haarlem.
J. L. G. Krugers,	C.I.	Weimarstraat 61, den Haag,	idem.
E. de Kruijff,	T.	Voorstraat 63,	idem.
E. A. Kruijsse,	W.I.	Oude Delft 37,	Nassaukade 1, Amsterdam.
W. E. Kruijtbosch,	W.I.	Laan v. Meerderv. 187, Haag,	idem.
V.J.P. de Blocq v. Kuffeler,	C.I.	Oude Delft 42,	Rhenen.
G. Kuijpers,	W.I.	Oude Delft 25,	Bergen op Zoom.

L

A. H. E. Lahaije,	C.B.I.	Houttuinen 15,	Maastricht.
W. Laman Trip,	C.B.I.	Voorstraat 58,	Surinamestraat 12, Den Haag.
H. W. Land,	W.I.	Oude Delft 2,	Brugstraat 5, Arnhem.
J. de Lange,	M.I.	Voorstraat 37,	Amsterdam.
G. J. Langhout,	C.I.	Phoenixstraat 19 D,	Weesperzijde 62, Amsterdam,
C. E. de Leau,	C.B.I.	Oude Delft 206,	idem.
H. Lebret,	W.I.	Koornmarkt 65,	Dordrecht.
J. M. C. Lebret,	T.	Voorstraat 79,	Dordrecht.
C. Leemans,	C.B.W.I.	Laan Copes van Cattenburg 56, Den Haag,	Huize Oostergeest, Warmond.
J. J. van Leeuwen,	C.I.	Breestraat 4,	's Bosch.
W. van Leeuwen,	C.I.	Hotel Balkenende,	idem.
J. H. W. Leliman,	B.I.	Oostsingel 68,	Amsterdam.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
J. Lichte,	M.I.	Oude Delft 15,	idem.
O. C. A. v. Lidth de Jeude,	C.B.I.	Koornmarkt 54,	Tiel (Groote Brug).
J. F. Ligtenberg,	C.B.I.	Oude Delft 215,	
F. H. von Lindern,	W.I.	Vlamingstraat 58,	Bezuidenhout, den Haag.
A. van Linden van den Heuvell.	C.I.	Choorstraat 35,	Vlaardingen.
J. A. de Lint,	C.B.I.	Wijnhaven 19,	Geertruidenberg.
C. Loeff,	W.I.	Oude Delft 208,	Dordrecht.
P. Lohr,	W.I.	Koornmarkt 15,	Haarlem.
J. van Lonkhuijzen,	T.	Vlamingstraat 20,	Rijnkade 58, Arnhem.

M

H. Maarschalk,	W.I.	Oude Delft 72,	
J. G. Maschhaupt,	T.	Nieuwstraat 9,	Keizersgr. 163, Amsterdam.
H. Meelhuijsen,	C B.I.	Havenstraat,	Leiden.
H. C. Meerburg,	C.I.	Breestraat 148, Leiden,	idem.
F. A. Meihuizen,	T.	Burgwal 18,	Wildervank.
J. K. Mercx,	W.I.	Pieter Bothstraat 16, Haag,	idem.
W. A. van der Meulen,	C B.W.I.	Choorstraat 19,	Goes.
F. W. Rühle von Lilienstern ter Meulen.	W.I.	Voorstraat 1,	Servaasbolwerk, Utrecht.
W. Meijer Timmerman Thijssen,	C.I.	Koornmarkt 32,	Sundastraat 9, Den Haag.

J. E. de Meijier Jr.,	C.B.I.	v. Leeuwenhoeksingel 12,	v. Kinsbergenstr. 93, d Haag.
C. Meyll,	C.B.I.	Regentesselaan 8, den Haag,	idem.
T. B. Granpré Molière.	W.I.	Oude Delft 206,	Oudenbosch.
J. E. Moltzer,	M.I.	Voorstraat 48,	Deventer.
J.A. Monod de Froideville,	M.I.	Reinkenstraat 11, den Haag,	idem.
S. del Monte,	T.	Oude Delft 32,	Amsterdam.
J. P. G. Moorrees,	M.I.	Voorstraat 79,	Apeldoorn.
H. G. Mos,	C.I.	Oude Delft 28,	Utrechtsche straat, Arnhem.
C. W. Mulder,	W.I.	Heerenstr. A 182, Voorburg,	idem.
F. Muller Jz.,	W.I.	Koornmarkt 51,	idem.
J. A. R. de Muralt,	C.B.I.	Spoorsingel 180,	idem.

N

A. C. Nanning,	M.I.	Korte Poten *7a*, den Haag,	idem.
W. J. Niermeijer,	C.B.I.	Vlamingstraat 50,	Singel 447, Amsterdam.
W. J. M. Nivel,	C.B.I.	Hypolitusbuurt 19,	Oirschot.
G. C. op ten Noort,	C.B.W.I.	v. Leeuwenhoeksingel 37,	Frederiksplein, Amsterdam.
C. Noteboom,	C.I.	Voorstraat 93,	Apeldoorn.
J. G. Numans,	C.I.	Oranjeplein 94, den Haag,	idem.

O

S. C. J. Olivier,	T.	Wijnhaven 4,	Apeldoorn.
J. B. Onderwater,	C.B.I.	Oude Delft 130,	Dordrecht.
J. F. Oosthoek,	W.I.	Geer 48,	
A. A. Oosting,	C.I.	Voorstraat 4,	Assen.
A. van Oven Jr.,	T.	Hypolitusbuurt 19,	Dordrecht.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
		P	
J. J. Penning,	S.W.I.	Oude Delft 249,	Sablonièrekade Kampen,
P. Persant Snoep,	W.I.	Molenstraat 18,	idem.
J. K. H. Phitzinger,	W.I.	Regentesselaan 9 den Haag,	idem.
G. L. Piek.		Oude Delft 128*a*,	idem.
S. Piek.	W.I.	Geestbrug Rijswijk,	idem.
B. S. van der Ploeg,	W.I.	Wijnhaven 4,	Grouw (Friesland).
F. P. C. S van der Ploeg,	W.M.I.	v. d. Duinstraat den Haag,	idem.
A. J. van der Poest Clement,	W.I.	Koornmarkt 13.	Poortugaal.
K. A. Poortman,	W.I.	Voorstraat 6*a*,	Schiedam.
G. J. Post v. d Burg,	W.I.	Brab. Turfmarkt 67,	Willemsplein 10 Rotterdam.
W. F. Pot,	W.I.	Kolk 3,	Alkmaar.
P. Praetorius,	T.	Oude Delft 170,	Velp.
B. F. Prager,	M.I.	Voorstraat 23,	Kanaal 11, den Haag.
		Q	
A. G. Quarles van Ufford,	C.B.I.	Koornmarkt 30.	Jan v. Nassaustraat 1 d. Haag.
		R	
D. L. H. van Raalte,	S.W.I.	Oude Delft 32,	Vlissingen.
E. G. T. van Raalte,	S.W.I.	Hugo de Grootstraat 114,	»

F. J. Ravenek,	W.I.	Spoorsingel 2/130,	idem.
L. F. van Ravenswaay,	C.B.I.	Oude Delft 12,	Bankastraat 24 den Haag.
H. van Rees,	C.I.	Houttuinen 15,	Prinsenvinkenpark 4 d. Haag,
P. J. van Rees,	C.B.I.	Laan v. Meerderv. 179, Haag,	idem.
J. A. Reus.	W.I.	Koornmarkt 53,	Friezeweg Dordrecht.
J. H. A. Ringeling,	C.I.	Choorstraat 47,	idem.
C. Robbers,	C.I.	Oude Delft 187,	
J. Roëll,	C.B.I.	Borneostraat 5 den Haag,	Zierikzee.
P. A. Roelofsen,	C.B.I.	Houttuinen 17,	Elst.
J. G. Roest,	T.	Koornmarkt 47,	idem.
B. F. P. Römer,	M.I.	Choorstraat 11,	Apeldoorn.
J. A. Romkes,	C.I.	Oude Delft 220,	Zuidlaren.
N. de Ronde Bresser,	C.B.I.	Obrechtstraat 188 den Haag,	idem.
H. J. Roosen,	C.B.I.	Voorstraat 79,	Winterswijk.
P. H. A. Rosenwald,	C.I.	Celebesstraat 43 den Haag,	idem.
J. T. van Rosse,	C.B.I.	Boomgaardstr. 64, Rotterdam,	
Th. Rosskopf,	W.I.	Oude Delft 128*a*,	2e Weteringplants. 1 A'dam.
J. Rueb,	C.I.	Voorstraat 19,	Saftlevenstraat 13 Rotterdam.
J. D. Ruijs,	C.I.	v. Diemenstraat 192, d. Haag,	idem.
J. C. de Ruijter de Wildt,	T.	Geer 32,	Spijkerstraat 220 Arnhem.
E. J. van Rijckevorsel,	M.I.	Heerenstraat 157, Voorburg,	idem.
W. F. H. van Rijckevorsel.	C B.I.		

S

J. H. C. Salberg,	W.I.	Oude Delft 162,	Dam. Middelburg.
R. E. van Eibergen Santhagens,	W.I.	Koornmarkt 32,	Westeinde 18 Amsterdam.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADKES.
J. A. van Santwijk,	C.B.I.	Oostsingel,	idem.
J. R. Sassen,	W.I.	Markt 15,	Stationsweg 4 's Bosch.
J. Schaly Jr.,	C.B.W.I.	Wald. Pyrmontkade 121, Haag	idem.
J. H. Schepers,	T.	Voorburg,	idem.
W. C. Schierbeek,	T.	Choorstraat 25,	Nieuwstad Leeuwarden
A. K. J. Schill,	C.I.	Voorstraat 67,	Amaliastraat 8 den Haag.
F. L. Schlingemann,	C.I.	Celebesstraat 56, den Haag,	idem.
H. J. Scholte,	T.	Koornmarkt 83,	N.Z. Voorburgwal 159 Amst.
P. Schoor,	M.I.	Oude Delft 247,	Voorschoten.
J. Schotel Jr.,	V.S.	Oude Delft 237,	Oostzeedijk 172 Rotterdam.
P. Schoute,	C.B.W.I.	Oude Delft 99*a*,	Wormerveer.
W. H. van Schouwenburg,	W.I.	Nieuwe Rijn 80, Leiden,	idem.
P. W. Schram,	C.I.	Oostsingel 71,	idem.
T. H. Schreuel,	C.B.I.	Verversdijk 104,	idem.
F. C. Tuyl Schuitemaker,	W.I.	v. Merlenstraat 94, den Haag,	idem.
R. Schüngel,	C.B.I.	Binnenwatersloot 6,	's Bosch.
W. H. D. Segboer,	W.I.	Choorstraat 26,	Buys Ballotstraat 14 Utrecht.
E. L. Selleger,	T.	Riouwstraat, den Haag,	idem.
K. G. Simon,	C.I.	Cornelis Speelmanstr., Haag,	idem.
A. H. Sirks,	W.I.	Brab. Turfmarkt 93,	Boedekerstraat Deventer.
F. J. Sirks,	W.I.	Wijnhaven 165, Rotterdam,	idem.
F. O. Wegener Sleeswijk,	C.I.	Oude Delft 166,	Lemmer.
H. L. Slinkers,	W.I.	Oude Delft 30,	idem.
W. A. Slinkers,	C.I.	Koornmarkt 43,	idem.

C. M. Slotboom,	C.B.W.I.	Wagenstraat 96, den Haag,	idem.
P. J. van der Sluis,	T.	Koornmarkt 52,	Hemrik.
W. J. O. Sluiter,	W.I.	Kon. Emmakade 135, Haag,	idem.
G. C. M. Smits,	C.B.I.	Houttuinen 15,	Hasselkade 1 Maastricht.
S. Snuijf Jz.	C.B.I.	Oude Delft 35,	Spinozastraat 29 Amsterd
G. C. Snijders,	W.I.	Voorstraat 65,	idem.
A. F. Soer,	V.S.	Willemskade 25, Rotterdam,	
L. F. Soesman,	M.I.	Oude Delft 37,	idem.
N. L. Söhngen,	T.	Koornmarkt 38,	Veendam.
W. F. Staargaard Jr.,	C.B.W.I.	Verversdijk 75,	Ceintuurbaan 125 Amsterd.
C. van den Steen,	W.I.	Regentesselaan 8, den Haag,	
J. E. van der Stok,	M.I.	Wijnhaven 17,	
H. Stokvis,	W.I.	Oude Langendijk 20,	Boulevard de Waterloo 77, Brussel.
F. H. Stoll,	W.I.	Regentesselaan, den Haag,	idem.
A. S. C. Stoop,	C.B.W.I.	Oude Delft 148,	Prinsengracht 31, den Haag.
H. Strick van Linschoten,	C.B.I.	Voorstraat 58,	Stationsweg Leiden.
J. Strumphler,	W.I.	Havenstraat 1,	Oosterpark 86, Amsterdam.
J. A. R. Stuffken,	M I.	v. Leeuwenhoeksingel 12,	
E. F. Suringar,	W.I.	Laan v Meerderv. 199. Haag,	idem.
A. A. Sweep,	W.I.	Franklinstraat 122, den Haag,	idem.

T

W. van der Tak,	C.I.	Voorstraat 14,	Baarn.
H. P. G. den Tex,	W.I.	Havenstraat 1,	Keizersgracht Amsterdam.
J. P. G. Thiebout,	S.W.I.	Voldersgracht 15,	Zwolle.
J. Tideman,	T.	Obrechtstraat 36, den Haag,	Leidsche Vaart 106 Haarlem

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
E. A. Tissot van Patot,	C.I.	Korte Houtstr. 29 A, Haag,	idem.
M. E. H. Tjaden.	C B.I.	Ketelstraat 22,	Oudegracht 95*bis*, Utrecht.
J. D. Tours,	W.I.	Oude Delft 35,	Rozengracht 19, Amsterdam.
P. W. M. Trap,	T.	Koornmarkt 9,	Rapenburg 50, Leiden.
J. van Hettinga Tromp,	C.I.	Oude Delft 35,	
P. G. Viervant Tukker,	W.I.	Burgwal 12,	Biltstraat 132, Utrecht.

U

E. H. M. Uljee,	C.I.	Sweelinckplein 30, d. Haag,	
F. G. Unger,	W.I.	Voorstraat 76,	Weesperzijde 36, Amsterdam.

V

L. Valk,	C.I.	Oude Delft 206,	idem.
H. van der Veen,	C.I.	Kruiskade 134, Rotterdam,	idem.
W. Veenhoven,	C.I.	Markt 37,	Wildervank.
L. W. C. C. P. J. Velu,	C.B.I.	Nieuwe laan 34,	
W. C. van de Ven,	W.I.	Markt 27,	idem.
J. H. H. Verloop,	W.I.	Oude Delft 154,	idem.
G. Vermeulen,	W.I.	Oude Delft 130,	Rue Breijdel 29, Brussel.
C. W. Visser,	M I.	Jan v. Nassaustr. 72, den Haag,	
J. C. Vliegenthart,	C.I.	Zuidelijke Avenue 56,	idem.
R. van Vloten,	W.I.	Vrouwenrecht 15,	Hooimarkt Haarlem.

H. P. E. de Vogel,	C.I.	Oude Delft 224,	Weimarstraat den Haag.
J. F. de Vogel,	C.I.	Peperstraat 1,	Oranjestraat 2 B. den Haag.
C. L. H. Vornholt,	W.I.	Oude Delft 130,	Singel 115, Amsterdam.
C. H. de Vos,	W.I.	Plein 17, den Haag,	idem.
G. J. deVos v. Nederveen Cappel,	C.I.	Koornmarkt 41,	Velp.
E. de Vries,	C.B.I.	v. Leeuwenhoeksingel 4,	idem.
P. de Vries,	W.I.	v. d. Spiegelstr. 1, den Haag,	idem.
C. M. M. Vrins,	T.	Oude Delft 32,	Willemstraat 20 Breda.

W

J. van der Waerden,	C.I.	Coenderstraat 28.	Eindhoven.
Th. van der Waerden,	C.I.	Oude Delft 52,	Eindhoven.
H. van der Waerden,	W.I.T.	Coenderstraat 28,	Eindhoven.
C. G. van den Wall Bake,	V.S.	Geer 64,	Parkweg 113, Amsterdam.
E. Waller,	W.I.	Binnenwatersloot 28,	Keizersgracht Amsterdam.
I. J. Warendorff,	W.I.	Markt 28,	Utrecht.
W. van Warmelo,	C.B.I.	Phoenixstraat 19*d*,	idem.
J. G. Wattjes,	C.B.I.	Zuiderstraat 98,	
A. G. van Waveren,	C.B.I.	Oude Delft 37*a*,	Jansweg Haarlem.
J. F. van Weelderen,	C.B.I.	Koningsplein 32, den Haag,	idem.
F. van der Weiden,	C.B.I.	Ketelstraat 22,	Krimpen a/d Lek.
R. Welcker,	C.B.I.	Voorstraat 100,	Willemskade Zwolle.
E. Wellenstein,	C B.I.	Koornmarkt 41,	Nassau Zuylenstr. 1*a* d. Haag.
H. C. Wesseling,	C.B.I.	Markt 7,	's Bosch.
W. F. de Wilde,	C.B.I.	Voorstraat 3.	idem.
H. Wirix,	C.B.I.	v. Leeuwenhoekslngel 3,	idem.

NAAM	STUDIE-VAK.	ADRES.	VACANTIE-ADRES.
F. W. E. Wolterbeek Muller,	C.B.I.	Oude Delft 72,	idem.
H. van Woudenberg Hamstra,	T.	Oude Delft 170,	Ooijen (Noordbrabant).
J. F. C. Wrede,	C.B.I.	Haagweg 114,	idem.
J. Wttewaal,	C.B.I.	v. Leeuwenhoeksingel 11,	Boulevard Arnhem.
A. Wurfbain,	T.	Heerenstraat, Rijswijk,	Arnhem.
F. E. Wijnmalen,	W.I.	de Carpentierstr. 28, d. Haag,	idem.

Z

E. Zuur,	M.I.	Voldersgracht 19,	
P. C. Zuyderhoudt,	W.I.	Zuidwal 7*a*,	

NAAMLIJST

DER

INGESCHREVENEN AAN DE POLYTECHNISCHE SCHOOL

Oud-Leden van het Delftsch Studentencorps.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
A. Backer,	C. I.	Boterstraat, Schiedam.
H. Baucke,	V. S.	Amsterdam.
M. H. van Beresteyn,	C. I.	Malakkastr. 125 d. Haag.
A. G. Bosman,	W. I.	Coenderstraat 7.
Ph. M. Bosscher,	W. I.	Koornmarkt 34.
P. J. C. Brauns,	W. I.	Laan v. Overvest 142, Hof van Delft.
C. H. van den Broek,	C. I.	Coenderstraat 38.
A. W. Coster van Voorhout,	V. S.	Choorstraat 23.
J. D. Ferman,	V. S.	Voorstraat 76.
H. de Gelder,	C. B I.	Rijswijk.
J. M. Gritters Doublet,	W. I.	Voorstraat 65.
A. G. P. Harting,	W. I.	Markt 34.
M. Hol,	C. I.	Geer 6.
L. F. E v. Hoogenhuijze,	C. I.	Bezuidenhout 191, den H.
D. Huender Wz.,	V. S.	van Brakelstraat 102, den Haag.
J. B. de Hulster,	C. I.	v. Leeuwenhoeksing. 16.
J. E. Inckel,	C. I.	Riouwstraat 101, den H.
H. A. C. v. d. Jagt,	T.	O. Delft 176.
W. Kamp,	V. S.	Choorstraat 27.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
A. Keppler,	C. B. I.	Weteringschans 20 G, Amsterdam.
A. S. J. van Kesteren,	C. I.	Trompstraat 33, den H.
J. G. Koene,	V. S.	Choorstraat 29.
H. M. Kooreman,	W. I.	Verversdijk 47.
U. P. E. Kriens,	C. I.	Huygenspark 58*a* den H.
W. Locker de Bruijne,	T.	Celebesstr. 61, den Haag.
C. F. G. Metsch,	W. I.	Pieter Bothstraat 16, den Haag.
J. R. van Musschenbroek,	C. I.	Oostsingel 70.
S. M. S. Philipse,	C. I.	v. Leeuwenhoeksing. 13.
F. P. Pietermaat,	C. I.	van Speykstraat 112, den Haag.
P. van Pritzelwitz van der Horst,	W. I.	Oude Langendijk 16.
S. J. Rutgers,	C. I.	Haringvliet 52, Rotterd.
A. C. Sanches,	C. I.	Oostsingel 68.
J. C. F. van Sandick,	C. B. I.	Hugo de Grootstraat.
J. M. Sneltjes,	T.	Markt 81.
A. M. Sollewijn Gelpke,	W. I.	Speelmanstr. 10, den H.
H. van den Steenhoven,	W. I.	Boekhorststr. 132, den H.
J. H. Stravers,	C. I.	Columbusstr. 28, den H.
D. A. Vreedenberg,	W. I.	Voldersgracht 29.

NAAMLIJST DER INGESCHREVENEN

AAN DE

POLYTECHNISCHE SCHOOL,

WELKE GEEN LID ZIJN VAN HET DELFTSCH STUDENTENCORPS.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
P. W. van Baarsel,	V.S.	
H. J. Belinfante,	T.	Nieuwe Molstr. 7. Haag.
A. C. Berg,	V.S.	
D. van den Berg,	V.S.	
J. van den Berg,	T.	O. D. 52.
W. M. Beijerinck,	V S.	Houttuinen 1.
O. Birnie,	V.S.	Hooikade 20.
J. Blackstone Jr.	C.B.I.	O. D. 224.
P. F. Bliek,	M.I.	Baan 90, Rotterdam.
R. Bloemendal,	W.I.	Vaillantlaan 141, d. Haag.
J. A. Blok,	C.I.	Choorstraat 51
C. Blokhuis,	W.I.	Morschweg 9, Leiden.
A. G. Böeseken,	T.	Open Rijstuin 12, Rott.
J. W. Böeseken,	T.	
J. P. Boezaardt,	W.I.	Noordeinde 34
J. A. Bonnerman,	C.I.	van Kinsbergenstr. 166, den Haag.
L. F. Botter,	C.B.I	v. Speijkstr. 125, d. Haag.
Mej. A. Brals,	V.S.	van Leeuwenhoeksingel.
C. B. A. Bremer,	W.I.	Rotterdam.
G. P. van den Broek,	V.S.	Jaagpad 8, Vrijenban.
E. J. Bruins,	V.S.	Buitenwatersloot 64.
D. J. Bunschoten,	T.	Brab. Turfmarkt 42.
J. E. van der Burg,	W.I.	Choorstraat 11.
W. F. Buysman,	C I.	de Perponcherstraat 65, den Haag.
A. Bijl,	C.B.I.	Nieuwe Laan 40.
J. B. Celliers,	V.S.	Malakkastraat den Haag.
M. H. Crans,	W.I.	Atjehstraat 11, d. Haag.
V. R. Y. Croesen,	V.S.	
L. G. M. ten Dam,	V.S.	Zuiderstaat 27.
P. N. Degens Jr.	M.I.	Wijnstr. 44, Dordrecht.
J. H. Delgorge Jr.	W.I.	Jacob Gerritstraat 15.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
T. J. van der Doll,	V.S.	Maassluis.
J. van Dorp,	C.I.	Buitenwatersloot 81.
E. A. Douglas,	M.I.	Suezkade 116, d. Haag.
A. van Driel,	S.W.I.	Zonneveldsteeg 14, Leid.
F. J. J. Driesens,	W.I.	Burgwal 11, Delft.
H. van Eek.	C.B I.	Houttuinen 5.
P. A. L. Engelbregt,	V.S.	Korte Groenewegje 16, den Haag.
F. Z. Ermerins,	M.I.	Reinkenstraat 54, Haag.
C. A. H. W. G. Eyken,	V.S.	Koornmarkt.
J. Frölich,	V.S.	Oostplantsoen 3.
E. C. P. Gallas,	C.B.I.	Prins Hendrikstraat 42, Den Haag.
J. M. Gasille,	C.B.W.I	Stationsweg 77, Rotterd.
M. Ghijsels Az.,	V.S.	Verversdijk 9*a*.
C. A. van Goudoever de Jongh,	M.I.	Broersvest 60, Schiedam.
A. J. Gouka,	M.I.	1e v. d Boschstraat 69, den Haag.
J. P. Groenewegen,	W.I.	Molslaan 32.
J. J. A. de Groot,	W.I.	Hypolitusbuurt 8.
H. van Grootheest,	V.S.	O. D. 226.
F. C. A. Grote,	W.I.	Voorstraat 69.
J. A. Grutterink,	M.I	Obrechtstraat 376, Haag.
A. J. A. de Gruyter,	C.B.I.	de Ruyterstr. 2 d. Haag.
J. H. L. C. Güsdorf,	C.B.I.	Noordeinde 31.
W. M. Gutteling,	T.	Sweelinckplein 83, Haag.
J. A. J. van Haaren,	C.W.I.	Vlamingstraat 50.
A. C. van der Hammen,	V.S.	Hoogstraat Schiedam.
G. J. Heering;	C.I.	Brab. Turfmarkt 67.
B. J. H. Herweyer,	W.I.	Molenstraat 18.
E. R. Hessling Jr.	W.I.	Koornmarkt 53.
D. A. Heynsius,	T.	Prins Hendrikstraat 89, den Haag.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
D. A. van Heyst,	C.I	Heemskerkstr. 1, Haag.
G. C. Hildering,	V.S.	O. D. 131.
E. Hoegsma,	C I.	Hugo de Grootstr. 109.
E. C. van der Hoek,	C.B.I.	v. Leeuwenhoeksing. 11.
G. J. Hogesteger,	C.I.	Noordeinde 31.
J. C. van Hoolwerff,	C.B.I.	Koornmarkt 40.
C Hovestad,	W.I.	Giststeeg 12*a*.
E. H. Huyskes Jr.	C.B.I.	Choorstraat.
I. Jacobson,	W.I.	Weimarstraat den Haag.
P. J. Jansen F.Pz.,	M.I	Oude Delft 84.
J. H. Janson,	W.I.	Kruiskade 12, Rotterd.
J. Jannette Walen,	W.I.	Westerkade 17, Rotterd.
J. Jansen,	V.S.	Nieuwe Schoolstraat 58.
H. F. de Jong,	C.B.I.	O. D. 206.
M. A. de Jong,	T.	Markt 25.
W. de Jong.	W.I.	Vrouwjuttenland 23.
J. Jüngeling,	V.S.	Hugoplein 108, Hof van Delft.
E. M. Kal,	V.S.	Spui 75, den Haag.
A. van Kalkeren,	C.B.I.	v. Merlenstr. 40, d. Haag.
F. A. L. Kater,	V.S.	den Haag.
L. Kemper.	W.I.	Koornmarkt 25.
J. F. Kippel,	V.S.	
J. Klopper,	C.B.I.	Wijnhaven 4.
C. W. Koch,	C.I.	Noordeinde 34.
A. Koert,	V.S.	Parallelweg 16.
L. Koetse,	W.I.	Molslaan 108*a*.
J. H. Koning,	W.I.	O. D. 42.
N. Kooman,	W.I.	Verversdijk 100.
A. Korving Az.,	S.W.I.	Weststraat 48, Scheven.
P. C. Kramer,	V.S.	Oostsingel 52.
J. de Kroes.	M.I.	Dam Schiedam.
J. D. Krijgsman,	V.S.	
E. J. Kuiper,	C.B.I.	Molslaan 32.

NAAM.	STUDIE-VAK	ADRES.
P. Labrijn,	W.I.	Brab. Turfmarkt 74.
C. Ladestein,	V.S.	Hugo de Grootstraat 93.
F. J. Lamp,	W.I.	Falckstraat 1, den Haag.
J. A. H. Laumans.	W I.	Nieuwstraat 5.
R. G. Leegstra,	S.I.	Rijn- en Schiekade 100.
C. G. de Leeuw,	B.I.	Malakkastr. 162, d. Haag,
J. G. Lepper.	C.B.I	Noorde nde 28.
C. A. de Looze,	T.	Zuiderstraat 154.
C. M. Lugten,	C.B.I.	O. D. 226.
J. A. J. Margry,	V.S	
P. N. Max,	W.I.	O. D. 186.
J. W. L. H. Meertens,	C.B I.	O. D. 14.
J. Mension,	V.S.	Nieuwe Langendijk 70.
D. Meijer,	C.B I.	Coenderstraat *7a*.
M. J. Meyers,	V.S.	Zuiderstraat 23.
E. Micheels,	T.	v. Limburg Stirumstraat 23, den Haag.
C. Moerman,	M.I.	Maasland.
G. J. Morre Jr,,	T.	Oude Delft 6.
J. B. Nachenius Jr.,	T.	Choorstraat 24.
C. L. van Nes,	M.I.	Molenstraat 19.
H. H. Nieuwenhuis,	C.B.I.	Brab. Turfmarkt 69.
C. J. Ninck Blok,	C.I.	Heemskerkstr. 6, Haag.
F. W. T. van Oordt,	C.B.I.	Falckstraat 1, den Haag.
W. K. van Oordt,	C.I.	Koningin-Emmakade 88, den Haag.
F. A. Pannekoek,	V.S,	Oude Delft 62.
W. A. Piets,	C.I.	Molenstraat 27.
A. Plate Hz ,	W.I.	Westerkade 17, Rotterd.
D. Postma,	W.I.	Vrouwjuttenland 8.
A Pot Jz.,	W.I.	Kolk 3.
A. Rappard,	S.W.I.	Leiden.
G. Redeker,	C.B.I.	O. D. 186.
J. C. v n Reekum Jr.,	C.B.I.	Stationsweg 77, Rotterd.

NAAM.	STUDIE-VAK.	NAAM.
H. Remmelts,	V.S.	
S. Rinses,	V.S.	Koningsplein 40, d. Haag.
A. Rodenburg,	V.S.	Koornmarkt 73.
J. Rodenburg,	T.	Rotterdamscheweg 66, Vrijenban.
J. Rodenburg,	W.I.	Dunne Bierkade 12, den Haag.
N. J. A. Roldanus,	T.	Groote Markt, Schiedam.
J. J. van Rossum,	V.S.	Hof van Delft.
J. Th. van Rossum,	V.S.	Hof van Delft.
M. H. Rovers,	W.I.	Raamstraat 72.
H. Schaap,	V.S.	
M. J. Schaap,	V.S.	Gasthuislaan 43.
J. C. Scharp,	C.I.	O. D. 15.
J. C. S. Schokking,	S.I.	Vrouwenrecht 12.
A. Schotel,	C.B.I.	Binnenwatersloot 27.
F. Schutz,	C.B.I.	Dordrecht, Engelenburgerkade 10.
A. C. S Sch eers,	C.B I.	Nieuwe Kerkstr. 5, Delft.
D. G Sigmond Jr.,	C.B I.	Weimarstr. 33, d. Haag.
L. Sigmond,	V.S.	id. id.
J. P. van der Slooten,	V.S.	Dennenweg 31, d. Haag.
C. M. Slotboom,	C.B.I.	Binnenwatersloot 12.
J. B. F. Smits,	C.I.	v. Leeuwenhoeksing. 38.
N. A. Smits,	W.I.	Geer 48.
D. C. W. Snel,	C.B.I.	v. Merlenstr. 64, d. Haag.
M. Snel,	T.	Buitenwatersloot 104.
J. Sonneveld,	M.I.	Maasland.
C. Spruit,	W.I.	Weenerstr. 50, Rotterd.
A. W. G. Stigter,	C.B.I.	Kerkstraat 52, d. Haag.
J. W. Stoutjesdijk,	C.B I.	O. D. 5.
A. Streiff,	C.B.I.	O. D. 226.
H. F. Streiff,	C.B.I.	O. D. 226.
P. Tesch,	M.I.	Molenstraat 53, d. Haag.

NAAM.	STUDIE-VAK.	ADRES.
H. G. Teuwisse,	W.I	Station Delft.
W. O. Thaarup v. Tienen	T.	v. Swietenstr. 62, Haag.
Mej. H. J. S. Vaillant,	V.S.	den Haag.
J. Verkoren,	T.	Zoeterwoudsche Singel 14, Leiden.
J. J. Vermeulen,	C.I.	Obrechtstr. 164, d. Haag.
H. L. Vernhout,	C.B.I.	Houttuinen 5.
E. C. Verschoor,	T.	Hugo de Grootstr. 128.
H. G. Vierling,	W.I.	Haringkade Scheveningen.
S. G. Visker,	W.I.	Geer 48.
G. J. van Vliet,	W.I.	Bilderdijkstr. 34, d.Haag.
H. C. Volkers,	T.	Laan van Overvest 174, Hof v. Delft.
E. L. A. van Voorst tot Voorst,	C.I.	Prinsengr. 67, den Haag.
Mej. C. Vormer,	V.S.	Schiedam.
J. de Vries,	M.I.	Vrouwjuttenland 8.
C. P. Vijverberg,	C.I.	Hartmanslaan 12, Rott.
J. H. D. Wagener,	W.I.	Watersteeg 4, Leiden.
Th. F. Warffemius,	V.S.	
F. Westendorp,	W.I.	Koornmarkt 53.
B. Wigersma,	T.	O. D. 226.
H. M. de Wolf,	V.S.	den Haag.
D. T. Wouda.	C.B.I.	Koornmarkt 33*a*.
T. C. van Wijngaarden,	M.I.	Brab. Turfmarkt 72.
R. D. Yspeert,	C.I.	Buitenwatersloot 79.
J. H. van Zelm van Eldik,	V.S.	
P. J. van Zwieten,	W.I.	Zuiderstraat 17.